A.J. CRONIN

CHEILE ÎMPĂRĂȚIEI

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Cheile Împărăţiei

Traducere: Monica Cruceru

Editura Orizonturi
Editura Luceafărul
Bucureşti 2005

Cuprins

I

Începutul sfârşitului

Spre sfârşitul unei după-amieze din 1938, bătrânul preot Francis Chisholm urca, şchiopătând, cărarea care duce de la biserica St. Colomban la locuinţa parohială, pe colină. Cu toată infirmitatea sa, prefera poteca aceasta în locul povârnişului mai domol din Mercat Wynd; ajungând la poarta micuţă a grădinii sale, împrejmuită cu ziduri, se opri, cu un aer naiv de triumf, să se odihnească, contemplând priveliştea care întotdeauna îi fusese dragă.

Devale, Tweedul liniştit desena o vastă curbă de argint colorată gălbui de apusul de toamnă. Pe malul râului scoţian, la nord, se zăreşte oraşul Tweedside, cu acoperişurile lui de ţiglă care seamănă cu o paiaţă boită cu roşu şi galben, ascunzând labirinturi de străzi pavate cu pietre rotunde. Cetatea, care apăra vechea frontieră anglo-scoţiană, este înconjurată de metereze înalte de piatră, unde, pe turnurile aduse din Crimeea, pescăruşii cocoţaţi mănâncă mici crabi. La vărsarea râului, un voal de ceaţă învăluia bariera de nisip, acoperind plasele de pescuit întinse şi bărcile legate la ţărm în port, catargele îndreptate către cer, subţiri şi încremenite. În câmpie, apusul se rira spre liniştitele păduri roşcate din Derham, unde privirea lui urmărea zborul greoi al unui bâtlan. Aerul, uşor, străveziu, puţin încărcat de fum şi de mirosul acru al merelor căzute, se înviorase de răcoarea care se lăsase înainte de vreme.

Preotul suspină mulţumit şi pătrunse în grădina sa,

foarte mică în comparaţie cu acelea care înconjurau misiunea lui de pe colina Jade Vert Vif, dar mai încântătoare şi, ca toate grădinile din Scoţia, cu arborii ei fructiferi bine îngrijiţi, plantaţi pe spalier pe peretele călduţ, împletea utilul cu plăcutul. Mai ales în colţul de miazăzi, un păr se înfăţişa în toată frumuseţea sa. Şi cum Dugal, tiranul, nu se arăta nicăieri, după ce aruncă o privire prevăzătoare spre fereastra bucătăriei, preotul luă cea mai frumoasă pară din propria livadă şi o ascunse sub sutană. Triumful îi însenină faţa palidă şi zbârcită pe când şchiopăta – un pas mare, unul scurt – pe aleea de pietriş, rezemat în umbrela scoţiană ecosez în culorile tartanului din Chisholm pe care şi-o îngăduise în locul umbrelei vechi şi uzate pe care o lăsase la Pai Tan. Şi iată că în faţa porţii principale staţiona o trăsură.

Figura lui se posomorî puţin câte puţin. Cu toată slăbiciunea memoriei şi felul său distrat care îi pricinuiau necontenit necazuri, îşi aminti imediat de scrisoarea jignitoare a episcopului său, care propunea sau mai bine zis anunţa vizita monseniorului Sleeth, protonotarul apostolic. Se grăbi să prezinte respectele sale oaspetelui.

Monseniorul Sleeth îl aştepta în picioare; era brun, chipeş, distins şi puţin stingherit. Stătea cu spatele la şemineul rece – nervozitatea sa juvenilă sporea şi demnitatea sa ecleziastică era oarecum şocată de mobila mai mult decât modestă a camerei în care se afla. Ar fi vrut să descopere aici o notă personală, un porţelan frumos, un obiect lăcuit sau cel puţin o amintire din Extremul Orient. Examina interiorul acesta gol şi banal, linoleumul de proastă calitate, scaunele umplute cu câlţi şi şemineul ciobit, unde, cu un ochi dezaprobator, remarcase o sfârlează rătăcită printre banii strânşi din colectă. Totuşi, se hotărâse să fie amabil. Expresia lui se îmblânzi când opri cu un gest graţios scuzele părintelui Chisholm.

*

— Menajera dumneavoastră mi-a arătat camera mea. Sper că nu vă voi deranja dacă mă veţi găzdui aici câteva zile. Ce zi frumoasă! Ce colorit!… Venind pe drum de la Tynecastle, mi-am imaginat că niciodată nu am părăsit dragul meu San Morales.

Privea în depărtare pe fereastră cu un aer afectat. Bătrânul îşi stăpâni cu greu un surâs, când sesiză la Sleeth frapanta imitare a abatelui Tarrant şi evidenta influenţă a seminarului. Eleganţa, privirea ageră şi chiar simţul intuitiv făceau din el o copie absolut identică a sus-zisului abate.

— Sper că nu veţi fi prea rău instalat, murmură el; vom mânca de îndată. Nu ştiu cum s-a făcut, dar aici am luat obiceiul să înlocuim masa de seară cu un ceai scoţian.

Sleeth, cu ochii plecaţi, făcu un gest larg. În aceeaşi clipă, Miss Moffat intră, apucă şnurul vechi şi trase perdelele, apoi începu să aranjeze masa fără să facă vreun zgomot. Nu putu să nu observe cum femeia aceasta întunecată, care-i arunca pe furiş priviri temătoare, se potrivea atât de bine cu ansamblul. Prezenţa ei, cu toată iritarea care i-o pricinuia vederea celor trei tacâmuri, îi îngădui să continue să discute generalităţi.

Când, în fine, se aşezară amândoi la masă, descrise cu entuziasm marmura pe care episcopul o adusese special de la Carrara pentru transeptul noii catedrale din Tynecastle. Apoi se servi copios din omleta cu şuncă şi din rinichii de vacă şi acceptă ceaşca cu ceai servit dintr-un samovar de metal englezesc. În timp ce-şi ungea cu unt a doua felie de pâine prăjită, auzi gazda întrebându-l blând:

— Îngăduiţi ca Andrew să ia masa cu noi?

Şi îi prezentă monseniorului Sleeth, care ridică brusc capul, un băiat de nouă ani care intrase tiptil în încăpere. Cu faţa prelungă şi palidă, cu trăsăturile încremenite de timiditate, stătea în picioare şi răsucea poala tricoului

albastru. După ce ezită o clipă, se aşeză la locul său şi luă cu un gest maşinal cana cu lapte. Se aplecă peste farfurie şi o şuviţă umedă de păr negru, stăpânită cu greu de pieptenele lui Miss Moffat, recăzu pe fruntea lui osoasă, lipsită de graţie. Ochii săi, de un albastru minunat, trădau presimţirea unei crize. Erau umbriţi de o asemenea nelinişte, încât nu îndrăznea să ridice privirea.

Trimisul episcopului se destinse şi-şi aduse aminte de masă. La urma urmei, momentul nu era favorabil. Totuşi, privirea sa revenea dintr-un moment într-altul, cu insistenţă, asupra copilului.

— Vasăzică, te cheamă Andrew?

Simpla decenţă obliga la câteva cuvinte, chiar şi la puţină amabilitate.

— Mergi la o şcoală de-aici?

— Da...

— Ei bine! Să vedem ce ştii.

Cu o bonomie afectată, îi puse câteva întrebări sumare. Copilul, roşu şi mut, prea confuz pentru a gândi, nu manifesta decât o ignoranţă umilitoare.

Monseniorul Sleeth încruntă din sprâncene. „Oribil, gândi el, l-a adunat din pădure.” Luă un alt rinichi, apoi observă că era singurul care se servise din aceste delicatese, căci ceilalţi doi se mulţumeau cu un frugal porridge. Roşi; afişarea acestui ascetism era prea de tot din partea bătrânului.

Poate că Chisholm bănui ce gândea, căci, clătinând din cap, spuse:

— Am fost lipsit atâţia ani de savurosul porridge scoţian, încât acum nu las niciodată să treacă ocazia să mă ospătez.

Sleeth lăsă să treacă remarca fără să răspundă. În curând, cu o scurtă privire, ieşind din mutismul său, Andrew ceru voie să plece. Ridicându-se să mulţumească, lovi cu cotul o lingură care căzu cu zgomot. Pantofii lui butucănoşi sunară greoi când se îndreptă spre uşă.

Liniştea se restabili. Terminând masa, monseniorul

Sleeth se ridică şi îşi reluă maşinal locul pe covorul jerpelit din faţa căminului. Cu picioarele depărtate şi mâinile la spate, îl contempla, fără a avea aerul, pe bătrânii său coleg care, şezând încă la masă, părea că aşteaptă ceva.

„Doamne”, gândea Sleeth, „ce jalnică imagine asupra preoţiei prezintă bătrânul acesta, cu sutana pătată, cu gulerul murdar şi faţa pământie şi descărnată!” Pe un obraj, o cicatrice oribilă, nu departe de pleoapa inferioară, părea că-i trage capul într-o parte.

Lăsa impresia că suferă de un torticolis neîncetat, care făcea în acelaşi timp legătură cu piciorul mai scurt. Privirea, de obicei plecată, lua astfel, când o ridica, rareori, o oblicitate pătrunzătoare, ciudată şi tulburătoare.

Sleeth tuşi. Îşi zicea că venise momentul să vorbească şi, cu o falsă bunăvoinţă, se informă:

— De când sunteţi aici, părinte?

— De un an.

— Ah, într-adevăr! A fost un semn de bunăvoinţă din partea Monseniorului să vă trimită, imediat după ce v-aţi înapoiat, în parohia natală.

— Este şi a sa.

Sleeth înclină capul cu un gest delicat.

— Ştiam că episcopul nostru împarte cu dumneavoastră onoarea de a se fi născut aici. Să vedem deci... ce vârstă aveţi? Aproape şaizeci de ani, nu-i aşa?

Părintele Chisholm consimţi, adăugând cu naivă mândrie:

— Nu sunt mai în vârstă decât Anselm Mealey.

Sleeth, auzind această familiaritate, încruntă din sprâncene, apoi surâse uşor a milă.

— Viaţa v-a tratat foarte diferit. Pe scurt, şi el ridică ferm capul, dar fără asprime, episcopul şi cu mine ne gândim că îndelungatele şi credincioasele dumneavoastră servicii ar trebui recompensate, cu alte cuvinte, să ieşiţi la pensie.

Se lăsă o linişte apăsătoare.
— Însă eu nu am de gând.
— Sunt însărcinat cu această neplăcută sarcină – Sleeth fixă cu încăpăţânare tavanul –, să cercetez problema la faţa locului ca să pot face apoi un raport Monseniorului. Se petrec aici lucruri inadmisibile.
— Care?
Sleeth avu o mişcare de nerăbdare.
— Şase, zece, cu duzina! Să vi le spun eu... Apucăturile dumneavoastră orientale?
— Le regret.
O luminiţă se aprinse lent în privirea bătrânului preot.
— Nu uitaţi că am petrecut treizeci şi cinci de ani în China.
— Treburile dumneavoastră parohiale sunt nemaipomenit de încurcate.
— Am făcut datorii?
— Cum aş putea să ştiu? N-am primit de şase luni niciun raport asupra colectelor trimestriale (vocea lui Sleeth se ridica şi devenea mai tăioasă). Totul... este în neregulă. De pildă, când voiajorul casei Bland a trecut acum o lună, aţi plătit nota de lumânări în monedă măruntă.
— Tot aşa am primit şi eu banii!
Preotul privea spre oaspetele său cu un aer gânditor, şi privirea sa părea să treacă prin el, fără să se oprească. Continuă:
— N-am privit niciodată banii ca pe ceva de preţ. Nu i-am avut niciodată, înţelegeţi dumneavoastră... Şi la urma urmei, credeţi că banii ar avea o asemenea importanţă?
Foarte plictisit, monseniorul Sleeth simţi că i se urcă sângele la cap.
— Aste face să se vorbească, părinte... de altfel, se cleveteşte asupra unora dintre predicile dumneavoastră... asupra sfaturilor pe care le daţi... asupra unor puncte de doctrină...
Consultă un carnet legat în marochin pe care-l ţinea în

mână.

— Sunt primejdios de originale.

— Imposibil!

— La Rusalii, aţi predicat congregaţiei dumneavoastră: „Să nu vă închipuiţi că împărăţia cerurilor este în cer… o aveţi la îndemână... este pretutindeni şi oriunde”.

Sleeth încruntă dezaprobator din sprâncene, continuând să răsfoiască în carnet.

— Şi apoi... această reflecţie incalificabilă făcută în Săptămâna Patimilor: „Poate că nu toţi ateii merg în infern. Eu am cunoscut unul care nu a ajuns acolo. Infernul este rezervat acelora care au scuipat în faţa lui Dumnezeu!” Şi încă, Cerule, această nelegiuire: „Hristos era un om perfect, însă Confucius era mai interesant!”

Indignat, mai întoarse o pagină:

— Şi incidentul acesta jignitor: una dintre cele mai bune enoriaşe din parohia dumneavoastră, doamna Glendenning, care suferă din pricina obezităţii sale, a venit să vă caute, să vă ceară sfatul ca duhovnicului ei şi dumneavoastră aţi privit-o de sus în jos, recomandându-i: „Mâncaţi mai puţin, porţile Raiului sunt strâmte”. Dar mai e nevoie să continui?

Cu un gest hotărât, monseniorul Sleeth închise paginile carnetului.

— Cu alte cuvinte, vă spun că, după câte se pare, aţi pierdut controlul asupra sufletelor.

— Însă... (preotul se străduia să rămână calm) nu doresc nicidecum să subjug sufletele.

Sleeth se schimbă la faţă. Nu voia cu niciun preţ să se lase antrenat într-o discuţie teologică cu acest bătrân nebun şi infirm.

— Mai este încă problema copilului pe care, din nefericire, l-aţi adoptat.

— Dacă n-aş fi fost eu, cine l-ar fi îngrijit?

— Bunele surori din Ralston. Este cel mai bun orfelinat din dioceză.

Încă o dată, privirea ciudată şi pătrunzătoare a

preotului se fixă asupra interlocutorului său:

— V-ar fi plăcut să vă petreceţi copilăria într-un orfelinat?

— Trebuie să privim lucrurile sub un unghi atât de personal? Eu v-am spus că, ţinând chiar seama de împrejurări… situaţia este extrem de precară şi trebuie să-i punem capăt. De altfel (şi depărtă mâinile), dacă veţi pleca, fireşte că va trebui să găsim un loc unde să plasăm băiatul.

— Păreţi hotărât să scăpaţi de amândoi. Şi eu voi fi încredinţat bunelor îngrijiri ale surorilor?

— Fără îndoială că nu. Dumneavoastră vă veţi duce la casa ecleziastică pentru pensionari din Clinton. Veţi beneficia acolo de o pace şi o linişte perfectă.

Bătrânul izbucni într-un râs sec şi scurt.

— Voi avea pace destulă când voi muri. Atât cât voi trăi, n-am nici cea mai mică intenţie să fac parte din colecţia preoţilor bătrâni. Poate să vi se pară ciudat, însă niciodată n-am putut suporta clerul în masă.

Sleeth surâse, şocat.

— Nimic nu mi se pare ciudat venind de la dumneavoastră, părinte. Iertaţi-mă, însă, după reputaţia dumneavoastră, înainte chiar să fi fost în China… viaţa dumneavoastră… era cel puţin originală.

Tăcură. Apoi părintele Chisholm reluă cu o voce blândă:

— Voi da socoteală pentru viaţa mea lui Dumnezeu.

Celălalt plecă ochii, jenat, cu sentimentul că fusese lipsit de tact. Mersese prea departe. Nepăsător din fire, întotdeauna se străduia să se poarte corect şi chiar cu o anumită consideraţie. Avu gentileţea să pară jenat.

— Natural, nu-mi arog dreptul să fiu judecătorul dumneavoastră, cu atât mai puţin inchizitorul. Nimic nu este însă hotărât. Nu pentru asta am venit. Vom decide în cursul zilelor următoare.

Se îndreptă spre uşă.

— Mă duc la biserică. Nu vă deranjaţi, cunosc drumul.

Schiţă un surâs. Ieşi.

Părintele Chisholm rămase la masă, nemişcat, sprijinindu-şi fruntea în mâini, pierdut în gânduri. Se simţea zdrobit de ameninţarea asta care venea pe negândite să-i tulbure liniştea atât de greu câştigată. Resemnarea lui, pusă de mult timp la prea grele încercări, refuza s-o accepte. Se simţi deodată pustiit şi nefolositor, părăsit de Dumnezeu şi de oameni. O dezolare chinuitoare îi apăsa inima. Fleacurile astea meritau oare pedepse atât de grele? Ar fi vrut să strige: „Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit?” Se ridică cu greu şi urcă scara.

La mansardă, deasupra camerei musafirilor, Andrew dormea deja în patul lui. Culcat pe o parte, întinsese pe pernă un braţ plăpând, ca pentru a-l ocroti. Tot privindu-l, părintele Chisholm luă para ascunsă în buzunarul său şi o puse pe hainele chitite pe scaunul de trestie împletită de la capătul patului. Nu putea face mai mult. O briză uşoară agita perdelele de muselină. Se duse la fereastră şi le trase. Stelele tremurau pe cerul rece, iar în lumina acestor stele curba rezistenţei sale se înscria în toată zădărnicia ei, sumă de eforturi infime, fără forţă, nici nobleţe. Trecutul îi părea atât de aproape încât se văzu copil, alergând şi jucându-se aici, în oraşul Tweedside. Gândurile alunecară spre trecut. Dacă viaţa lui ar fi urmat un drum bine definit, prima cotitură decisivă ar duce desigur la oarecare sâmbătă de aprilie, cu şaizeci de ani în urmă, într-o vreme când era atât de fericit încât nu ştia cât este de norocos.

II

O stranie vocaţie

1

În dimineaţa asta de primăvară, în bucătăria întunecată şi intimă, Francis îşi încălzeşte picioarele la foc, aşteptând micul dejun. Mirosul lemnului din vatră şi al plăcintelor de ovăz, calde, îi face poftă de mâncare şi e fericit, deşi plouă, fiindcă e sâmbătă şi fiindcă marea este bună pentru pescuitul de somoni. Mama sa, terminând de scormonit cu lopăţica de lemn, pusese între tatăl său şi el, pe masa bine frecată, o strachină cu marginea albastră. Apucând lingura de lemn, o înfipse succesiv în piureul de mazăre şi în cana cu zer de dinaintea lui, apoi mâncă supa grasă şi gustoasă, fără niciun cocoloş.

Tatăl său, îmbrăcat într-un tricou albastru uzat şi încălţat cu nişte ciorapi cârpiţi, de pescuit, şade în faţa lui, cu umerii săi largi aplecaţi; mănâncă în tăcere, mişcându-şi încet şi liniştit mâinile sale roşii. Mama lui ia ultimele bucăţi de plăcintă de pe plita încălzită, le pune lângă blid şi se aşază înaintea ceştii cu ceai; untul galben se topeşte pe fundul străchinii cu ovăz, ciobită, pe care a păstrat-o pentru ea. În bucătăria micuţă domneşte o linişte afectuoasă, flacăra joacă pe grătarele roşii şi pe vatra de piatră albă. Are nouă ani şi îl va însoţi pe tatăl său.

Tovarăşii acestuia îl cunosc bine. Ştiu că e băieţelul lui Alex Chisholm, şi oamenii, în tricou de lână şi cu cizmele

de pescuit până la şolduri îl primesc cu un semn din cap sau, mai mult încă, cu o tăcere prietenoasă. O flacără de orgoliu discret îl încălzeşte atunci când pleacă cu ei la bordul unui vas de pescuit, larg şi plat, care se întoarce încet în jurul stăvilarului, în scârţâitul vâslelor, în timp ce tatăl său, în celălalt capăt, mânuieşte cu pricepere funia, înapoi la stăvilar, lanţurile ating pietricelele ude, oamenii se strâng unii într-alţii ca să facă faţă vântului, câteodată se apără cu câte o bucată de pânză de corabie galbenă sau trag din luleaua lor scurtă ca să se înviorează.

Băiatul rămase lângă tatăl său, puţin deoparte. Alex Chisholm este şeful, supraveghetorul Staţiunii nr. 3 a pescarilor din Tweed. Împreună, fără să vorbească, în vântul muşcător, privesc amândoi cercul de plute dansând pe valurile mici, împotriva curentului, care taie apa estuarului acolo unde fluviul întâlneşte marea. Adesea, lumina orbitoare a soarelui în încreţiturile apei îl ameţeşte, însă nu se dă bătut, nu trebuie să facă niciun gest. O singură secundă de neatenţie ar face să piardă poate o duzină din aceşti peşti – atât de greu de prins care, în Halele din Billingsgate, aduce societăţilor de pescuit o jumătate de coroană la kilogram. Silueta înaltă a tatălui său, cu capul puţin vârât între umeri, cu profilul ferm sub viziera caschetei, cu sângele urcat în pomeţii obrajilor, păstrează aceeaşi atitudine de concentrare liniştită. Din timp în timp, minunat amestecată cu mirosul de iarbă de mare, răsună melodia îndepărtată a orologiului din Burgess sau croncănitul corbilor din Derham; această senzaţie de liniştită camaraderie aduce lacrimi pe pleoapele deja înroşite ale copilandrului.

Un strigăt izbucneşte deodată de pe buzele tatălui. Cu toate străduinţele sale, Francis nu reuşeşte niciodată să vadă mişcarea plutei care se afundă; nu clătinarea aceea datorată mişcării apei şi care-l face să se alarmeze degeaba, ci lenta sucţiune spre fund care, pentru un ochi experimentat, trădează instantaneu prezenţa peştelui. Strigătului scurt îi răspunde imediat agitaţia echipajului,

care dă năvală la scripete ca să tragă plasa. Obişnuinţa nu poate istovi emoţia aceasta: chiar dacă oamenii capătă un comision în raport cu cantitatea de peşte, nu gândul câştigului îi emoţionează; este un instinct adânc, venit din straturile primitive ale fiinţei. Şi plasa soseşte încet; se scurge, împodobită cu o ghirlandă de iarbă de mare, iar funiile scrâşnesc, înfăşurându-se pe tamburul de lemn. Un ultim efort şi în plasa năvodului, cu luciri de metal topit, puternici şi măreţi, apar somonii.

Într-o duminică memorabilă se prinseseră patruzeci dintr-o dată. Peştii mari, lucitori se zbăteau combativi; făceau să sară plasa în sus şi ţâşneau înapoi în apă, alunecând pe puntea udă. Francis se aruncase în grămadă cu ceilalţi, agăţat cu disperare de prada preţioasă care voia să scape. Ieşise strălucind de solzi şi ud până la piele, strângând în braţe un peşte uriaş. În seara aceea, la înapoiere, mână în mână, ecoul paşilor lor răsunând în înserarea fumurie, se opriseră, fără să-şi spună un cuvânt, în Strada Mare, la Burley, ca să cumpere bomboane de doi bani, pastile cu mentă care-i plăceau lui.

Camaraderia lor mergea şi mai departe. Duminica, după liturghie, îşi luau undiţele şi se strecurau pe străduţe întunecoase, ca să nu şocheze pe nimeni în oraşul cufundat în liniştea desăvârşită a duminicii, până în valea înverzită a râului din Whitadder.

Într-o cutiuţă de tablă plină cu rumeguş mişunau viermii adunaţi în ajun din curtea măcelarului Mealey, din grămada de oase. Şi toată ziua se îmbătau de murmurul râului, de parfumul de barba-caprei, iar tatăl său îi indica vârtejurile bune de pescuit, îi arăta păstrăvii cu pete roşii care alunecau pe pietrele albe; apoi aprindeau un foc din lemne uscate şi se ospătau cu carnea delicioasă a peştelui fript pe grătar.

În alte anotimpuri culegeau merişori, fragi sau zmeură sălbatică galbenă, din care se fac minunate dulceţuri. Era mare sărbătoare când mama îi însoţea. Tatăl cunoştea

toate cotloanele şi îi ducea până în fundul pădurilor pline de mister, unde se ascundeau tufişuri necălcate de picior de om, încărcate cu boabe zemoase.

Când venea iarna şi zăpada acoperea pământul întărit de ger, braconau printre arborii îngheţaţi din Derham. Cu răsuflarea îngheţată pe buze şi cu toate simţurile încordate, stăteau la pândă, atenţi să audă fluierul paznicului de vânătoare. Îşi auzeau inima bătând în timp ce îşi ridicau gulerele, aproape sub ferestrele castelului, apoi se îndepărtau repede spre casă cu tolba plină, cu ochii surâzători şi muiaţi până la piele, cu gândul la pateul de iepure. Mama era o bucătăreasă de soi, o femeie care ştiuse, cu calităţile ei de gospodină econoamă, să merite supremul elogiu al comunităţii scoţiene, zgârcit în complimente: „Elizabeth este o femeie pricepută”.

Terminând de mâncat piureul de mazăre, o auzi adresându-se tatălui din partea cealaltă a mesei:

— Nu uita ca astă-seară să te întorci mai devreme, Alex, pentru concertul Burghezilor.

După ce tăcu câteva clipe, tatăl, luat fără veste, preocupat desigur de inundaţii sau de pescuitul care nu pare să fie bogat anul ăsta, îşi aminti de ceremonia anuală a concertului Burghezilor Oraşului pe care trebuia să o îndure astă-seară.

— Chiar ai chef să mergi acolo, nevastă? întrebă el cu un surâs uşor.

Ea roşi puţin. Pe Francis îl miră aerul ei ciudat.

— Este unul dintre puţinele lucruri de care mă bucur într-un an de zile! La urma urmei, tu eşti burghez în oraşul ăsta şi e dreptul şi datoria ta să-ţi ocupi locul pe platformă cu familia ta, printre prieteni.

Surâsul soţului se accentuă, desenând riduri tandre în jurul ochilor. Francis şi-ar fi riscat bucuros viaţa pentru unul din aceste surâsuri.

— Atunci, fără îndoială, trebuie să mergem, Lizbeth.

Niciodată nu-i plăcuseră prea mult reuniunile

„Burghezilor”, cum nu-i plăceau ceştile de ceai, gulerele scrobite şi ghetele de sărbătoare care scârţâie. Dar îşi iubeşte nevasta şi doreşte să-i fie pe plac.

— Atunci contez pe tine, Alex. Înţelegi – şi vocea ei mimă indiferenţa, însă se simţea o notă de uşurare –, i-am rugat pe Nora şi Polly să vină din Tynescastle. Din nenorocire, cred că nu vor putea să ni se alăture.

Ezită.

— Va trebui să trimiţi pe altcineva la Ettal ca să verifice socotelile în loc să te duci tu.

El îi aruncă o privire rapidă, care părea că o pătrunde, demascând mica ei şiretenie. În bucuria lui, Francis nu remarcă mai întâi nimic. Sora defunctă a tatălui său se căsătorise cu Ned Bannon, proprietarul localului Taverna Uniunii din Tynecastle, un orăşel foarte cunoscut, situat la o sută de kilometri la sud. Polly, sora lui Ned, şi Nora, nepoata sa, orfană, în vârstă de zece ani, nu-i sunt rude prea apropiate. Însă el se bucură întotdeauna de vizita lor. Deodată îl auzi pe tatăl său zicând cu o voce calmă:

— Va trebui totuşi să mă duc la Ettal.

După o clipă de linişte apăsătoare, Francis băgă de seamă că mama sa pălise.

— Dar nimic nu te obligă... totuşi... Sam Mirlees, sau oricare dintre oamenii tăi, s-ar duce bucuros în locul tău.

El nu răspunse, însă o privi calm, atins în orgoliul său, în mândria exclusivistă a rasei sale. Emoţia femeii spori. Renunţând la manevrele ei, se aplecă şi cu mâna pusă timid pe mâneca soţului, zise:

— Ca să-mi faci plăcere, Alex. Ştii ce s-a întâmplat ultima dată. Şi lucrurile merg rău, acolo, foarte rău, mă auzi?

Lăsă mâna lui mare peste mâna caldă, încurajatoare a soţiei:

— Ai vrea să dau înapoi, nevastă? Surâse şi se ridică brusc. Mă voi duce imediat şi voi reveni repede... e destul timp ca să te găsesc, pe tine şi pe prietenii tăi, şi să mergem la preţiosul tău concert din piaţă.

Învinsă, totuşi îngrijorată, îl privi încălţându-se cu cizmele de cauciuc. Francis, imobil şi consternat, bănuia ce se va petrece. Într-adevăr, când tatăl său se ridică, se întoarse către el şi duios, cu un fel de regret, zise:

— De fapt, cred că e mai bine să rămâi astăzi acasă, puştiule. Mama va avea nevoie de tine. Va avea destule de făcut înaintea sosirii invitaţilor noştri.

Decepţionat, Francis nu protestă. Simţi braţul mamei strâns peste umerii săi, silindu-l să rămână. Tatăl se opri un moment în prag, cu o privire sobră şi de profundă afecţiune, apoi, liniştit, plecă.

Deşi ploaia încetase la amiază, pentru Francis orele se scurgeau trist. Se prefăcu că nu vede dunga de pe fruntea mamei sale, dar îl chinuia înţelegerea precisă a situaţiei. Aici, în liniştitul orăşel, sunt cunoscuţi şi chiar respectaţi. Însă la Ettal, oraşul unde se vinde peştele, la cinci kilometri de aici, unde, în fiecare lună tatăl său e nevoit să se ducă să raporteze birourilor pescăriilor, e cu totul altceva. Cu o sută de ani în urmă, câmpiile fuseseră scăldate în sângele *Covenanter*-ilor protestanţi, însă acum catolicii sunt cei asupriţi. La îndemnul noului intendent general, o furioasă persecuţie religioasă s-a dezlănţuit iar de curând. S-au format fracţiuni, au fost convocate în piaţa publică adunări populare ca să asmută mulţimea până la frenezie. În violenţa sa, populaţia a alungat din căminele lor câţiva catolici din oraş, iar toţi cei care locuiau în district au fost solemn avertizaţi să nu se arate pe străzile din Ettal. Liniştitul dispreţ al tatălui său cu privire la astfel de manifestări îl recomanda anume furiei mulţimii. Luna trecută, în cursul unei agresiuni, trupeşul pescar se apărase cu vitejie. Şi acum, cu toate ameninţările şi planul ticluit cu grijă ca să-l reţină, el se întorcea la Ettal... Francis tremura cu gândul la ce se putea întâmpla, şi micii săi pumni se strângeau convulsiv. De ce nu pot oamenii să trăiască în pace? Tatăl său şi mama sa nu au aceeaşi religie, şi totuşi trăiesc împreună, se respectă şi se înţeleg de minune.

Tatăl său e atât de bun, cel mai bun om din lume... pentru ce îi vor ei răul? Ca o lamă înfiptă chiar în inimă, îl năpădi spaima, obsesia cuvântului „religie”, o stupoare dezolată că oamenii se pot urî pentru că adoră acelaşi Dumnezeu cu cuvinte diferite.

La orele patru, întorcându-se de la gară, sărind fără plăcere peste bălţi, cum îl îndeamnă Nora, verişoara lui, în timp ce, în urma lor, mama lui merge lângă mătuşa Polly, calmă, îmbrăcată într-o rochie frumoasă, băiatul presimte că ziua aceasta va fi însemnată printr-o catastrofă. Veselia nestăpânită a Norei, rochia ei frumoasă, bucuria ei manifestă de a-l regăsi nu oferă tristeţii sale decât o uşoară distracţie.

Se apropie toţi de casa lor, o vilă drăguţă de ţară, din pietre cenuşii de Cannelgate, cu o grădină verde în faţă, unde tatăl său cultivă, vara, romaniţe şi begonii. Ordinea şi curăţenia mamei sale se văd imediat după ciocanul de aramă strălucitoare şi pragul curat. Dincolo de ferestrele cu perdele spălate de curând, trei glastre cu muşcate pun o pată stacojie.

Şi acum Nora, roşie ca racul, gâfâie, iar ochii ei albaştri scapără de veselie poznaşă, provocatoare. Ocolesc casa şi se duc în curtea din spate, unde mama sa le-a recomandat să se joace cu Anselm Mealey, până la ora ceaiului, şi când fetiţa se apleacă spre Francis, să-i şoptească la ureche, buclele îi cad peste mutrişoară. Bălţile, umezeala grasă a pământului i-au sugerat o trăsnaie. La început, Francis nici nu vru s-audă – lucru straniu, fiindcă, de obicei, prezenţa Norei îi transmitea un chef grozav de zburdălnicie. Se opreşte, ezită, o priveşte.

— Sunt sigură că va reuşi, insistă ea. Întotdeauna vrea să pară un sfânt. Hai, Francis, să-i facem farsa asta, te rog!

Un râs uşor de-abia înfloreşte pe gura tristă. Se duce în silă să caute o lopată, o stropitoare, un jurnal vechi din magazia cu unelte din fundul grădinii. Încurajat de Nora, sapă în tufele de sânger o groapă destul de adâncă, o

stropeşte, apoi întinde pe deasupra jurnalul peste care ea împrăştie cu artă un strat de pământ uscat. De-abia au lăsat lopata din mână că soseşte Anselm Mealey, îmbrăcat într-un inimos costum alb de marinar. Nora îi aruncă lui Francis o privire de triumf complice.

— Bună ziua, Anselm... strigă Nora foarte veselă. Ce drăguţ costum! Te aşteptam... Cum vrei să ne jucăm?

Anselm Mealey cugetă asupra întrebării cu o gentileţe cuviincioasă. El e prea mare pentru cei unsprezece ani ai săi, grăsuliu, cu obraji rotunzi şi roşii, cu păr blond şi ondulat, cu ochi expresivi. Unicul fiu al unor părinţi bogaţi care-l adoră (tatăl său are o rafinărie de zahăr în partea cealaltă a fluviului), se pregăteşte deja, din proprie dorinţă şi din dorinţa pioasei sale mame, să intre la Holywell, faimosul colegiu religios din nordul Scoţiei, fiindcă vrea să se facă preot. Ca şi Francis, e băiat de cor la St. Colomban. Se duce regulat la biserică şi îngenunchează cu ochii plini de lacrimi de fervoare. Toţi gândesc, şi pe drept cuvânt, că el este într-adevăr foarte pios.

— Să facem o procesiune, zice el, în cinstea Sfintei Iulia. Se sărbătoreşte azi.

Nora primi cu bucurie.

— Altarul va fi lângă sângeri, hotărî ea. Să ne deghizăm?

— Nu, replică Anselm dând din cap. Ne vom ruga mai curând decât să ne jucăm. Însă vă puteţi închipui că eu sunt înveşmântat în stihar şi că port un chivot împodobit cu pietre preţioase. Tu, tu vei fi o carmelită, iar Francis va fi paracliserul meu. Sunteţi gata?

O îngrozitoare remuşcare îl cuprinde pe Francis. Nu este la vârsta la care să poată analiza raporturile sale cu alte persoane, ştie numai că mila nemărginită a lui Anselm, chiar dacă afirmă cu căldură că este cel mai bun prieten al lui, îi pricinuieşte o jenă ciudată şi penibilă.

Propria sa atitudine faţă de Dumnezeu se manifestă cu o profundă rezervă. E un sentiment pe care îl ascunde,

fără să ştie de ce, fără să-l bănuiască, precum un nerv foarte sensibil, adânc ascuns în carnea lui. Când Anselm declarase cu patimă, în ora de doctrină creştină: „Iubesc şi ador pe Domnul Nostru din toată inima mea”, Francis, frecând maşinal bilele în buzunarul său, roşise ca un bujor şi, revenind de la şcoală, furios, spărsese un geam.

A doua zi de dimineaţă, Anselm, care vizitează regulat bolnavii şi săracii, sosise la şcoală cu un pui de găină fript, anunţând cu un aer superior că darul milei lui era destinat babei Paxton – bătrâna precupeaţă prăpădită de făţărnicie şi crize de ficat şi care sâmbăta seara se îmbată şi face un tărăboi infernal în Cannelgate. Francis, ispitit de diavol, ceruse voie să iasă în timpul lecţiei, deschisese pachetul şi înlocuise conţinutul cu un cap de morun stricat, iar puiul de găină îl împărţise cu camarazii lui. Lacrimile lui Anselm şi blestemele babei Paxton nu făcuseră decât să sporească intima şi sumbra lui satisfacţie.

Acum, totuşi, ezită şi ar vrea să-i ofere celuilalt ocazia să evite dezastrul. Întreabă încet:

— Cine merge în fruntea procesiunii?

— Natural că eu, se semeţi Anselm, şi se aşeză dinaintea lor. Nora, cântă cu *Tantum Ergo*!

Nora intonează cântecul cu o voce ascuţită şi procesiunea porneşte. Lângă sângeri, Anselm ridică mâinile împreunate către cer. În clipa următoare, piciorul lui calcă pe jurnal şi el se întinde cât e de lung în noroi. Timp de câteva secunde, nimeni nu mişcă. Urletele lui Anselm, care se zbate în groapă, dezlănţuie veselia Norei, în timp ce Mealey suspină convulsiv:

— E un păcat, e un păcat!

Ea râde, sărind în jurul lui:

— Răzbună-te, Anselm, răzbună-te! De ce nu te baţi cu Francis?

— Nu, nu, zbiară Anselm, voi întinde şi obrazul celălalt.

O ia la goană fugind spre acasă. Nora, entuziasmată, se ţine scai de Francis; nu mai poate, se sufocă, lacrimi îi

curg şiroaie pe obraji. Dar Francis nu râde. Supărat, se uită în pământ. De ce s-a pretat el la asemenea măgării în timp ce tatăl său umblă pe străzile ostile din Ettal? Se întorc în casă să ia ceaiul, dar el continuă să tacă.

În camera confortabilă, la masa pregătită pentru ritualul suprem al ospitalităţii scoţiene, înaintea celor mai frumoase ceşti de ceai şi a întregului serviciu englezesc de metal al modestului menaj, mama lui Francis se instalase cu mătuşa Polly; faţa ei candidă şi mai degrabă serioasă este puţin îmbujorată de foc, iar trupul ei greoi se întoarce din când în când spre pendulă. Acum, după o zi de nelinişte, petrecută când cu îndoială, când cu speranţă – pe când îşi repetă că temerile sale sunt ridicole, – ciuleşte urechile să audă zgomotul paşilor soţului său. Are o imensă nevoie de prezenţa lui. Fiica lui Daniel Glennie, proprietarul unei brutării cu vad nu prea bun, care preferă meseriei sale predica în pustiu şi şi-a înfiinţat propria sa sectă la Darrow, mică localitate de armatori, de o plictiseală incomparabilă, situată la vreo douăzeci şi cinci de kilometri de Tynecastle, – se îndrăgostise nebuneşte, la optsprezece ani, de un tânăr pescar catolic din Tweedside, Alexandre Chisholm, şi se grăbise să-l ia de bărbat.

În teorie, asemenea căsătorie ar fi părut condamnată la incompatibilitate. Practic, reuşise perfect. Chisholm nu era nicidecum fanatic, nu dorea să influenţeze convingerile religioase ale soţiei sale, iar dinspre partea ei, saturată de pietate din fragedă vârstă, obişnuită de tatăl ei cu ciudata doctrină de toleranţă universală, se simţea prea puţin înclinată spre discuţiile religioase.

Chiar după ce prima impresie se risipise, fericirea sa rămăsese profundă: „Prezenţa lui, spunea ea, e atât de plăcută în casă”. Îndemânatic, plăcut, el nu pregetase niciodată să repare cazanul de fiert rufe, sau să cureţe de pene o pasăre, sau să golească mierea din stup. Romaniţele sale erau cele mai frumoase din Tweedside; găinile sale de Bantam obţineau premii la expoziţiile

agricole; coteţul de porumbei, pe care îl construise pentru Francis, era o minune de lucrătură şi de dibăcie. Uneori, în serile de iarnă, pe când ea tricota lângă foc după ce îl culcase pe Francis, în timp ce vântul şuiera în jurul căsuţei lor, ceainicul cânta, Alex, înalt şi colţuros, umbla în ciorapi încoace şi încolo prin bucătărie, liniştit şi activ; atunci se întorcea către el cu un surâs emoţionat şi tandru, şi-i zicea: „Te iubesc mult”.

Neliniştită, se uită la pendulă: da, se face târziu, a trecut de mult ora la care trebuia să fie acasă. Afară, norii deşi grăbesc întunericul şi picături mari de ploaie încep să lovească în geamuri. Aproape imediat intră în casă Nora şi Francis. Ea îşi dă seama că nu îndrăzneşte să-şi privească fiul.

— Ei bine, copii, zice mătuşa Polly – le face semn să se apropie de scaunul ei şi le vorbeşte, privind în gol –, v-aţi distrat bine? Minunat! Tu te-ai spălat pe mâini, Nora? Presupun că te bucuri de concertul de astă-seară, Francis. Şi mie îmi place să aud muzică frumoasă. Dumnezeule Mare, micuţo, stai locului! Şi stai frumos, domnişoară, o să luăm ceaiul.

Imposibil de ignorat invitaţia. Cuprinsă de o nelinişte vagă, atât de adâncă încât nu o putea ascunde, Elizabeth se ridică.

— Nu îl mai aşteptăm pe Alex. Să începem.

Cu un surâs forţat, adaugă:

— Nu poate să mai întârzie mult…

Ceaiul este delicios, *scones*-urile, *bannocks*-urile şi dulceţurile făcute de Elizabeth sunt minunate. Atmosfera se umple de o nelinişte grea. Mătuşa Polly nu zice niciuna dintre remarcile ei comice care îl înveseleau pe Francis, ci stă dreaptă, cu coatele lipite de corp, cu un deget trecut prin toarta ceştii. E o fată bătrână; la mai puţin de patruzeci de ani, faţa ei prelungă e obosită, însă plăcută; se împopoţonează într-un fel bizar; demnă, calmă, cu maniere discrete, pare un model de bună educaţie. Batista ei de dantelă este pusă pe genunchi, nasul ei s-a

înroşit din cauza ceaiului fierbinte, iar pasărea care-i împodobeşte pălăria domină binevoitoare adunarea.

— Cred, însă, Elizabeth, începe ea cu tact, copiii aceştia ar fi trebuit să-l aducă şi pe micul Mealey... Ned îl cunoaşte pe tatăl lui. Minunată vocaţia lui Anselm! Fără să mişte capul, privirea sa blândă, atotştiutoare se opreşte asupra lui Francis. Va trebui să te trimită şi pe tine la Holywell, tinere. Elizabeth, ţi-ar plăcea să-l auzi pe fiul tău predicând de la înălţimea amvonului?

— Nu pe singurul meu copil.

— Atotputernicului îi plac copiii unici, declară mătuşa Polly.

Însă Elizabeth nu zâmbeşte. Fiul său, a hotărât ea, va deveni un bărbat important, un mare avocat sau, poate, un chirurg. Nu ar suporta nici gândul ca el să îndure obscuritatea, umilinţa şi dificila existenţă a unui preot. În agitaţia sa crescândă, îi scăpă o exclamaţie:

— Tare aş vrea să sosească Alex. Este o lipsă de consideraţie. Ne va face pe toţi să întârziem dacă situaţia continuă.

— Poate nu a terminat cu verificările, remarcă mătuşa Polly, rezonabilă.

Elizabeth roşi penibil, incapabilă să se stăpânească.

— La ora asta trebuia să se fi întors la hangar... trece întotdeauna pe-acolo când se înapoiază de la Ettal. Nu m-ar mira dacă ne-ar fi uitat cu desăvârşire. E foarte distrat. Face o pauză. Să-i mai acordăm cinci minute. Mai vrei o ceaşcă, mătuşă Polly?

Dar fiecare şi-a terminat ceaiul şi nu se pot lungi la nesfârşit. Ce putea să se întâmple?... Nu va mai veni niciodată? Bolnavă de nelinişte, Elizabeth nu mai poate să rabde. Aruncând o ultimă privire, fără să-şi mai ascundă spaima, spre pendula de marmură, se ridică.

— Mă vei ierta, mătuşă Polly, însă mă duc să văd ce-l reţine. Nu voi întârzia mult.

În aceste clipe de îndoială, Francis suferă îngrozitor, chinuit de viziunea înfricoşătoare a unei străduţe

întortocheate, întunecată şi plină de o mare de feţe, unde tatăl său este încolţit într-o încăierare... dând pumni... călcat în picioare de mulţime... zgomotul îngrozitor al capului său pe pavaj. Brusc, îşi dă seama că tremură.

— Lasă-mă pe mine să mă duc, mamă, zise el.

— Nu mai spune prostii, copilul meu. Zâmbi fără putere. Trebuie să ţii tovărăşie musafirilor.

Lucru de mirare, mătuşa Polly clatină din cap. Nu avusese aerul că îşi dă seama, nici înaine, nici acum, de atmosfera apăsătoare, însă sfătuieşte cu un calm molipsitor:

— Ia şi copilul cu tine, Elizabeth. Nora şi cu mine putem să stăm foarte bine şi singure...

Ochii lui Francis se roagă în linişte.

— Ei bine, hai, vino.

Mama îl înveleşte în mantia lui grea, îşi aruncă în grabă capa ei de lână pe umeri, apoi, ţinându-l de mână, îl scoate afară din lumina caldă a camerei.

Noaptea e neagră ca cerneala. Ploaia spumegă pe pietre, curge în şanţurile străzilor pustii. În timp ce ei traversează străduţa Mercat, de unde în depărtare se zăresc rondul de flori, luminile tulburi ale sălii de concert, o nouă teamă puse stăpânire pe Francis în vânt şi întuneric. Băiatul încearcă să reziste, strânge din fălci şi îşi dă osteneala să-şi potrivească paşii cu ai mamei sale, care se grăbeşte cu o hotărâre înfricoşată.

După zece minute trec fluviul pe podul Frontierei, sar peste bălţile de pe cheiul inundat şi ajung la hangarul nr. 3 al Pescarilor. Acolo, mama se opreşte consternată. Cabana e închisă cu cheia. Nu e nimeni acolo. Se întoarce, nehotărâtă, apoi, deodată observă o luminiţă voalată de umezeală şi de întunericul nopţii care tremură în susul apei: e hangarul nr. 5 unde locuieşte Sam Mirlees, secundul soţului ei. E un beţiv, un derbedeu, însă cu siguranţă el le va da veşti. Pleacă hotărâtă, picioarele i se afundă în pământul moale, se împiedică de tufele de iarbă, se sfâşie în garduri, cade în şanţuri. Francis, alături,

îşi simte teama crescând cu fiecare pas.

În sfârşit, ajung la celălalt hangar, o cocioabă de scânduri gudronate, solid înfipte în mal, la adăpostul stăvilarului de piatră şi împodobite cu ghirlandele plaselor agăţate. Francis nu mai poate suporta această nesiguranţă. Aleargă înainte, cu răsuflarea tăiată, şi se aruncă în cabană. Şi atunci, în faţa spectacolului care-i confirmă temerile de toată ziua, strigă, groaza îl înăbuşă şi pupilele i se dilată de spaimă. Tatăl său este acolo, lângă Sam Mirlees, întins pe o bancă, cu faţa palidă şi însângerată, cu braţul într-un bandaj improvizat şi o tăietură mare, violetă îi brăzdează fruntea. Cei doi bărbaţi sunt îmbrăcaţi cu tricourile şi încălţaţi cu cizmele de cauciuc; pahare şi un urcior sunt puse pe masă, un burete roşu este muiat într-un lighean murdar sub lumina firavă a lămpii de furtună şi în colţuri, misterioasă, o umbră albastră se târăşte şi se mişcă însoţită de răpăitul picăturilor pe acoperiş.

Elizabeth se aruncă în genunchi lângă bancă:

— Alex... Alex... eşti rănit?

Ochii lui sunt tulburi, însă buzele palide şi tumefiate încearcă să schiţeze un zâmbet.

— Nu mai rău decât unii dintre cei care au încercat să-mi ceară socoteală, nevastă.

I se umplură ochii de lacrimi auzind cât de îndărătnic este, lacrimi de dragoste pentru el şi de mânie la adresa acelora care l-au adus în starea asta.

— Când a venit, era la capul puterilor, explică Mirlees cu un gest vag. Dar i-am dat un întăritor. Femeia aruncă o privire asupra omului: e beat, ca în toate sâmbetele. O paraliza furia la gândul că imbecilul ăsta l-a făcut pe Alex să bea, în ciuda rănilor acestea îngrozitoare... Aici nu are cu ce să-l panseze... Trebuie dus repede acasă, numaidecât... Murmură îngrijorată:

— Crezi că ai putea să mergi cu mine acasă, Alex?

— Cred că da, nevastă... mergând încet.

Reflectă repede, luptând împotriva spaimei, smintelii

sale. Instinctul o sfătui să-l ducă la căldură, la lumină, în siguranţă. Văzu că rana cea mai grea, o tăietură la tâmplă, a încetat să sângereze. Se întoarse către fiul ei:

— Aleargă acasă, Francis. Spune-i lui Polly să pregătească totul. Apoi du-te şi caută doctorul şi adu-l la noi imediat.

Francis tremură de parcă ar avea febră şi dă din cap că a înţeles. După ce priveşte încă o dată spre tatăl său, cu capul plecat, o ia la goană de-a lungul cheiului.

— Atunci, hai să încercăm, Alex... dă-mi mâna.

Refuzând sec serviciile oferite de Mirlees, care mai mult o încurcă decât îi folosesc, îşi ajută soţul să se scoale. Ascultător, el se ridică încet în picioare, clătinându-se. Şovăie, de-abia ştie ce face.

— Atunci plec, Sam, murmură el, cuprins de ameţeală. Bună seara.

Ea îşi muşcă buzele, chinuită de incertitudine; dar se stăpâneşte şi îl conduce afară, în ploaia şfichiuitoare. Când uşa se închise după ei, ea îl văzu stând acolo, neluând în seamă vijelia, şi o cuprinse panica la gândul drumului pe care trebuia să-l parcurgă prin noroiul câmpurilor, împovărată cu omul acesta incapabil să se ţină pe picioare.

Însă deodată, în ezitarea ei, o idee o întări. Cum de nu se gândise mai devreme? Scurtând drumul pe la podul din Tilworks, se câştiga mai mult de un kilometru; în cel mult o jumătate de oră va putea să-l vâre în pat. Îl apucă hotărâtă de braţ. Înaintează în ploaia torenţială, îl susţine şi se îndreaptă spre pod, urcând de-a lungul fluviului. La început el pare să nu-şi dea seama de intenţiile ei, apoi, deodată, urechea lui percepe zgomotul apelor tumultuoase şi se opreşte.

— De ce mergem pe aici, Lizbeth? Nu se poate trece la Tilworks când Tweed e crescut.

— Ştii, Alex, nu-ţi risipi puterile vorbind.

Îl linişti, ajutându-l să înainteze.

Ajunseră la podul suspendat, construit din scânduri

înguste, cu un odgon gros de oţel drept balustradă. Podul acesta trece peste Tweed în punctul cel mai strâmt şi e solid, cu toate că nu mai este întrebuinţat aproape deloc, căci uzinele care îl foloseau fuseseră închise de multă vreme.

Când Elizabeth puse piciorul pe pod, în întuneric şi aproape de apele tumultuoase, o îndoială vagă, poate o presimţire se strecură în sufletul ei. Se opri, căci podul era prea strâmt ca să poată trece amândoi unul lângă altul şi cercetă în urma ei silueta obosită şi udă a soţului ei şi atunci o copleşi un elan de iubire aproape maternă.

— Te ţii de balustradă?

— Da, mă ţin.

Femeia zăreşte cablul gros, metalic, în pumnul lui. Disperată, cu respiraţia tăiată, obsedată, nu poate să judece mai mult.

— Rămâi lângă mine.

Apoi se întoarce şi înaintează.

Păşesc amândoi pe pod. La jumătatea drumului, el alunecă pe o scândură udă. De obicei nu ar fi fost nimic. Dar acum, noaptea, era nespus de periculos fiindcă Tweed, umflat, se rostogoleşte la nivelul podului. Curentul furios pătrunde imediat în cizmele înalte care-i vin până la coapse. El luptă contra acestei greutăţi copleşitoare, însă forţele îi sunt sleite de lupta din Ettal. Îi alunecă şi piciorul celălalt, cizmele se umplu cu apă şi îl trag ca o povară de plumb.

La strigătul lui, Elizabeth aleargă şi se agaţă de el. În timp ce fluviul impetuos smulge mâinile lui de pe balustradă, ea îl ia în braţe şi, cu disperare, timp de o clipă care i se pare un veac, se îndâijeşte cu toate puterile să-l reţină. Apoi, tumultul şi întunecimea apelor i-au înghiţit.

Francis a aşteptat toată noaptea. Dar ei n-au venit. A doua zi de dimineaţă, după reflux, au fost găsiţi, strâns îmbrăţişaţi, în apele liniştite, lângă malul nisipos.

2

Patru ani mai târziu – era într-o joi seara, în septembrie, la finele drumului dintre şantierele navale din Darrow şi bucătăria-plăcintărie Glennie, cu coşul cel mare a cărui vopsea se cojise Francis Chisholm, cu toată oboseala, trebuia să ia o mare hotărâre... Şi trecând prin culoarul plin de făină care despărţea cuptorul de prăvălie, statura sa mai curând mică accentuată de albastrul închis al tricoului, cu faţa murdară sub o şapcă bărbătească, întoarsă cu cozorocul la spate, se ducea să-şi pună oala goală din care mânca pe chiuveta din oficiu; în ochii lui strălucea o flacără întunecată.

În bucătărie, Malcolm Glennie, cu coatele pe faţa de masă pătată, ca întotdeauna plină de vase, studia *Notariat*-ul de Locke. Era un adolescent de şaptesprezece ani, gras şi palid; cu o mână îşi netezea părul negru şi unsuros din care curgeau nori de mătreaţă şi, cu cealaltă, mesteca în momiţele de viţel pe care le preparase mama sa la întoarcerea lui de la Colegiul Armstrong. Francis se duse să ia din cuptor – unde se usca încă de la prânz, – masa lui compusă dintr-un mic pateu de doi bani şi cartofi; apoi curăţă un colţ de masă ca să se instaleze. Prin hârtia ruptă care astupa geamurile uşii de comunicare cu prăvălia, o văzu pe doamna Glennie servind un client. Fiul ei îi aruncă lui Francis o privire vexată şi dezaprobatoare.

— N-ai putea să faci mai puţin zgomot când lucrez? Şi, Doamne, ce mâini! Nu te speli niciodată înainte de masă?

Blajin şi liniştit – cea mai bună apărare –, Francis luă o furculiţă şi un cuţit în degetele sale aspre, arse de piroane. Uşa care-i despărţea de magazin se deschise şi doamna Glennie intră târându-şi papucii.

— Ai sfârşit, dragul meu? îl întrebă pe fiul ei. Am aici o cremă mai mult decât delicioasă: numai din ouă proaspete şi lapte, cu siguranţă că-ţi va plăcea...

Tânărul mormăi:

— Am suferit toată ziua.

Îşi umplu stomacul cu aer, apoi expiră zgomotos, cu un aer de virtuoasă indignare:

— Ia auzi!

— Fiindcă lucrezi prea mult! Se învârti pe lângă cuptor. Asta îţi va da puteri... gust-o... ca să-mi faci plăcere.

Îi îngădui să-i ia farfuria şi să-i pună dinainte o alta cu cremă de zahăr ars. În timp ce el înghiţea lacom, ea îl privea cu o imensă tandreţe; trupul gras revărsat din corset şi din fusta prost închisă, se aplecă spre el; faţa posacă, cu nasul lung şi ciupit şi cu buze mici radia de dragoste maternă. Apoi murmură:

— Aş fi mulţumită dacă astă-seară ai veni mai devreme, dragul meu; tatăl tău are o întrunire.

— Oh, nu! Malcolm se ridică, surprins şi plictisit. În sala Misiunilor?

Ea clătină capul micuţ:

— Afară. În grădina publică.

— Nu ne ducem şi noi, nu?

Cu o vanitate ciudată şi ofensată, ea răspunse:

— Este singurul statut social pe care ni l-a putut da tatăl tău... Malcolm. Însă, până ce predicile lui să dea faliment, ar fi bine să ne mulţumim cu atât.

Băiatul protestă violent:

— Poate că pe tine te amuză, mamă, dar pentru mine e jenant să-l aud pe tata debitând fraze umflate în dialectul din Canaan, în timp ce băieţii strigă: „Hu, hu, sfinte Daniel!” Asemenea lucruri se puteau petrece când eram mic, însă acum, când voi deveni avocat...

Se întrerupse brusc, îmbufnat, căci uşa din afară se deschise şi tatăl său, Daniel Glennie, intra binişor.

„Sfântul Daniel” se duse la masă, tăie o bucăţică de brânză, turnă un pahar cu lapte şi, mereu în picioare, absorbit, începu să mănânce. Înlocuise tricoul de lucru şi ghetele scâlciate cu o redingotă veche, prea strâmtă şi prea scurtă, şi cu un pantalon negru şi lustruit. Totuşi,

statura lui rămânea neînsemnată şi gârbovită. Purta un plastron crăpat şi manşete de celuloid, ca să economisească spălatul, iar ghetele ar fi avut nevoie de cizmar. Privirea lui, de obicei îngrijorată, adesea pierdută în extaz, părea acum, înapoia ochelarilor cu ramă de oţel, gânditoare şi bună. Mestecând mereu, se uită la Francis:

— Pari obosit, nepoate. Ai mâncat?

Francis clătină din cap. Camera îi părea mai puţin tristă de când venise brutarul. Ochii care îl priveau semănau cu cei ai mamei sale.

— Am să scot din cuptor o tavă de plăcinte cu cireşe. Poţi să ei o bucată dacă vrei...

La auzul risipei acesteia inutile, doamna Glennie se smiorcăi: aruncând aşa bunurile pe fereastră ajunsese deja de două ori să dea faliment. Ea lasă capul în jos, încă mai resemnată.

— Când doreşti să pleci? Dacă plecăm acum, mă duc să închid prăvălia.

El se uită la ceasul de argint cât o ceapă.

— Da, du-te să închizi, mamă. Mai întâi Dumnezeu, şi apoi, asta-seară nu vom mai avea clienţi.

În timp ce ea trăgea storurile peste plăcintele de pe care se ridică un roi de muşte, el rămase în picioare, gândindu-se la predica pe care o va pronunţa. Apoi porni la drum.

— Vino, Malcolm! zise el, apoi către Francis: Odihneşte-te, nepoate! Copiii trebuie să se culce devreme.

Malcolm, bombănind încet, închise cartea şi îşi luă pălăria. Bodogănind întruna, ieşi după tatăl său. Doamna Glennie, care-şi punea mănuşile de piele neagră, prea strâmte, îşi compuse o expresie de martiră pe care o arbora în timpul reuniunilor, apoi îi adresă un zâmbet posac lui Francis:

— Nu uita să speli vasele! Păcat că nu vii cu noi.

După plecarea lor, el luptă cu dorinţa de a lăsa capul pe masă. Eroica sa hotărâre îl înflăcăra, gândul la Willie Tulloch îi întărea membrele obosite. Îngrămădind vesela

în oficiu, începu să o spele, examinându-şi situaţia, iritat, cu sprâncenele încruntate. Binefacerile lor făcute în silă îl copleşiseră chiar din momentul în care, înainte de înmormântare, Daniel îi spusese sfios lui Polly Bannon: „Trebuie să iau la mine copilul lui Elizabeth. Noi suntem singurele rude. Trebuie să trăiască la noi.”

Această bunăvoinţă imprudentă n-ar fi fost suficientă să i-l smulgă pe Francis, însă o scenă penibilă avusese loc mai târziu, când doamna Glennie, ca să-şi însuşească mica agoniseală – asigurarea tatălui şi venitul din vânzarea mobilelor –, invocase drepturile sale legitime şi respinsese violent oferta lui Polly de a fi tutorele lui Francis. Această ceartă finală tăiase brusc orice legătură cu familia Bannon.

Ca şi când l-ar fi făcut indirect responsabil, conştientă totuşi că se purtase aşa cum trebuie, Polly, jignită şi supărată, părea că nu se mai gândea deloc la el.

Când sosise în casa brutarului, în entuziasmul de început, îl trimiseseră la şcoală, cu ghiozdan nou, în tovărăşia şi sub protecţia lui Malcolm. Doamna Glennie îl îmbrăcase, îl periase şi, din prag, asistase mândră la plecarea şcolarilor.

Vai, această caldă filantropie se risipise repede. Daniel Glennie era un sfânt, un suflet nobil şi blând, de care toţi îşi băteau joc fiindcă duminica învelea prăjiturile în hârtii pe care scrisese fraze pioase compuse de el şi fiindcă în fiecare sâmbătă seara, calul de la căruţa de livrări se plimba pe străzile oraşului cu o placardă mare pe care se citea: „Iubiţi-vă aproapele ca pe voi înşivă”. Dar el trăia ca într-un vis ceresc, din care îl smulgeau periodic şi fără milă creditorii săi.

Totuşi, lucra fără odihnă cu capul în sânul lui Avram, dar cu picioarele în copaia de framântat pâinea; nu avea deloc timp să-şi amintească şi de prezenţa nepotului său. Când îl zărea, ieşea cu el în curte cu un cornet de firimituri, să le arunce vrăbiilor.

Mediocră, fără vlagă, dar în acelaşi timp zgârcită,

fiindu-i milă de ea însăşi din cauza ruinei progresive a bărbatului ei – concedierea vizitiului, vânzarea calului, închiderea cuptoarelor unul după altul, vânzarea care se limita la pateuri de doi bani şi la plăcinte de un ban doamna Glennie îl consideră curând pe Francis o sarcină intolerabilă.

Cele şaptezeci de lire sterline câştigate graţie lui îşi pierdură foarte repede farmecul în ochii ei. Costul hainelor fu redus la strictul necesar, hrana lui, cheltuielile pentru şcoală deveniră curând pentru ea un adevărat calvar. Îi număra, resemnată, fiecare îmbucătură.

Când hainele lui s-au uzat, i-a cârpit un costum vechi al lui Daniel, relicvă din tinereţea lui, cu un model şi o culoare atât de extraordinare, încât trezea ilaritatea mulţimii pe stradă, ceea ce îl chinuia nespus pe Francis. În timp ce cheltuielile cu educaţia lui Malcolm fuseseră plătite până la ultima para, ea uita în general să le achite pe ale lui Francis, până când acesta, peste măsură de umilit, tratat ca un întârziat în faţa întregii clase, se văzuse silit să i se adreseze ei. Ea se prefăcuse atunci că i se face rău şi îşi apăsase pieptul înainte să-i numere, unul câte unul, câţiva şilingi, ca şi cum i-ar fi smuls din suflet.

Cu toate că suporta cu un curaj stoic, sentimentul singurătăţii sale apăsa greu pe inima băiatului. Înnebunit de durere, făcea lungi plimbări singuratice şi căuta în zadar, în ţinutul acesta sterp, un râu în care să pescuiască păstrăvi. Contempla plecarea corăbiilor, cu o tristeţe ucigătoare şi îşi muşca şapca pentru a-şi înăbuşi chinul. Prins între două religii, nu ştia unde se plasează; spiritul lui deschis şi viu se tocise, chipul i se posomora. Singura sa bucurie, în serile când Malcolm şi mama sa ieşeau, era să-l privească pe Daniel, aşezat lângă sobă în faţa lui, întorcând foile Bibliei, liniştit, nespus de fericit.

Daniel era ferm hotărât să nu-l influenţeze pe nepotul său în materie de religie – cum ar fi putut să o facă el, cel care predica toleranţa universală? Ca urmare, aversiunea doamnei Glennie sporise. Pentru o „creştină”, sigură de

mântuirea ei, ce anatemă mai mare decât amintirea chinuitoare a rătăcirii fiicei sale! Asta făcea că vecinii vorbeau pe seama lor.

Culmea fu că la sfârşitul celor optsprezece luni, Francis, inteligent însă ingrat, avu prostul-gust să fie mai bine notat decât Malcolm pentru o compoziţie la şcoală. Era mai mult decât putea suporta. După câteva săptămâni de ţipete, brutarul trebui să cedeze. Era încolţit de un nou faliment. Hotărau că educaţia lui Francis era terminată.

Cu un surâs perfid, doamna Glennie îl asigură că era acum aproape un bărbat, capabil să contribuie la cheltuielile menajului şi că de aci înainte va trebui să înceapă să lucreze.

La doisprezece ani fu angajat la şantierele navale din Darrow ca fixator de buloane, cu un salariu de trei şilingi şi jumătate pe săptămână.

La şapte fără un sfert termină spălatul vaselor. Cu mai mult elan, se pieptănă în faţa minusculei oglinzi şi ieşi. Era încă lumină, însă aerul serii îl făcu să tuşească şi îşi ridică gulerul hainei, apucând-o repede pe Strada Mare; trecu de magaziile de închiriat şi de pivniţele cu băuturi spirtoase din Darrow pentru a ajunge în sfârşit la cabinetul medicului împodobit cu două vase, unul verde şi altul roşu, şi cu o placă de aramă: *Dr. Sutherland Tulloch, medic chirurg.* Cu gura întredeschisă, Francis pătrunse într-o cameră întunecoasă, în care plutea un miros de aloe, de *assa foetida* şi de lemn-dulce. Rafturi încărcate cu sticle verzi acopereau un perete întreg şi, la capăt, trei trepte duceau în cabinetul în care dr. Tulloch dădea consultaţii. Înapoia unei lungi tejghele, fiul cel mai mare al doctorului împacheta doctorii pe o placă de marmură pătată de ceară roşie. În vârsta de şaisprezece ani, avea faţa plină de pistrui, mâinile mari, părul blond şi un surâs uşor şi tăcut. Când îl văzu pe Francis, zâmbi cordial, apoi cei doi băieţi întoarseră privirile, intimidaţi şi unul, şi celălalt de afecţiunea care li se citea în ochi.

— Am întârziat, Willie! zise Francis, cu ochii aţintiţi pe partea de jos a tejghelei.

— Şi eu... şi trebuie să mă duc să dau doctoriile astea pentru dragul meu tată...

Căci Willie începuse studiile de medicină la Armstrong College şi de atunci, tatăl său, mai în glumă, mai în serios, îl luase ca asistent.

Tăcere. Apoi cel mai în vârstă aruncă o privire rapidă spre camaradul său.

— Te-ai decis?

Cu ochii plecaţi, Francis dădu din cap, gânditor, cu buzele strânse.

— Da, zise el.

— Ai dreptate, Francis. Aprobarea lumina trăsăturile grosolane şi lipsite de frumuseţe ale lui Willie. N-aş fi suportat niciodată aşa ceva prea mult timp...

— Nici eu... murmură Francis, fără bunicu'... şi fără tine.

Tânărul său chip îngust se acoperi, în umbră, cu o roşeaţă vie când pronunţă ultimele cuvinte. Emoţia se reflectă pe faţa lui Willie, care murmură:

— Ţi-am găsit un tren. Unul direct, care pleacă din Alstead în fiecare sâmbătă la şase şi treizeci şi cinci... Sst! Iată-l pe tata.

Se întrerupse la acest avertisment, căci uşa cabinetului se deschise, lăsând să treacă un bolnav, şi domnul Tulloch apăru. Când se întoarse spre cei doi băieţi, brusc şi aferat, îmbrăcat în tweed de culoarea piperului, cu tenul lui mat, cu părul zbârlit şi favoriţi deşi, părea să radieze de vitalitate. Cu toată reputaţia de încrâncenat liber-cugetător, discipol convins al lui Robert Ingersoll şi al profesorului Darwin, avea un farmec dezarmant şi ştia să se poarte cu bolnavii. Obrajii traşi ai lui Francis îl mâhneau, aşa că făcu o glumă grosolană:

— Ei bine, copiii mei, încă unul care e pe ducă! Oh! nu numaidecât, însă nu mai are mult până să dea ortul popii! Şi totuşi atât de bun cu numeroasa sa familie!...

Zâmbetul lui Francis era prea acru, după gustul lui. Închise un ochi, amintindu-şi viaţa agitată a adolescentului, şi adăugă:

— Curaj, micuţule animal de povară, peste o sută de ani nu te vei mai gândi la toate astea.

Fără să-i lase lui Francis timp să răspundă, îşi puse semeţ pălăria pe cap şi, trăgând mănuşile uriaşe, strigă în drum spre cabrioletă:

— Nu uita să ni-l aduci la cină, Will. La orele nouă se serveşte acid prusic cald!

După o oră, medicamentele fiind livrate, cei doi băieţi se înapoiau spre casa lui Willie, o vilă mare, prost întreţinută, în faţa grădinii publice. Discutau cu voce joasă proiectele aventuroase de poimâine, iar speranţele lui Francis renăşteau.

În tovărăşia lui Willie Tulloch, viaţa nu i se părea niciodată prea duşmănoasă. Lucru curios, prietenia lor începuse printr-o ceartă. După ieşirea din clasă, într-o zi în care cu o duzină de camarazi hoinăreau de-a lungul străzii Castelului Willie remarcase din întâmplare biserica catolică, urâtă, dar inofensivă, lângă uzina de gaz.

— Veniţi cu toţii, strigase el, am zece bani, să intrăm şi să ne cumpărăm iertarea păcatelor!

Numai atunci remarcase prezenţa lui Francis. Roşise de ruşine şi căinţă. Prosteasca remarcă nu însemna nimic şi ar fi trecut neobservată, dar Malcolm Glennie se grăbise să găsească pricină de bătaie.

Îndemnaţi de ceilalţi, Francis şi Willie se dedaseră, în grădina publică, unei lupte sângeroase şi fără rezultat hotărâtor. Fusese un pugilat frumos, bogat în lovituri primite cu curaj, iar când întunericul îi pusese capăt, niciunul, nici celălalt nu era învingător, amândurora le fusese prea de-ajuns. Însă spectatorii, cu cruzimea copilăriei, refuzau să lase să se stingă această ceartă.

În seara următoare, după şcoală, adversarii fură puşi din nou faţă în faţă, provocaţi cu insinuări cum că ar fi laşi

şi siliţi să înceapă din nou. Şi de astă dată, înverşunat, însângerat, epuizat, niciunul nu vru să cedeze. Şi aşa, timp de o săptămână întreagă, lupta se prelungi, ca o luptă de cocoşi, pentru cea mai mare plăcere a nărozilor. Acest conflict neomenesc, fără noimă şi pricină, devenise pentru amândoi un coşmar. Sâmbătă se găsiseră, pe nepusă masă, faţă în faţă şi singuri. Urmă un moment de penibilă nehotărâre, însă pământul se deschise, cerurile se luminară şi căzură unul în braţele altuia. Willie suspina.

— Nu vreau să mai mă bat cu tine, te iubesc de-adevărat.

Şi Francis, care îşi freca ochiul învineţit ca să-şi oprească lacrimile, mărturisi:

— Willie, pe tine te prefer în tot oraşul Darrow.

Ajunseră în mijlocul grădinii publice, mic loc cu iarbă rară, în central căreia se ridica un chioşc vrednic de milă, cu un pisoar ruginit şi câteva bănci, în cea mai mare parte fără spătare, unde se jucau copilaşi slabi, iar vagabonzii fumau şi vorbeau aprins. Deodată, înfiorat, Francis văzu că trebuie să treacă pe lângă reuniunea de rugăciune a bunicului său. Lângă chioşc plantaseră o mică flamură roşie pe care se citeau cuvintele: *Pace pe pământ şi între oameni bună învoire.* În faţa flamurei instalaseră o armonică portativă, înaintea căreia doamna Glennie şedea pe un scaun, cu aerul său de victimă, şi Malcolm, ţinând stângaci o carte de cântece, şedea lângă ea. Pe o estradă mică de lemn, între flamură şi armonică, sfântul Daniel era înconjurat de vreo treizeci de persoane.

Când cei doi copii ajunseră la reuniune, Daniel terminase rugăciunea de deschidere şi, cu capul descoperit, dat pe spate, începea un discurs. Era o divagaţie simplă şi frumoasă. Exprima convingerea arzătoare a lui Daniel, revela sufletul său candid. Doctrina sa era întemeiată pe fraternitate, pe dragoste de Dumnezeu şi de aproapele tău. Oamenii trebuiau să se ajute între ei, să realizeze pacea şi buna învoire pe

pământ. Numai aşa s-ar putea conduce omenirea spre acest ideal. Nu ura deloc credinţele, însă le dojenea cu blândeţe: formele nu au nicio importanţă, ceea ce interesează este mila şi umilinţa. Da, şi toleranţa. Dacă faptele noastre nu sunt conforme cu aceste precepte, este zadarnic să proferezi asemenea cuvinte.

Francis îl ascultase adesea pe bunicul său şi încerca o simpatie convinsă pentru ideile acestea care făceau din sfântul Daniel „râsul” a jumătate din oraş. În clipa aceasta se simţea cu inima plină de simpatie şi de dragoste pentru bunicul său, sporite chiar şi de intenţia lui, puţin cam nebunească, şi ar fi dorit cu ardoare să fie şterse din lume cruzimea şi ura.

Deodată, cum asculta, îl văzu pe Joe Moir, şeful echipei serviciului său de la şantiere, apropiindu-se nepăsător de grup. Banda sa, în tovărăşia căreia cutreiera prin toate tavernele din Darrow, îl urma înarmată cu cărămizi, cu fructe stricate şi câlţi de bumbac uleios, rămăşiţe de la fabrica de maşini. Moir era o puşlama veselă, înalt şi voinic şi, când era beat, se amesteca vesel în reuniunile predicatorilor de stradă şi în alte adunări în aer liber. Cu mâinile pline de rămăşiţe de bumbac murdar, urlă:

— Hei, Dan! Mi-ar plăcea mai mult cântece şi dansuri.

Ochii lui Francis se dilatară pe faţa lui palidă. Veneau să strice adunarea! Şi-o închipui pe doamna Glennie încercând să şteargă o pătlăgea roşie zdrobită pe ceafa ei, pe Malcolm cu o cârpă unsuroasă întinsă pe faţa lui dezgustătoare... La început, nu mai putu de bucuria răzbunării. Apoi zări faţa lui Daniel, încă inconştient de pericol, iluminată de o ciudată lumină, auzi cuvintele lui vibrante, de o sinceritate adâncă, izvorâte din suflet. Înaintă. Fără să ştie pentru ce, nici cum, se găsi deodată lângă Moir, îi puse mâna pe cot şi-l rugă, răsuflând din greu:

— Nu, Joe! Opreşte-te te rog. Suntem camarazi, nu?

Moir plecă privirea, însă furia beţiei se transformă deodată într-un surâs prietenos.

— Doamne! Francis! Uitasem că este bunicul tău.

Tăcere încordată. Apoi, pe un ton fără replică, se adresă bandei:

— Haideţi, băieţi, să mergem la Square să fluierăm aleluia.

Pe când plecau, armonica se deşteptă cu un geamăt. Nimeni, afară de Willie Tulloch, nu înţelesese de ce nu izbucnise scandalul.

Câteva clipe mai târziu, când ajunseră acasă, Willie întrebă:

— De ce ai făcut asta, Francis?

Vorbind întretăiat, Francis răspunse:

— Nu ştiu... n-are dreptate... de patru ani e prea multă ură în viaţa mea. Tatăl meu şi mama mea nu ar fi murit dacă nu era ura acestor oameni.

Se întrerupse, puţin ruşinat.

În linişte, Willie îl conduse în sufrageria care, după crepusculul străzii, scânteia de lumină, de zgomot şi de o abundenţă darnică de om bun.

Camera era lungă şi înaltă, tapetată în castaniu şi ticsită cu mobile tapiţate cu pluş roşu, cu scaune cu rotiţe de la picioare lipsă şi împodobită cu vase sparte sau lipite; şnurul soneriei atârna nemişcat, iar pe sobă se vedea o harababură de flacoane, etichete, cutii cu pilule amestecate cu jucării şi cărţi. Copii se târau pe vechiul covor de Axminster, pătat de cerneală.

Trecuse de mult de ora nouă, însă niciunul din membrii familiei Tulloch nu se gândea să se culce. Cei şapte fraţi şi surori mai mici ai lui Willie, Jane, Tom, Richard – listă atât de complexă pe care, cum mărturisea şi tatăl lor, o uita adesea – îşi vedeau de diferitele lor ocupaţii: citeau, scriau, desenau, se băteau sau îşi mâncau papara. Mama lor, Agnes Tulloch, visătoare şi iubitoare, cu părul pe jumătate despletit şi cu corsajul desfăcut, luase copilul din leagănul de lângă foc şi-l desfăcuse din scutecele ude. Acum alăpta în linişte copilul al cărui spate gol reflecta flăcările, ca şi sânul ei sidefiu. Fără să se jeneze, îl primi

pe Francis cu un surâs prietenesc.

— Iată-vă, dragii mei! Jane, mai pune farfurii şi linguri. Richard, las-o pe Sophie în pace! Şi, Jane, scumpo, dă-mi un scutec curat pentru Sutherland. Ai grijă ca apa fierbinte să fie gata pentru punchul tatălui tău. Ce timp frumos e afară! Doctorul zice totuşi că sunt multe boli în oraş. Ia loc, Francis! Thomas, nu ţi-a poruncit tatăl tău să nu te apropii de ceilalţi?

Doctorul aducea întotdeauna cu el câte o boală: rujeolă sau varicelă. De astă dată, Thomas căpătase impetigo şi, cu capul tuns şi stropit cu acid fenic, contamina candid restul familiei.

Francis se aşeză la rând pe sofa, lângă Jane – fata avea paisprezece ani şi era imaginea mamei sale, cu acelaşi ten lăptos şi acelaşi surâs liniştit – care mânca cu poftă papara preparată cu scorţişoară. Era încă mişcat de recenta sa tiradă: emoţia îl sufoca, mintea îi era confuză. O altă problemă se punea creierului său obosit. Pentru ce oamenii aceştia erau aşa de buni, atât de fericiţi, atât de satisfăcuţi? Crescuţi de un raţionalist necredincios, negând sau ignorându-l pe Dumnezeu, erau condamnaţi; flăcările iadului le atingeau deja picioarele.

Pe la nouă şi un sfert se auzi pe pavaj zgomotul roţilor cabrioletei. Doctorul Tulloch intră cu un pas grăbit: o mulţime urlătoare se abătu de îndată deasupra lui. Când tumultul se mai potoli, după ce dădu soţiei un sărut răsunător, doctorul se aşeză în fotoliul său cu un pahar de grog în mână, cu papucii în picioare şi cu micuţul Sutherland, încântat, cocoţat pe genunchi.

Întâlni privirea lui Francis şi ridică paharul cu un gest prietenos.

— Nu-ţi spusesem eu că se serveşte otravă? Alcoolismul îşi exercită aici ravagiile, nu-i aşa, Francis?

Tatăl său era într-o atât de bună dispoziţie încât Willie riscă să povestească incidentul de la reuniunea de rugăciune. Doctorul se lovi cu palma pe coapsă, surâzând către Francis.

— Bravo, micul meu Voltaire catolic. Eu voi apăra până la moarte dreptul dumitale de a susţine o opinie contrară celei pe care o apăr eu. Jane, încetează să mai faci ochi dulci acestui nefericit băiat. Credeam că vrei să devii infirmieră... Tu mă vei face bunic înainte de patruzeci de ani. În sfârşit...

Cu un suspin brusc, ridică paharul şi-l bău în sănătatea soţiei sale:

— Noi, nevastă, nu vom merge niciodată în cer, dar, în aşteptare, să bem şi să mâncăm.

Mai târziu, la uşă, Willie îi strânse cu putere mâna lui Francis:

— Noroc, scrie-mi de îndată ce ajungi.

A doua zi de dimineaţă, chiar de la cinci, pe întuneric, sirena şantierului urla, lung şi dureros, deasupra localităţii Darrow, obosită şi întunecată. Amorţit de somn, Francis sări din pat, îmbrăcă salopeta de mecanic şi coborî pe dibuite. Dimineaţa îngheţată, foarte palidă şi murdară, îl izbi în faţă ca o lovitură de pumn. Pe drum întâlni turma de fantome, tremurând de frig şi tăcute, care se grăbeau, cu capetele plecate, cu umerii strânşi, spre şantier. Trecu podul de scândură, ghişeul de control, grilajul şantierelor... Spectre de corăbii despuiate se ridicau vagi în danele lor. Lângă scheletul neterminat al noului cuirasat se aduna echipa lui Joe Moir: Joe şi ajutorul său, cei care pun şi fixează plăcile de metal, apoi alţi doi lucrători şi, în sfârşit, Francis.

El aprinse focul cu cărbuni, acţionă foalele sub forjă. În linişte, fără tragere de inimă, ca într-un vis, echipa începu lucrul. Moir ridică ciocanul şi ecoul loviturilor răsună, se amplifică şi se repercută prin tot şantierul.

Încărcat cu nituri înroşite pe jeratic, Francis se căţăra repede pe o scară şi le introducea în găurile făcute în cocă, unde se băteau cu ciocanul până ce se turteau şi intrau cât trebuie ca să susţină marile foi de metal care formau coca corăbiei. Munca acesta era foarte grea: te

prăjeai lângă foc, îngheţai pe scară.

Oamenii erau plătiţi cu bucata. El trebuia să le furnizeze prompt nituri, mai repede decât răzbea el, iar niturile trebuiau aduse la temperatura cerută; dacă le socoteau insuficient de maleabile, oamenii le înapoiau băieţilor. Francis urca şi cobora treptele scării, se învârtea în jurul focului, ars, plin de fum, cu ochii înroşiţi. Gâfâind, plin de sudoare, lucra aşa toată ziua.

După-amiază, ritmul se accelera, oamenii, nepăsători, încordaţi de efort, nu mai ţineau seama de oboseală. Ora închiderii venea astfel într-un fel de ameţeală, cu timpanul izbit de ultimul şuierat de sirenă.

În sfârşit, ziua se terminase. Ce uşurare! Francis rămânea nemişcat, trecându-şi limba peste buzele uscate, zăpăcit de încetarea zgomotului. La întoarcere, murdar şi plin de sudoare, cu toată oboseala, îngâna: mâine... mâine. Şi flacăra se aprindea iar în ochii lui, îndrepta spatele...

În seara aceasta se duse să-şi ia banii şi piesele de argint strânse cu greu din ascunzătoarea lor – unul dintre cuptoarele neîntrebuinţate – şi îi schimbă cu o monedă de aur: ascunsă în locul cel mai adânc din buzunarul pantalonului, moneda îi da încredere. Rugă pe doamna Glennie să-i împrumute un ac cu aţă. La început nu-i dădu atenţie, apoi, cu o privire vicleană, îi îngădui să-l ia şi privi în urma lui. Refugiat în singurătatea sărăcăcioasei sale camere, situată deasupra cuptoarelor, înveli piesa într-o bucată de hârtie şi o cusu solid în căptuşeala paltonului. Cu inima împăcată şi uşoară, veni şi îi restitui acul şi aţa.

A doua zi, sâmbătă, şantierele închideau la amiază. Gândul că nu se va mai duce acolo îl bucura într-atât încât de-abia putu să-şi înghită prânzul. Ghicea că agitaţia sa ar putea să suscite o observaţie aspră din partea doamnei Glennie, însă, spre norocul lui, ea nu suflă un cuvânt. De-abia ridicat de la masă, se strecură liniştit afară din casă, coborî strada Estului şi o luă la fugă.

Afară din oraş, iuţi pasul. Inima sa cânta. Eterna şi jalnica aventură a copilului nenorocit care caută să fugă; el se credea pe drumul libertăţii. O dată ajuns la Manchester, va găsi cu siguranţă de lucru în filaturile de bumbac. Făcu cei douăzeci şi patru de kilometri care îl despărţeau de staţie în patru ore. Când intră în gara Alstead, suna de ora şase.

Sub o lampă de petrol, pe cheiul pustiu, deschise briceagul, tăie cusătura făcută şi scoase moneda strălucitoare. Un hamal cutreiera platforma, alţi călători sosiră, ghişeele se deschiseră. Se îndreptă într-acolo şi ceru un bilet.

— Nouă şilingi şi zece peny, zise casierul şi introduse micul carton în maşină ca să-l perforeze.

Francis suspină de uşurare: la urma urmelor, calculase bine. Puse banul pe ghişeu. Tăcere.

— Ce înseamnă asta? Am spus nouă şilingi şi şase peny.

— Eu v-am dat o jumătate de coroană.

— Ah! Adevărat? Dacă mai încerci încă o dată acest truc, te voi aresta.

Casierul îi aruncă piesa indignat. Nu era o jumătate de coroană, ci un *farthing*, o piesă de aramă echivalând cam cu două centime, nouă şi strălucitoare. Înspăimântat şi zăpăcit, Francis văzu trenul ieşind pe linie cu locomotiva, luându-şi pasagerii şi dispărând, fluierând în noapte. Când se trezi, îşi explică misterul. Nodurile pe care le desfăcuse, solide şi bine făcute, nu erau ale sale, cusute stângaci. Într-o clipă înţelese cine-i furase banii: doamna Glennie.

La ora nouă şi jumătate, în apropierea satului minier din Sanderston, în ceaţa deasă care înăbuşea lumina lanternelor, un om conducând o cabrioletă era să zdrobească o siluetă solitară care mergea pe mijlocul drumului. Desigur, la o asemenea oră şi pe un timp asemănător, mergând într-o cabrioletă, nu putea fi decât

doctorul Tulloch. El opri calul, căutând să pătrundă cu privirea prin ceaţă, şi-şi opri invectivele pe care voia să le arunce.

— Pe Hipocrate, ce faci tu pe-aici? Haide, urcă repede – iapa îmi smulge braţele.

La zece şi jumătate, Francis bea o ceaşcă de ceai foarte cald, lângă foc, în casa doctorului. Camera, goală acum, fără ocupanţii săi obişnuiţi, părea ciudat de tăcută, iar pisica dormea lângă sobă. O clipă mai târziu, doamna Tulloch intra, cu părul împletit, într-un halat moltonat aruncat peste cămaşa de noapte. Examină împreună cu soţul ei sărmanul copil extenuat, fără să conştientizeze prezenţa şi murmurul conversaţiei lor, adâncit în apatia lui. Nu reuşi să surâdă când doctorul îşi scoase stetoscopul şi declară pe un ton glumeţ:

— Pariez că tusea ta nu-i decât o maimuţăreală.

Însă el se supuse, îşi descheie cămaşa şi îl lăsă pe doctor să-l asculte. Chipul taciturn al doctorului, când se ridică, avea o expresie ciudată. Hazul lui obişnuit dispăruse. Aruncă o privire soţiei sale, îşi muşcă buza groasă şi, deodată, dădu o lovitură de picior pisicii.

— La naiba! exclamă el, întrebuinţăm copiii să construim vase de război. Îi exploatăm în mine de cărbuni şi în filaturi de bumbac. Şi ne fălim că suntem o naţiune creştină. Ei bine! sunt mulţumit că sunt păgân.

Se întoarse brusc spre Francis.

— Ascultă, dragul meu, ce oameni cunoşti la Tynecastle? Pe cine? Bannon? La Taverna Uniunii? Du-te iute acum şi vâră-te în pat dacă nu vrei să te alegi cu o triplă pneumonie.

Francis se întoarse învins. Toată săptămâna următoare, doamna Glennie făcea mereu strâmbătura ei de martiră, în timp ce Malcolm se fălea cu o jiletcă nouă în carouri: costase o jumătate de coroană.

Săptămâna aceasta fu dezastruoasă pentru Francis. Avea un punct dureros în partea stângă, mai ales când tuşea; trebuia să se forţeze să lucreze. Îşi dădu vag

seama că bunicul încercase să lupte în favoarea lui, dar fusese zadarnic.

În tot acest timp, micul brutar nu putea decât să-i dea lui Francis bucăţi de plăcintă cu cireşe, însă băiatul nu le putuse mânca.

Sâmbătă după-amiază nu mai avu putere să iasă. Întins în pat, privea pe fereastră, pe jumătate leşinat. Deodată tresări, inima îi sări în piept. Jos, în stradă, mergând încet, ca o galeră pe o mare necunoscută şi periculoasă, înainta o pălărie unică, pe care ar fi recunoscut-o dintr-o mie, asupra căreia nu se putea înşela. Da... da. Iată umbrela cu mâner de aur, înfăşurată cu grijă, jacheta de lutru închisă cu găitane. Strigă încet, cu buzele albe:

— Mătuşă Polly!

Uşa prăvăliei scrâşni deschizându-se. Şovăind, se târî până jos, la capătul scării, şi se plecă tremurând spre uşa cu geamuri opace. Polly sta dreaptă în mijlocul camerei, cu gura strânsă dispreţuitor şi inspecta prăvălia cu un aer amuzat.

Doamna Glennie se ridicase pe jumătate ca să o întâmpine. Malcolm, şezând jos lângă tejghea, cu buzele întredeschise, înmărmurit, îşi plimba privirea de la una la alta. Ochii mătuşii Polly se fixaseră asupra femeii brutarului.

— Doamna Glennie, dacă nu mă înşel?

Aceasta nu se simţea la largul ei. Purta şi acum ţinuta murdară de dimineaţă, cu bluza descheiată la gât şi cu cordonul desfăcut.

— Ce vreţi?

Mătuşa Polly ridică din sprâncene.

— Vreau să-l văd pe Francis Chisholm.

— A plecat.

— Adevărat? Atunci îl voi aştepta să se înapoieze.

Polly se aşeză cu grijă pe un scaun lângă tejghea, părând dispusă să aştepte toată ziua. O clipă de tăcere. Faţa doamnei Glennie se acoperise cu o roşeaţă răutăcioasă. Îi şopti fiului său:

— Malcolm, du-te şi-l caută pe tatăl tău la cuptor.

Malcolm răspunse scurt:

— A plecat acum cinci minute la reuniune. Nu se va întoarce decât la ceai.

Polly îşi desprinse în sfârşit ochii din tavan şi-i îndreptă iscoditor spre Malcolm. Schiţă un zâmbet uşor, ca şi când se distra grozav, apoi, când el roşi, privi aiurea.

Doamna Glennie îşi manifestă nerăbdarea. Declară furioasă:

— Aici se lucrează, nu puteţi rămâne toată ziua. V-am spus că băiatul a ieşit. Dumnezeu ştie la ce oră se va înapoia, mai ales cu tovarăşii pe care-i frecventează. Ne-a pricinuit multe griji cu întârzierile şi cu proasta lui purtare. Nu-i aşa, Malcolm?

Malcolm aprobă, îmbufnat.

— Vedeţi! continuă doamna Glennie. Aş putea să vă povestesc lucruri care v-ar surprinde. Dar nu-i nimic. Noi suntem creştini şi vom căuta să ne ocupăm de el. Puteţi să mă credeţi, e perfect sănătos şi mulţumit.

— Cu atât mai bine, pronunţă politicos Polly, schiţând un căscat după degetele sale înmănuşate, căci am venit să-l iau.

— Ce?

Luată pe nepregătite, doamna Glennie se învineţi deodată, apoi, lividă, trase de gulerul bluzei.

— Am un certificat medical! Anunţă Polly, sacadând cu plăcere fiecare silabă. Certificatul spune clar că băiatul este subalimentat, surmenat şi ameninţat de pleurezie.

— Nu-i adevărat.

Polly scoase o scrisoare din manşon şi o bătu cu mâna în semn că poate dovedi ceea ce spune.

— Ştiţi să citiţi?

— Minciuni, nimic decât minciuni! E gras şi hrănit ca şi propriul meu copil!

Se întrerupse, căci Francis, care, lipit de uşă, urmărea scena într-o incertitudine înspăimântătoare, împinsese prea tare şi uşa se deschisese deodată sub apăsarea lui.

Se trezi aruncat în mijlocul prăvăliei.

Calmul olimpian al mătuşii Polly spori:

— Vino aici, micuţul meu. Nu mai tremura. Vrei să rămâi aici?

— Oh! Nu!

Polly aruncă o privire în tavan, ca şi când lua cerul ca martor.

— Atunci fă-ţi bagajele.

— N-am nimic de împachetat.

Polly se ridică cu demnitate, trăgând de mănuşi.

— Prin urmare, nimic nu ne mai reţine.

Doamna Glennie înaintă, palidă de mânie:

— Nu va fi aşa de simplu! Voi trimite jandarmii după voi.

— Cum doreşti, doamna mea. Polly puse afectată scrisoarea în manşon. Poate că aşa voi avea plăcerea să aflu cum ai cheltuit pentru copilul dumitale banii proveniţi din bunurile sărmanei mele Elizabeth.

O tăcere apăsătoare fu unicul răspuns. Femeia brutarului rămase lividă, zdrobită, cu o expresie de răutate şi cu o mână crispată pe corsaj.

— Lasă-l să plece, mamă, gemu Malcolm, numai aşa putem scăpa de el.

Mătuşa Polly, cu umbrela sub braţ, îl măsură din cap până-n creştet.

— Tinere, zise ea, eşti un imbecil.

Se întoarse şi, fixând un punct deasupra capului doamnei Glennie, adăugă:

— Şi dumneata la fel.

Cu mâna sprijinită pe umărul lui Francis, triumfătoare, îl conduse afară din magazin, fără pălărie. Ea păstră atitudinea asta până la gară, strângând cu putere, prin mănuşi, haina lui Francis, ca şi când ar fi fost o pasăre rară şi captivă care putea să-şi ia deodată zborul. De pe peronul gării îi cumpără, fără comentarii, un cornet de biscuiţi de Abemethy, bomboane de tuse şi o gambetă nouă. În tren, în faţa lui, senină, bizară, rigidă, îl cercetă

în timp ce el ronţăia biscuiţii udându-i cu lacrimile recunoştinţei şi aproape sufocat sub pălăria cea nouă care îi coboară până la urechi. Cu ochii pe jumătate închişi, mătuşa Polly remarcă pe un ton hotărât:

— Am găsit întotdeauna că această creatură este vulgară. Se citeşte pe faţa ei. A fost o mare greşeală din partea ta că ai lăsat să te ia, dragul meu Francis. Şi acum, hai să te tunzi.

3

Se însănătoşise şi în dimineţile cu brumă rămânea în patul cald, aşteptând ca mătuşa Polly să-i aducă micul dejun suculent: o farfurie mare cu ouă jumări de-abia luate de pe foc, ceai tare şi fierbinte şi o grămadă de felii de pâine prăjită, toate aşezate pe o tavă mare de metal, marcată *Aligoods 'old ale*. Câteodată se trezea devreme, transpirat de teamă, însă reconfortanta siguranţă revenea tot aşa de repede să-i amintească cum că sirena uzinei nu îl va mai tortura. Cu un fior de mulţumire, se afunda şi mai mult în aşternuturile moi, admira plăcuta cameră cu tapet înflorat cu flori de sângele-voinicului, cu podeaua vopsită, acoperită cu un covor cusut de mână, şi împodobită, pe un perete, cu o litografie oferită de Berăria Aligood, înfaţişând-o pe campioana iepelor fabricanţilor de bere, iar în faţă, pe alt perete, cu portretul Papei Grigore, în timp ce lângă uşă era o crenguţă de merişor muiată într-un vas de porţelan cu apă sfinţită. Odihna aceasta la care nu se aştepta era dulce ca o mângâiere şi, cu toate că îl neliniştea viitorul său nesigur, se bucura de toate cu recunoştinţă.

În dimineaţa aceasta inimoasă de la sfârşitul lui octombrie, mătuşa Polly se aşeză la capătul patului şi îl îndemnă să mănânce.

— Refă-te, dragul meu! Cu astea o să mai pui ceva carne pe tine.

Avea trei ouă în farfurie, slănina era fragedă şi cu dungi de grăsime. Uitase că a mânca putea fi o asemenea plăcere.

În timp ce îşi proptea tava pe genunchi, sesiză în atitudinea mătuşii lui o nuanţă de solemnitate. Şi curând o văzu înălţând capul, gravă.

— Am să-ţi dau noutăţi dacă eşti în stare să le suporţi.

— Noutăţi, mătuşă Polly?

— O mică distracţie după lunile astea plictisitoare, când am fost singuri.

În faţa protestului care strălucea în ochii lui căprui, calzi, ea zâmbi ironic.

— Nu ghiceşti ce este?

O contemplă cu o profundă tandreţe pe care o deşteptase în el înnăscuta lui bunătate. Faţa aceasta colţuroasă şi urâtă, cu tenul ponosit, cu buza superioară prea lungă şi adumbrită de puf, cu o aluniţă păroasă într-un colţ al obrazului, totul îi era de acum înainte scump şi familiar.

— Habar n-am, mătuşă Polly.

Ea izbucni în râsul ei scurt şi rar, satisfăcută că ştiuse să-i atâte curiozitatea.

— Te credeam deştept, micuţule. Îmi pare că spiritul tău e cam adormit de prea mult somn.

El zâmbea, mulţumit de bucuria ei. Adevărat, convalescenţa lui fusese până acum foarte liniştită. Îndemnat de Polly, care se temea de complicaţii la plămâni (tuberculoza era frecventă la ai săi), rămânea de obicei în pat până la zece. Când se îmbrăca, o însoţea în cursele ei pe străzile din Tynecastle, şi Ned, gurmand şi mare mâncău, îl obliga să guste din numeroase fripturi şi să miroase mereu multe biftecuri. Excursiile acestea erau revelatoare. Francis băgase de seamă că mătuşa Polly se simţea flatată când era recunoscută sau consultată în cele mai bune magazine. Aştepta superioară şi degajată ca vânzătorii ei preferaţi să fie liberi ca s-o servească. Mai ales, era foarte distinsă. Cuvântul acesta era pentru ea

piatra de încercare, criteriul a tot ce făcea înseşi modele pe care le adopta şi rochiile ei confecţionate de o croitoreasă de rând, cu un asemenea prost-gust atrăgeau batjocurile vulgului. Folosea, pe stradă, o serie gradată de saluturi. Când un personaj de oarecare importanţă o recunoştea, perceptorul sau inspectorul sanitar ori căpitanul de jandarmi, asta îi producea o asemenea bucurie, care, ascunsă cu grijă, nu era mai puţin profundă. Mereu ţeapănă, cu pasărea clătinându-se pe pălărie, murmura către Francis:

— E domnul Austin, directorul tramvaielor... un prieten al unchiului tău... un om foarte bine.

Culmea fericirii era să-l întâlnească pe părintele Gerald Fitzgerald, demnul şi elegantul preot din Saint Dominic, cel care îi adresa în treacăt un zâmbet amabil şi uneori chiar puţin binevoitor, în fiecare dimineaţă se opreau în biserica lui, şi Francis, îngenuncheat, observa profilul recules al mătuşii Polly, buzele care se mişcau deasupra mâinilor zbârcite, reverenţios împreunate. Apoi îi cumpăra ghete, sau o carte, sau un săculeţ cu bomboane cu anason. Dacă încerca să protesteze, îl apuca de braţ şi clătina din cap:

— Unchiul tău nu admite să refuzi.

Era mândră că era aliată cu Ned, aparţinând astfel Tavernei Uniunii.

Uniunea era situată lângă docuri, la colţul dintre străzile Canalului şi Digului, şi se bucura de o excelentă privelişte asupra împrejurimilor, şlepurilor şi capătului liniei omnibuzului. Taverna, cu o tencuială brună, avea două etaje, şi familia Bannon îşi rezervase pe-al doilea. În fiecare dimineaţă, la orele şapte şi jumătate, servitoarea, Maggi Magoon, deschidea localul şi începea să măture, vorbind singură. La orele opt fix, Ned Bannon cobora, în cămaşă şi bretele, dar ras proaspăt, bine pieptănat, şi răspândea pe scândură rumeguş proaspăt. Era inutil, însă era un ritual. Apoi privea afară să vadă cum e vremea, lua laptele şi se ducea să-şi hrănească ogarii. Avea

treisprezece, ca să arate că nu este superstiţios. Apoi îşi făceau apariţia clienţii obişnuiţi. Scanty Magoon era totdeauna printre primii, şchiopătând pe picioarele sale protezate până în colţul favorit, urmat de câţiva lucrători de la docuri, de unul sau doi conductori de omnibuze care se înapoiau de la schimbul de noapte. Oamenii aceştia nu întârziau mai mult decât era necesar să bea un păhăruţ de alcool, apoi o jumătate sau o sticlă cu bere. Însă Scanty era permanent acolo, cerşind o privire de la Ned care, senin şi distrat, rămânea după tejgheaua de lemn fumuriu pe care se citea: Un gentelman se poartă bine; dacă greşeşte, alţii îl obligă s-o facă.

Înalt, corpolent, Ned avea cincizeci de ani. Faţa plină, tenul mai, ochii proeminenţi, liniştiţi, se armonizau cu hainele sale de culoare închisă. În opoziţie cu ceea ce puteai aştepta de la un patron de tavernă, nu era nici amabil, nici îmbrăcat de o manieră stridentă, şi manifesta o demnitate măsurată şi irascibilă. Era mândru de reputaţia şi de prăvălia lui. Părinţii lui fuseseră siliţi să părăsească Irlanda, goniţi de foamete; de copil cunoscuse mizeria şi foamea, însă reuşise, în pofida a tot şi a toate. Se bucura de consideraţia agenţilor de patente, a berarilor şi avea numeroşi prieteni influenţi. Afirma şi dovedea că şi comerţul cu băuturi spirtoase este respectabil. Vedea cu ochi răi pe tinerii beţivi şi refuza să servească femeile sub patruzeci de ani.

Nu era niciun *salon pentru familii* la Taverna Uniunii. Detesta dezordinea şi, dacă cineva ridica glasul, lovea scurt şi aspru în tejghea cu un pantof vechi pe care-l păstra la îndemână în acest scop şi nu înceta să lovească până ce vacarmul nu se liniştea cu totul. El însuşi mare băutor, nu dădea niciodată semne de beţie. Poate numai zâmbetul lui era mai vag, privirea mai puţin sigură în unele seri, în marile ocazii, de exemplu la Saint Patrick, la sărbătoarea Tuturor Sfinţilor – *Hogmanay* – sau după o cursă la care ogarii săi adăugaseră o nouă medalie la colecţia atârnată la lanţul gros de ceas care-i împodobea

pântecele. Totdeauna, a doua zi, părea ruşinat şi îl trimitea pe Scanty să-l caute pe părintele Clancy, vicarul de la Saint Dominic. După ce se spovedea, se ridica cu greu de pe podeaua camerei de lângă prăvălie, scuturându-şi genunchii, şi lăsa în mâna tânărului preot o coroană de aur pentru săraci. Trata clerul cu mari onoruri. În faţa părintelui Fitzgerald, preotul parohiei sale, arăta un respect pios.

Ned avea reputaţia unui om mulţumit; mânca bine, dăruia cu generozitate şi, necrezând în valori şi acţiuni, îşi plasa banii în imobile. Polly avea veniturile proprii, moştenite de la un frate decedat, Michael, aşa că nu trebuia să se ocupe nici de ea.

Puţin dispus să se ataşeze de cineva, Ned, după propria sa expresie, se „ataşase” numaidecât de Francis. Manierele timide ale copilului, felul lui puţin flecar, atitudinea calmă şi recunoştinţa tăcută îi plăceau. Melancolia obişnuită a lui Francis îl întrista pe Ned, care încrunta din sprâncene şi se scărpina în cap. După-amiază, Francis, şezând în barul pe jumătate gol, asculta conversaţia lui Ned cu Scanty. Acesta din urmă era soţul şi grija cea mai scumpă a bravei şi prostuţei Maggie Magoon. Se numea Scanty pentru că într-adevăr persoana sa era foarte micuţă: era alcătuit numai din bust, căci pierduse ambele picioare din cauza unei cangrene pricinuite de o oarecare tulburare a circulaţiei. Profitase de această nenorocire „vânzându-se” doctorilor, adică semnând un document care-l angaja să-şi lase corpul pentru disecţie după moarte. Dar banii obţinuţi astfel fuseseră repede băuţi şi în persoana bătrânului urduros, flecar şi şiret, rămăsese ceva sinistru. Inspira oarecare respect mulţimii, dar, când bea, declara indignat că fusese furat.

— Nu m-au plătit destul. Afurisiţii ăştia de cârnăţari! Dar nu vor avea niciodată bătrânul meu schelet. Zău că nu! Mai repede mă voi angaja marinar şi mă voi îneca!

În asemenea ocazii, Ned îi dădea voie lui Francis să

scoată o bere pentru Scanty, în parte din milă creştină şi în parte ca să-i ofere lui Francis plăcerea de a pune pompa în funcţiune. Cum pârghia cu mâner de sidef revenea încet la loc, cana se umplea şi Scanty recomanda:

— Cu guler mare, dragul meu!

Mirosul de alună al berii era aşa de ademenitor, încât Francis era ispitit să guste. Ned consimţea făcând un semn şi se bucura să vadă strâmbătura nepotului său.

— Trebuie să se obişnuiască, declara el grav.

Avea întotdeauna la dispoziţie o mulţime de zicale precum: „Femeile şi berea nu fac casă bună”, „Cei mai buni prieteni ai omului sunt propriii lui bani”, pe care le transformase în epigrame prin repetarea frecventă şi seriozitatea cu care le enunţa.

Cea mai duioasă şi mai adâncă afecţiune a lui Ned se îndrepta spre Nora, fiica lui Michael. Era devotat acestei nepoate care îşi pierduse mama când avea trei ani şi tatăl la doi ani după aceea, amândoi morţi de tuberculoză, plaga aceasta care face ravagii în rasa celtică. Ned o crescuse şi, la treisprezece ani, o trimisese la Sainte Elizabeth, cea mai bună mănăstire din Northumberland. Simţea o adevărată plăcere când achita costurile mari ale pensionului şi constata progresele ei cu o privire afectuoasă şi indulgentă.

În timpul vacanţelor, se transforma de-a dreptul. Mai îngrijit, nu se mai arăta în cămaşă şi bretele, îşi bătea capul să organizeze plimbări şi distracţii şi, de teamă să nu fie şocată, exercita o severă supraveghere asupra barului.

— Ei bine! Mătuşa Polly îl privi aproape cu reproş pe deasupra tăvii. Văd eu că trebuie să-ţi povestesc. Mai întâi, unchiul tău a hotărât să dea astă-seară un mare dineu pentru sărbătoarea Tuturor Sfinţilor... şi apoi – misterioasă – pentru un alt motiv. Vom avea o gâscă friptă, o prăjitură mare cu struguri şi, desigur, şi cu mere, pe care le-a comandat special unchiul tău fermierului

Lang din Gosforth. Poate te vei duce tu să le iei azi după-masă. E o plimbare frumoasă.

— Desigur, mătuşă Polly. Însă eu nu ştiu prea bine unde este.

— Îţi va arăta cineva drumul.

Polly rezerva surpriza pentru sfârşit.

— Cineva care vine să-şi petreacă vacanţa aici de sărbătoarea Tuturor Sfinţilor.

— Nora! exclamă el.

— În persoană!

Polly înălţă capul, apucă tava şi se ridică.

— Unchiul tău este nebun de bucurie de vizita asta. Grăbeşte-te să te îmbraci. Mergem cu toţii la trenul de unsprezece.

După plecarea ei, Francis rămase pe gânduri perplex. Vestea neaşteptată că va sosi Nora îl surprinsese şi îl mişcase ciudat. Se înţelesese bine cu ea. Acum, totuşi, gândul revederii deştepta în el un sentiment nou, care ţinea de nerăbdare şi timiditate. Mirat şi confuz, roşi deodată până la rădăcina părului. Sări din pat şi se îmbrăcă repede.

Este ora două.

Francis şi Nora pornesc la drum. Pun la cale mai întâi un complot, traversează oraşul până la cartierul Clermont, apoi merg peste câmp către Gosforth, fiecare ţinând de mâner un coş mare de răchită, legănându-l întruna între ei.

Patru ani s-au scurs de la ultima lor întâlnire şi Francis a rămas nemişcat şi mut în timpul dejunului, în timp ce Ned s-a întrecut în glume grosolane. Francis era intimidat – îşi amintea un copil. Acum, Nora are cincisprezce ani, e îmbrăcată modest într-o rochie lungă cu corsaj bleumarin şi pare o persoană în vârstă, mai misterioasă şi mai indescifrabilă ca niciodată. Are picioarele şi mâinile mici, iar faţa ei vioaie şi ştrengărească e când provocatoare, când timidă. Mare şi încă puţin stângace, are articulaţii

delicate. Ochii săi de un albastru închis sunt vioi, tenul curat e biciuit de aerul puternic care-i roşeşte vârful nasului. Din când în când, pe toarta coşului, degetele lor se ating: senzaţie dulce care îl emoţionează pe Francis. Contactul acesta este cel mai încântător din câte a simţit vreodată. Nu ştie ce să zică, nu îndrăzneşte să o privească, însă, din când în când simte ochii ei surâzători aţintiţi asupra lui. Deşi lumina toamnei este pe sfârşite, pădurile sunt roşii ca jăraticul. Francis n-a văzut niciodată arborii, câmpiile, cerul în culori atât de strălucitoare. Toate acestea cântă în urechile lui.

Deodată, cu un hohot de râs, ea îşi dădu părul pe spate şi porni să alerge. Legat de ea, prin coş, o urmă prompt ca vântul, până ce fata se opri, gâfâind, cu ochii scânteind precum chiciura în soarele dimineţii.

— Nu lua în seamă, Francis, aşa mă apucă uneori. Nu mă pot stăpâni. E efectul libertăţii, fără îndoială.

— Nu-ţi place mănăstirea?

— Da şi nu. E ciudată şi severă. Îţi vine să crezi – şi râse cu o inocenţă deconcertantă – că ne scăldăm îmbrăcate cu cămăşile de noapte? Spune-mi, te-ai gândit vreodată la mine de când nu ne-am văzut?

— Da.

Răspunsul a plecat fără voia lui.

— Îmi face plăcere să aud... şi eu m-am gândit la tine.

Îi aruncă o privire rapidă, ar fi vrut să-i vorbească, însă se răzgândi.

Sosesc la Gosforth. Proprietarul, Geordie Lang, un bun prieten al lui Ned, se ocupa, printre arborii pe jumătate despuiaţi din livada sa, cu arsul frunzelor uscate. Îi salută prietenos pe cei doi copii şi îi invită să-l ajute. Aruncă amândoi frunzele arămii şi galbene în focul aprins, al cărui fum li se impregnează în haine. Nu e o muncă, ci un joc; îşi uită stinghereala şi se joacă de-a cine se mişcă mai repede. Francis de-abia strânsese o grămadă de frunze, că Nora se şi făcu stăpână pe ea, răutăcioasă. Râseră cu hohote în aerul uscat şi curat şi Geordie rânji

amuzat:

— Uite cum sunt femeile, măi băiete, ele strâng ceea ce am pus deoparte şi îşi bat joc de noi!

În sfârşit, Lang le arătă o magazie în fundul livezii, unde se păstrau fructele.

— V-aţi câştigat gustarea. Luaţi şi serviţi-vă! le strigă el. Transmiteţi-i complimentele mele domnului Bannon; o să trec săptămâna asta să beau un păhărel...

Magazia cu fructe e învăluită în lumina apusului. Urcă pe o scară în magazie, unde, aşezate pe paie, fără să se atingă, raft după raft sunt mere creţeşti, specialitatea pomicultorului. În timp ce Francis umplea coşul, aplecat sub acoperişul jos, Nora s-a aşezat pe paie, a ales un măr, l-a şters pe şold şi a muşcat din el cu poftă.

— Ah! ce bun este! Gustă unul, Francis! exclamă ea.

Se întrerupse, luă finetul şi i-l întinse. E delicios. Se privesc. Când dinţişorii ei se înfig în coaja galben-roşiatică şi în miezul alb, un fir de zeamă curge pe bărbia Norei. În magazia întunecată, el şi-a uitat timiditatea, visează, îi e cald, e pătruns de bucuria de a trăi. Nimic nu i s-a părut vreodată mai delicios ca acum, în grădina asta, mâncând mărul oferit de ea. Ochii lor se caută şi surâd. Însă semizâmbetul ei, straniu şi parcă interior, pare destinat doar sieşi.

— Pun rămăşag că nu îndrăzneşti să mănânci sâmburii, zise ea deodată, cicălitoare, apoi se corectă repede: Nu, Francis, sora Marguerite-Marie zice că provoacă colită. Şi apoi, din fiecare sâmbure poate răsări un alt pom. E ciudat! Ascultă, Francis. Îi iubeşti mult pe Polly şi pe Ned?

— Mult.

Făcu ochii mari:

— Tu, nu?

— Ba da, desigur... în afară de cazul când Polly face atâta tevatură, când tuşesc... sau când Ned mă ia pe genunchi... Detest asta...

Ea ezită; pleacă ochii pentru prima dată.

— Oh! asta nu-i grav! Sora Marguerite-Marie zice că

sunt prea îndrăzneaţă. Şi tu mă găseşti aşa?

El se întoarce, jenat; protestul lui pasionat la o asemenea acuzaţie se reduce la un „nu” stângaci. Ea zâmbeşte aproape timid.

— Noi suntem prieteni, Francis, aşa că o să ţi-o spun chiar dacă s-ar supăra bătrâna Marguerite-Marie! Ce vei face când vei fi mare?

El o priveşte uluit.

— Nu ştiu. De ce?

Brusc nervoasă, îşi răsuceşte un nasture de la rochie.

— Oh! aşa... numai... eu te iubesc mult. Dintotdeauna... M-am gândit adesea la tine, în toţi aceşti ani, şi n-ar fi frumos dacă tu... ai dispărea iar...

— De ce să dispar? întreabă el râzând.

— Nu te îndoieşti...

Ochii ei, copilăreşti încă, devin iar imenşi şi înţelepţi.

— O cunosc pe mătuşa Polly... Am auzit-o şi astăzi. Doreşte atât de mult să te faci preot. Atunci trebuie să renunţi la orice, chiar şi la mine.

Înainte ca el să fi putut răspunde, ea se ridică dintr-o săritură, se scutură şi ţopăi bucuroasă.

— Hai repede, e o prostie să rămânem aici tot timpul. E ridicol, soarele străluceşte afară şi astă-seară va avea loc un mare dineu.

El se prefăcu că se ridică.

— Aşteaptă o secundă. Închide ochii şi vei avea o surpriză.

Înainte ca el să-i fi putut răspunde, ea se grăbi şi-l sărută uşurel pe obraz.

Contactul scurt şi cald al răsuflării ei, chipul ei aproape de al lui, cu aluniţa de pe obraz, l-au ameţit. Roşie toată, sprintenă, se rostogoleşte pe scară şi fuge afară din magazie. El o urmează mai încet, cu obrajii stacojii şi îşi freacă locul umed de pe faţă, ca şi cum ar fi o rană. Inima îi bate să-i spargă pieptul.

Sărbătoarea începu astă-seară la orele şapte. Clienţii,

în afară de câţiva privilegiaţi, fuseseră scoşi pe uşă cu cinci minute mai devreme. Oaspeţii erau primiţi sus, în salonul împodobit cu fructe de ceară sub sticlă, cu portretul lui Parnell care trona deasupra aplicelor de sticlă albastră, cu fotografia lui Ned şi Polly în cadre de catifea roşie, cu o pirogravură în stejar – o amintire din Killamey –, cu un retevei lustruit, înfăşurat în panglici verzi şi atârnat de perete, în sfârşit, cu mobile de om avut, capitonate, din care se ridica un mic nor de praf când te aşezai prea repede.

Pe masa de mahon, desfăcută în toată lungimea ei, cu picioare groase de femeie bolnavă de hidropizie, erau rânduite douăzeci de tacâmuri. Focul de cărbuni, îngrămădit în fundul sobei, răspândea o căldură care l-ar fi sufocat şi pe un explorator african.

Plutea un miros puternic de carne de pasăre friptă. Maggie Magoon, cu bonetă şi şorţ alb, alerga ca o nebună. În sala plină se adunaseră tânărul vicar, părintele Clancy, Thadeus Gilfoyle, mai mulţi comercianţi din vecinătate, domnul Austin, directorul tramvaielor, soţia sa şi cei trei copii ai lor, şi, desigur, Ned, Polly, Nora şi Francis.

În gălăgia asta, strălucind de bucurie şi fumând o ţigară de douăzeci de bani, Ned îl dojenea pe amicul său Gilfoyle. Palid, prozaic, chinuit de un uşor guturai cronic, bărbatul acesta de treizeci de ani era funcţionar în birourile uzinei de gaz şi în timpul liber strângea chiria imobilelor lui Ned din strada Varell. Thadeus Gilfoyle era şi epitrop la biserica Saint Dominic, un băiat harnic pe care puteai conta pentru orice serviciu, totdeauna gata „să se arunce în foc”, cum zicea Ned; totuşi, Thadeus nu avusese niciodată două idei, cu atât mai puţin o idee personală, însă avea talentul să se afle totdeauna la locul şi vremea hotărâtă, plictisitor şi sigur, de acord cu toată lumea, suflându-şi mereu nasul, pipăindu-şi întruna insigna de membru al confreriei, cu privirea vagă, cu picioarele late, solemn şi calm.

— Astă-seară ne vei ţine un discurs? îl întrebă el pe Ned pe un ton care însemna că, dacă n-ar zice nimic, toată lumea ar fi mâhnită.

— Ah, nu ştiu!

Modest, dar profund, Ned rămăsese în contemplarea ţigării sale.

— Dar trebuie, Ned.

— N-am poftă!...

— Iartă-mă, Ned, însă mă văd obligat să te contrazic.

— Crezi că aş putea să spun câteva cuvinte?

Solemn:

— Nu numai că poţi, dar trebuie.

— Vrei să spui... că sunt obligat s-o fac?

— Absolut, Ned, şi nu vei scăpa cu una, cu două.

Încântat, Ned plimba ţigara dintr-un colţ al gurii în celălalt.

— De fapt, Thad – şi clipi din ochi semnificativ trebuie să spun ceva... ceva important. Fiindcă insişti, voi vorbi mai târziu.

Încurajaţi de Polly, în chip de preludiu la ceremonia principală, copiii organizară şezători, obişnuite în seara sărbătorii Tuturor Sfinţilor, când se luptau să apuce strugurii care pluteau într-o cupă plină cu alcool, sau încearcă să împungă un măr cu o furculiţă ţinută între dinţi şi care, la sfârşit, o aruncă peste speteaza unui fotoliu, într-o găleată plină cu apă, în care înotă fructele. La orele şapte intrară *gowk*-ii: lucrătorii tineri din apropiere, cu faţa înnegrită de funingine şi deghizaţi grotesc, care umblau ca într-un fel de carnaval pe străzi, cântând pentru bani, potrivit unui obicei ciudat legat de şezătoarea de la sărbătoarea Tuturor Sfinţilor. Ştiau ariile favorite ale lui Ned şi cântară melodii populare irlandeze. Ned se arătă generos şi ei ieşiră însoţiţi de mulţumiri şi urale zgomotoase.

— Buni băieţi, foarte buni băieţi, se înduioşă Ned, frecându-şi mâinile, cu inima lui de celt emoţionată toată.

— Ei bine! Polly, prietenii noştri trebuie să fi început să-

şi spună că n-au venit aici să moară de foame!

Toată lumea se aşeză la masă. Părintele Clancy rosti *Binecuvântarea* şi Maggie Magoon intră, aproape sucombând sub povara gâştei celei mai grase din Tynecastle. Francis nu gustase niciodată o asemenea friptură. Carnea se topea pe limbă. Înviorat de drumul lung în aer liber şi de o misterioasă bucurie interioară, întâlnea câteodată privirea Norei, de cealaltă parte a mesei, şi înţelegerea lor era deplină. Miracolul acestei zile de fericire, al legăturii secrete care îi unea era aproape dureros.

Când ospăţul se termină, Ned se ridică încet, viu aplaudat.

Luă o atitudine de orator, cu degetul mare la reverul jiletcii. Era ridicol de emoţionat.

— Părinte, doamnelor şi domnilor, vă mulţumesc tuturor. Nu ştiu să mă exprim prea bine.

Aici, Thadeus Gilfoyle protestă.

— Spun ceea ce gândesc şi gândesc ceea ce spun...

O scurtă pauză, pentru a-şi redobândi aplombul.

— Sunt mulţumit să-mi văd prietenii fericiţi şi satisfăcuţi în jurul meu: tovărăşia bună şi berea bună n-au făcut niciodată rău nimănui.

O întrerupere veni dinspre uşă, din partea lui Scanty Magoon, care se strecurase în apartament cu *gowk*-ii şi reuşise să rămână.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule Bannon! strigă el, învârtind în mână un picior de gâscă. Eşti un om grozav.

— Cum spuneam când soţul doamnei Magoon m-a întrerupt – râsete –, îmi place societatea. Sunt sigur că noi suntem toţi şi toate, în general în particular, încântaţi că avem printre noi pe fiul fratelui sărmanei mele soţii!

Aplauze energice, în timp ce Polly recomanda:

— Salută, Francis.

— Fără fasoane! Trecutul să-şi îngroape morţii! Dar vă rog să priviţi chipul lui de-acum şi să-l comparaţi cu cel pe

care l-a avut când a sosit!

Aplauze, tăiate de vocea lui Scanty pe coridor: „Maggie, pentru numele lui Dumnezeu, mai adu-mi o bucăţică din gâsca asta”.

— Dar nu sunt aici să-mi fac propriul elogiu. Încerc să dau lui Dumnezeu ceea ce i se cuvine lui Dumnezeu, oamenilor şi animalelor. Dacă aveţi îndoieli, nu vă rămâne decât să priviţi ogarii mei.

Gilfoyle strigă:

— Cei mai buni alergători din Tynecastle!

Urmă o pauză lungă, căci Ned pierduse firul discursului.

— Unde eram?

— La Francis! îi suflă Polly, săritoare.

— Ah, da!

Ned ridică vocea:

— Când Francis a venit, mi-am zis: Iată un băieţaş care ar putea fi folositor. Să-l pun după tejghea ca să-şi câştige existenţa? Nu, zău, cu voia dumneavoastră, părinte, eu nu sunt aşa. Polly şi cu mine am discutat chestiunea. Micuţul este tânăr, a fost rău tratat, are viitorul în faţă, în sfârşit, este fiul fratelui sărmanei mele defuncte. Şi hotărâm să-l trimitem la colegiu. Noi doi vom putea face asta. Ned făcu o pauză. Părinte, domnilor şi doamnelor, sunt fericit şi mândru să vă anunţ că luna viitoare Francis va pleca la Holywell.

După ce plasase triumfător acest nume, ca o cheie de boltă a peroraţiei sale, Ned, transpirat, luă loc în aplauzele asurzitoare.

4

Umbra ulmilor tineri se întindea nedefinită pe peluzele cu iarbă cosită din Holywell, însă în seara asta de iunie era lumină ca în miezul zilei. Întunericul se lăsa târziu, tocmai spre zori, când aurora boreală nu strălucea decât o scurtă clipă pe cerul înalt şi pal. Francis şedea lângă

fereastra deschisă, în mica sală de studiu pe care o împărţea cu Lawrence Hudson şi Anselm Mealey de când era elev la clasa de filosofie.

Nu putea să se concentreze asupra caietului său, fiindcă rămăsese cu ochii fixaţi, cu o înţelegere sfâşietoare a fragilităţii frumuseţii, asupra priveliştii magnifice care se întindea dinaintea lui. Privea colegiul, un nobil castel de granit gri, construit de Sir Archibald Frazer în 1609 şi transformat în cursul acestui secol în colegiu catolic. Capela, în acelaşi stil auster, situată în unghi drept cu clădirea principală, comunica cu biblioteca printr-un gang şi încadra astfel un pătrat de iarbă verde. De acolo se zăreau terenurile de tenis, de folbal şi de jocuri, pe care mai alergau elevi, întinsele câmpii, scăldate de şerpuirea râului Stinchar şi presărate cu vite solide, cu păduri de fagi, de stejari, de sorbi, în care se ascundea o colibă, şi în depărtare, zarea albastră, uşor dantelată a munţilor Grampians.

Fără să-şi dea seama, Francis suspină. Nu debarcase el ca ieri la Dune, gara mică deschisă către toate vânturile, dezorientat, înspăimântat, aruncat în necunoscut? Apoi avusese acea teribilă întrevedere cu superiorul Hamish MacNabb. Îşi amintea ce neliniştit şi înfricoşat se simţise când „Mac cel Roşu”, care aparţinea unei vechi familii din Scoţia de Nord, văr cu familia MacNabb din Insule, îl primise, cu trupul lui mic încovoiat pe birou, învăluit în mantaua în carouri, şi îl cercetase pe sub sprâncenele lui stufoase de un roşu închis.

— Ei bine, dragul meu, ce ştii să faci?

— Eu... Nimic, domnule superior.

— Nimic! Ştii barem să joci giga scoţiană?

— Nu, domnule superior.

— Cum, cu un nume frumos precum Chisholm?

— Regret, domnule superior.

— Hm! Nu-i cine ştie ce de capul tău, dragul meu, nu-i aşa?

— Nu, domnule superior, cu excepţia, poate...

Domnule, ştiu să pescuiesc!

— Poate, hei? Schiţă un zâmbet ironic. Atunci poate vom fi prieteni – zâmbetul se accentua – căci tagma Chisholm-ilor şi aceea a MacNabb-ilor au pescuit împreună şi s-au bătut împreună, cu mult timp înainte ca tu şi eu să fi venit pe lume. Haide, cară-te acum, înainte să-ţi ard câteva ciomege.

Şi acum nu mai avea decât un semestru înainte de a părăsi Holywell. Lăsă iar privirea asupra camarazilor săi care rătăceau încolo şi-ncoace pe aleile pietruite din jurul bazinului. Era o regulă a seminarului. De ce nu? Cea mai mare parte dintre ei se pregăteau să meargă la Seminarul din San Morales, în Spania. Recunoscu câţiva dintre tovarăşii săi plimbându-se: Anselm, totdeauna exuberant, cu un braţ afectuos trecut sub acela al unui camarad, gesticulând cu celălalt, moderat, bineînţeles, cum stă bine laureatului Premiului Frazer al Bunei Camaraderii, desemnat în unanimitate. În urma lor venea cu grupul său profesorul Tarrant, înalt, brun, slab... câteodată vehement şi batjocoritor... clasic distant.

La vederea acestui preot încă tânăr, expresia lui Francis încremeni brusc. Privi dezgustat caietul deschis în faţa lui, pe marginea ferestrei, luă tocul şi, după o clipă, începu să-şi scrie pedeapsa. Sprâncenele încruntate cu hotărâre nu răpeau nimic din graţia conturului obrazului său palid, nici din adânca puritate a ochilor săi. La optsprezece ani, trupul lui dobândise o supleţe graţioasă. Lumina blândă îi sporea farmecul fizic, acest aer candid şi emoţionant pe care nu reuşea să-l ascundă şi pentru care era adesea umilit.

14 iunie 1887 – *Astăzi a avut loc un incident atât de caraghios şi atât de fenomenal încât, pentru a mă răzbuna pe acest detestabil jurnal şi pe abatele Tarrant, îl voi consemna în aceste pagini. Nu ar trebui să risipesc ora de dinaintea vecerniei – fiindcă apoi voi fi cu siguranţă luat de Anselm să mă joc cu mingea –, ci ar*

trebui mai curând să scriu: Joi: zi frumoasă; memorabilă aventură în tovărăşia lui Mac cel Roşu. *Un punct şi gata. Însă necruţătorul nostru Prefect de studii a recunoscut el însuşi virtutea rasei mele – conştiinţa – adresându-mi aceste cuvinte după ce-şi terminase lecţia: „Chisholm, te sfătuiesc să-ţi ţii jurnalul. Nu ca să-l publici” , cu odioasa lui persiflare, „ci ca un examen de conştiinţă. Eşti stăpânit, Chisholm, de o profundă încăpăţânare spirituală. Să notezi ceea ce este mai important pentru tine... dacă eşti în stare... ar fi poate un mijloc de a o reduce.”*

Am roşit ca un imbecil, bineînţeles, şi mi-am pierdut sângele rece.

— Vreţi să spuneţi că sunt nesupus faţă de superiorii mei, domnule director?

De-abia îmi aruncă o privire, cu mâinile vârâte în mânecile hainei sale, slabe, sec, cu nările strânse, de altfel de o perspicacitate fără egal. Încerca să-şi ascundă antipatia faţă de mine şi, deodată, mi-am amintit limpede austerităţile, disciplina de fier pe care şi le aplica fără îngăduinţă. Spuse vag: „E o nesupunere mintală...” şi se îndepărtă.

Poate mi-aş exagera importanţa imaginându-mi că îmi poartă pică fiindcă nu mă modelez după el? Cei mai mulţi dintre noi se străduiesc s-o facă. De doi ani, de la venirea sa, el este obiectul unui cult şi Anselm e marele preot. E posibil să nu poată uita ziua în care, după unul din cursurile sale asupra „religiei unice, adevărate şi apostolice”, eu i-am răspuns deodată: „Cu siguranţă, domnule director, religia este în aşa măsură o problemă de naştere, încât Dumnezeu nu i-ar da o importanţă atât de exclusivistă”.

Încremenit, mut, rămăsese o clipă năucit, însă glacial:

— Vei ajunge un mare eretic, bunul meu Chisholm.

Vederile noastre se împacă asupra unui singur punct: acela că eu n-am vocaţie.

Scriu aici într-un fel destul de pretenţios pentru un băiat de optsprezece ani. Poate că este efectul a ceea ce

am ajuns să numesc afectarea vârstei mele. Însă mă chinuie, din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, sunt teribil de neliniştit cu privire la Tynecastle. Poate că neliniştea este justificată. E inevitabil, cred, să pierd legătura când nu am decât patru săptămâni de vacanţă de vară. Aceste scurte vacanţe anuale sunt singura stricteţe la Holywell şi fără îndoială că este utilă pentru a consolida vocaţiile, însă în acelaşi timp dau curs liber imaginaţiei.

Ned nu scrie niciodată. Corespondenţa lui în timpul celor trei ani şi jumătate de studii la Holywell a constat în a-mi expedia extravagante şi copilăreşti colete, cum a fost sacul enorm cu nuci în prima mea iarnă petrecută aici, iar în primăvara următoare, o cutie cu banane, din care trei sferturi, fiind prea coapte, au pricinuit clericilor şi laicilor ravagii păgubitoare pentru demnitate...

Tăcerea aceasta are ceva ciudat. Şi scrisorile mătuşii Polly mă neliniştesc. Inimitabilele ei comentarii asupra evenimentelor din parohie au cedat locul unui catalog de însemnări meteorologice. Şi asta s-a întâmplat brusc. Natural, despre Nora nu am aflat nimic. Felul său este de a se debarasa de orice obligaţii epistolare aruncând două cuvinte pe dosul unei cărţi poştale, o dată pe an, de la malul mării. Sunt secole de când n-am primit nimic de la „Apus de soare văzut de pe plaja din Scarborough” , iar două scrisori de-ale mele nu mi-au mai adus nici măcar un „Clar de lună în golful Whitley”. Scumpă Nora! Nu voi uita niciodată gestul tău de Evă din magazia de fructe. Din cauza ei aştept cu nerăbdare apropiata vacanţă. Ne vom mai putea duce să ne, plimbăm la Gosforth? Am privit-o cum creşte ţinându-mi răsuflarea, am urmărit evoluţia caracterului ei, vreau să spun tendinţele-i contradictorii. Ştiu că este vioaie, sprintenă, curajoasă, sensibilă şi caraghioasă, puţin răzgâiată de complimente, nevinovată şi veselă. Văd, ca şi când ar fi înaintea mea, mutrişoara ta îndrăzneaţă, luminată din interior, în timp ce te dedai extraordinarului tău dar de imitaţie,

parodiind-o pe mătuşa Polly... sau pe mine. Îţi văd pumnii înfipţi în şolduri, ochii albaştri răutăcioşi, fără nimic ca să te oprească până când sfârşeşti dansând de bucurie. În total, eşti atât de... umană, de vioaie, chiar în acele accente de mânie şi de proastă dispoziţie care îţi zdruncină nervii delicaţi şi se sfârşesc cu crize violente de plâns. Ştiu de asemenea, cu toate defectele tale, cât eşti de generoasă şi impulsivă, încât eşti în stare să alergi, roşind de ruşine, să te scuzi faţă de cei pe care i-ai jignit fără să vrei. În pat, mă gândesc la tine, fără să pot dormi, la lumina ochilor tăi, la frăgezimea înduioşătoare a gâtului tău delicat, deasupra sânişorilor rotunzi...

Francis se întrerupse şi, cu flăcări în obraji, tăie ultimul rând. Apoi, conştiincios, reîncepu să scrie:

Mai mult, mă chinui ca un egoist pentru viitorul meu. Am acum o instruire care depăşeşte rangul meu social (şi aici abatele Tarrant ar fi de părerea mea), nu voi mai rămâne decât un semestru la Holywell. Trebuie să accept să învârtesc robinetele de bere la Uniune? Nu pot continua să trăiesc pe cheltuiala lui Ned sau mai curând a mătuşii Polly, căci am aflat de curând că femeia aceasta admirabilă a scos cheltuielile pentru educaţia mea în cea mai mare parte din propriile ei resurse.

Am ambiţii confuze. Iubirea mea pentru mătuşa Polly, recunoştinţa mea fierbinte îmi trezesc dorinţa de a o recompensa. Şi dorinţa ei cea mai mare e să mă vadă preot. În plus, aici, unde cei mai mulţi prieteni ai mei se dedică preoţiei, e greu să te sustragi atracţiei inevitabile. Prin forţa împrejurărilor simţi dorinţa de a te alătura celorlalţi. Spre deosebire de Tarrant, superiorul MacNabb crede că aş fi un preot bun – o ghicesc după încurajările sale perspicace, prieteneşti, după răbdarea lui aproape supraomenească. Şi, ca superior al colegiului, el trebuie să ştie ceva despre vocaţii.

Sunt de felul meu impetuos şi arţăgos. Crescut în

atmosfera mixtă a două religii, am în mine un dram de schismă. Nu pot să pretind că semăn cu acei tineri care au chemări – biblioteca noastră e plină –, ale căror buze bolborosesc rugăciuni din cea mai fragedă copilărie, care înălţau puerile altare în păduri şi mustrau cu blândeţe fetele care îi strângeau prea tare în târgul satului: „Retrageţi-vă, Tereza şi Anabela, nu o să fiţi niciodată nimic pentru mine”.

Totuşi, cum să descriu clipele acelea de graţie care mi-au fost acordate, singur pe drumul către Dune sau, la deşteptare, în întunericul camerei mele, ori când credincioşii se retrag tuşind şi şuşotind sau când zăbovesc în biserica goală, dar vie. Am cunoscut acolo ciudate revelaţii, iluminări. Nu este vorba de acel extaz sentimental care mi-a fost întotdeauna atât de odios – de exemplu de ce îmi vină să vomit când zăresc faţa transportată a învăţătorului Novicilor? –, ci de un sentiment de consolare, de speranţă.

Mă mâhneşte să scriu toate acestea, chiar dacă aceste rânduri îmi sunt destinate doar mie însumi. Gândurile noastre cele mai arzătoare se încheagă pe hârtie. Totuşi, trebuie să notez certitudinea că aparţin inevitabil lui Dumnezeu, certitudine care mă chinuie în întuneric: această convingere nezdruncinată că, în mişcarea măsurată, sistematică, implacabilă a universului, omul nu izvorăşte din neant şi nu dispare acolo. Şi aici, curios, simt influenţa lui Daniel Glennie, acest nebun drag, sfântul Daniel, cu privirea lui încărcată de o dragoste care nu este din lumea asta aţintită asupra mea.

Naiba să mă ia! Tarrant avea dreptate. Iată-mă pornit să înşir ceea ce mă preocupă mai mult dacă sunt un sfinţişor, de ce nu fac nimic pentru Dumnezeu, de ce nu mă împotrivesc indiferenţei, materialismului dispreţuitor în care vegetează lumea? Pe scurt, de ce nu m-aş face preot? Ei bine, să fim cinstiţi, cred că pricina este Nora. Frumuseţea şi căldura sentimentelor mele pentru ea îmi umplu inima. Faţa ei luminoasă şi blândă mă

întovărăşeşte chiar şi la capelă, când mă rog Sfintei Fecioare: Nora scumpă, tu mă opreşti să iau un bilet pentru expresul celest din San Morales!

Se opreşte din scris şi, cu fruntea uşor încruntată, dar cu surâsul pe buze, privirea i se pierdu în depărtare. Cu un efort, reîncepe să scrie.

Trebuie să revin acum, pur şi simplu, la Mac cel Roşu... Astăzi, fiind sărbătoare legală, dimineaţa era liberă. Coborând la poartă ca să pun o scrisoare la cutie, m-am lovit de superiorul nostru, încărcat cu undiţa de pescuit, însă fără niciun peşte. S-a oprit, cu corpul său masiv şi scurt aplecat, iar faţa lui rubicondă a schiţat o strâmbătură uşor ofensată sub claia de păr roşu. Am multă afecţiune pentru Mac cel Roşu şi cred că şi el are pentru mine, şi asta, cred eu, fiindcă amândoi suntem atât de atipic scoţieni şi pescari înrăiţi... singurii din colegiu.

Când Lady Frazer a dăruit şcolii terenuri din domeniile sale, pe malurile râului Stinchar, Mac cel Roşu a cerut să-i lase apa numai pentru el. Fiindcă are pasiunea pescuitului. Se povesteşte că într-o dimineaţă, în mijlocul liturghiei din capela castelului, susţinută de Holywell, vechiul său prieten, prezbiterianul Gillie, a băgat capul pe fereastra oratorului, tremurând de emoţie: „Domnule abate, se zbat peştii ca nebunii în bazinul din Lochaber!" Niciodată liturghia n-a fost slujită cu o asemenea grabă. A fost singura slujbă la care Lady Frazer l-a auzit, încremenită, murmurând rugăciunile şi binecuvântând cu toată viteza; apoi a văzut o siluetă sobră, care semăna mai mult cu diavolul din poveste decât cu un preot, fugind din sacriste şi strigând: „Jock, Jock, ce muscă trebuie să iau?"

Azi-dimineaţă mi-a declarat descurajat:

— Peştele se ascunde. Aş fi vrut să le ofer auguştilor noştri musafiri.

Episcopul eparhiei şi superiorul seminarului din San Morales, care trebuia să iasă la pensie, erau aşteptaţi să dejuneze azi la Hoywell.

L-am asigurat că văzusem somon în bazinul Gleve.

— Nu e nici umbră de peşte în râu, nicio plevuşcă, a replicat el, pescuiesc de la şase de azi-dimineaţă.

— E un somon mare.

— Curată închipuire.

— L-am văzut ieri, sub baraj, însă n-am îndrăznit să încerc...

De sub umbra sprâncenelor stufoase, mi-a adresat un zâmbet afectat.

— Eşti un demon pervers, Chisholm. Dacă ţii să-ţi pierzi timpul, ai permisiunea mea.

Mi-a întins undiţa şi a plecat.

Am coborât în bazinul Gleve cu inima bătând ca întotdeauna când auzeam tumultul apei. Musca de la capătul firului era o Silver Doctor perfect adaptată la lărgimea şi culoarea râului. Începui să pescuiesc. Dură o oră. Somonul este extrem de rar în anul acesta. O dată crezui că văd un înotător întunecat mişcându-se în apă. Însă nu mişca nimic. Deodată auzii o tuse seacă în spatele meu. Mac cel Roşu, îmbrăcat cu cea mai frumoasă sutană şi în cap cu pălăria de ceremonie, cu mănuşile negre, se ducea la gara Dune să-şi primească vizitatorii distinşi şi trecuse pe acolo să-mi prezinte condoleanţele sale.

— Somonii cei mari, Chisholm, zise el cu un rânjet sinistru, sunt întotdeauna cel mai greu de prins.

Cum vorbea încă, aruncai undiţa la aproximativ douăzeci şi cinci de metri, în cealaltă parte a bazinului. Musca pică chiar în spuma unui vârtej, la extremitatea barajului. După o clipă, simţii că peştele s-a prins şi-l ţinui bine.

— Ai apucat unul! strigă Mac cel Roşu. Somonul sări în sus de un metru.

Crezui că o să cad din picioare, însă reacţia lui Mac fu

măreaţă. Îl simţii stând ţeapăn în spatele meu. „În numele Cerului!” murmură cu respect. Somonul era enorm, mult mai mare decât toţi cei pe care îi pescuisem vreodată în Stinchar, sau chiar cu echipajul tatălui meu la Tweedside. „Ţine-i capul afară din apă!” urlă deodată Mac cel Roşu. „Dar lasă-i firul liber!”

Mă străduiam cât puteam. Dar peştele făcea regula. Trăgea în plin curent, cu toată puterea. Îl urmăream. Şi Mac cel Roşu îl urmărea.

Stinchar la Holywell nu seamănă cu Tweed. E un torent noroios, curge greu printre pini şi printre trecători, escaladează stânci alunecoase sau se strecoară prin povârnişuri înalte. În zece minute am coborât cinci sute de metri urmând râul; eram îngrijoraţi, dar aveam mereu peştele în cârlig.

— Trage-l! urla Mac. Imbecilule, să nu-l laşi să fugă tocmai în locul ăsta liniştit.

Peştele era acolo, bineînţeles şi intrase adânc într-o vâltoare; undiţa se încurcase într-o grămadă de rădăcini şi de plante acvatice... „Lasă-l să fugă!” Mac sărea în sus de spaimă.

— Dă-i joc şi aşteaptă să-l lovesc cu o piatră.

Cu grijă, ţinându-şi răsuflarea, începu să zvârle cu pietre, încercând să urnească peştele din loc, dar firul undiţei nu se mişcă. Jocul acesta îngrozitor se prelungea la infinit. Apoi, cu un şuierat al apei, peştele porni iar însoţit de un scârţâit al mulinetei, şi noi după el.

După aproximativ o oră, acolo unde râul se lărgeşte şi se domoleşte, aproape de sat, somonul începu să dea semne de oboseală. Epuizat, gâfâind, împărţit între o sută de posibilităţi tot atât de tulburătoare, pe cât de ademenitoare, Mac cel Roşu îmi făcu ultimele recomandări:

— Aici, aici, pe nisipul ăsta! Şi cu o voce răguşită: N-avem nici măcar o lopată. Dacă te târăşte mai departe, îţi scapă tocmai acum.

Aveam gura uscată. Nervos, trăgeam de undiţă. Peştele

venea liniştit, apoi mai făcu o ultimă încercare de apărare, zbătându-se frenetic. Mac scoase un geamăt oribil.

— Încet, încet. Dacă-ţi scapă acum, nu ţi-o voi ierta niciodată!

În apa scăzută de se vedea fundul, corpul peştelui părea de necrezut. Distingeam capătul cârligului uzat la partea interioară a undiţei. Dacă îmi scapă! Inima îmi îngheţa la un asemenea gând. Îl târam încet spre micul banc de nisip, într-o linişte desăvârşită. Mac se aplecă, îi băgă mâna în urechi şi aduse monstrul pe mal.

Era un spectacol măreţ peştele acesta mai mare de cincisprezece kilograme, întins pe pajiştea verde, atât de proaspăt încât picăturile de apă rămâneau încă lipite pe spatele încovoiat.

— E un record de neuitat! cânta încet Mac, încântat ca şi mine de o bucurie cerească.

Ne-am luat de mâini şi am executat un fel de fandango.

— Nu cântăreşte mai puţin de patruzeci şi două de livre, îl vom înscrie în arhive. Dragul meu – şi mă îmbrăţişă – eşti un pescar pe placul meu.

În aceeaşi clipă, de la calea ferată, situată în cealaltă parte a râului, ajunse până la noi şuieratul slab al locomotivei. Mac se opri, privi uluit trâmba de fum, semnalul roşu şi alb şi reveni subit la realitate. Îşi scoase ceasul, consternat.

— Dumnezeule, Chisholm – vocea sa redevenise aceea a directorului din Holywell –, este trenul episcopului!...

Dilema era clară: în cinci minute trebuia să-şi salute augustul oaspete, iar drumul de opt kilometri făcea un mare ocol ca să ajungă la gară, totuşi, destul de aproape în zbor de pasăre peste cele două câmpii, însă pe malul opus al Stinchar-ului.

Îl văzui că se hotăra încet.

— Du peştele, Chisholm, şi veghează să se servească întreg la dejun. Grăbeşte-te şi aminteşte-ţi povestea soţiei lui Lot şi a stanei de piatră. Orice s-ar întâmpla, nu

te întoarce.

Dar aşa ceva era mai tare decât mine. Când am sosit la prima curbă a râului, cu riscul să fiu transformat în stană de piatră, m-am ascuns după un tufiş. Tata Mac, dezbrăcat, cu pălăria bine înfundată pe cap, îşi făcuse hainele sul şi le ţinea cu amândouă mâinile deasupra capului, întocmai ca pe o crosnă.

Complet gol, intrase în râu şi, când bălăcindu-se, când înotând, trecea apa. Pe malul celălalt se îmbrăcă în grabă şi o luă la goană spre trenul care se apropia. Mă învârtii pe iarbă, înaintai. Nu înfăţişarea – pe care nu o voi uita în viaţa mea, o pălărie aşezată mândru pe vârful craniului venerat –, ci forţa morală pe care o demonstra o asemenea întreprindere era ceea ce mă încânta. Gândeam: „Şi el trebuie că detestă pioasa sfinţenie care tremură la gândul corpului omenesc şi acoperă femeile din creştet până în călcâie, ca şi cum formele lor ar fi ruşinoase”.

Francis auzi zgomot pe coridor şi încetă să scrie; uşa se deschise. Hudson şi Anselm Mealey intrară. Hudson, un adolescent brun şi liniştit, se aşeză să-şi schimbe pantofii. Anselm aducea poşta de seară.

— Iată o scrisoare pentru tine, Francis, zise el pe un ton afectuos.

Mealey era un tânăr blond şi rumen. Obrajii lui aveau catifelarea unei sănătăţi perfecte. Privirea lui era blândă şi limpede, zâmbetul plăcut. Totdeauna plin de râvnă, activ, amabil, era fără îndoială favoritul camarazilor săi. Şi, cu toate că nu strălucea la studii, profesorii îl iubeau şi numele lui figura întotdeauna la distribuirea premiilor. Juca bine tenis şi excela în sporturile mai puţin violente. Poseda geniul organizării. Era secretarul unei jumătăţi de duzină de cluburi, variind de la acela al filateliştilor la cel al filosofilor... Cunoştea şi întrebuinţa cuviincios expresii variate ca: *quorum, proces-verbal* sau *prezident de şedinţe*. Dacă se punea problema să se înfiinţeze o

societate nouă, se cereau imediat sfaturile lui Anselm şi era numit automat preşedinte. El făcea elogiul vieţii clerului în termeni lirici. Suferea însă că superiorul şi câţiva indivizi izolaţi îl detestau cordial. Pentru ceilalţi era eroul lor şi ştia să le primească omagiile cu o modestie simplă şi surâzătoare.

Întinzând scrisoarea lui Francis, îi adresă un zâmbet călduros şi dezarmant.

— Sper că va fi plină de veşti bune, dragul meu.

Francis rupse plicul. Fără dată, următoarele rânduri erau scrise neciteţ pe o hârtie de factură, cu antetul următor:

Datorat lui Edward Bannon, taverna Uniunii, Tynecastle

Dragă Francis, sper că prezenta te va găsi sănătos; pe mine sănătatea mă părăseşte. Scuză-mi scrisul cu creionul. Noi suntem toţi tulburaţi. Regret să-ţi spun, Francis, că nu vei putea să vii şi să-ţi petreci vacanţa aici. Nimeni nu o regretă mai mult decât mine, căci nu te-am văzut din vara trecută. Crede-mă, însă, că e imposibil şi trebuie să ne plecăm în faţa voinţei lui Dumnezeu. Ştiu că eşti încăpăţânat, însă de astă dată trebuie să renunţi, Fecioara Maria îmi este martoră. Nu-ţi ascund că avem necazuri pe care poate le bănuieşti, însă tu nu le vei putea opri sau aranja. Nu e vorba nici de bani, nici de boală, aşa că să nu-ţi faci griji. Şi asta va trece, cu ajutorul lui Dumnezeu şi totul va fi uitat. Tu poţi lesne să te aranjezi să rămâi la colegiu pe timpul verii. Ned va plăti plusul de cheltuieli. Vei avea cărţile tale, natura frumoasă, în fine, totul. Poate că vei putea veni de Crăciun, aşa că nu te necăji. Ned a vândut ogarii de cursă, nu că ar fi avut nevoie de bani. Domnul Gilfoyle e foarte drăguţ cu noi toţi. Timpul a fost înspăimântător de umed. Aşadar, ai înţeles bine, Francis, casa este plină, nu e loc pentru tine şi nu trebuie să vii. Dumnezeu să te binecuvânteze, scump copil, şi iartă graba aceasta. Cu

dragoste.

Polly Bannon

Lângă fereastră, Francis citi scrisoarea de două ori. Înştiinţarea era limpede, dar ce ascundea ea? îngrijorat, îndoi hârtia şi o puse în buzunar.

— Sper că n-ai primit veşti rele! se informă Mealey grijuliu.

Francis, trist, tăcu, nu găsi ce să răspundă.

— Mâhnit, sărmane prieten?

Anselm înaintă şi înconjură cu braţele umerii celuilalt.

— Dacă aş putea să fac ceva pentru tine, nu ezita să mi-o spui. Poate – şi făcu, grav, o pauză –, că n-ai poftă să jucăm mingea astă-seară?

— Nu, bâigui Francis, nu cred, într-adevăr.

— Da, e firesc, dragă Francis.

Clopotul sună de vecernie.

— Văd că eşti preocupat. Astă-seară, în rugăciunile mele, mă voi gândi cu deosebire la tine.

În timpul vecerniei, Francis se frământă din pricina acestei scrisori de neînţeles de la Polly. Când se termină slujba, avu neaşteptata dorinţă să ceară sfatul lui Mac cel Roşu. Urcă încet scara cea mare.

Când pătrunse în cancelarie, băgă de seamă că superiorul nu era singur. Abatele Tarrant sta lângă el, cu un teanc de hârtii în mână, şi liniştea subită ce se aşternu când îl văzură îi făcu impresia lui Francis că vorbeau despre el.

— Iertaţi-mă, domnule, zise el stânjenit. Vă credeam singur.

— Nu-i nimic, Chisholm. Ia loc.

Căldura spontană a tonului îl obligă pe Francis, care se întorsese cu spatele, să se aşeze pe scaunul de răchită de lângă birou. Hotărât, tata Mac continuă să-şi umple cu vârf, încet, cu tutun grosier, luleaua veche din spumă de mare.

— Ei bine, ce doreşti, dragul meu?

Francis roşi.

— Gândeam... să vorbesc numai cu dumneavoastră.

Pentru un motiv oarecare, superiorul evită privirea rugătoare.

— Cred că domnul director Tarrant nu te deranjează. Ce este?

Situaţia era fără scăpare. Incapabil să inventeze alte scuze, Francis mărturisi:

— Din pricina unei scrisori care am primit-o de la ai mei. Dintr-un motiv de neînţeles, nu vor să mă duc acasă în vacanţă.

— Oh!

Poate că se înşela, dar nu schimbaseră ei o privire de înţelegere tacită?

— Trebuie că eşti puţin dezamăgit, nu?

— Oh, da, domnule, şi mai ales sunt neliniştit. Mă întreb... venisem să vă cer un sfat.

Tăcere. Abatele MacNabb se adâncise mai mult în mantia lui veche şi continua să-şi facă de lucru cu luleaua. Cunoscuse mulţi elevi şi încă prea bine: însă era în acest băiat o delicateţe, o puritate şi o cinste aproape disperată, care îl mişcau până în fundul inimii.

— Fiecare are decepţiile sale, Francis – tonul său meditativ era trist, mai dulce ca de obicei –, astfel că şi domnul director Tarrant şi eu am avut astăzi partea noastră. Retragerile din funcţie sunt la ordinea zilei în seminarul nostru din Spania.

Se opri.

— Amândoi suntem numiţi acolo, eu ca superior, abatele Tarrant ca director de studii.

Francis bolborosi un răspuns vag. San Morales reprezenta fără îndoială o înaintare de invidiat, un mare pas spre episcopat, dar oricare o fi fost reacţia lui Tarrant – Francis aruncă o privire asupra chipului inexpresiv –, MacNabb nu privea tot aşa lucrurile. Aridele câmpii aragoneze îl vor dezorienta pe omul acesta, ataşat cu tot sufletul de pădurile verzi şi râurile tumultuoase din

Holywell. Mac cel Roşu zâmbi blând.

— N-aş fi dorit nimic mai mult decât să rămân aici. Şi tu, tu ai dori să pleci. Ce zici? Nu putem noi oare să consimţim, şi unul, şi celălalt să acceptăm voinţa Atotputernicului?

Francis se lupta cu propria confuzie să găsească cuvintele necesare.

— Numai că... sunt îngrijorat. Mă întrebam dacă nu este mai bine să aflu ce s-a întâmplat ca să încerc să-i ajut?

— Mă îndoiesc că asta este ceea ce ar trebui să faci, răspunse prompt abatele MacNabb. Ce zici, domnule director?

— Din experienţa mea, dificultăţile se rezolvă mai bine de la sine, fără intervenţie din afară.

Imposibil să mai continue discuţia. Superiorul aprinse lampa de birou şi gestul acesta, care lumină camera întunecată, părea să pună capăt discuţiei. Francis se ridică. În faţa celor doi preoţi, el nu se adresa în inima lui decât lui Mac, zicând:

— Nu pot să vă spun cât regret plecarea dumneavoastră în Spania. Şcoala... Eu... Dumneavoastră îmi veţi lipsi mult.

— Poate ne întâlnim acolo.

Tonul vocii sale exprima speranţă, o afecţiune sinceră.

Francis nu răspunse. În timp ce, în picioare şi nehotărât, nu prea ştia ce să spună, chinuit de dificultăţi contradictorii, cu privirea plecată, zărise pe birou o scrisoare deschisă. Nu textul, care era indescifrabil de la o asemenea distanţă, însă antetul imprimat în albastru, îi reţinu atenţia. Întoarse repede ochii, dar nu înainte să fi citit: *Parohia din Saint Dominic-Tynescastle*. Tremură. Se petrecea ceva grav. Era sigur. Faţă lui nu trăda nimic, era impasibil.

Niciunul, nici celălalt profesor nu observă ce descoperise el. Însă, retrăgându-se, ştia acum, cu toate eforturile lor de a-l convinge de contrariul, ce-i rămânea

de făcut.

5

Trenul sosea pe la ora două. Căldura de iunie era apăsătoare. Cu valiza în mână, cu inima bătând, Francis se îndreptă spre cartierul oraşului care îi era familiar. Un calm ciudat domnea în împrejurimile tavernei. Ca să o surprindă pe mătuşa Polly, urcă scara laterală şi pătrunse în casă. Acolo, la fel, totul era calm şi întunecat în comparaţie cu lumina orbitoare de afară: nimeni pe coridor, nici în bucătărie, niciun zgomot, doar bătaia unui ceas. Se îndreptă spre salon.

Ned sta cu amândouă caietele pe faţa de masă de droghet roşu, privind nicăieri, aparent fixând zidul din faţă.

Francis fu izbit nu numai de atitudinea asta, ci şi de schimbarea profundă a înfăţişării lui care îl făcu să strige. Ned slăbise cu douăzeci de kilograme, hainele atârnau pe el şi faţa roşie şi grasă devenise galbenă ca de mort.

— Ned!

Francis îi întinse mâna.

După o pauză, Ned se întoarse încet şi o lucire inteligentă pătrunse întunecimea disperării sale.

— Tu eşti, Francis? Zâmbetul lui era evaziv. Nu te-aşteptam.

— Adevărat, nu mă aşteaptă nimeni. Cu toată neliniştea lui, începu să râdă. Însă când s-a dat vacanţa, n-am mai putut răbda. Unde este mătuşa Polly?

— Nu-i aici... Da... Polly s-a dus pentru câteva zile la Whitleybay.

— Când se înapoiază?

— Mâine... fără îndoială.

— Şi Nora?

— Nora!

Cu o voce neutră, Ned replică:

— Este cu mătuşa Polly.

— Ah! bine. Francis se simţi uşurat. De aceea nu mi-a răspuns la telegramă. Dar... Ned... dumneata eşti bine?

— Oh! desigur, Francis. Puţin obosit... însă oamenilor ca mine nimic nu le face rău.

Pieptul i se ridică deodată într-un fel grotesc. Francis se îngrozi să vădă lacrimi pe faţa lui ovală.

— Du-te repede şi mănâncă. Ai să găseşti tot ce trebuie în bufet sau cere-i lui Thad. Îţi va da orice vrei... Este în bar. Thad a fost cu adevărat un sprijin pentru noi.

Privirea lui Ned se tulbură, apoi reveni la zidul din faţa lui.

Uluit, Francis îşi luă valiza şi o duse în camera lui. Trecând pe culoar, văzu uşa de la camera Norei deschisă. Aspectul cămăruţei albe, bine rânduite, îl tulbură. Coborî în grabă. Sala cea mare era goală. Dispăruse chiar şi Scanty: gol, locul pe care sta de obicei era ca o gaură căscată în structura solidă a zidului, însă după tejghea, în cămaşă, ştergând paharele, Thadeus Gilfoyle manifestă o oarecare surpriză când îl văzu pe Francis. După o clipă, îi întinse o mână moale şi umedă.

— Ei bine, exclamă el, prefer să te văd decât să am năluciri!

Siguranţa lui Gilfoyle era extrem de neplăcută. Însă Francis, foarte alarmat, reuşi să afişeze un aer indiferent. Declară vesel:

— Ce surpriză să te găsesc aici, Gilfoyle. Ce s-a întâmplat cu uzina de gaz?

— Am părăsit biroul, răspuns Thad, foarte calm.

— De ce?

— Ca să vin aici. Pentru totdeauna...

Apucă un pahar şi-l examină profesional, apoi, suflând peste el, începu să-l frece.

— Fiindcă m-au chemat... nu puteam să refuz...

Francis, cu nervii surescitaţi, era incapabil să se mai stăpânească.

— Dar în numele Cerului, Gilfoyle, ce înseamnă toate

astea?

— Domnule Gilfoyle, te rog, Francis! Thad se delecta adresându-i dojana. Când nu sunt tratat cu consideraţie, se supără Ned. Ned s-a schimbat, Francis. Cred că nu-şi va mai reveni...

— Ce i s-a întâmplat? Vorbeşti ca şi când ar fi înnebunit.

— Aşa a fost, Francis... se lamenta Gilfoyle, însă şi-a revenit, sărmanul om...

Atent, îl opri pe Francis care-l întrerupse, exasperat, cu o exclamaţie.

— Nu vorbi pe tonul ăsta cu mine. Eu îmi fac datoria... întreabă-l mai curând pe părintele Fitzgerald. Ştiu bine că nu m-ai iubit niciodată. Mai mult încă, îţi băteai joc de mine în timpul vacanţelor. Am cele mai bune sentimente faţă de dumneata, Francis. E mai bine să ne înţelegem. Acum mai ales.

— De ce mai ales acum?

Francis scrâşnea din dinţi.

— Ah! desigur... dumneata nu eşti încă la curent. Avu un zâmbet înfumurat, oribil la vedere. Anunţurile s-au publicat prima oară duminică; Nora şi cu mine ne vom căsători.

A doua zi seara, mătuşa Polly şi Nora reveniră târziu. Francis, bolnav de spaimă şi incapabil să descifreze enigmaticele cuvinte ale lui Gilfoyle, aştepta întoarcerea lor agonizând de nerăbdare, încercă mai întâi să o ia pe mătuşa Polly deoparte. Însă Polly, prima surpriză trecută, strigase:

— Îţi spusesem să nu vii, Francis!

Apoi fugise sus cu Nora, surdă la rugăminţile lui, repetând maşinal:

— Nora nu se simte bine... Este bolnavă, îţi spun... vezi-ţi de treabă... trebuie să mă ocup de ea.

Respins astfel, întunecat, urcă în camera lui îngheţat de presentimentul unor evenimente îngrozitoare şi

misterioase. Nora nu îi acordase decât o privire şi se retrăsese imediat. Şi, timp de o oră, o auzi pe Polly ducându-se şi venind cu tăvi şi oale cu apă caldă. O ruga pe Nora cu voce joasă şi o teroriza cu neîncetate sfaturi. Nora, palidă, slabă ca o prăjină, părea bolnavă. Polly, îmbătrânită, moartă de oboseală, mai împopoţonată ca niciodată, dobândise un nou tic: îşi apăsa repede mâna pe frunte. Târziu, în noapte, în camera vecină o auzi murmurând rugăciuni. Torturat de enigma asta, Francis îşi muşca buzele, se zvârcolea în cearşafuri, incapabil să adoarmă.

A doua zi de dimineaţă, de cu zori, Francis se ridică şi, după cum avea obiceiul, asistă la prima liturghie. La înapoiere o găsi pe Nora stând afară pe treptele scării din curte, încălzindu-se la soare. Pe picioarele ei puişorii de găină piuiau şi se jucau. Nu se clinti să-i facă loc; apoi după o clipă înălţă capul şi-l privi.

— Uite omul sfânt... a ieşit de dimineaţă să-şi mântuie sufletul.

Roşi auzind tonul acesta atât de neaşteptat, atât de rece şi aspru.

— Părintele Fitzgerald a slujit?

— Nu, vicarul.

— Boul mut al ieslei. Cel puţin nu face niciun rău.

Ea lasă capul în jos, privind vag găinile, cu faţa micuţă sprijinită în pumnul şi mai mic. Fusese totdeauna plăpândă, dar îl izbi dureros această fragilitate, aproape copilăroasă, care se potrivea aşa de puţin cu oribila maturitate a privirii şi cu rochia cenuşie, nouă, scumpă, care-i dădea o înfăţişare severă şi demnă. Inima îi bubuia, în piept îi ardea o insuportabilă durere. Suferinţa Norei îi sfâşia sufletul. Ezită, cu ochii în depărtare. Apoi, încet:

— Ai dejunat?

Ea dădu din cap în semn că „da”.

— Polly m-a silit. Doamne, numai de m-ar lăsa în pace!

— Ce faci azi?

— Nimic.

Ezită, apoi, grăbit, propuse, cu toată dragostea năvalnică ce i-o purta:

— Hai să ne plimbăm, Nora, ca altădată. E atât de frumos!

Ea nu se mişcă; dar o oarecare animaţie păru că îi însufleţeşte obrajii scobiţi.

— N-am putere, zise ea cu o voce tristă, sunt obosită.

— Oh! vino, Nora, te rog!

Ea tăcea, apatică.

— Bine, dacă vrei tu.

Inima îi bătea dureros. Se duse repede în bucătărie unde pregăti în grabă câteva sandvişuri şi făcu un pachet pe care îl legă ca vai de lume. Polly nu se arăta şi pentru moment nu dorea nicicum prezenţa ei. Zece minute mai târziu, Nora şi cu el erau instalaţi în tramvaiul roşu şi traversau oraşul cu mare zgomot. După o oră, mergeau unul lângă altul, tăcând, pe drumul spre Gosforth.

Se miră că avusese impulsul să se întoarcă pe locurile acestea familiare.

Azi, câmpia primăvăratică era încântătoare. Dar însăşi această frumuseţe era prea emoţionantă.

Când ajunseră în livada lui Lang, plină de flori roşii, el se opri încercând să rupă liniştea grea care se aşternuse între ei.

— Priveşte, Nora, vrei să ocolim puţin şi să-i spunem bună ziua lui Lang?

Ea aruncă o privire către livadă, către arborii plantaţi în rânduri egale, drepţi ca piesele de şah, în jurul magaziei. Răspunse aspru, pe un ton amar:

— N-am poftă! Detest locul ăsta...

El nu răspunse. Vag, ghicea că amărăciunea aceasta nu-i era adresată lui. Peste o oră ajunseră pe culmea colinei din Gosforth. Observă că Nora era obosită şi, fără să o consulte, se aşeză sub un fag mare ca să mănânce. Ziua era deosebit de caldă şi clară. În depărtare, în câmpie, la picioarele lor, scânteietor în lumina aurită, se întindea oraşul, cu domurile şi clopotniţele de o nespusă

frumuseţe. Ea de-abia se atinse de sandvişuri. Amintindu-şi de tirania lui Polly, el nu o îndemnă. Umbra era plăcută. Deasupra capetelor lor, frunzişoarele fragede se clătinau şi desenau farandole pe muşchiul presărat cu fructe uscate. Aerul era îmbălsămat de seva proaspătă. Chemarea insistentă a unei mierle cobora de pe o creangă înaltă.

După o vreme, Nora se rezemă de trunchiul copacului, cu capul dat pe spate, şi închise ochii. Acest abandon părea să fie cel mai mare semn de afecţiune pe care i-l putea da. Francis o privea cu o negrăită duioşie, mişcat de o compasiune inexplicabilă la vederea gâtului gol şi atât de subţirel. Tandreţea asta care-l umplea îi inspira o violentă dorinţă de protecţie. Când capul ei alunecă puţin spre trunchi, de-abia îndrăzni s-o atingă uşor, dar crezând-o adormită, întinse instinctiv braţul să o sprijine. Atunci ea se ridică şi începu să-l lovească repede peste faţă şi în piept, cu pumnii închişi, isterică şi gâfâind.

— Lasă-mă în pace! Brută! Animal!

— Nora, Nora! Ce s-a întâmplat?

Cu răsuflarea tăiată, ea făcu un pas înapoi, cu chipul crispat şi trăsăturile descompuse:

— Nu încerca să mă ademeneşti cu linguşeli! Toţi sunteţi la fel. Toţi.

— Nora! Disperat, o implora. Pentru Dumnezeu, explică-mi...

— Ce să-ţi explic?

— Totul... de ce faci asta... de ce te măriţi cu Gilfoyle?

— Şi de ce nu m-aş mărita cu el?

Îi aruncă întrebarea ca pe o sfidare amară, parcă apărându-se.

Buzele ei erau aşa de uscate că de-abia mai putea să vorbească.

— Dar, Nora, e un biet neisprăvit... N-ai nimic comun cu el...

— Ori el, ori altul... Nu ţi-am spus că toţi sunteţi la fel? Cel puţin pe el voi putea să-l pun la locul lui.

Uimit, Francis o privea fix, înspăimântat, foarte palid. Şi ceva în privirea lui neîncrezătoare o rănea aşa de tare încât vru să-l rănească şi mai rău.

— Poate îţi închipui că aş vrea să mă mărit cu tine? Băiat de cor cu privirea eterată... sfântuleţ necopt! Gura îi tremura de dispreţ şi sarcasm. Dă-mi voie să râd... Cucernicia ta mă înveseleşte. Şi continuă, ridicând spre cer o privire pioasă. Nu ştii cât eşti de caraghios... cu rugăciunile tale interminabile... Ai fi singurul om de pe lume pe care nu l-aş vrea...

Cuvintele i se înăbuşeau în gâtlej; tremura atât de tare încât nu putu, cu toate eforturile, să-şi oprească lacrimile cu dosul palmelor. Atunci, suspinând nebuneşte, se aruncă de gâtul lui.

— Oh! Francis, scumpul meu, iartă-mă! Ştii că te-am iubit întotdeauna. Omoară-mă dacă vrei... mi-e indiferent!...

Cât putea de bine, stângaci, tânărul se strădui s-o calmeze. Îi mângâie fruntea şi tremura tot, ca şi ea. Pasivă, fata i se lăsă în braţe ca o păsărică rănită, epuizată, cu faţa ascunsă în haina lui. Apoi, încet, se ridică. Cu ochii plecaţi, îşi scoase batista, îşi frecă obrajii mânjiţi de lacrimi, îşi puse pălăria, apoi, indiferentă şi abătută, zise:

— Aş prefera să ne întoarcem.

— Priveşte-mă, Nora.

Însă ea refuză şi-l rugă numai, cu aceeaşi voce monotonă, să-i explice ce vrea.

Vehemenţa lui naturală birui:

— Ei bine, Nora, lucrurile nu pot continua aşa. Cred că este un mister aici, însă îl voi scoate la lumină. Nu vreau să te căsătoreşti cu imbecilul ăsta de Gilfoyle. Te iubesc, Nora. Te voi împiedica.

Ea tăcu, copleşită.

— Micuţul meu Francis, zise ea cu un zâmbet fără veselie, ascultându-te îmi vine să cred că ai o mie de ani.

Se ridică, se aplecă spre el şi-l sărută ca altădată pe

obraz. Când coborâră colina, mierla nu mai cânta.

Seara, foarte hotărât, Francis se duse la docuri, în mizerabila colibă în care locuia familia Magoon. Scanty, izgonit din Uniune, era singur. Doamna Magoon lucra încă. Ghemuit lângă un foc care abia pâlpâia, la lumina slabă a unui capăt de lumânare, el lucra îngândurat la un covor de lână. Când recunoscu oaspetele, ochii urduroşi exprimară o vădită plăcere, care spori şi mai mult la vederea sticlei de alcool pe care Francis o luase pe furiş de la bar. Imediat, Scanty umplu o ceaşcă de Delft ştirbită şi bău în sănătatea musafirului său.

— Iată ce-mi face bine! bombăni el, ştergându-şi buzele cu mâneca ruptă. N-am mai băut o picătură de când ţine barul Gilfoyle, un şoarece afurisit şi nesuferit.

Francis apropie de foc un scăunel desfundat. Vocea lui era tristă, umbrele trădau ochii înfundaţi în orbite.

— Scanty! Ce s-a petrecut la Uniune? Ce s-a întâmplat cu Nora, cu Polly, cu Ned? De trei zile nu pot afla nimic. Trebuie să-mi spui.

Scanty se alarmă. Privirea lui se plimba de la Francis la sticlă, de la sticlă la Francis.

— De unde vrei să ştiu?

— Da! Tu ştii, o citesc pe chipul tău.

— Ned nu ţi-a spus nimic?

— Ned? E ca un surdo-mut.

— Sărmanul, bătrânul Ned! Scanty scoase un geamăt, îşi făcu cruce, apoi îşi turnă al doilea pahar, plin vârf, cu whisky. Dumnezeu să ne apere! Cine s-ar fi gândit vreodată? Dar cei mai buni dintre noi devin adesea oameni răi.

Apoi, cu o voce emfatică şi răguşită, spuse deodată:

— Nu pot să-ţi spun nimic, Francis, e ruşine să ne gândim la asta şi apoi – nu mai e nimic de făcut.

— Ba da, totul se poate aranja! Dacă aş fi la curent cu cele întâmplate, aş putea cel puţin să încerc.

— Vrei să spui, Gilfoyle...

Cu ochii plecaţi, Scanty se gândea; apoi dădu încet din cap. Mai luă o gură de whisky ca să prindă curaj, apoi faţa lui zbârcită deveni extraordinar de serioasă şi, calm, declară:

— Îţi voi spune, Francis, dacă juri că nu mă vei trăda. Adevărul e... că Nora a avut un copil.

O tăcere prelungită îi lăsă răgaz lui Scanty să golească încă o ceaşcă. Francis întrebă:

— Când?

— Acum şase săptămâni. L-a născut la Whitley Bay. O femeie îngrijeşte copilul. E o fetiţă... Nora nu o poate suferi.

Înmărmurit, ţeapăn, Francis îşi stăpânea mânia care făcea ravagii în sufletul lui. Se simţi obligat să întrebe:

— Gilfoyle este tatăl?

— Peştele ăla fără măruntaie? Ura înfrânse prudenţa lui Scanty. Nu! Nu! Cum se spune, el se mulţumeşte să-i dea copilului numele său. Ce vrea el e să prindă rădăcini la Uniune, individul ăla scârbos. Preotul a aranjat totul, Francis. Ah! au lucrat bine amândoi. După ce se va întocmi certificatul de căsătorie, vor aduce fetiţa aici, ceva mai târziu, după ce va sta o vreme la ţară. Nici văzut, nici ştiut. Să mor dacă asta n-ar scârbi şi un porc!

Se înăbuşea, o durere cumplită îi încleşta gâtlejul lui Francis. Lupta cu disperare ca să-şi stăpânească vocea.

— Nu o ştiam pe Nora îndrăgostită! Scanty, tu ştii cine este... Vreau să spun... tatăl copilului?

— Dumnezeu mi-e martor că nu ştiu nimic! Sângele îi urcă la cap lui Scanty, care umbla de colo-colo şi nega, vociferând. Nu ştiu nimic. Cum vrei ca un biet om ca mine să fie la curent? Şi nici Ned, tot atât de adevărat ca Evangheliile, te asigur. Ned a fost întotdeauna drăguţ cu mine, e un om bun şi generos, în afară de momentul în care Polly nu era acasă şi băuse un pahar mai mult. Nu, nu, Francis, crede-mă, nu e nicio speranţă ca vinovatul să fíe găsit.

Tăcură, iar ochii lui Francis se întunecau. Se simţea

cuprins de greaţă. În sfârşit, cu mare greutate, se ridică.

— Mulţumesc, Scanty, pentru informaţiile care mi le-ai dat.

Părăsi camera şi coborî, ameţit, scările stricate. Fruntea, palmele lui erau acoperite de o sudoare îngheţată. O viziune îl urmărea, chinuitoare: cămăruţa albă şi bine rânduită a Norei. Nu simţea ură, ci o milă arzătoare, în zbuciumul înspăimântător al sufletului său. Afară, în curtea murdară, rezemat de singurul felinar, învins de greaţă, vomită în şanţ.

Apoi îl luă cu frig, însă se simţi uşurat. Se îndreptă hotărât spre Saint Dominic. Menajera îl introduse în casă cu discreţia caracteristică prezbiterului. După un minut se întoarse, călcând în vârful picioarelor, în vestibulul abia luminat unde îl lăsase, şi-i spusese zâmbind:

— Ai noroc, Francis, domnul abatele te primeşte chiar acum.

Cu tabachera în mână, abatele Gerald Fitzgerald se ridică, când intră Francis, întâmpinându-l cu un amestec de cordialitate şi de curiozitate; înfăţişarea elegantă şi rafinată se potrivea de minune cu mobilele franţuzeşti, cu scăunelul de rugăciune, cu excelentele copii de pe tablourile medievale italiene care împodobeau pereţii şi buchetul de crini de pe birou care parfuma plăcut camera.

— Ei bine, tinere, te credeam în Nord! Ia loc. Ce mai fac bunii mei prieteni din Holywell?

Tăcu ca să tragă tabac pe nări şi privirea lui se opri cu o aprobare afectuoasă pe cravata lui Francis, în culorile colegiului.

— Şi eu mi-am făcut tot acolo studiile, ştii, înainte de a mă duce în Oraşul Etern. E o frumoasă şi nobilă casă. Şi dragul bătrân MacNabb! Şi abatele Tarrant! Un bărbat remarcabil, care va ajunge departe! Să vedem, Francis – şi îl pătrunse cu privirea sa ageră, învăluită într-o politicoasă suavitate –, ce te aduce la mine?

Stingherit, cu răsuflarea scurtă, Francis ţinea ochii

plecaţi.

— Am venit să vă consult cu privire la Nora.

Această remarcă bâlbâită risipi seninătatea camerei, atmosfera de bună graţie şi tihnă.

— Şi ce vrei să mă întrebi relativ la Nora, te rog?

— Căsătoria ei cu Gilfoyle... Ea nici nu-l poate suferi... e grozav de nenorocită... totul îmi pare stupid şi nedrept... este o pedeapsă inutilă şi îngrozitoare.

— Ce ştii dumneata despre această îngrozitoare chestiune?

— Ei bine... totul... şi că n-a fost din vina ei...

Tăcură. Fruntea frumoasă a lui Fitzgerald exprima nemulţumire, şi totuşi privea spre adolescentul jenat cu un fel de demnitate compătimitoare.

— Băiete dragă, dacă vei ajunge preot, cum sper, când vei dobândi jumătate din experienţa pe care o am eu, vei înţelege că oarecare dezordini sociale cer remedii potrivite. Eşti copleşit de afacerea aceasta oribilă – şi îi aruncă cuvintele, cu o mişcare din cap. Nu şi eu. O prevăzusem chiar. Cunosc şi detest efectul whisky-ului asupra mentalităţii bestiale a acestor bădărani care sunt enoriaşii mei. Dumneata şi eu putem gusta în tovărăşie un pahar de *Lachryma Christi* şi totuşi să rămânem oameni bine crescuţi. Însă asta nu se poate întâmpla cu Edward Bannon. De-ajuns. Nu acuz pe nimeni. Constat pur şi simplu existenţa unei probleme care se pune destul de des, şi cei care-şi petrec orele ascultând sordide spovedanii, o ştiu destul de bine.

Preotul se opri ca să ia tabac din tabacheră cu un gest elegant.

— Ce vom face? Am să-ţi spun. Mai întâi, vom legitima şi vom boteza copilul. Apoi, o vom cununa pe mamă, dacă este posibil, cu cea mai convenabilă partidă şi care se va mulţumi cu situaţia. Trebuie să se pună ordine, să se clădească un cămin catolic sănătos pe aceste mine, să se reintegreze în solida ţesătură socială aceşti fii nesocotiţi. Crede-mă, Nora Bannon are mult noroc să se

mărite cu Gilfoyle. Nu este strălucit, însă e un bărbat solid. Peste doi ani o vom vedea la liturghie, cu soţul şi familia ei, perfect fericită.

— Nu, nu – Francis îl întrerupse fără voia lui –, ea nu va fi niciodată fericită... doar fiinţă şi disperată.

Fitzgerald se ridică.

— Este fericirea scopul nostru pe acest pământ?

— Va recurge la cine ştie ce gest extrem. Nora nu poate fi îmblânzită. O cunosc mai bine decât dumneavoastră.

— Pari să o cunoşti intim. Fitzgerald zâmbea cu o suavitate răutăcioasă. Sper că nu te interesează şi sub aspect fizic.

Două pete roşii apărură pe obrajii livizi ai lui Francis. Murmură:

— O iubesc mult pe Nora, însă dragostea mea nu ar putea da loc unei sordide spovedanii. Vă rog – şi vocea lui avea un accent de rugăminte umilă şi disperată-, n-o siliţi să încheie căsătoria asta. Ea nu este ca celelalte. Are un suflet blând şi luminos. Nu i se poate arunca deodată în braţe un copil şi un bărbat pentru că, în nevinovăţia ei, a fost...

Iritat, Fitzgerald aruncă tabachera pe masă.

— Încetează să-mi dai lecţii, domnule!

— Iertaţi-mă. Vedeţi bine că nu ştiu ce spun. Voiam numai să vă rog fierbinte să uzaţi de influenţa dumneavoastră...

Francis făcu apel la toată energia lui care îl părăsea, pentru un ultim efort.

— Daţi-i cel puţin ceva timp!

— Destul, Francis!

Preotul, prea stăpân pe sine şi pe alţii pentru a-şi pierde sângele rece şi pentru a se lăsa descumpănit prea mult timp, se ridică brusc de pe scaunul său şi îşi cercetă ceasul.

— Am o întâlnire la patronaj la orele opt. Fii bun şi scuză-mă...

Cum Francis se ridicase şi el, îl lovi, în semn de prietenesc reproş, cu palma pe umăr.

— Dragă băiete, eşti prea tânăr. Voi îndrăzni să adaug că nici prea copt la minte. Mulţumeşte-i lui Dumnezeu că te găseşti lângă Sfânta noastră Mamă, Biserica, sub protecţia bătrânei sale înţelepciuni. Şi nu te da cu capul de pereţi. Rezistă de multe generaţii şi alţii mai puternici ca tine şi l-au spart. Însă sunt sigur că eşti un băiat curajos. Vino să mă vezi şi să-mi vorbeşti de Holywell după căsătorie. Până atunci, pentru iertarea nepoliteţei tale, vei recita *Salve Regina*, vrei?

Francis tăcea. Totul fusese zadarnic.

— Da, părinte.

— Ei bine! Bună seara, dragul meu. Dumnezeu să te binecuvânteze!

În aerul nopţii, umed şi rece, Francis se îndepărtă încet de prezbiter. Paşii lui răsunau surd pe aleea pavată. Când trecu pe lângă treptele scării de la capelă, paracliserul închidea uşile de jos. Când ultima lumânare fu stinsă, Francis rămase descoperit în întuneric, cu ochii fixaţi pe flacăra care se zărea de la candela altarului. Deodată, din adâncul disperării sale, se înalţă o rugăciune:

— Oh! Doamne, vei face cum e mai bine pentru fiecare din noi!

Ziua căsătoriei se apropia şi Francis se topea de febră şi de insomnii. Atmosfera în tavernă se aşeza, ca o apă tulbure care se linişteşte. Nora era calmă. Pentru Polly renăştea o vagă speranţă; şi dacă Ned se încăpăţâna în singurătatea lui, teroarea confuză din privirea lui se domolea. Ceremonia trebuia să se desfăşoare, fireşte, în intimitate. Dar nu exista niciun motiv ca trusoul să fie modest, nici dota, nici călătoria de nuntă la Killamey. Casa gemea de rochii şi de stofe frumoase. Polly trecea de la o probă la alta cu gura plină de ace şi cerceta bucăţile de postav sau de pânză, învăluită într-o ceaţă binefăcătoare.

Gilfoyle, mereu la pândă, fuma cele mai bune ţigări ale

Uniunii şi se întreţinea din când în când cu Ned, asupra chestiunilor financiare. Fu întocmit un contract de asociaţie şi semnat; se discuta animat despre instalarea tânărului menaj. Rudele sărace ale lui Gilfoyle, destul de numeroase, frecventau casa, umile, însă cotropitoare. Sora lui, căsătorită, doamna Neily, şi fiica ei Charlotte erau printre cele mai agresive.

Nora de-abia vorbea. Într-o zi, când îl întâlni pe Francis pe culoar, îl opri şi-l întrebă:

— Ştii totul... nu-i aşa?

Cu inima gata să-i spargă pieptul, el nu îndrăzni să ridice ochii.

— Da, ştiu.

După o pauză, gâfâind, nemaiputând să-şi stăpânească durerea care-l sfâşia, izbucni deodată în cuvinte incoerente; lacrimi de copil îi arseră ochii:

— Nora... nu trebuie să ne supunem... dacă ai şti cât sufăr cu tine... aş putea să veghez asupra ta, să muncesc pentru tine. Nora... lasă-mă să te iau cu mine.

Ea îl privi cu o tandraţe stranie şi înduioşată.

— Unde ne-am putea duce?

— Nu contează unde.

Aiura. Obrajii lui erau umezi şi strălucitori. Ea nu răspunse nimic, îi strânse mâna fără o vorbă, apoi ieşi repede, ca să se ducă să probeze o rochie.

În ajunul nunţii, ea îşi mai reveni, pierdu puţin din pasivitatea sa rigidă. Golind o ceaşcă de ceai cu care o tot îmboldea Polly, Nora spuse:

— Aş dori să merg azi la Whitley Bay.

Năucită, Polly repetă:

— Whitley Bay? Apoi adăugă foarte mişcată: Merg cu tine.

— E inutil, protestă blând Nora, mişcând linguriţa. Însă, dacă doreşti...

— Cum să nu, draga mea!

Liniştită de tonul blând al Norei ca de ecoul slab al unei muzici depărtate, când până acum fusese de o veselie

răutăcioasă, Polly privea excursia asta cu plăcere. Nedesluşit, presupunea că Nora mai fusese pe-acolo. Bându-şi ceaiul, vorbea cu însufleţire despre frumuseţile lacului din Killamey pe care îl vizitase în tinereţe. Luntraşii o amuzaseră grozav.

Cele două femei se îmbrăcară pentru excursie şi, după prânz, porniră spre gară. La colţul străzii, Nora se întoarse şi privi fereastra la care stătea Francis. Se opri o clipă, surâse grav şi făcu semn cu mâna, apoi dispăru.

Noutatea se răspândi în oraş, înainte să fi fost adusă de mătuşa Polly care se întoarse cu trăsura într-o desăvârşită stare de prostraţie. Accidentul făcu senzaţie în oraş. Interesul populaţiei n-ar fi fost stârnit chiar atât de mult de simpla stângăcie a tinerei care căzuse de pe peron sub roţile trenului. Dar apropiata nuntă adăuga o notă picantă şi excepţională faptului divers. La docuri, femeile părăseau în grabă casele ca să discute în grup, înfofolite în broboadele lor şi cu mâinile în şolduri. În cele din urmă, tragedia fu atribuită pantofilor noi ai victimei. Manifestară o simpatie profundă pentru Thadeus, ca şi pentru familie şi pentru toate logodnicele nevoite să călătorească cu trenul. Se sugeră chiar ca rămăşiţele desfigurate să fie înmormântate cu fanfara confreriilor, cu mare pompă.

Seara târziu, fără să ştie cum, Francis se afla în biserica Saint Dominic. Era complet goală. Lumina tremurătoare a lămpii de la altar, far minuscul, îi atrăgea privirea înspăimântată. Îngenuncheat, ţeapăn şi livid, se simţea prins în mrejele neînduplecate ale destinului. Niciodată dezolarea lui nu fusese atât de adâncă, niciodată abandonarea de sine însuşi nu fusese atât de totală. Nu mai putea să plângă. Buzele lui, reci şi strânse, nu puteau nici să murmure o rugăciune. Însă sufletul lui chinuit se oferea ca jertfă. Mai întâi părinţii săi şi acum, Nora. Cum să ignore mai multă vreme aceste semne ale Cerului? Va pleca deci... trebuia să plece... să-l regăsească pe

părintele MacNabb... la San Morales. Se va consacra în întregime lui Dumnezeu. Se hotărâse să se facă preot.

6

în anul 1892, de Paşti, se întâmplă la seminarul din San Morales un incident care iscă nesfârşite comentarii, nuanţate de altfel de o anumită consternare. Un seminarist din clasa de teologie dispăruse timp de patru zile întregi.

Bineînţeles, nu era primul exemplu de răzvrătire de la întemeierea acestei instituţii, acum cinci sute de ani, pe un înalt platou aragonez. Elevii se mai răzvrătiseră timp de o oră, două ca să se ducă pe ascuns la posada vecină, spre marea pagubă a conştiinţei şi a digestiei lor, pentru a fuma *cigarros* lungi şi a bea *aguardiente*. O dată sau de două ori fusese necesar să fie tras de urechi vreun nesupus în saloanele dărăpănate din Via Amorosa a oraşului. Dar cazul unui seminarist care iese în plină zi pe poarta mare şi se înapoiază peste câteva zile, în acelaşi fel, dar făcând mai mult zgomot, târându-şi picioarele, ciufulit, plin de praf, manifestând, pe scurt, cu toate stigmatele unei oribile nechibzuinţe şi fără să ofere altă scuză decât: „Am fost să mă plimb”, aruncându-se apoi în patul său şi dormind timp de douăsprezece ore – asta nu era nimic mai mult decât o apostazie.

În timpul recreaţiei, elevii discutau încet, grupuri mici de siluete negre pe povârnişurile însorite, printre viţele de vie albăstrite de piatră vânătă, deasupra cărora luceşte albeaţa seminarului pe pământul roz pal. Toată lumea socotea că, fără discuţie, Chisholm va fi eliminat.

Consiliul de disciplină fusese imediat constituit. După tradiţie, pentru orice încălcare gravă a disciplinei, acesta se compunea din superior, directorul de studii, profesorul novicilor şi şeful seminariştilor.

A doua zi după scandal, după câteva discuţii preliminare, tribunalul îşi ţinea şedinţa în amfiteatrul de teologie.

Afară suflă *solano*. Măslinele negre şi coapte cad din arborii cu frunze ascuţite şi crapă la soare. Parfumul florilor de portocal vine dinspre livada care înconjoară infirmeria. Din pricina căldurii, pământul crapă ca într-un cuptor. Francis intră în sala înaltă, susţinută de stâlpi, în care băncile goale şi lustruite dau o impresie de prospeţime sumbră. Are un aer calm. Sutana de alpaca neagră îi accentuează slăbiciunea. Părul tuns îi scoate în evidenţă umerii obrajilor, subliniază privirea întunecată, sporind înfăţişarea rezervată şi liniştită. Mâinele lui, mai ales, sunt ciudat de inerte.

În faţa lui, pe platforma unde au luat loc protagoniştii dezbaterii, se găsesc patru mese unde sunt deja instalaţi directorul Tarrant, monseniorul MacNabb, abatele Gomez şi diaconul Mealey. Conştient că, în privirile îndreptate spre el, nemulţumirea se împleteşte cu mâhnirea, Francis lasă capul în jos în vreme ce abatele Gomez, profesorul novicilor, citeşte repede acuzarea.

Liniştea o dată restabilită, după o pauză, abatele Tarrant întreabă:

— Ce explicaţii ne poţi da?

În ciuda calmului în care se închisese, Francis roşeşte. Pleacă şi mai mult capul.

— Am fost să mă plimb.

Răspunsul era îngrozitor.

— Iată ce este destul de clar. Ne servim de picioare, fie că intenţiile noastre sunt bune sau rele! În ceea ce priveşte greşeala evidentă de a fi părăsit seminarul fără voie, intenţiile dumitale erau rele?

— Nu.

— În timpul absenţei dumitale ai abuzat de alcool?

— Nu.

— Ai fost la o luptă cu tauri, la bâlci sau la cazinou?

— Nu.

— Ai frecventat femei stricate?
— Nu.
— Atunci ce-ai făcut?
Tăcere. Apoi un răspuns bâlbâit:
— V-am spus deja. Nu puteţi înţelege... Eu... Eu am mers...
Abatele Tarrant schiţează un zâmbet ironic.
— Crezi că ne poţi convinge c-ai bătut câmpul fără încetare vreme de patru zile?
— În sfârşit... aproape.
— Unde te-ai oprit?
— La Cossa.
— Cossa... dar e la optzeci de kilometri!
— Da, fără îndoială.
— Ai avut o ţintă?
— Nu.
Abatele Tarrant îşi muşca buza subţire. Nu putea suferi să i se împotrivească cineva. Deodată, îşi doreşte din toată inima să-l pună pe scăunaşul de lemn pentru acuzaţi, să-i aplice ghetele de fier, brodechinul şi roata de tortură. Înţelege că în evul mediu se recurgea la asemenea instrumente. În unele circumstanţe, întrebuinţarea lor este singura indicată.
— Mă tem că minţi, Chisholm.
— Şi de ce v-aş minţi... pe dumneavoastră?
O exclamaţie înăbuşită îi scăpă diaconului Mealey. Prezenţa lui în locul acesta este pur simbolică. În calitate de şef al elevilor, reprezintă acolo corpul seminariştilor. Dar nu se poate abţine să nu-i adreseze lui Francis un serios îndemn:
— Te rog, Francis! În numele tuturor elevilor... al tuturor acelora care te iubesc... Eu... Eu te conjur, mărturiseşte!
Cum Francis tace, abatele Gomez, tânărul profesor al novicilor, se apleacă să-i şoptească lui Tarrant:
— N-am putut să obţin niciun indiciu, nici cea mai mică indicaţie în oraş. Poate am putea să-i scriem abatelui din

Cossa.

Tarrant îi aruncă o privire rapidă subtilului spaniol.

— Da. Excelentă idee...

Între timp, superiorul profită de această întrerupere. Mai în vârstă, mai lent decât la Holywell, se apleacă. Vorbeşte cu bunătate, blând:

— Trebuie să înţelegi, Francis, că în împrejurările actuale explicaţia ta prea vagă nu este suficientă. La urma urmelor, e vorba de o treabă serioasă: ai chiulit de la şcoală. Nu numai că ai încălcat disciplina seminarului, că ai păcătuit prin neascultare, dar trebuie să cercetăm motivele care te-au îndemnat. Spune-mi, nu eşti fericit printre noi?

— Ba da, sunt fericit.

— Bine. Şi n-ai niciun motiv să te îndoieşti de vocaţia ta?

— Nu! Doresc mai mult ca niciodată să încerc să aduc puţin bine în lume.

— Îmi face mare plăcere. Nu doreşti să fii eliminat?

— Nu.

— Ei bine! Explică-ne cum crezi tu mai bine ce te-a îndemnat să încerci această extraordinară aventură.

Încurajat astfel, Francis ridică iar capul. Cu un mare efort, cu privirea pierdută, cu o expresie tulbure, începu:

— Eu... Am fost la capelă. Dar nu reuşeam să mă rog. Nu puteam să mă concentrez. Eram agitat. *Solano* sufla... şi vântul cald mă exaspera, rutina seminarului îmi părea deodată sordidă şi apăsătoare. Apoi am zărit drumul, peste poartă, alb şi pufos de praf. Nu m-am putut stăpâni. M-am trezit pe drum, mergând. Am mers toată noaptea, kilometri după kilometri. Am mers...

— Toată ziua următoare? îl întrerupse abatele Tarrant, batjocoritor şi furios. Şi a doua zi iar?

— Exact!

— În viaţa mea n-am auzit asemenea baliverne! Asta-i o insultă adusă inteligenţei consiliului!

Superiorul, cu sprâncenele încruntate, se ridică

deodată şi împinge scaunul.

— Propun ca şedinţa să fie suspendată.

În vreme ce cei doi preoţi îl privesc încremeniţi, el îi spune lui Francis, pe un ton fără replică:

— Poţi să pleci. Dacă vom socoti necesar, te vom chema.

Francis părăseşte sala într-o linişte mormântală. Apoi superiorul se întoarce către ceilalţi şi declară cu răceală:

— Vă asigur că nu veţi ajunge la nimic purtându-vă aspru. Trebuie să procedăm cu prudenţă. Aici se ascunde un mister.

Furios de a fi astfel îmboldit, abatele Tarrant se plimbă de colo-coio, agitat.

— Este rezultatul unei îndelungate indiscipline.

— Ba deloc, protestează superiorul. De când a venit aici a fost întotdeauna silitor. Raportul nu semnalează nimic asupra conduitei lui, nu-i aşa? îl întreabă pe abatele Gomez.

Gomez răsfoieşte paginile din faţa lui.

— Nu. Vorbeşte încet, citind. Câteva glume de prost-gust. Iarna trecută a dat foc unui ziar englezesc pe care îl citea abatele Desprad. Când a fost întrebat de ce a făcut aşa, a răspuns râzând: „Dracu' ştie să ocupe mâinile trândave".

— Acesta n-are nicio importanţă. Tonul superiorului deveni scurt. Ştim bine că abatele Desprad acaparează toate ziarele care vin la seminar.

— Apoi, rezumă Gomez, însărcinat să citească cu glas tare în refectoriu, a substituit o mică povestire de propagandă misionară intitulată: *Eva a furat zahăr* în locul Vieţii sfântului Petru din Alcantara, provocând astfel – până când lucrurile au fost puse la punct – o ilaritate deplasată.

— Răutate fără urmări…

— De altfel… Gomez întoarce pagina, în timpul simulacrului procesiunii organizate de elevi, reprezentând Sfintele Taine, unul îmbrăcat în copil pentru Botez, alţi doi

închipuind Căsătoria etc., toate astea perfect autorizate, el a prins cu un ac pe muribundul de la Maslu o bucată de hârtie cu un cuplet satiric la adresa abatelui Tarrant...

— Toate acestea s-ar putea ierta uşor, îl întrerupse brusc abatele Tarrant. Ar trebui însă să ne preocupe fapta săvârşită, nu aceste glume absurde.

Superiorul clătină capul.

— Absurde, fără îndoială. Însă fără răutate. Îmi place ca un băiat să privească viaţa sub aspectul ei comic. Trebuie să ţinem seama de faptul că Chisholm este un original. E o natură profundă şi plină de foc. Foarte sensibil, are dese accese de melancolie. El le ascunde toate sub veselia lui. Este un luptător şi nu va ceda niciodată. Curios amestec de candoare copilărească şi de logică riguroasă. Şi, peste toate, o natură esenţialmente individualistă!

— Individualismul este o calitate mult mai periculoasă pentru un teolog, remarcă Tarrant pe un ton acid, el ne-a adus Reforma.

— Şi reforma a adus o mai bună disciplină în Biserica Catolică, zâmbi blând superiorul, cu ochii în tavan. Însă nu e vorba de asta. Recunosc că el a încălcat grav disciplina. Va fi pedepsit. Însă pedeapsa nu trebuie să fie prematură. Nu pot să dau afară un elev de talia lui Chisholm fără să mă asigur în prealabil că merită să fie îndepărtat. Să aşteptăm deci câteva zile.

El se ridică cu un aer nevinovat:

— Sunt sigur că împărtăşiţi cu toţii părerea mea.

Cei trei preoţi părăsiră estrada. Tarrant şi Gomez plecară împreună.

În cele două zile care urmară, Francis simţi că ameninţarea pedepselor este suspendată. I se lăsă toată libertatea. Nimeni nu îi tulbură studiile. Însă, oriunde se ducea, la bibliotecă, în refectoriu, în sala comună, camarazii lui tăceau numaidecât sau afectau o naturaleţe care nu înşela pe nimeni. A şti că e în centrul tuturor conversaţiilor îi dă un aer vinovat. Camaradul său din Holywell, Hudson, subdiacon el însuşi, îl sâcâie cu

atenţiuni afectuoase, cu fruntea barată de o cută de îngrijorare. Anselm Mealey este în tabăra cealaltă, a celor a căror demnitate este ultragiată. În recreaţie, după ce se consultaseră, îl înconjură pe singuratic. Anselm ia cuvântul:

— Intenţia noastră nu este să-ţi agravăm situaţia critică, Francis. Însă noi ne simţim cu toţii atinşi. Atitudinea ta jigneşte întreg corpul elevilor. Noi suntem de părere că ar fi mult mai demn din partea ta să goleşti sacul, să mărturiseşti...

— Ce să mărturisesc?

Mealey dădu din umeri. După o tăcere – ce mai putea încerca? –, pleacă cu ceilalţi, nu fără să adauge:

— Noi am hotărât să ţinem nouă zile posturi şi rugăciuni pentru tine. Această tristă poveste mă atinge personal: nădăjduiam să-ţi fiu prietenul cel mai bun.

Pentru Francis, a pretinde că totul se petrece normal devine dificil. Dacă se plimbă în grădina seminarului, se opreşte izbit de ideea că, plimbându-se, şi-a atras dizgraţia. Se târăşte dintr-un loc într-altul şi observă că în ochii lui Tarrant şi ai celorlalţi profesori a încetat să mai existe. La curs, nu poate fi atent. Nădăjduieşte totuşi că va fi chemat la superior, însă nu se întâmplă nimic. Tensiunea lui interioară creşte. Nu se mai înţelege pe sine, enigma insolubilă este el însuşi. Începe să le dea dreptate celor care se îndoiau de vocaţia lui. Întrevede vag ideea să plece cu un frate laic într-o misiune îndepărtată şi periculoasă. Îşi petrece cea mai mare parte a timpului la capelă, însă în mare taină. Îl obsedează mai ales necesitatea de a purta o mască pentru ochii celor din anturajul său.

În dimineaţa celei de-a treia zi soseşte răspunsul la ancheta abatelui Gomez. Şocat, însă satisfăcut în sinea lui de deplina reuşită a încercării sale, aleargă să ducă scrisoarea în cancelaria directorului de studii. Şi, în timp ce părintele Tarrant o citeşte, el aşteptă în picioare, aproape ca un câine care a executat bine scamatoriile şi

nădăjduieşte să fie mângâiat sau să primească un os.

Dragul meu,

Ca răspuns la scrisoarea dumitale de la Rusalii, regret mult, dar trebuie să-ţi spun că, după informaţiile culese, am aflat că un seminarist, corespunzător în totul descrierii dumitale, a fost la Cossa pe 14 aprilie. A fost văzut intrând la o oarecare Roza Oyarzabal, seara târziu, şi ieşind a doua zi dimineaţa. Persoana în chestiune, de moravuri uşoare, trăieşte singură şi nu s-a apropiat de altar de şase ani.

Am onoarea de a rămâne, dragă prietene, fratele dumitale devotat întru Iisus Hristos.

Salvador Bolas
Preot în Cossa

Gomez murmură:

— Recunoaşteţi că sistemul meu era bun!

— Da, da!

Zbuciumat, Tarrant îl respinge pe spaniol. Cu scrisoarea ţinută ca pe un obiect murdar, aleargă în cancelaria superiorului, la capătul coridorului. Însă superiorul spune liturghia. Va mai dura cel puţin o jumătate de oră.

Abatele Tarrant nu se simte în stare să aştepte. Traversează curtea ca vântul şi, fără să bată la uşă, pătrunde ca vârtejul în camera lui Francis. Este goală.

Sub imperiul furiei, crezând că şi Francis este la liturghie, se luptă cu mânia sa ca un cal ambalat cu zăbala în dinţi. Se aşază brusc, silindu-se să aştepte, şi silueta lui mică pare încărcată cu trăsnete.

Chilia aceasta este mai goală decât a celorlalţi. Un pat, un dulap pentru rufe, o masă şi scaunul pe care stă el. Pe dulap, fotografia îngălbenită a unei femei colţuroase, cu o pălărie îngrozitoare, ţinând de mână o fetiţă îmbrăcată în alb: „Cu afecţiune, mătuşa Polly şi Nora”. Tarrant îşi stăpâneşte un rânjet, însă buzele sale tremură la vederea

singurului ornament agăţat pe zidul văruit al chiliei: o mică copie a Madonei – *Notre-Dame Pureté*.

Deodată zăreşte pe masă un caiet deschis: jurnalul lui Francis. Tresare iar, ca un cal sperios, cu nările dilatate, cu o flacără întunecată în ochi. Un moment rămâne nemişcat, luptând cu scrupulele sale, apoi se ridică încet şi se îndreaptă spre caiet. Bine crescut, îi repugnă să citească pe furiş, ca o servitoare vulgară, însemnările personale. Dar este de datoria lui. Cum putea să afle altfel ce alte nelegiuiri sunt scrise în caiet? Sever şi neînduplecat, citi repede aceste pagini:

...Oare sfântul Anton este cel care vorbeşte de „purtarea sa rău chibzuită, înverşunată şi perversă”? Aici găsesc singura consolare în prăpastia descurajării în care sunt cufundat. Dăcă voi fi dat afară de aici, viaţa mea este zdrobită. Firea mea chinuită mă opreşte să văd limpede ca toată lumea, nu-mi pot impune să urmez haita. Totuşi, doresc din tot sufletul, cu ardoare, să-mi închin viaţa lui Dumnezeu, „în casa tatălui meu sunt mai multe locaşuri...” Dacă sfinţi aşa de diferiţi ca Ioana d’Arc şi de exemplu, Preafericitul Benoît Labre, care lăsa păduchii să-i alerge pe tot corpul, au găsit loc aici, ar trebui desigur să găsesc şi eu unul pentru mine...

Ei îmi cer explicaţii. Cum aş putea să explic evidenţa însăşi? François Sales a zis că mai bine s-ar preface în pulbere decât să încalce o regulă, însă când am ieşit din seminar nu mă mai gândeam la nicio regulă, nici la vreo încălcare. Unele impulsuri vin din inconştient.

Aşa găsesc liniştea să scriu rândurile de faţă, căci aceasta dă greşelii mele o aparenţă de dreptate. De câteva săptămâni dormeam prost, zvârcolindu-mă în nopţile calde, înfierbântat şi agitat. Poate că este mai dur aici pentru mine decât pentru ceilalţi – dacă judec după bogata literatură publicată despre acest subiect, de care s-ar crede că accesul la preoţie nu este decât o suită de dulci bucurii. Dacă laicii şi-ar da seama câte lupte trebuie

să dai!

Aici, marea dificultate pentru mine este că mă simt închis, inactiv fizic – aş fi un jalnic mistic –, dificultate sporită de ecourile, de zgomotele slabe care ne parvin din lumea exterioară. Când văd că am douăzeci şi trei de ani şi că n-am făcut nimic ca să ajut un suflet, mă cuprinde un neastâmpăr nebunesc. Scrisorile lui Willie Tulloch reprezintă (ca să împrumut expresia abatelui Gomez) un stimulus *dintre cele mai primejdioase. Acum, când Willie a terminat Medicina şi Jane studiile sale de infirmieră, amândoi ocupându-se de asistenţa socială pe lângă nevoiaşii din Tynecastle, vizitele lor le procură fără încetare aventuri pasionante, fără a mai vorbi de păduchii cu care se aleg. Mă simt tot aşa de dornic de luptă.*

Va veni într-o zi, desigur... Răbdare! Însă noutăţile primite de la Ned şi Polly sporesc starea mea de nervozitate. Eram mulţumit că se hotărâseră că părăsească Taverna, împreună cu micuţa Judy, şi să se instaleze în apartamentul lui Polly la Clermont, la marginea oraşului. Dar Ned este bolnav, Judy dificilă, iar Gilfoyle, patronul Tavernei, se dovedeşte un asociat foarte puţin satisfăcător. La drept vorbind, Ned este sfârşit, refuză să iasă, să primească pe cineva. Momentul acela de slăbiciune şi de oarbă stupiditate i-a dat lovitura de graţie. O fire mai mârşavă ar fi supravieţuit.

Viaţa zilnică cere o mare credinţă. Scumpă Nora! Această duioasă platitudine acoperă o mulţime de gânduri şi de sentimente. Când abatele Tarrant ne-a dat aceste sfaturi practice – agendo contra *–, el a precizat: „împotriva oricăror tentaţii, lupta nu-i de-ajuns, trebuie să refuzi gândurile şi să le alungi” . Excursia mea la Cossa reprezintă deci această fugă.*

Mai întâi am umblat repede, fără intenţia să mă depărtez mult de porţile seminarului. Însă uşurarea, evadarea din mine însumi câştigate prin acest exerciţiu m-au aţâţat să continui. Curgeau de pe mine şiroaie de sudoare ca de pe un ţăran la câmp, acea sudoare cinstită

care curăţă zgurele omeneşti. Spiritul meu se libera, inima îmi devenea uşoară. Îmi venea să continuu până la epuizarea totală.

Am mers toată ziua fără să beau şi fără să mănânc ceva. Am parcurs o distanţă mare, căci, la căderea nopţi, am simţit briza mării. Şi cum stelele răsăreau pe un cer palid, ajuns pe creasta unei coline am descoperit Cossa la picioarele mele. Satul, pitulat în adâncitura unui golfuleţ adăpostit pe care marea îl atingea uşurel, era de o frumuseţe ireală, cu singura sa stradă mărginită de salcâmi înfloriţi. Eram mort de oboseală şi aveam o băşică enormă la călcâi. Ajuns la poalele colinei, viaţa calmă a ţinutului mă reconforta.

În mica piaţă, sătenii se plimbau în aerul parfumat de florile salcâmilor, lămpile cârciumioarei străpungeau crepusculul. La toate porţile se vedeau bănci de lemn. Şi înaintea acestor bănci, oamenii jucau pétanque[1], în praful pufos.

Din golfuleţ urca asurzitor cântecul broaştelor. Copiii râdeau şi alergau. Acest simplu spectacol era frumos. Îmi amintii deodată că n-aveam nici măcar o peseta în buzunar; cu toate acestea, m-am aşezat pe o bancă. Ce dulce îmi fu această odihnă! Eram rupt de oboseală. Deodată, în întunericul liniştit de sub arbori, se ridică un sunet de flaute catalane. Dulce, această muzică se potrivea cu noaptea. Imposibil, pentru cine n-a auzit niciodată aceste fluiere ciobăneşti, nici melodiile adânci şi ritmate ale ţinutului, să măsoare cu adevărat frumuseţea acestei clipe. Scoţian, fără îndoială că am în sânge dragostea acestor melodii dulci-ascuţite. Şedeam acolo, complet epuizat, beat de noapte, de muzică şi de uitare de mine însumi.

Mă hotărâsem să dorm pe plajă. Dar când m-am îndreptat într-acolo, ceaţa începu să urce dinspre mare. În cinci minute, plaja fu învăluită în văluri vaporoase, arborii fură uzi, şi fiecare se grăbi să intre în casă. Gândeam, silit

[1] Numele unui joc cu bile mari, originar din suduk Franţei (n.t.)

de împrejurări, să mă duc la preotul satului, să cer adăpost, când o femeie care şedea pe o bancă vecină îmi vorbi. Cu mult înainte, simţisem asupra mea privirea ei, cu acel amestec de milă şi dispreţ, pe care îl stârneşte, de obicei, în ţările creştine, vederea unui cleric. Ca şi când mi-ar fi ghicit gândurile, femeia îmi zise:

— Oamenii de aici sunt zgârciţi, vor refuza să te primească.

În vârstă cam de aproape treizeci de ani, modest îmbrăcată în negru, avea o faţă palidă cu ochi negri şi talia groasă. Indiferentă, urmă:

— Am un pat la mine, poţi să te culci acolo dacă vrei.

— N-am niciun ban să-ţi plătesc.

Ea zâmbi dispreţuitor.

— Îmi vei plăti cu rugăciuni.

Ploaia începea. Fonda *se închisese. Noi şedeam tot pe băncile noastre, sub picăturile care treceau prin salcâmii din piaţa pustie. Situaţia era grotească. Ea se ridică.*

— Eu mă duc acasă. Ai fi prea prost să nu accepţi ospitalitatea mea.

Sutana mea subţire era udă leoarcă. Începea să-mi fie frig. Mă gândeam că aş putea, desigur, să-i trimit plata la întoarcerea la seminar. M-am ridicat şi am urmat-o de-a lungul străzii înguste. Casa se afla în mijlocul străzii. Se intra în bucătărie coborând două trepte. Când aprinse o lampă, îşi aruncă şalul negru, puse ciocolată să fiarbă pe foc şi scoase o pâine proaspătă din cuptor. Apoi aşternu o faţă de masă în carouri. Ciocolata spumoasă şi fumegândă, pâinea caldă parfumau minunat micuţa sală curată. Turnând ciocolata groasă în căni mari, îmi aruncă o privire peste masă:

— Spune un Benedicite, *asta dă un gust mai bun mâncării noastre.*

Îşi bătea joc, totuşi o ascultai. În sfârşit, am băut şi am mâncat împreună. Cina aceasta mi-a părut delicioasă.

Ea mă cerceta. Trebuie să fi fost foarte frumoasă, însă urmele frumuseţii sale brune îi înăspriseră fizionomia. De

urechile micuţe atârnau inele grele de aur. Mâinile grăsuţe evocau o Fecioară de Rubens.

— Ei bine, părinţele, ai avut noroc că te-am primit aici. Nu-mi plac deloc popii. La Barcelona, râd zgomotos în urma lor.

— Asta nu mă miră, răspunsei eu zâmbind, primul lucru pe care-l aflăm în meseria noastră este că noi stârnim ilaritate. Omul cel mai bun pe care l-am cunoscut vreodată predica în pustiu. Oraşul întreg venea să-şi bată joc de el. I se spunea sfântul Daniel.

Ea bău încet o înghiţitură de ciocolată şi mă fixă, peste marginea ceştii sale:

— Dumneata eşti un băiat inteligent... Spune-mi, îţi plac?

— Eu te găsesc încântătoare şi foarte bună!

— E şi firesc. Am avut o existenţă tristă. Aparţinând nobilimii castiliane, tatăl meu a fost deposedat de guvernul din Madrid. Soţul meu era comandantul unui mare vas de război, pierdut pe mare. Eu am fost artistă. Trăiesc aici, retrasă, în speranţa că bunurile părinteşti îmi vor fi restituite. Te îndoieşti de ceea ce-ţi povestesc?

— Bineînţeles!

Ea nu înţelese gluma cum sperasem. Roşi uşor.

— Hotărât, eşti prea inteligent. Însă ştiu bine ce vrei, micule popă scăpat: sunteţi toţi la fel!

Uită că fusese jignită şi adăugă râzând:

— Părăsiţi sfânta voastră Mamă Biserică în favoarea mamei voastre Eva!

Puţin buimăcit la început, sfârşii prin a înţelege. Situaţia era atât de ridicolă că trebui să râd. Dar era şi neplăcut fiindcă asta mă obliga să plec. M-am ridicat şi mi-am luat pălăria.

— Mulţumesc nespus pentru delicioasa cină.

Expresia ei se schimbă, răutatea făcând loc stupoarei.

— Aşa, nu eşti decât un ipocrit!

Cum mă îndreptam spre uşă, ea strigă deodată:

— Nu pleca!

După un moment de tăcere, reluă sfidător:

— Nu mă privi aşa! Am dreptul să fac ce-mi place. Viaţa mea este plăcută. Ar trebui să mă vezi într-o sâmbătă seara, aşezată la Cava la Barcelona, te-ai distra mult mai mult decât o vei face în toată mizerabila dumitale existenţă. Urcă şi du-te să te culci.

Ezitam. Atitudinea ei îmi părea rezonabilă, iar eu auzeam ploaia curgând afară. M-am hotărât în cele din urmă şi m-am îndreptat spre scara strâmtă. Trebuie să-mi fi târât atât de greu piciorul, că întrebă brusc, pe un ton rece:

— Ce ai la picior?

— Nimic... băşici.

Mă privi cu o uitătură ciudată, impenetrabilă.

— Te pansez eu!

Cu toate protestele mele, mă sili să iau loc, umplu un lighean cu apă caldă, îngenunche şi-mi scoase gheata. Ciorapul era lipit de carnea jupuită. Îl înmuie în apă caldă şi-l scoase încet. Îngrijirea aceasta deosebită şi neaşteptată mă tulbura. Îmi spălă picioarele şi le frecă cu un balsam. Apoi se ridică.

— Te simţi mai bine acum? Până mâine dimineaţă ciorapii se vor usca...

— Cum aş putea să vă mulţumesc?

Ea declară repede, cu o voce slabă:

— Ce să faci cu o viaţă ca a mea?

Înainte să-i fi putut răspunde, mă ameninţă cu urciorul ridicat:

— Şi nu-mi ţine o predică sau îţi sparg capul. Patul dumitale este la etajul doi. Bună seara.

Se întoarse către foc. Am urcat şi am găsit un pat mic sub lucarna de la pod. Somnul se abătu asupra mea ca o măciucă.

A doua zi dimineaţă, când am coborât, se agita în bucătărie, preparând cafeaua. Îmi dădu să mănânc. Mi-am luat rămas-bun şi am căutat să-mi exprim recunoştinţa. Însă m-a întrerupt. Mi s-a adrest cu ciudatul

ei surâs trist:

— Eşti prea inocent pentru a deveni preot. Nu vei reuşi.

M-am înapoiat. Şchiopătam puţin şi eram foarte neliniştit de primirea care-mi era rezervată la San Morales. Mi-era frică. Nu prea m-am grăbit.

La fereastră, abatele Tarrant rămase nemişcat mult timp, apoi puse încet jurnalul pe masă şi îşi aminti deodată că el era cel care îl sfătuise pe Francis să întocmească un jurnal. Metodic, rupse scrisoarea preotului în mici bucăţele. Expresia zugrăvită pe chipul lui era absolut remarcabilă. De astă dată, acea austeritate de fier gravată de mortificările pe care şi le impunea nu îi mai împietreşte trăsăturile. Faţa lui întinerise, luminată de generozitate şi entuziasm. Cu pumnul strâns, în care ţine fragmentele scrisorii, încet, aproape inconştient, se loveşte de trei ori în piept. Apoi se întoarce şi părăseşte camera.

Coboară scara mare, când ţeasta cu păr des al lui Anselm Mealey apare la cotitura balustradei în spirală. La vederea directorului de studii, seminaristul model îndrăzneşte să se oprească, fiindcă îl admiră. A-i atrage atenţia acestui om îi pricinuieşte o bucurie cerească. El riscă modest:

— Scuzaţi-mă, domnule director. Noi toţi suntem atât de neliniştiţi. Mă întreb dacă aveţi noutăţi cu privire la Chisholm?

— Ce noutăţi?

— Ei bine... dacă va fi îndepărtat?

Tarrant consideră această creatură a cucerniciei sale cu o aversiune semeaţă.

— Chisholm nu va pleca.

Cu violenţă neaşteptată, adaugă: „Imbecil!”.

În seara aceasta, Francis era la lucru, încă zăpăcit de miracolul izbăvirii sale în care de-abia îndrăznea să creadă, când un servitor îi dădu un pachet. Pachetul conţinea o superbă Fecioară de Monserrat, o statuie de

abanos, minusculă capodoperă a artei spaniole din secolul XV. Nicio scrisoare nu întovărăşea aleasa sculptură, niciun cuvânt explicat. Deodată, străbătut de un gând arzător, Francis îşi aminti că o remarcase deasupra scăunelului de rugăciune al abatelui Tarrant.

Pe la sfârşitul săptămânii, superiorul în persoană exprimă această evidentă contrazicere:

— Îmi pare, tinere, că ai ieşit teafăr şi chiar cu aureolă de sfinţenie. În tinereţea mea, a chiuli de la şcoală era o crimă de neiertat.

Îl fixa pe Francis cu privirea lui pătrunzătoare, vioaie.

— Drept pedeapsă, ai putea să-mi scrii un eseu, să zicem de două mii de cuvinte, despre *virtuţile mersului*.

În universul în miniatură al unui seminar, chiar şi zidurile au urechi, iar uşile ochi diabolici. Povestea escapadei lui Francis fu puţin câte puţin reconstituită, cu răbdare, bucată cu bucată. Creştea şi înflorea, şoptită de la o ureche la alta. Sculptată astfel şi înfrumuseţată, ajunsese să fie păstrată cu pioşenie, să devină clasică în analele seminarului. Când abatele Gomez obţinu amănuntele exacte, el îi scrise prietenului său din Cossa. Părintele Bolas fu foarte impresionat. Răspunse printr-o scrisoare entuziastă de cinci pagini, din care ultimul paragraf merită să fie citat:

Concluzia logică ar fi fost convertirea femeii Roza Oyarzabal. Ar fi fost sublim dacă ea ar fi venit la mine şi ar fi căzut în genunchi, în lacrimi, pradă unei sincere căinţe în urma vizitei tânărului nostru apostol. Dar vai... Ea s-a împrietenit cu una dintre congenerele ei şi au deschis împreună, la Barcelona, un lupanar care, regret că ţi-o spun, pare să meargă de minune...

III

Un vicar rău văzut

1

Într-o sâmbătă din ianuarie, seara, pe o ploaie continuă, Francis cobora la Shalesley, situat la un nod de cale ferată, la vreo cincizeci de kilometri de Tynecastle. Dar nimic n-ar fi putut să răcorească zelul arzător din sufletul său. În timp ce trenul dispărea în fum, rămase pe peronul descoperit şi umed şi scrută spaţiul gol şi pustiu cu o privire rapidă. Nimeni nu venise să-l aştepte. Nu se descurajă, puse mâna pe valiză şi porni pe drumul mare din satul de mineri. Biserica Mântuirii nu era greu de găsit.

Pentru prima dată în viaţă îşi îndeplinea misiunea de vicar. Cu inima uşoară avea să intre în sfârşit în luptă, imediat după ce fusese hirotonisit, încercând să cucerească suflete omeneşti.

Deşi prevenit, Francis constată sordida urâţenie a ţinutului. Shalesley se compunea din şiruri lungi de case cenuşii şi prăvălii sărace, despărţite de terenuri virane, cu grămezi de zgură fumegândă încă, în ciuda ploii, cu mormane de gunoi, cu taverne multe şi capele, totul dominat de înaltele coşuri negre ale minelor din Renshaw. Îşi spunea însă vesel că nu localitatea îl interesează, ci locuitorii ei.

Biserica catolică era situată în partea de est a satului, aproape de mină şi se potrivea cu decorul. Era o vastă

clădire de cărămidă roşie, cu ferestre gotice, cu geamuri albastre, cu un acoperiş de tablă ondulată vopsit în roşu închis. Surmontată de un clopot ciuntit şi ruginit, se învecina într-o parte cu şcoala şi în cealaltă cu prezbiteriul. Înaintea acestuia, un teren pătrat, pe care nu creşteau decât bălării, era înconjurat de un gard dărâmat. Respirând adânc, Francis, foarte emoţionat, se apropie de căsuţa dărăpănată şi sună. Cu oarecare întârziere, în momentul în care voia să sune a doua oară, o femeie grasă în bluză cu dungi, veni să-i deschidă. După ce îl examină scurt, îl salută:

— Dumneavoastră sunteţi domnul abate? Părintele vă aşteaptă. Pe aici.

Şi îi arătă uşa.

— Ce timp imposibil! Trebuie să merg să-i pregătesc scrumbiile afumate.

Francis intră cu curaj în cameră. Aşezat deja la o masă acoperită cu faţă de masă şi tacâmuri, preotul, cu o constituţie solidă, la vreo cincizeci de ani, încetă să se joace cu cuţitul în aşteptarea noului său vicar.

— Iată-vă, în sfârşit! Intraţi.

Francis întinse mâna.

— Părintele Kezer, presupun?

— Perfect. Cine voiaţi să fíe? Regele Wilhelm de Orania? Sosiţi tocmai la timp pentru cină. Ca din întâmplare!

Se întoarse şi strigă spre bucătărie:

— Miss Cafferty, va trebui să te-aşteptăm toată noaptea?

Apoi către Francis:

— Ia loc şi lasă aerul acesta de copil intimidat. Sper că joci cărţi? Îmi place să fac o partidă seara.

Francis apropie un scaun de masă şi Miss Cafferty aduse imediat o tavă acoperită, conţinând scrumbii şi ouă ochiuri. În timp ce preotul se servea cu două ochiuri şi cu o pereche de scrumbii, ea aşeza un alt tacâm pentru Francis. În sfârşit, preotul îi trecu tava şi-i zise cu gura

plină:

— Hai, serveşte-te! Nu ezita. E muncă dură aici, aşa că trebuie să te hrăneşti bine.

Mânca repede şi nici fălcile sale puternice care mestecau zgomotos, nici mâinile păroase nu se odihneau o clipă.

Era musculos, cu capul mare, rotund, aproape ras, cu gura strânsă. Din nasul cârn, cu nări largi, ieşeau două smocuri de păr, înroşite de tabacul prizat.

Inspira putere şi autoritate. Fiecare din mişcările lui trăda o inconştientă îngâmfare. În vreme ce tăia oul în două şi înghiţea jumătate dintr-o îmbucătură, ochii lui mici îl examinau pe Francis şi-l evaluau cu privirea cu care un măcelar preţuieşte valoarea unui bou.

— Nu eşti prea solid. Pun pariu că nu cântăreşti şaptezeci de kilograme. Rasa vicarilor degenerează! Ultimul care mi-a fost trimis era moale ca o zdreanţă. Formaţia asta continentală îi sminteşte. Pe vremea mea, pe cuvântul meu, voinicii care îmi erau colegi la Maynooth, erau bărbaţi.

— Veţi observa că am picioare bune, ochi buni, zâmbi Francis.

— Vom vedea, mormăi părintele. Te vei duce să asculţi spovedanii imediat după masă. Eu voi veni mai târziu. Astă-seară nu va fi lume multă... din cauza ploii. Orice le serveşte drept scuză! Leneşi ca pârşii, aşa-s binevoitorii mei enoriaşi!

Sus, în camera cu pereţi subţiri, cu mobile masive din epoca victoriană, Francis se spălă pe mâini şi pe faţă într-un lighean îndoielnic. Apoi se grăbi spre biserică. Impresiile lui nu erau prea favorabile, dar îşi zicea, pe bună dreptate, că te poţi înşela adesea la prima vedere. Aşteptă mult timp în confesionalul îngheţat în care se citea încă numele înaintaşului său: D. abate Lee. Ascultă ploaia căzând pe acoperiş. La sfârşit ieşi şi vizită biserica. Spectacol descurajator, căci era goală ca o şură şi nu tocmai curată. Din nenorocire, se încercase să se dea un

aspect nou marmurii vopsind-o în verde. Statuia sfântului Iosif pierduse o mână şi fusese reparată stângaci. Drumul crucii era înfăţişat prin mâzgăleli oribile. Pe altar, flori de hârtie ţipător colorate, înfipte în vase de alamă coclită, ofensau privirea. Aceste mici imperfecţiuni erau tot atâtea pretexte de imensă bunăvoinţă care-l indignau. Tabernaculul era acolo. Francis îngenunche, plin de râvnă, şi îşi oferi din nou viaţa lui Dumnezeu.

Obişnuit cu atmosfera rafinată de la San Morales, unde se opreau în trecere atâţia ecleziaşti distinşi, predicatori ori savanţi, circulând între Londra, Madrid şi Roma, Francis fu supus la încercări aspre în zilele următoare. Preotul nu avea o fire amabilă. Iritabil şi înclinat să bruscheze, vârsta, experienţa şi incapacitatea sa de a câştiga dragostea enoriaşilor îl făcuseră aspru ca fierul.

Mai înainte, în excelenta parohie din Eastcliffe, o plajă la modă, se făcuse aşa de dezagreabil încât personalităţile importante ale oraşului ceruseră episcopului să-l înlocuiască. Incidentul, care mai întâi îi dăduse o lovitură grea, luase cu timpul în ochii lui aspectul unui sacrificiu personal. Se obişnuise să spună cu resemnare: „Din propria mea voinţă am părăsit fotoliul pentru un taburet... dar erau timpuri bune...”.

Doar Miss Cafferty, bucătăreasa şi guvernanta lui, îi era devotată şi credincioasă. Îl servea de mulţi ani. Ea îl înţelegea; aparţineau aceleiaşi lumi. Dacă o insulta, ea îi răspundea pe acelaşi ton. Se respectau mutual. Când se ducea în vacanţă, timp de şase săptămâni, la Harrogate, îi dădea voie să se ducă acasă pentru a se odihni şi ea.

Kezer avea purtări grosolane. Paşii lui grei făceau să se cutremure camera, deschidea şi închidea cu zgomot uşa unicei camere de toaletă şi şubredul prezbiteriu răsuna de vânturile lui.

Fără să-şi dea seama, redusese religia sa la o formulă goală de orice concepţie spirituală şi fără nicio supleţe. „Vei face asta sau vei fi pedepsit!” era gravat în inima lui. Trebuia să îndeplinească exact unele rituri cu ajutorul

cuvintelor, apei, untdelemnului şi sării. Era plin de prejudecăţi şi exprima mereu groaza faţă de toate sectele reprezentate în sat, atitudine puţin făcută să-i atragă simpatii.

Raporturile sale cu nevinovaţii enoriaşi erau pur şi simplu proaste. Parohia era săracă şi grevată de datorii făcute pentru construcţia bisericii; şi, deşi era dezgustător de econom, nu îndrăznea să se apuce să ridice cele două turle. Cauza pentru care pleda el era legitimă, însă violenţa lui naturală nu putea înlocui tactul. În cursul predicilor, bine înfipt pe picioare, biciuia cu sarcasme biata congregaţie.

— Cu ce vă închipuiţi că voi plăti chiria, taxele şi asigurarea? Şi cu ce să repar acoperişul care vă adăposteşte? Nu în numele meu vă cer, ci în acela al lui Dumnezeu Atotputernic. Şi ascultaţi-mă toţi cu luare-aminte. Daţi bani la colectă şi nu bănuţii ăştia mizerabili de aramă. Bărbaţii au de lucru, în cea mai mare parte, datorită generozităţii lui Sir George Renshaw; cât despre femeile parohiei, dacă ar consacra mai mult ofrandei şi mai puţin toaletei lor, totul ar merge mai bine.

El continua să tune aşa, apoi făcea personal colecta şi fulgera cu o privire acuzatoare pe fiecare credincios, vârându-i talerul sub nas.

Rechizitoriile lui provocaseră între enoriaşii săi şi el o adevărată duşmănie, o învrăjbire înverşunată. Cu cât îi dojenea mai violent, cu atât mai puţin dădeau şi ei. Mâniat, făcea planuri, ajungea până a le distribui mici plicuri galbene pe care ei nu le deschideau niciodată. Atunci, după slujbă, le aduna pe cele rămase în biserică, bombănind furios: „Iată cum îl tratează ei pe Dumnezeu Atotputernicul!”.

Pe cerul acesta întunecat din punct de vedere financiar, strălucea totuşi un soare orbitor. George Renshaw, proprietarul minelor din Shalesley şi al altor cincisprezece mine de cărbuni din regiune, nu se mulţumea să fie bogat şi bun catolic: era şi un filantrop convins. Deşi castelul

său era situat la o sută de kilometri, la celălalt capăt al ţinutului, Biserica Mântuirii figura pe lista calităţilor. La Crăciun, cu o desăvârşită regularitate, un cec de o sută de guinee sosea pe adesea preotului parohiei. „În guinee, remarcaţi.” Părintele sublinia: „Nu în vulgare lire sterline. Iată un om care ştie să trăiască!” Nu îl văzuse pe Sir George decât de două ori, la reuniunile publice de la Tynecastle, cu mulţi ani înainte, însă vorbea de el cu teamă şi respect. Se temea că într-o zi, fără motiv, bogatul industriaş o să pună capăt dărniciei sale.

După prima lui lună la Shalesley, vecinătatea constantă a preotului începu să-l enerveze pe Francis. Era mereu cu nervii încordaţi. Nu se mai mira că tânărul abate Lee fusese victima unei crize grave de nervi. Viaţa lui spirituală intrase într-o amorţeală, sensul valorilor sale devenea confuz. Se simţea cuprins de o ură crescândă faţă de abatele Kezer. Apoi, deodată, redeveni stăpân pe sine şi, deşi amărât, se strădui cu disperare la obedienţă şi umilinţă.

Datoria sa parohială era extrem de grea, mai ales iarna. De trei ori pe săptămână trebuia să urce cu bicicleta până la Broughton şi la Glenbum, două cătune mizerabile şi foarte depărtate, ca să spună liturghia, să spovedească şi să citească catehismul la primărie. Lipsa de zel a enoriaşilor săi îi agrava dificultăţile. Până şi copiii erau indolenţi şi leneşi. Erau numeroase cazuri de sărăcie lucie. Mizeria domnea pretutindeni. Parohia întreagă era apatică, lipsită de zel şi de credinţă. Cu ardoare, îşi repeta că nu trebuie să se deprindă să cadă în rutină. Conştient de stângăcia lui şi de rezultatele inexistente, ardea de dorinţa să mişte aceste inimi nefericite, să le ajute şi să le însufleţească. Îşi jură să aprindă scânteia, să facă să ţâşnească flacăra din cenuşa stinsă, chiar dacă va trebui să moară la datorie.

Cel mai rău era că preotul, perfid, îl observa şi părea că ghiceşte, batjocoritor, dificultăţile în care se zbătea vicarul său, aşteptând ca idealul lui să fie redus la simţul

comun şi banal. Într-o zi, când Francis se întorcea amorţit şi ud leoarcă după un drum de cincisprezece kilometri parcurs cu bicicleta în bătaia vântului şi a ploii, după ce fusese să viziteze un bolnav la Broughton, abatele Kerez rezumă propria părere în acest scurt sarcasm:

— A cuceri o aureolă nu este aşa de plăcut cum ai crede, nu?

Şi adăugă pe un ton degajat:

— Toţi sunt nişte secături.

Francis roşi ca racul:

— Hristos a murit pentru secăturile astea.

Profund zbuciumat, Francis începu să-şi mortifice trupul. La mese mânca puţin, se mulţumea adesea cu un ceai şi pâine prăjită. De multe ori, când se deştepta noaptea torturat de îndoieli, se furişa discret până la biserică. În umbră şi scăldat de clarul de lună, edificiul îşi pierdea puţin din obsedanta sa urâţenie. Cădea în genunchi cerând să i se dea curajul să accepte cu uşurinţă necazurile începuturilor sale şi se ruga cu o ardoare năvalnică. După ce privi câteva clipe corpul slăbit al Crucificatului, răbdător şi blând în chinurile pe care le suferise, pacea îi umplu sufletul.

Într-o seară, după miezul nopţii, întorcându-se dintr-una din aceste vizite, după ce urcase tiptil scara, îl găsi pe Kezer aşteptându-l. Îmbrăcat cu un pardesiu peste cămaşa de noapte, cu o făclie în mână, cu picioarele groase şi păroase depărtate, preotul sta în sală, tăindu-i calea.

— Ce-ai mai inventat?

— Mă duc în camera mea...

— Unde-ai fost?

— La biserică.

— Ce? La ora asta?

— De ce nu?

Francis se strădui să zâmbească.

— Vă temeţi să nu-L trezesc pe bunul Dumnezeu?

— Nu, mai curând mă trezeşti pe mine.

Şi furios, Kezer continuă:

— Nu vreau aşa ceva. N-am auzit niciodată asemenea prostii. Eu conduc o parohie, nu o mănăstire. Poţi să te rogi atât cât îţi place în timpul zilei, însă atâta timp cât vei fi sub ordinele mele, noaptea vei dormi.

Francis se abţinu să dea răspunsul pe care-l avea pe buze. Se îndreptă liniştit spre camera sa. Trebuia, orice s-ar întâmpla, să se domine, să ajungă să se înţeleagă cu superiorul său dacă voia să obţină rezultate bune în parohia asta. Încerca să-şi reamintească virtuţile preotului, sinceritatea şi curajul lui, grosolăniile lui neaşteptate, castitatea sa indiscutabilă. Câteva zile mai târziu, într-un moment favorabil, îl abordă diplomatic pe superiorul său:

— M-am gândit, părinte... că într-o parohie atât de întinsă ca a noastră, unde legăturile cu lumea din afară sunt rare şi aceasta nu oferă decât puţine distracţii, am putea, eventual, să organizăm reuniuni pentru tineret.

— Aha! Preotul era într-o bună dispoziţie. Vrei să-ţi faci popularitate, dragul meu?

— Deloc, deloc, reluă Francis, manifestând o veselie ca şi cea a interlocutorului său, dorind să i se admită proiectul. Dar poate că o sală de reuniune ar contribui să împace băieţii care se ceartă pe străzi şi chiar şi pe cei mai vârstnici, care-şi petrec timpul în cafenea. S-ar putea să contribuim la evoluţia lor fizică şi socială.

Cu un surâs, termină:

— Poate chiar să le insuflăm dorinţa să vină la biserică.

— Ho! Ho! Ho! hohoti preotul. Se vede că eşti tânăr. Cred că eşti mai rău decât Lee. Fă-o, dacă-ţi place. Însă să nu te aştepţi nici la cea mai mică recunoştinţă din partea acestei bande de secături.

— Mulţumesc, mulţumesc. Ţineam numai să obţin învoirea dumneavoastră.

Plin de entuziasm, Francis începu imediat lucrul. Donald Kyle, directorul minei Renshaw, scoţian şi catolic, se arătă favorabil. Alţi doi funcţionari de la rafinăria de

ulei, Morrison, controlorul, a cărui soţie venea câteodată să dea o mână de ajutor la prezbiteriu, şi Greeden aparţineau şi ei congregaţiei. Prin mijlocirea directorului, sala de prim ajutor pentru răniţi îi fu împrumutată lui Francis trei seri pe săptămână. Alţi doi funcţionari îl ajutau încunoştinţând populaţia despre viitoarele reuniuni. Economiile sale, după toate socotelile, se urcau la două livre şi el ar fi preferat să moară decât să ia din fondurile parohiale. Îi scrise însă lui Willie Tulloch şi-l rugă să-i trimită articole vechi de sport şi de gimnastică de care nu se mai servea.

Căutând să atragă publicul, crezu că nimic n-ar fi mai pe placul tineretului decât un bal. Sala avea un pian. Greeden cânta foarte bine la vioară. Anunţă serbarea printr-un afiş lipit pe uşa de la Crucea Roşie şi, joi, îşi cheltui capitalul pe prăjituri, fructe şi limonade pentru bufet.

Succesul seratei, în ciuda unui debut timid, depăşi orice aşteptare: era atât de multă lume încât se putură organiza opt cadriluri. Cei mai mulţi băieţi nu aveau pantofi şi dansau în ghetele de lucru. În pauza dintre dansuri se aşezau în jurul sălii, pe bănci, şi tinerele fete veneau să le aducă răcoritoare de la bufet. În timp ce valsau, cântau refrenul în cor. Câţiva mineri din schimbul de noapte se strânseseră în grup la intrare şi contemplau spectacolul, iar dinţii lor albi luceau pe feţele negre. La urmă începură să cânte şi ei şi câţiva dintre cei mai îndrăzneţi se amestecară printre dansatori. Serata fu grozav de veselă.

Lângă uşă, în vreme ce îi urau seară bună şi îi mulţumeau, Francis, cu inima tremurând de bucurie, gândea: „Iată că s-au trezit. Mulţumesc, Doamne, pentru acest început.”

A doua zi de dimineaţă, la micul dejun, părintele Kezer fulgera mânios:

— Ce aud? Frumoasă ispravă! Frumos exemplu le dai! Ar trebui să mori de ruşine!

Francis îl privi încremenit.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Ştii destul de bine ce vreau să spun. Infernala dumitale reuniune de ieri-seară...

— Dar dumneavoastră aţi autorizat-o săptămâna trecută.

Preotul lătră ieşit din minţi:

— Eu nu te-am autorizat niciodată să găseşti un loc de pierzanie în sânul bisericii mele. Îmi era destul de greu să apăr castitatea acestor fete înainte ca dumneata să fi introdus aceste îmbrăţişări şi aceste ţopăieli impudice.

— Această serată a fost complet nevinovată.

— Nevinovată? Dumnezeule din cer! Kezer se învineţise de furie. Nu-ţi dai seama oare unde duc galanteriile acestea, sărman neghiob, strângerile în braţe, corpurile şi picioarele apăsate unele de altele? Toate astea îi dau tineretului gânduri rele. Toate duc la senzualitate şi desfrâu.

Pe faţa devenită lividă, ochii lui Francis ardeau de indignare.

— Nu confundaţi, vă rog, desfrâul cu natura!

— Iisus, Maria, Iosif! Şi care este diferenţa?

Pumnii abatelui se strângeau convulsiv.

— Pe toţi dracii din iad, ce tot spui?

Amărăciunea acumulată lent în timpul ultimelor două luni dădu pe afară şi izbucni ca o lavă din adâncul sufletului lui Francis:

— Nu se poate reprima natura. Dacă încerci, ea se apără şi te devorează. E perfect natural şi drept ca băieţii şi fetele să se întâlnească şi să danseze împreună. Asta pregăteşte firesc dragostea care duce la căsătorie. De ce să se acopere atracţia sexuală cu un văl murdar, ca un cadavru împuţit? Înseamnă să încurajezi glumele grosolane şi rânjetele lascive. Da, trebuie să ne ocupăm de educaţia sexuală ca să înnobilăm instinctul, nu să căutăm să-l strivim ca pe o viperă. Încercarea va fi condamnată la nereuşită şi, în afară de asta, va înjosi la

un nivel infam ceea ce este pur şi nobil!

Urmă o tăcere cumplită. Pe gâtul preotului, venele umflate se învineţiseră.

— Defăimător! Ageamiu! Nu voi îngădui ca tineretul să se împerecheze, în sala dumitale de dans.

— Atunci, dumneavoastră preferaţi ca ei să se împerecheze, pentru a folosi expresia dumneavoastră, pe cărări ascunse sau pe câmpuri?

— Mincinos! bâigui preotul. Voi păzi castitatea în parohia mea şi voi veghea să se păstreze virginitatea neatinsă. Ştiu ce am de făcut.

— Fără îndoială, răspunse Francis ironic. Ce dacă statisticile dovedesc cum că naşterile nelegitime sunt mai frecvente la Shalesley decât în oricare altă parohie din dioceză.

O clipă, preotul tremură în pragul unui atac de apoplexie. Mâinile lui se crispau şi se deschideau ca pentru a strânge pe cineva de gât. Clătinându-se uşor, ridică un deget şi-l îndreptă spre Francis.

— Statisticile vor putea să dovedească altceva: că nu va mai exista niciun club pe o rază de zece kilometri în jurul punctului în care mă găsesc eu. Gata cu frumosul dumitale proiect, mort şi îngropat! Ţi-o spun eu. Şi hotărârea mea este irevocabilă!

Se prăbuşi pe scaunul său şi se apucă să mănânce, furios.

Francis mâncă repede şi se urcă la el, palid şi înfrânt. Prin geamurile prăfuite, putea distinge în sala de prim ajutor a răniţilor cutia cu mănuşi de box şi halterele expediate de Willie Tulloch, de aici înainte nefolositoare, interzise. Pradă unei penibile emoţii, gândea: „Nu pot să mă resemnez. Dumnezeu n-ar cere o asemenea supunere. Trebuie să lupt, să lupt pe acelaşi plan cu preotul meu, să lupt nu pentru mine, ci pentru această sărmană parohie pe jumătate moartă.” Era stăpânit de o dragoste fără margini, de o dorinţă irezistibilă de a-i ajuta pe aceşti oameni, primii pe care-i încredinţase

Dumnezeu.

În zilele următoare, treburile parohiei îl absorbiră, însă căută neobosit un mijloc să ridice interdicţia prin care fuseseră oprite reuniunile sale. Ele căpătaseră deodată în ochii lui valoarea unui simbol, acela de mântuire a parohiei. Însă, sub orice unghi ar fi privit, poziţia preotului părea inviolabilă.

Nepăsarea aparentă a lui Francis îi pricinuia celuilalt bucurii prost disimulate. El ştia să-i pună cu botul pe labe pe ageamiii ăştia. Episcopul trebuie să-şi fi dat seama că el ştie să-i pună pe drumul cel bun, de vreme ce îi trimitea atâţia, unul după altul. Surâsul lui batjocoritor se accentua.

Într-o bună zi, Francis avu o inspiraţie. Fu încântat: şansa aceasta, oricât de mică ar fi fost, trebuia să n-o pierzi. Faţa lui palidă se împurpura şi puţin lipsi să strige. Se stăpâni cu greu şi hotărî: „Voi încerca să dau lovitura... imediat după vizita mătuşii Polly”.

Se aştepta, într-adevăr, ca mătuşa Polly să vină cu Judy la Shalesley, să petreacă o săptămână de vacanţa la sfârşitul lunii iunie. Nu că Shalesley ar fi fost o staţiune climaterică, însă aerul era curat. Primăvara, ameţitoare şi rece, îi conferea o frumuseţe precară. Şi Francis dorea mai ales ca mătuşa Polly să se bucure de puţină odihnă, de care avea mare nevoie. Iarna fusese grea pentru ea, fizic şi financiar. Thadeus Gilfoyle era pe cale, zicea ea, „să ruineze” Taverna Uniunii, bea mai mult decât vindea, casa era mereu goală şi, mai mult, încerca să acapareze toată afacerea. Suferinţele cronice îl făcuseră neputincios pe Ned după un an, şi nu mai putea să se ocupe de afaceri. Silit să umble într-un scaun cu rotile, devenise iresponsabil. Manifesta capricii bizare, se fălea faţă de Thadeus, care continua să-i măgulească slăbiciunile, cu iahtul său cu abur şi fabrica de bere de la Dublin. Într-o zi scăpase şi se dusese în tovărăşia lui Scanty, pereche grotescă, în magazinele din Clermont, unde îşi

comandase o duzină de pălării. După această boroboaţă, doctorul Tulloch, chemat la îndemnul lui Francis, atribuise starea lui Ned nu unui atac, ci unei tumori pe creier, şi îi aduse mătuşii Polly o infirmieră care o înlocuia acum.

Francis ar fi preferat s-o găzduiască pe Polly în camera musafirilor de la prezbiteriu (el visa o parohie a lui, în care mătuşa Polly ar fi menajera lui şi unde ar putea să se ocupe de Judy), însă atitudinea preotului făcea imposibilă orice sugestie de felul ăsta. Le găsi deci o locuinţă confortabilă la doamna Morrison şi, pe 21 iunie, Polly şi Judy sosiră.

La gară, unde se dusese să le primească, i se strânse brusc inima. Polly, mereu dreaptă şi curajoasă, cobora din tren ţinând de mână, cum o ţinuse cândva pe Nora, o fetiţă subţire, cu părul bine pieptănat.

— Polly, scumpă Polly, murmură ca pentru el însuşi.

Era neschimbată, poate ceva mai prost îmbrăcată, cu obrajii ei slabi şi mai traşi.

Purta aceeaşi jachetă, aceleaşi mănuşi, aceeaşi pălărie. Pentru ea însăşi nu cheltuia niciodată nimic. Se consacrase Norei, lui, lui Ned, acum lui Judy, cu un devotament atât de absolut, încât inima lui Francis se înduioşă. Inaintă şi o strânse în braţe.

— Polly, sunt atât de fericit să te văd... nu te schimbi deloc.

Ea scotoci prin poşetă după o batistă.

— Bate vântul şi mi-a intrat ceva în ochi.

O luă de braţ, apucă mâna lui Judy şi le conduse în apartamentul lor.

Francis făcea tot posibilul să le înveselească. Seara stătea mult de vorbă cu Polly. Ea era atât de mândră de el, de ceea ce devenise. Nu vorbea de greutăţile ei financiare. Însă era îngrijorată cu privire la Judy. Copila, în vârstă de zece ani, mergea la şcoala din Clermont şi îmbina într-un fel straniu un aer de sinceritate cu un caracter bănuitor şi ascuns. Tăinuia tot felul de lucruri în camera ei şi tremura de furie dacă atingea cineva ceva.

Cu o dispoziţie schimbătoare, se arăta câteodată timidă şi ezitantă. Nu putea să sufere să i se spună că nu are dreptate şi minţea cu uşurinţă pentru a nega. Dacă se îndoia cineva că nu spune adevărul, vărsa şiroaie de lacrimi, indignată.

În tot acest timp, Francis făcea toate eforturile să-i câştige inima. O chema la prezbiteriu unde, cu nonşalanţa copiilor, se simţea ca la ea acasă, intra mai ales la preot, sărea pe sofaua lui, se juca cu lulelele lui şi cu prespapierurile. Francis, jenat, nu dojenea copila de vreme ce preotul nu protesta.

În ultima zi a scurtei lor vacanţe, mătuşa Polly se duse să se plimbe puţin, iar Judy se instalase cu o carte cu poze într-un colţ al camerei lui Francis, când menajera, Miss Cafferty, bătu la uşă. Ea i se adresă direct lui Francis:

— Părintele doreşte să vă vorbească imediat.

Mirat de neaşteptata cerere, se ridică imediat. În tonul femeii era ceva ameninţător. Abatele Kezer îl aştepta în biroul lui. Pentru prima oară după multe săptămâni, se uită drept în ochii lui Francis:

— Copila asta este o hoaţă.

Francis nu răspunse, dar simţi deodată că i se opreşte inima în loc.

— Aveam încredere în ea. O lăsam să se joace la mine. Găseam că e drăguţă, cu toate că…

Kezer se întrerupse brusc.

— Ce-a furat? întrebă Francis cu greu.

— Ceea ce iau hoţii de obicei.

Preotul se întoarse spre sobă, unde erau aşezate micile monede de doisprezece bani fiecare, pe care le înfăşurase atent în hârtie cu mâinile lui. Luă una.

— A furat banii de la colectă. E mai rău decât un furt, este un trafic cu cele sfinte. Uită-te la ăsta.

Francis examină fişicul. Fusese deschis şi închis stângaci. Lipseau trei bani.

— Ce vă face s-o acuzaţi pe Judy?

— Nu sunt un imbecil, şuieră preotul. Am observat în cursul săptămânii că dispăreau banii. Fiecare monedă din aceste fişicuri e însemnată.

Fără un cuvânt, Francis se întoarse în camera sa. Preotul veni după el.

— Judy, arată-mi portmoneul tău.

Mai întâi năucită, îşi reveni repede. Zâmbi candid.

— L-am uitat la doamna Morrison.

— Nu. Iată-l.

Francis luă punga din buzunarul rochiţei sale. Era un portmoneu drăguţ, nou-nouţ, pe care i-l făcuse cadou, înainte de vacanţă, mătuşa Polly. Francis îl deschise şi găsi trei bani. Pe fiecare era gravată cu briceagul o cruce. Severitatea expresiei preotului se împletea cu oroare şi triumf.

— Ce ţi-am spus? Aşa, haimana răutăcioasă, l-ai furat pe Dumnezeu?

Îi aruncă lui Francis o privire sălbatică.

— Ar trebui s-o arestez. Dacă ar avea responsabilitate, aş duce-o imediat la poliţie.

— Nu, nu! urlă Judy în lacrimi. Aveam intenţia să-i înapoiez. V-o jur!

Francis era livid. Situaţia lui era îngrozitor de penibilă. Îşi luă curaj şi zise:

— Foarte bine! O vom conduce la poliţie şi vom înainta numaidecât plângere la comisarul Hamilton.

Disperarea lui Judy atinse culmea. Preotul, buimăcit, rânji:

— Aş fi curios să văd asta.

Francis îşi luă pălăria şi o apucă pe Judy de mână.

— Haide, Judy, fii bună. Mergem să-l înştiinţăm pe comisarul Hamilton că părintele depune o plângere împotriva ta şi te acuză că ai furat trei bani.

Francis şi copila se îndreptară spre uşă. Confuzia mai întâi, apoi o adevărată panică îl cuprinse pe preot. Prea se grăbise. Hamilton, adversarul lui politic, nu era în termeni buni cu el: se certaseră adesea violent. Şi acum,

cu această plângere ridicolă... Îşi închipuia râsetele dispreţuitoare ale întregului sat. Bâigui:

— E inutil s-o duci!...

Însă Francis se făcea că nu aude.

— Opreşte-te! strigă Kezer.

Înghiţându-şi mânia, mormăi:

— Să uităm... toate astea. Explică-i cum stau lucrurile.

Ieşi din cameră spumegând de furie.

După plecarea lui Polly şi a lui Judy, pe Francis îl încercă o oarecare milă. Ar fi vrut să-şi exprime regretele pentru micile furtişaguri ale lui Judy. Însă preotul zădărnici bunele sale intenţii. Impresia că fusese păcălit îl jignea pe omul acesta mai vârstnic. Mai mult, voia să plece în concediu şi dorea să-l pună la locul lui pe vicar înainte de a pleca.

Arţăgos şi mut, se făcea că îl ignoră pe Francis. Îi ordonase lui Miss Cafferty să-l servească separat, înaintea tânărului preot. În duminica dinaintea plecării sale, ţinu o predică emfatică despre porunca a şaptea: „Să nu furi”, şi fiecare cuvânt i se adresa vicarului.

Predica aceasta îl hotărî pe Francis. Imediat după slujbă se duse direct la Donald Kyle, îl luă deoparte şi discută serios cu el.

Puţin câte puţin, chipul lui Kyle se lumină, încă puţin ezitând, însă plin de speranţă şi de interes. Murmură în cele din urmă:

— Nu ştiu dacă vom reuşi. Dar sunt cu totul al dumneavoastră.

Cei doi oameni îşi strânseră mâinile.

Luni dimineaţă, preotul plecă la Harrogate, unde se ducea să facă băi timp de şase săptămâni. În aceeaşi seară, Miss Cafferty plecă la Rosslare, ţinutul său natal. Şi marţi, dis-de-dimineaţă, Francis şi Donald Kyle se întâlneau la gară. Kyle avea o servietă plină cu hârtii şi o broşură frumoasă, lăcuită, publicată de curând de o firmă rivală din Nottingham. Se îmbrăcase cu cele mai frumoase haine ale sale; expresia lui nu era mai puţin

hotărâtă ca a lui Francis. Părăsiră Shalesley cu trenul de unsprezece.

Lunga zi se scurse încet. Nu se înapoiară decât seara târziu. Mergeau pe drum tăcând, privind drept înainte. Francis părea obosit, iar faţa lui nu exprima nimic. Când îşi urară noapte bună. Directorul minei avu un zâmbet solemn şi semnificativ.

Nimic anormal nu se petrecu în următoarele patru zile. Apoi, deodată, începu o perioadă de ciudată activitate. Această activitate se desfăşura la mină, fireşte, deoarece mina era centrul districtului. Francis îşi petrecea aici puţinul timp liber pe care i-l permiteau obligaţiile parohiei discutând cu domnul Donald Kyle, adâncit în planuri de arhitectură sau supraveghind echipele de lucrători. Lucrările se executau cu o rapiditate remarcabilă. În cincisprezece zile, clădirea depăşea hangarul învecinat şi în mai puţin de o lună era terminată. Dulgherii şi zidarii începură lucrul. Loviturile de ciocan răsunau ca o muzică plăcută în urechile lui Francis. Respira cu mare plăcere aroma lemnului proaspăt dat la rindea. Câteodată punea mâna şi ajuta oamenii care îl îndrăgiseră. Moştenise de la tatăl său gustul de a meşteri.

Singur la prezbiteriu, afară de vizitele rapide şi liniştite ale doamnei Morrison, care înlocuia temporar menajera, scăpat de criticile superiorului, Francis radia de o lumină pură şi râvna lui creştea pe zi ce trecea. Simţea că se apropie de turma sa, că distruge barierele bănuielilor, pătrunde în vieţile lor monotone, deşteaptă în ochii lor stinşi un reflex brusc şi uimitor. Simţea o bucurie supranaturală, în care se amesteca hotărârea neclintită şi sentimentul datoriei împlinite, ca şi cum, îmbrăţişând sărăcia şi mizeria care-l înconjurau, era dus de compasiunea sa şi de elanul său de duioşie până la marginile invizibilei împărăţii a lui Dumnezeu

Cinci zile înainte de întoarcerea preotului, Francis scrise următoarea scrisoare:

Shalesley, 15 septembrie 1897

Stimate Sir George,

Centrul recreativ, clădit datorită ajutorului dumneavoastră generos în satul Shalesley, este acum aproape terminat. El va oferi imense bucurii nu numai propriilor dumneavoastră mineri şi familiilor lor, dar întregii populaţii răspândite în această regiune industrială, fără deosebire de rang social şi de religie. S-a format deja un comitet mixt şi programul a fost stabilit în linii generale, potrivit directivelor asupra cărora am discutat. Raportul alăturat vă va permite să vă daţi seama că avem proiecte mari pentru la iarnă: antrenament de box, echipă de hochei, educaţie fizică, cursuri de prim ajutor pentru răniţi şi, în fiecare joi, serată dansantă.

Generozitatea de care aţi dat dovadă ca răspuns la demersurile pe care domnul Kyle şi cu mine le-am întreprins pe lângă dumneavoastră cu o ezitare nejustificată mă uimeşte. Nu pot să vă exprim aici decât foarte imperfect recunoştinţa mea. Veţi găsi recompensa adevărată în bucuria astfel procurată locuitorilor din Shalesley şi în efectele binefăcătoare ale unei solidarităţi sociale temeinice.

Noi ne propunem să inaugurăm centrul pe 21 septembrie, printr-o serată de gală. Am fi încântaţi dacă aţi binevoi să ne faceţi onoarea de a lua parte.

Al dumneavoastră devotat,

Francis Chisholm
Vicarul Bisericii Mântuirii

Puse scrisoarea la poştă zâmbind. Misiva fusese dictată de un elan absolut sincer. Însă îi tremurau picioarele.

În ziua de 19, la amiază – menajera venise cu o zi înainte –, preotul reapăru. Revigorat de băile sărate, era plin de energie. După propriii termeni, degetele lui ardeau

de dorinţa să reia frâiele. Prezbiteriul, invadat de persoana lui neagră şi păroasă, răsună imediat de strigăte la adresa lui Miss Cafferty, cerând o masă copioasă, în timp ce îşi examina corespondenţa. Pe farfuria lui se găsea un plic. Îl rupse şi scoase o hârtie tipărită.

— Ce-i asta?

Francis, umezindu-şi buzele reci, îşi adună tot curajul.

— După cât se pare, o invitaţie la inaugurarea noului centru sportiv şi recreativ din Shalesley. Am primit şi eu una la fel.

— Ce centru? Ce ne priveşte asta pe noi?

Ţinea scrisoarea la distanţă şi o examina, stacojiu.

— Ce este?

— Un frumos centru recreativ nou-nouţ. Se poate vedea de la fereastră.

Francis adăugă tremurând:

— A fost oferit de Sir George Renshaw.

— Sir George...

Kezer se opri, încremenit, apoi se duse la fereastră călcând greoi. Rămase acolo mult timp, contemplând proporţiile impunătoare ale noii clădiri. Apoi reveni şi începu să mănânce. Pofta de mâncare nu corespundea deloc aceleia a unui om al cărui ficat fusese bine spălat. Ochii lui mici aruncau mereu priviri piezişe spre Francis. Tăcerea lui era apăsătoare.

Până la urmă, Francis se hotărî să vorbească cu o simplitate stângace:

— Aştept hotărârea dumneavoastră, părinte. Dumneavoastră aţi oprit şi reuniunile mixte. Pe de altă parte, dacă enoriaşii noştri refuză să coopereze, boicotează centrul şi nu asistă la această serată, Sir George va fi grozav de ofensat.

Francis şedea cu ochii în farfurie.

— Vine în persoană la inaugurare, joi.

Abatele Kezer se simţea incapabil să mai înghită. Biftecul gras şi îmbietor de pe farfurie i se părea o simplă

bucată de talpă. Se ridică brusc şi făcu scrisoarea ghem în pumnul crispat cu o violenţă îngrozitoare şi teribilă.

— Nu vom merge la această inaugurare, pe toţi dracii! Nu şi nu! Mă-nţelegi? O spun o dată pentru totdeauna.

Scos din sărite, ieşi.

Joi seara, ras proaspăt şi îmbrăcat impecabil în cea mai frumoasă sutană a sa, cu expresia când binevoitoare, când posomorâtă, preotul se duse la ceremonie. Francis îl însoţi.

Noua clădire era plină de animaţie şi de lumini. Pe tribună şedeau câţiva notabili, Donald Kyle şi soţia sa, doctorul minei, institutorul şi doi pastori. În timp ce Francis şi Kezer luau loc, izbucniră aplauze prelungite, apoi câteva fluierături şi hohote de râs. Kezer scrâşnea din dinţi.

Zgomotul unei trăsuri care se apropia emoţionă sala plină şi peste un minut mulţimea îl ovaţionă pe Sir George chiar de la apariţia lui în tribună. De statură mijlocie, la vreo şaizeci de ani, cu un cap chel şi strălucitor, aureolat de păr alb, avea o mustaţă argintie, obraji trandafirii şi un ten proaspăt –, privilegiul câtorva bătrâni. Părea de necrezut cum un om cu un aspect atât de nevinovat şi liniştit putea să fíe atât de puternic. Asistă la ceremonie, acceptă cu bunăvoinţă discursul de primire al domnului Kyle, apoi pronunţă el însuşi câteva cuvinte şi conchise amabil:

— Aş vrea, şi acesta este adevărul adevărat, să semnalez că iniţiativa acestui excelent proiect se datorează în primul rând ideilor largi ale abatelui Francis Chisholm.

Aplauze asurzitoare îi acoperirii vocea şi Francis, roşu ca focul, ridică spre superiorul său o privire rugătoare şi puţin jenată.

Preotul ridică automat mâinile şi le lovi una de alta, de două ori, cu o expresie de martir în agonie. Mai târziu, când perechile începură să danseze, îl văzu pe Sir George făcând de două ori înconjurul sălii, învârtindu-se cu tânăra

Nancy Kyle, apoi dispăru în noapte. Muzica îl obseda. Când Francis se înapoie mai târziu, îl găsi pe preot aşteptându-l. Nemişcat, pierduse orice aroganţă, în cursul ultimilor zece ani, îmblânzise mai mulţi vicari decât numărul nevestelor lui Henric al VIII-lea. Acum un vicar îl învinsese la rândul său. Cu voce calmă, declară:

— Mă văd obligat să fac un raport episcopului despre purtarea dumitale!

Inima lui Francis tresări. Însă nu se urni din loc. Orice s-ar întâmpla, autoritatea părintelui fusese zdruncinată. Superiorul său continuă, întunecat:

— Poate o schimbare ţi-ar fi favorabilă. Episcopul va hotărî. Decanul Fitzgerald are nevoie de un al doilea vicar la Tynecastle... Prietenul dumitale Mealey se găseşte acolo, nu-i aşa?

Francis tăcu. Nu dorea să părăsească parohia aceasta care începea să se trezească. Totuşi, chiar dacă ar fi silit să plece, era deschisă calea pentru succesorul său. Centrul era lansat. Era un început. Alte îmbunătăţiri vor urma. Nu îl îngrijora deloc situaţia sa personală, însă speranţa lui era vie, aproape vizionară. Zise cu blândeţe:

— Părinte, regret dacă v-am contrariat. Credeţi-mă, n-am făcut nimic decât să încerc s-ajut... banda noastră de secături.

Cei doi preoţi se priviră. Kezer lăsă ochii în jos.

2

În vinerea de la sfârşitul postului Paştelui, în sufrageria prezbiteriului de la Saint Dominic, Francis şi părintele Slukas şedeau la masă înaintea unei ciorbe de morun şi a pâinii prăjite, servite în argintărie masivă şi frumoase porţelanuri albastre de Worcester, când părintele Mealey se înapoie dintr-o vizită matinală la un bolnav. Înfăţişarea lui distantă, felul nepăsător cu care se servea îi indicară imediat lui Francis că Anselm era preocupat.

În acest sezon decanul Fitzgerald lua masa în apartamentele sale, împreună cu cei trei preoţi mai tineri. Dar Mealey mesteca cu un aer absent; o emoţie vie îi colora obrazul şi, până la sfârşitul mesei, nu scoase un cuvânt. Numai după ce lituanianul îşi scutură firimiturile din barbă, se ridică şi îşi luă rămas-bun, înclinându-se, Mealey redeveni firesc şi respiră profund.

— Francis! Ai putea veni cu mine azi după-masă? Eşti ocupat?

— Nu, sunt liber până la patru.

— Atunci trebuie să vii. Tu eşti prietenul meu, eşti şi preot, şi aş dori ca tu să fii primul...

Se întrerupse şi nu voi să dezvăluie mai mult misterul care îl învăluia cuvintele.

De doi ani, Francis era al doilea vicar la Saint Dominic, unde Gerald Fitzgerald devenise decan. Fitzgerald este tot abate, cu Anselm Mealey ca prim asistent şi cu preotul lituanian Slukas, un rău necesar din cauza emigranţilor polonezi, din ce în ce mai numeroşi la Tynecastle. Schimbarea dintre câmpia izolată din Shalesley şi această parohie citadină şi familiară, unde slujbele sunt minuţios ţinute şi biserica de o perfectă eleganţă, l-a marcat pe Francis. E fericit să fie lângă mătuşa Polly, să poată veghea asupra lui Judy şi Ned, să vadă familia Tulloch, pe Willie şi pe sora sa, o dată sau de două ori pe săptămână. De asemenea, e o îmbărbătare, un sentiment care-l susţine să ştie că monseniorul MacNabb din San Morales va fi ridicat la demnitatea de episcop în această dioceză. Însă un oarecare aer de maturitate, riduri în jurul ochilor, corpul foarte slăbit dovedesc că această promovare nu s-a petrecut fără ciocniri violente.

Decanul Fitzgerald, om de un gust rafinat, mândru de rangul său, este exact opusul părintelui Kezer. Totuşi, în ciuda eforturilor sale de a fi imparţial, decanul nu este total lipsit de prejudecăţi. Anselm are toată libertatea (este marele lui favorit); cât despre părintele Slukas, el pare să-i ignore existenţa, slaba stăpânire a limbii

engleze, deplorabilele maniere la masă, şervetul legat sub barbă şi obiceiul excentric de a purta, când era îmbrăcat cu sutana, o pălărie de culoarea pepenelui verde; în ceea ce-l priveşte pe al doilea vicar, el a păstrat întotdeauna o oarecare rezervă; Francis a înţeles repede că umila sa origine, raporturile cu Taverna Uniunii şi, mai mult, tragica afacere a familiei Bannon, puneau între ei obstacole de netrecut.

La drept vorbind, Francis a debutat prost. Obosit de platitudini, de predici repetate papagaliceşte ascultate invariabil în fiecare duminică a anului, Francis riscase, puţin după sosirea sa, să predice o simplă omelie, proaspătă şi originală, în care îşi exprima propriile idei despre integritatea personală. Vai, decanul Fitzgerald dezaprobase vehement această inovaţie şi duminica următoare, Anselm urcase în amvon şi administrase antidotul: o măreaţă peroraţie care se termina, dramatic, cu braţele ridicate, printr-o chemare rugătoare: „Daţi fuga!”.

Toate femeile plângeau; după aceea, în timp ce Anselm mânca cu poftă din cotletele de miel, decanul îl felicitase călduros, subliniind cu o intenţie evidentă:

— Iată ce numesc eu elocvenţă! L-am ascultat pe răposatul nostru episcop, acum vreo douăzeci de ani, ţinând o predică aproape identică.

Poate predicile lor atât de diferite constituiau un indiciu asupra carierei fiecăruia. În lunile următoare, Francis nu putu decât să compare, descurajat, rezultatele mediocre ale eforturilor sale comparaţiv cu succesul strălucit al lui Anselm. Părintele Mealey conta în parohie; era mereu vesel, plin de râvnă, cu zâmbet fermecător şi excela în a-i încuraja pe cei care treceau prin greutăţi cu o palmă amicală pe umăr. Lucra mult şi din toată inima; agenda lui era întotdeauna plină cu întâlniri, nu refuza niciodată să vorbească la o reuniune, nici să ţină un discurs după un ospăţ. Redactor la *Gazeta din Saint Dominic*, făcuse din aceasta o foaie vie şi adesea hazlie. Ieşea mult şi, fără

snobism, era invitat la ceai de cele mai bune familii. Dacă un ecleziastic eminent era în trecere, Anselm nu pregeta să se ducă să-l asculte, să-l cunoască şi să-i mărturisească admiraţia lui. Apoi îi scria o scrisoare bine concepută, în care exprima, în termeni elogioşi, binefacerile spirituale cu care s-a ales din întâlnirea aceasta. Sinceritatea aceasta îi atrăgea prietenii influente. Capacitatea lui de muncă avea, fireşte, limite. Astfel, în timp ce-şi asumase cu zel funcţiile de secretar al noului centru diocezan al Misiunilor Străine din Tynecastle – un proiect drag episcopului – şi se silea neobosit să-l satisfacă, fusese obligat, cu regret, să refuze conducerea cercului tinerilor lucrători din Shand Street şi să i-l treacă lui Francis.

Împrejurimile din Shand Street erau cele mai mizerabile din oraş. Casele înalte muncitoreşti, hotelurile suprapopulate, apoi cocioabele fără aer şi fără lumină deveniseră puţin câte puţin districtul personal al lui Francis. Găsea acolo, în ciuda rezultatelor slabe şi neglijabile, teren pentru o activitate considerabilă. Făcuse cunoştinţă cu mizeria, cu tristeţile şi umilinţele existenţei, cu eterna ironie a sărăciei abjecte. Nu într-o comuniune de sfinţi pătrundea, ci într-una de pescari care îi stârnea o milă atât de adâncă încât i se umpleau adesea ochii de lacrimi.

— Dormi? întrebă Anselm neliniştit, cu oarecare reproş.

Cu o tresărire, Francis se smulse din gândurile lui şi îl văzu lângă măsuţă pe părintele Mealey, aşteptându-l cu pălăria şi bastonul în mână. Zâmbi şi se ridică să-l însoţească.

Afară, după-amiaza e frumoasă şi răcoroasă, suflă o briză sănătoasă şi puternică, iar Anselm merge cu pas vioi. Elegant, cinstit şi sănătos, îşi salută cordial enoriaşii. Popularitatea sa la Saint Dominic nu l-a făcut să-şi piardă capul. Numeroşii lui admiratori remarcă adesea că modestia este una dintre cele mai fermecătoare calităţi ale sale.

Curând, Francis vede că se îndreaptă spre mahalaua care fusese de curând alipită parohiei. Se află dincolo de marginea oraşului, în parcul parcelat al unui castel vechi. Lucrători umblă aici cu cazmale şi roabe. Francis citeşte fără să perceapă inscripţia albă: *Parcelarea parcului Hollis. Informaţii: Malcolm Glennie, Avocat.* Însă Anselm merge voios înainte, peste colină, traversează câmpurile verzi, apoi o ia la stânga, pe o cărare paralelă cu o dumbravă. Cu toate că uzinele sunt în apropiere, priveliştea este câmpenească.

Deodată, părintele Mealey se opreşte, nemişcat ca un câine prepelicar.

— Ştii unde suntem, Francis? Cunoşti locul?

— Desigur.

Francis trecuse adesea pe-acolo: se află aici o mică grotă alcătuită din stânci acoperite cu muşchi, pe jumătate ascunsă sub grozame de aur şi înconjurată de o pădurice de fagi purpurii, situl cel mai pitoreasc din împrejurimi. S-a întrebat adesea de ce i se spune „Puţul” şi, câteodată, „Puţul Sfintei Marii”. Fântâna e secată de cincisprezece ani.

— Priveşte!

Mealey îl apucă de braţ, îl trage după el. Printre stânci curge un fir de apă cristalină. Mealey se apleacă şi, cu mâinile făcute căuş, ia puţină apă şi bea cu pioşenie.

— Gust-o, Francis. Ar trebui să fim recunoscători privilegiului că suntem printre primii.

Francis se aplecă şi bău. Apa era rece şi curată. Zâmbi.

— E plăcută!

Mealey îl priveşte cu indulgenţă, nu fără o nuanţă de condescendenţă.

— Scump prieten, aş zice mai degrabă că are o savoare divină.

— E mult timp de când curge apa?

— De ieri după-amiază, de la apusul soarelui.

Francis începu să râdă.

— Astăzi chiar te exprimi ca oracolul din Delphi: prin

parabole şi simboluri. Explică-te. Cine ţi-a „vorbit”?

Părintele Mealey clătină din cap.

— Încă... nu pot...

— Dar mi-ai aţâţat curiozitatea.

Încântat, Anselm zâmbi. Apoi deveni solemn.

— Nu pot să-ţi spun nimic, Francis. Trebuie să-l consult mai întâi pe decan. Numai el poate hotărî. Totuşi, fireşte, ştiu că pot să mă încred în tine... că tu vei păstra secretul.

Francis îşi cunoaşte prea bine colegul ca să mai insiste.

Înapoindu-se la Tynecastle, Francis se desparte de colegul lui şi se duce să viziteze un bolnav în strada Glanville. Unul dintre membrii Cercului lucrătorilor, Owen Warren, a fost lovit la picior în timpul unei partide de fotbal în urmă cu vreo câteva săptămâni. Nevoiaş şi subalimentat, sărmanul băiat nu s-a îngrijit. Când doctorul a fost chemat de urgenţă, se declarase un ulcer cu aspect urât la tibia unui picior. Cazul acesta îl chinuia pe Francis, căci doctorul Tulloch părea neliniştit de urmări. Astă-seară încearcă să-l încurajeze pe Owen şi pe mama lui care se frământă de grijă, şi uită complet ciudata şi inexplicabila plimbare de după-amiază.

A doua zi dimineaţă, totuşi, un tărăboi nemaipomenit venind din camera decanului Fitzgerald i-o aminti.

Postul Paştelui este un canon sever pentru decan. Om credincios, el posteşte. Însă regimul acesta nu-i prieşte deloc corpului său, obişnuit cu o hrană delicată şi substanţială. Foarte slăbit şi prost dispus, se izolează sau se plimbă prin prezbiteriu fără să vadă pe cineva şi, în fiecare seară, însemnă în calendar câte o cruce.

Cu toată stima pe care o are decanul pentru preotul Mealey, acesta trebuie să fie nespus de iscusit ca să se apropie de el în perioada asta; Francis aude vocea lui Anselm Mealey, convingătoare şi rugătoare, urmată de exclamaţiile scurte şi nervoase ale decanului. Până la urmă, vocea blândă triumfă – ca picăturile de apă, gândeşte Francis, a căror perseverenţă pătrunde şi granitul.

O oră după aceea, silit, decanul iese din camera lui. Părintele Mealey îl aşteaptă în vestibul. Împreună, pleacă în cupeu spre centrul oraşului. Absenţa lor durează trei ore. Când se înapoiază pentru dejun, decanul, în mod excepţional, se aşază la aceeaşi masă cu vicarii. Refuzând mâncarea, cere o cană mare cu cafea franţuzească, singurul lux pe care şi-l permite într-un deşert de lipsuri. Aşezat deoparte, cu picioarele încrucişate, degajă din silueta lui elegantă, în timp ce soarbe încet din lichidul aromat şi fierbinte, o atmosferă de caldă colegialitate, ca şi când sufletul lui ar fi cuprins de entuziasm.

Gânditor, li se adresează lui Francis şi părintelui Slukas, atitudine excepţional de prietenească faţă de polonez.

— Ei bine! trebuie să-i mulţumim părintelui Mealey pentru credinţa sa, spre deosebire de neîncrederea mea acerbă. Bineînţeles, e de datoria mea să manifest mult scepticism cu privire la... oarecare fenomene. Însă eu n-am văzut niciodată... nu sperasem niciodată să văd o astfel de manifestare în parohia mea.

Se întrerupse şi, cu ceaşca de cafea, face semn către primul său vicar.

— Îţi dau voie să povesteşti, părinte.

Cu obrajii roşii de emoţie, Mealey tuşeşte şi începe, repede şi serios, ca şi când incidentul de care-l relatează ar necesita o elocvenţă convenţională:

— Una dintre enoriaşele noastre, cu o sănătate delicată de mai mulţi ani, se plimba luni; sau, ca să fiu mai precis, la 15 martie, orele trei şi jumătate după-amiază. Scopul acestei excursii era bine determinat, căci această tânără devotată şi pioasă nu s-a deprins să-şi piardă timpul, nici să-l risipească. Se plimba după sfatul medicului, ca să facă exerciţii în aer curat. Medicul ei este doctorul William Brine, 42 Boyle Crescent, căruia îi recunoaştem cu toţii marea competenţă. Ei bine! – părintele Mealey înghiţi un gât de apă, după care continuă: Când se înapoia de la plimbare, trecând pe lângă locul zis „Puţul Sfintei Marii”,

ea murmura o rugăciune. Razele apusului scăldau încântătorul peisaj într-o strălucire curată. Tânăra se opri să contemple priveliştea când, spre marea ei surpriză, văzu deodată înaintea ei o doamnă îmbrăcată în alb, cu o capă albastră şi cu o diademă de stele pe cap. Călăuzită de instinct, buna noastră catolică a căzut imediat în genunchi. Doamna i-a surâs cu o nesfârşită duioşie şi i-a zis: „Draga mea, aşa slabă cum eşti, totuşi pe tine te-am ales”. Apoi se întorsese încet şi îi vorbise întruna tinerei, care era cuprinsă de mare emoţie, însă atentă: „Nu-i aşa că puţul acesta, închinat mie, e trist dacă nu are apă? Ţine minte! Ceea ce se va întâmpla este pentru tine şi pentru prietenii tăi.” Cu surâsul pe buze, pieri. Chiar în clipa aceea, un izvor de apă dulce ţâşni printre stâncile aride.

Părintele Mealey tăcu. Apoi decanul zise:

— Cum spuneam, datoria noastră este să examinăm chestiunea aceasta aşa de delicată într-un spirit sceptic. Nu vom admite niciodată că minunile se pot produce în jurul primului tufiş de spini care-ţi iese în cale. Tinerele sunt visătoare. Şi izvorul ar fi putut ţâşni printr-o simplă coincidenţă. Cu toate acestea, şi tonul său exprima o bucurie adâncă, am supus-o pe tânără unui lung interogatoriu, în prezenţa doctorului Brine şi a părintelui Mealey. Cum bine presupuneţi, solemna experienţă a viziunii i-a făcut o impresie adâncă. A trebuit să se culce imediat şi de atunci stă în pat. Vocea decanului devine şoaptă, cuvintele mai greu de înţeles. Cu toate că este fericită, normală, în bună stare fizică, n-a mâncat şi nici n-a băut nimic timp de cinci zile. Făcu o pauză ca să sublinieze acest fapt extraordinar. În afară de aceasta... da, în afară de aceasta, zic eu, poartă cu siguranţă, fără eroare posibilă, de necombătut, semnele Sfintelor Stigmate.

Şi continuă triumfător:

— E prea repede ca să-l proclamăm chiar acum, trebuie să adunăm dovezile definitive, însă eu am cea mai vie

speranţă, care echivalează aproape cu o convingere, că parohia noastră a fost aleasă de Sfânta Providenţă ca teatru al unei minuni asemănătoare cu aceea care a avut loc de curând la Grota din Digby şi cu aceea, mai veche şi trecută în istorie, de la Notre-Dame de Lourdes. S-ar putea ca efectele să fie tot atât de imense!

Nobleţea acestor peroraţii era mişcătoare. Toţi erau emoţionaţi.

— Cine este tânăra? se informă Francis.

— Charlotte Neily!

Francis îl priveşte fix pe decan. Deschide gura, apoi o închide. Liniştea se lasă, impresionantă.

Timp de câteva zile, prezbiteriul zbârnie de o animaţie extraordinară. Nimeni, mai mult decât decanul Gerald Fitzgerald nu ar şti să ţină atât de bine situaţia în mâini. Cucerniciei sale sincere i se adaugă o profundă cunoaştere a lumii. Experienţa sa îndelungată, scump dobândită în comitetele şcolare şi municipale, l-a învăţat practica lucrurilor lumeşti. Nu permite să se răspândească din sălile parohiei niciun ecou, nicio bănuială asupra întâmplării. Totul este ţinut strict secret. Revelaţia nu va veni decât la timpul său.

Acest incident miraculos şi neaşteptat îl umple de un zel nou. Iată că de mulţi ani n-a resimţit o asemenea bucurie interioară, spirituală şi materială. În el se împletesc, paradoxal, evlavia şi ambiţia. Calităţile sale excepţionale, fizice şi morale, păreau destinate automat avansării ecleziastice. Şi a dorit cu pasiune această înaintare, tot atât cât doreşte însuşi progresul Sfintei Biserici. Istoric erudit, se compară adesea în gând cu cardinalul Newman. Ar fi meritat şi el purpura de cardinal. Şi totuşi, s-a îngropat la Saint Dominic. Singura distincţie care i-a fost acordată ca recompensă pentru douăzeci de ani de serviciu este acest mizerabil titlu de decan, atât de rar în Biserica Catolică, încât asta îl face să fie luat uneori, în afara oraşului, drept un pastor anglican, greşeală care îl mâhneşte profund.

Poate că bănuieşte că este admirat fără să fie iubit. Şi decepţia lui creşte în fiecare zi. Încearcă să se resemneze. Dar când lasă capul în jos pronunţă: „Doamne, facă-se voia ta!” în adâncul inimii lui, sub masca umilinţei, îl arde alt gând: „La ora actuală ar trebui să primesc pălăria de cardinal”.

Acum totul se va schimba. Să fie lăsat la Saint Dominic! Îl va transforma într-un sanctuar strălucit. După exemplul din Lourdes sau, mai recent şi mai apropiat, de la Digby, în Midians, unde o grotă miraculoasă, locul a numeroase tămăduiri, perfect dovedite, a transformat un cătun mizerabil într-un oraş înfloritor şi unde un preot de parohie necunoscut, însă inteligent, a atins o glorie naţională.

Decanul se lăsă în voia viziunii splendide a unui oraş nou, cu o biserică imensă în care, în timpul unui Te-Deum solemn, se înfăţişează cu un patrafir somptuos brodat... însă îşi vine în fire şi examinează atent contractele pe care le are sub formă de proiect. Prima grijă a fost să o plaseze lângă Charlotte Neily, o dominicană liniştită, pe sora Tereza. Liniştit de declaraţiile ei categorice, priveşte chestiunea sub aspectul ei legal.

Printr-o fericită întâmplare, „Puţul Sfintei Marii” şi terenurile din vecinătate aparţin vechii şi bogatei familii Hollis. Căpitanul Hollis nu este catolic, însă soţia sa este, sora lui Sir George Renshaw. Se arată înţelegător. Decanul a avut timp de mai multe zile lungi convorbiri secrete cu el şi cu avocatul său, Malcolm Glennie. Cu vin de Xeres şi biscuiţi dinainte, se ajunsese la un acord amiabil. În ceea ce îl priveşte, pe decan nu îl interesează deloc banii. Îi dispreţuieşte. Dar îl interesează ceea ce-i pot procura banii şi trebuie să asigure viitorul strălucitelor sale speranţe. Ar fi un neghiob să nu-şi dea seama că preţul terenului va urca vertiginos.

Negocierile se încheie când Francis îl întâlneşte pe Glennie pe coridor. La drept vorbind, fusese surprins să vadă că vărul lui era însărcinat cu afacerile familiei Hollis.

Însă avocatul, cu dreptul terminat, cumpărase cu banii soţiei un birou cu o veche reputaţie şi îşi făcuse astfel o clientelă de prim ordin.

— Ei bine, Malcolm, zise Francis întinzându-i mâna, sunt foarte fericit să te văd aici, dar sunt surprins găsindu-te în peştera Femeii îmbrăcată în purpură şi stacojiu.

Avocatul râse silit şi strânse mâna întinsă cu o efuziune jilavă.

— Am vederi largi, Francis, şi apoi, trebuie să-ţi câştigi pâinea!

De mult, Francis dorise să reînnoiască relaţiile cu Glennie, dar îl oprise ştirea morţii lui Daniel şi o întâlnire, datorită întâmplării, cu doamna Glennie pe străzile din Tynecastle. De-abia îl zărise cu coada ochiului, că îl ocolise ca şi când ar fi văzut pe dracul în carne şi oase.

El zise:

— M-a durut nespus de mult când am aflat că tatăl tău a murit

— Da, da, ne-a părăsit, bineînţeles. Însă sărmanul nu mai era decât o epavă.

— Nu e un naufragiu să mergi în cer, glumi Francis.

— Într-adevăr... e acolo... fără îndoială.

Glennie se juca maşinal cu lanţul de la ceas. Tindea să se îngraşe. Trupul se gârbovise, din părul rar nu-i mai rămăseseră decât câteva şuviţe lipite pe chelie. Însă privirea, îndărătul unui aer evaziv, era aspră şi pătrunzătoare. Ducându-se spre scară, aruncă o invitaţie târzie:

— Vino să ne vezi când vrei. După cum ştii, m-am însurat, însă mama trăieşte cu noi.

Malcolm Glennie se interesează îndeosebi de dumnezeiasca viziune a lui Charlotte Neily. Din cea mai fragedă copilărie, căuta cu patimă ocazia să se îmbogăţească. A moştenit de la mama lui o zgârcenie pătimaşă şi puţin din şiretenia nevăstuicii. Presimte că va câştiga bani mulţi din comedia asta ridicolă, care

comportă însă posibilităţi extraordinare. I se oferă ocazia, n-are decât s-o culeagă ca pe un fruct copt. O şansă asemănătoare nu se prezintă de două ori în viaţă.

Ocupându-se fără scrupule de afacerile clientului său, Malcolm se gândise la un lucru pe care nimeni nu-l prevăzuse. Pe ascuns, cu mari cheltuieli, a făcut examenul geologic al terenului. Bănuielile i-au fost confirmate. Apa care alimentează fântâna provine dintr-o landă, aşezată mai sus, la o distanţă destul de considerabilă de parc.

Malcolm nu este bogat. Nu încă. Însă, adunându-şi economiile, ipotecându-şi casa şi biroul, poate obţine o opţiune asupra terenului din vale. Cunoaşte rezultatul unui puţ artezian. Nu are intenţia să sape un asemenea puţ. Dar ameninţarea de a-l săpa va fi de-ajuns, mai târziu, ca să-i aducă lui Malcolm o avere considerabilă.

Deocamdată, apa curge mereu, limpede şi curată. Charlotte, tot în extaz, cu semnele Sfintelor Stigmate, continuă să refuze orice hrană. Iar Francis, copleşit, se roagă fără încetare pentru a-i fi acordată credinţa. Numai dacă ar putea crede ca Anselm, care acceptă totul liniştit şi fericit, de la coasta lui Adam până la cele mai improbabile detalii despre şederea lui Jona în pântecele balenei! El crede, crede profund, însă nu în amănunte, ci doar esenţialul... numai printr-un mare elan de dragoste, numai prin eforturi nespus de mari în cocioabe, când, la întoarcere, trebuie să-şi scuture hainele de purici în baie; niciodată, niciodată nu este uşor... doar când asistă bolnavii, infirmii cu obrajii pământii. Cruzimea încercării actuale, nedreptatea ei îi uzează nervii, ofileşte în el floarea rugăciunii.

Personalitatea însăşi a tinerei fete îl supără. Fără îndoială, nutreşte o prejudecată nefavorabilă cu privire la nepoata aceasta a lui Thadeus Gilfoyle. Tatăl ei este un bun vorbitor, pios, însă leneş, care se furişează în fiecare zi din băcănie ca să aprindă lumânări de ceară, să obţină prosperitatea comerţului său pe care-l neglijează.

Charlotte a moştenit din evlavia tatălui, însă Francis bănuieşte că ceea ce o atrage este mirosul de tămâie şi de ceară de lumânări, întunecimea confesionalului care face să vibreze plăcut nervii. El nu se îndoieşte de puritatea ei fără pată, nici de regularitatea cu care îşi îndeplineşte îndatoririle; dar se spală superficial şi respiraţia îi miroase greu.

Sâmbăta următoare, Francis, coborând pe strada Glanville, grozav de deprimat, îl zăreşte pe doctorul Tulloch care iese din casa lui Owen Warren. Îl strigă. Doctorul se întoarce, se opreşte, apoi porneşte alături de prietenul său.

Willie s-a îngrăşat, însă nu s-a schimbat deloc. Lent, rezistent şi îndemânatic, credincios atât prietenilor, cât şi duşmanilor, are aceeaşi bunăvoinţă ca şi tatăl lui, însă fără farmecul şi fără înfăţişarea impunătoare a acestuia. Faţa lui, cu nasul proeminent, este roşcovană şi inexpresivă, părul este zbârlit... Totuşi, persoana lui răspândeşte o bunăvoinţă liniştită. Cariera lui medicală n-a fost strălucită, însă e sigur pe sine şi îşi iubeşte profesia. Dispreţuieşte ambiţiile ortodoxe. Din când în când visează să facă înconjurul lumii, să pornească în aventură în ţări îndepărtate şi romantice, însă rămâne mereu la postul lui de medic al nevoiaşilor, care nu presupune făţărnicie şi îi permite să spună aproape totdeauna ceea ce gândeşte, ancorat în rutină prin capacitatea sa practică de a trăi viaţa zi cu zi. Şi apoi, n-a izbutit niciodată să pună un ban deoparte. Veniturile lui nu sunt considerabile şi le consacră în cea mai mare parte whisky-ului.

Nepăsător faţă de aparenţe, în dimineaţa asta nu s-a bărbierit. Privirea înfundată în orbite este întunecată; expresia puţin binevoitoare pare că poartă pică întregului univers. Pomeneşte scurt că micului Warran îi merge mai rău. Luase o mică părticică din ţesut pentru un examen histologic. Cei doi continuă drumul şi comunică prin tăcerea lor familiară, când, mişcat de un impuls

inexplicabil, Francis îi încredinţează povestea lui Charlotte Neily. Chipul lui Tulloch rămâne nepăsător şi continuă să înainteze, cu mâinile în buzunare, cu gulerul ridicat, cu capul plecat.

— Da, zice el într-un târziu, mi-a spus-o deja cineva...

— Tu ce crezi?

— De ce mă întrebi?

— Cel puţin tu eşti cinstit.

Tulloch îi aruncă lui Francis o privire stranie. Pentru un om atât de modest, atât de conştient de limitele inteligenţei sale, convingerea lui că nu există Dumnezeu este nemaipomenit de fermă.

— Religia nu este de resortul meu – am moştenit un ateism extrem de satisfăcător... pe care studiile mele anatomice n-au făcut decât să-l confirme. Dacă vrei părerea mea sinceră, cum spunea tatăl meu, am îndoielile mele. Dar îţi propun ceva: hai s-o examinăm. Nu suntem departe de casa ei. Vom intra împreună.

— Dar asta îţi va pricinui necazuri cu doctorul Brine!

— Nu. Voi aranja asta cu bunul doctor mâine. În relaţiile mele cu colegii, am ca principiu să fac mai întâi şi să mă scuz după aceea.

Îi adresă lui Francis un zâmbet ironic.

— Doar dacă nu te temi tu de reacţiile superiorilor tăi ierarhici?

Francis roşi, însă se stăpâni. Puţin după aceea, răspunse:

— Da, mă tem, cu toate astea, să mergem.

Spre marea lor surpriză, accesul era foarte simplu. Doamna Neily, obosită de o noapte de veghe, se odihneşte. Neily, din întâmplare, este în prăvălie. Sora Tereza, micuţă, liniştită şi binevoitoare, deschide uşa. Venită dintr-un cartier depărtat din Tynecastle, ea nu îl cunoaşte pe Tulloch, însă îl identifică numaidecât pe Francis şi-l introduce în camera bine ceruită, în care domneşte o ordine desăvârşită şi unde Charlotte, îmbrăcată cu o cămaşă de noapte albă închisă până la

gât, e culcată pe o pernă fără nicio cută şi foarte curată, într-un pat de alamă. Sora Tereza se apleacă asupra ei, nu fără o adevărată mândrie pentru curăţenia care străluceşte peste tot.

— Scumpă Charlotte, părintele Chisholm vine să te vadă. A adus un medic care este un bun prieten al doctorului Brine.

Charlotte Neily zâmbeşte. Zâmbetul ei este conştient, puţin galeş, dar pluteşte în el un extaz ciudat. Îi luminează faţa palidă, deja iluminată, care se odihneşte pe pernă. Foarte impresionat, Francis se simte cuprins de o adevărată remuşcare.

Fără îndoială, este în această cămăruţă albă şi liniştită ceva care depăşeşte o experienţă normală.

— Nu te superi dacă te examinez, Charlotte? întrebă politicos Tulloch.

— De ce m-aş supăra, doctore? Sunt fericită. Nu sunt demnă, dar dacă am fost aleasă, nu pot decât să mă supun bucuroasă. După care se lasă examinată respectuos de Tulloch.

— Nu mănânci nimic, Charlotte?

— Nu, doctore.

— Nu ţi-e foame?

— Nu mă gândesc deloc la asta. Mă simt susţinută de o graţie interioară.

Sora Tereza intervine liniştită:

— Pot să vă asigur că, de când sunt în casă, n-a înghiţit nici măcar o îmbucătură.

Tăcerea se restabileşte în camera liniştită. Doctorul Tulloch se ridică şi îşi dă peste cap părul rebel. Spune simplu:

— Mulţumesc, Charlotte. Îţi mulţumesc, soră Tereza. Îţi sunt foarte recunoscător pentru bunăvoinţa dumitale.

Se îndreaptă către uşă. Francis se pregăteşte să-l urmeze, însă o umbră trece pe faţa lui Charlotte:

— Nu doriţi să priviţi şi dumneavoastră, părinte? Uitaţi-vă la mâinile mele! Şi picioarele sunt tot aşa!

Fata întinde braţele uşurel, cu un gest de sacrificiu. Pe palmele palide se disting, fără eroare posibilă, urmele însângerate ale cuielor.

Afară, doctorul Tulloch păstrează o atitudine rezervată. Cu gura închisă, merge până la extremitatea străzii. Acolo, cum drumurile lor se despart, zice repede:

— Vrei să ştii ce cred? E un caz limită: psihastenie, nebunie depresivă în perioadă de exaltare. Cu siguranţă, sângerările sunt isterice. Dacă scapă de ospiciu, va fi cu siguranţă canonizată.

Apoi, brusc, îşi pierde calmul, uită orice cuviinţă. Faţa lui roşcovană şi dură se congestionează. Cuvintele i se înăbuşă în gât.

— Iad şi blestem! Când mă gândesc că se lăfăie acolo, sfânta asta prefăcută, ca un înger anemic într-un sac de făină şi că acel sărman om, Owen Warren, suferă mai rău decât cei osândiţi, cu piciorul lui cangrenat, pe un pat murdar şi că e ameninţat de un sarcom, plesnesc de furie. Gândeşte-te la toate astea când îţi citeşti rugăciunile. Te duci, desigur, să-ţi faci rugăciunea. Eu mă duc să beau un pahar.

Şi se îndepărtează repede, fără ca Francis să fi putut spune un cuvânt.

În seara aceea, la întoarcerea de la Tenebre[2], Francis găseşte scrisă pe tabla din vestibul rugămintea să treacă fără întârziere pe la decan. Presimţind o catastrofă, se duce în biroul decanului, unde acesta, prost dispus, umblă de ici-colo cu paşi apăsaţi.

— Chisholm! Sunt surprins şi foarte mâniat! Într-adevăr nu mă aşteptam la aşa ceva! Nu mi-a trecut niciodată prin cap că ai putea să duci acolo un medic ateu, luat de pe stradă! Nu-mi place deloc ce-ai făcut.

— Regret, răspunse Francis, jenat. S-a întâmplat fiindcă... el este prietenul meu...

— Şi asta este ceva vrednic de mustrare. Găsesc că e

[2] Termen vechi pentru slujbele din Joia şi Vinerea din Săptămâna Patimilor: echivalentul Deniilor (n.r.).

foarte necuviincios ca unul din vicarii mei să aibă de-a face cu un om ca doctorul Tulloch.

— Noi... noi am fost la şcoală împreună.

— Ăsta nu este un motiv. Sunt dezamăgit şi indignat. Sunt foarte mânios şi pe bună dreptate. Chiar de la început, atitudinea dumitale faţă de acest mare eveniment a fost rece şi rezervată. Dumneata eşti probabil invidios că onoarea descoperirii revine primului vicar. Sau este un motiv ascuns în duşmănia dumitale manifestă?

Francis e copleşit. Simte că decanul are dreptate. Se bâlbâie:

— Sunt mâhnit. Nu sunt un om viclean. Este ceva ce îmi repugnă. Însă admit că-mi lipseşte entuziasmul. Eram tulburat. De aceea l-am adus pe Tulloch astăzi. Sunt ros de îndoială...

— Îndoieli? Negi cumva minunile de la Lourdes?

— Nu, nu. Sunt temeinic confirmate. Autentificate de medici de toate religiile.

— Atunci de ce te-ai opus să clădim un monument nou al credinţei aici, printre noi?

Decanul îşi pierde răbdarea.

— Dacă vrei să ignori amestecul de ordin spiritual, recunoaşte cel puţin faptele fizice!

Rânjeşte.

— Îţi imaginezi că o fată tânără a putut să petreacă timp de nouă zile fără să mănânce şi fără să bea, şi să rămână perfect sănătoasă, să nu moară, fără să primească o altfel de hrană?

— Ce hrană?

— O hrană spirituală.

Decanul spumegă.

— N-a primit sfânta Ecaterina din Siena o băutură mistică pentru a înlocui orice hrană pământească? Aceste îndoieli sunt insuportabile! Te miri că sunt iritat?

Francis lasă capul în jos.

— Şi sfântul Toma s-a îndoit în prezenţa tuturor

ucenicilor; a mers până acolo încât a pus degetul pe rana Domnului Nostru. Şi nimeni nu s-a supărat.

El se opreşte, înspăimântat. Decanul a pălit, apoi şi-a revenit. S-a aplecat la birou şi a mişcat hârtiile fără să-l privească pe Francis. Apoi spune cu un ton măsurat:

— Nu e prima ocazie când dumneata te împotriveşti. Ţi-ai creat o reputaţie îndoielnică în dioceză. Poţi să te duci.

Francis părăsi camera, copleşit de povara imperfecţiunilor sale. Simţi deodată o aprigă dorinţă să-i facă o vizită episcopului MacNabb. Însă rezistă. Mac cel Roşu devenise un înalt personaj. E prea ocupat cu înaltele sale funcţiuni ca să se mai îngrijească de greutăţile unui simplu vicar.

Duminica următoare, la liturghia mare de la ora 11, decanul anunţă solemn noutatea în cea mai frumoasă predică pe care a ţinut-o vreodată. Imediat, răsunetul este imens. Toţi credincioşii, în număr mare, se opresc în preajma bisericii, şuşotind şi nu se pot hotărî să se ducă acasă. Se organizează spontan o procesiune şi, sub conducerea abatelui Mealey, se îndreaptă spre Puţul Sfintei Marii. După-amiază, mulţimea se strânge în jurul casei lui Neily. Un grup din Copiii Mariei, confrerie din care face parte Charlotte, îngenunchează în stradă şi recită rozariul.

Seara, decanul consimte să-i primească pe reprezentanţii presei, a căror curiozitate a atins culmea. Se arată demn şi rezervat. Stimat în oraş, cunoscut pentru spiritul său cetăţenesc, produce o impresie favorabilă. A doua zi dimineaţa îi sunt consacrate lungi articole. I se fac onoruri în prima pagină din *Tribune*, două coloane de elogii în *Globe*. „Un nou Digby”, proclamă *Northumberland Herald*. Şi *Echo of Yorkshire* anunţă: „O grotă miraculoasă aduce speranţă miilor de bolnavi”. Weekly High Anglican observă invidios: „Aşteptăm dovezi”, însă *Times*, din Londra, le depăşeşte pe toate cu un articol erudit al unui corespondent teolog care povesteşte istoria Puţului şi-i caută originea până la Aidan

şi sfântul Ethelwulf. Decanul este încântat. Părintele Mealey nu poate să-şi înghită dejunul şi Malcolm Glennie se bucură în taină.

După opt zile, Francis s-a dus seara la Polly, în Clermont, în partea de miazănoapte a oraşului. E obosit de vizitele pe care le-a făcut toată ziua şi e disperat. În după-amiaza aceasta, un cuvânt scurt al doctorului Tulloch i-a comunicat că micul Warren e pe moarte. Se dovedeşte că are un sarcom la picior. Nu e nicio speranţă de salvare. Va muri poate înainte de sfârşitul lunii.

La Clermont, Polly a rămas mereu aceeaşi. Ned este mai dificil ca niciodată. Ghemuit în scaunul său cu rotile, înfăşurat într-o cuvertură flecăreşte fără încetare. S-a obţinut în sfârşit de la Gilfoyle o reglementare definitivă a părţii lui Ned la Taverna Uniunii. O sumă jalnică. Însă Ned se făleşte de parcă ar fi o avere. Boala îi afectează limba, care pare prea mare pentru gura lui; nu mai poate să articuleze cum trebuie.

Judy doarme deja când soseşte Francis. Polly nu zice nimic, însă ceva în atitudinea ei trădează faptul că fetiţa făcuse o prostie şi că a trebuit să fie trimisă la culcare. Gândul îl întristează şi mai mult

Sună de orele unsprezece când părăseşte apartamentul. Ultimul tramvai din Tynecastle plecase. În timpul drumului lung de întoarcere, puţin mai gârbovit sub povara ultimei sale înfiâgeri, traversează strada Glanville. Ajungând în dreptul casei lui Neily, zăreşte lumină la ferestrele camerei lui Charlotte, la parter, şi distinge vag siluete care se mişcă şi a căror umbră se desenează pe storurile crem. Un val de căinţă îl copleşeşte. Obsedat de sentimentul neîncrederii sale persistente, doreşte brusc să vadă familia Neily şi să se scuze faţă de ei. Nevoia de a repara lucrurile îl îndemnă să se grăbească şi urcă cele trei trepte de la intrare. Apucă ciocanul, însă se răzgândeşte şi apăsă pe clanţă. A luat obiceiul, frecvent la doctori şi la preoţi, să intre fără să fie anunţat.

Charlotte, şezând în pat, pe genunchi cu o tavă încărcată cu carne de pui şi cu cremă englezească mănâncă cu poftă. Doamna Neily, într-un halat albastru deschis, aplecată drăgăstos, îi toarnă bere neagră.

Fata e prima care îl zăreşte pe Francis. Îngrozită, scoate un strigăt care seamănă cu un nechezat. Mâna lasă să-i scape paharul şi berea se varsă pe pat. Holbează ochii şi, cu gura căscată, începe să geamă. Se vâră sub cuvertură, îşi ascunde faţa. Tava cade cu zgomot pe podea. Nimeni nu a scos un cuvânt. Gâtul doamnei Neily se contractă convulsiv. Se chinuie prosteşte să ascundă sticla sub halatul ei. În sfârşit, zice:

— Trebuie s-o hrănesc puţin... după toate aceste emoţii. E bere pentru bolnavi.

Privirea ei plină de groază vinovată o trădează. Lui Francis i se face greaţă. E umilit. Cuvintele nu-i vin decât cu greu.

— Presupun că i-aţi dat să mănânce în fiecare seară, după plecarea surorii care o credea adormită?

— Nu, părinte! Dumnezeu mi-e martor.

Încearcă cu disperare să nege, apoi renunţă şi îşi pierde complet capul.

— Şi apoi, după toate câte s-au petrecut, ce mare lucru e asta? Oricum, nu pot s-o las pe micuţa mea să moară de foame! Dar, Doamne, n-aş fi îndemnat-o niciodată să spună povestea aceea dacă aş fi ştiut că va face atâta vâlvă... mulţimea... ziarele... Sunt mulţumită că s-a sfârşit... Nu... Nu fiţi prea aspru cu ea, părinte!

El spune mai mult în şoaptă:

— Nu stă în puterea mea să judec, doamnă Neily.

Femeia începe să plângă.

El aşteptă răbdător ca suspinele să se liniştească, şezând pe un scaun lângă uşă, cu ochii ţintă la pălăria sa pe care o ţine în mână. Stupiditatea acestei comedii, nemărginita prostie omenească îl uimeşte. Când cele două femei se liniştesc puţin, spune:

— Povestiţi-mi totul.

Treptat, cu întreruperi, povestea se reconstituie, mărturisită în cea mai mare parte de Charlotte.

Fata citise o poveste frumoasă într-o carte împrumutată de la biblioteca parohială despre Preafericita Bernadette Soubirous. Într-o zi, plimbându-se pe lângă Puţul Sfintei Maria, unde se ducea adesea cu plăcere, a observat fântâna ţâşnitoare. E ciudat, şi-a zis ea, izbită de potrivirea dintre această apă, Bernadette şi ea însăşi. Crezuse chiar, oarecum, că o vede pe Sfânta Fecioară. Înapoindu-se acasă, cu cât se gândea mai mult, cu atât devenea mai sigură. Siguranţa aceasta o doborâse. Era palidă şi tremura, aşa că trebuise să se culce şi îl chemase pe părintele Mealey. Şi, fără să ştie cum, îi povestise totul.

Toată noaptea zăcuse într-un fel de extaz, corpul îi înţepenise. A doua zi de dimineaţă, la deşteptare, zărise Sfintele Stigmate. E adevărat că avea mereu vânătăi pe corp, însă astea erau altceva.

Atunci crezuse. Toată ziua n-a avut poftă de mâncare. Era prea fericită, prea agitată ca să mănânce. Şi apoi, o mulţime de sfinţi trăiseră fără mâncare. Era convinsă că putea să facă la fel. Când i-a declarat părintelui Mealey şi decanului că harul o susţine (poate că era adevărat), fusese un moment măreţ. Toţi o îngrijeau ca pe o tânără mireasă. Însă, desigur, după câtva timp i s-a făcut o foame grozavă. Dar nu putea să-i mâhnească pe preot şi pe decan, mai ales după respectul pe care i-l arătase abatele Mealey. Atunci i-a spus totul mamei sale. Lucrurile ajunseră la un punct când nu se mai putea da înapoi. De atunci, mama ei îi aducea o masă bună, câteodată două, în fiecare noapte.

Şi apoi, lucrurile au început să meargă prost. „Mai întâi era magnific. Ce frumos a fost când Copiii Mariei au făcut rugăciuni la fereastra mea!” Însă când presa a aflat povestea, a apucat-o frica. Ar fi vrut să oprească totul. Sora Tereza nu era uşor de amăgit. Vânătăile de pe mâini dispăreau şi, în loc să fie în extaz şi fericită, începea să se

simtă deprimată, nenorocită... Şi începu să plângă iar cu suspine. Aşa se termină această sordidă revelaţie, vrednică de milă ca o inscripţie mâzgălită pe un zid, tot aşa de tragică ca şi stupiditatea întregii omenirii.

Mama interveni:

— Dumneavoastră, părinte, nu veţi repeta toate acestea decanului Fitzgerald, nu-i aşa?

Francis nu se mai simţi furios, ci trist şi înduioşat. Măcar dacă această lamentabilă afacere n-ar fi ajuns aşa departe! Suspină.

— Nu-i voi spune nimic, doamnă Neily. Niciun cuvânt. Însă... ezită, e treaba dumneavoastră să-i mărturisiţi.

O spaimă nebună pune stăpânire pe ea.

— Nu... oh! nu, părinte, aveţi milă!

El se străduieşte atunci să le explice liniştit de ce trebuie să mărturisească şi că proiectele decanului sunt incompatibile cu o minciună, care în curând va fi evidentă în ochii tuturor. Le încurajează, asigurându-le că, în curând, curiozitatea stârnită de Charlotte se va irosi.

După o oră le părăsi, puţin mai liniştite, înarmate cu promisiunea că îi vor urma sfaturile. Însă în timp ce paşii săi răsună pe strada pustie, inima îi sângerează pentru decanul Fitzgerald.

În timpul zilei următoare lipsi, făcu vizite şi căută să nu se întâlnească cu decanul. Însă o atmosferă de deprimare, o lipsă de animaţie apăsa asupra prezbiteriului. Sensibilitatea lui Francis o percepea perfect.

Pe la ora unsprezece, în dimineaţa următoare, Malcolm Glennie năvăli în camera lui.

— Francis, ajută-mă! El nu vrea să continue afacerea. Vino şi vorbeşte-i!

Glennie îşi pierduse cumpătul. Palid, cu buzele tremurânde, cu ochii ieşiţi din orbite, bolborosi:

— Nu ştiu ce l-a apucat. Trebuie să fi înnebunit. E un plan superb. Treaba asta ar aduce atâta binefacere...

— N-am nicio influenţă asupra lui.

— Ba da, are o părere foarte bună despre tine. Şi tu eşti preot. Le datorezi asta enoriaşilor tăi. Va fi o binecuvântare pentru catolici...

— Iată ce n-ar trebui să te intereseze, Malcolm!

— Ba da, bâlbâi Malcolm. Eu am idei largi. Admir catolicismul. E o religie frumoasă. Aş vrea mai ales... oh! de dragul lui Dumnezeu, Francis, vino înainte de a nu fi prea târziu.

— Regret, Malcolm. E o decepţie pentru toţi.

Şi se întoarse către fereastră.

Atunci Glennie pierde orice control. Apucă braţul lui Francis, îl imploră slugarnic.

— Nu mă respinge, Francis. Tu ne datorezi totul. Eu am cumpărat o bucată de teren, mi-am plasat în asta toate economiile şi totul nu va mai preţui nimic dacă proiectul este abandonat. Nu-mi ruina sărmana mea familie. Pe scumpa, bătrâna mea mamă! Gândeşte-te că ea te-a crescut, Francis. Te rog, convinge-l. Voi face tot ce vrei vrea. Mă voi converti la catolicism dacă vrei.

Francis privea nemişcat pe fereastră, cu mâinile crispate pe perdea. Un gând vag îi stăruie în minte. Ce n-ar face oamenii pentru bani? Orice. Ajung să-şi vândă şi sufletele nemuritoare.

Nemaiavând niciun argument, Glennie tace. E convins în cele din urmă că nu va putea obţine nimic de la Francis şi se sileşte să-şi recapete demnitatea. Schimbă atitudinea.

— Aşa, nu vrei să mă ajuţi? Ei bine! Voi ţine minte.

Se îndreptă spre uşă.

— Mă voi răzbuna pe toţi chiar dacă va fi să crăp! N-ar fi trebuit niciodată să mă aştept la mai mult de la o adunătură de papistaşi împuţiţi!

Ieşi trântind violent uşa în urma lui.

Senzaţia aceasta de gol continua să domnească în prezbiteriu, o atmosferă vagă, în care oamenii îşi pierd contururile lor exacte şi devin umbre fără substanţă.

Servitorii mergeau în vârful picioarelor, ca într-o casă mortuară. Preotul lituanian părea total dezorientat. Abatele Mealey nu mai ridica ochii. Era profund jignit. Tăcea însă şi, pentru firea lui expansivă, era un mare merit. Se aruncă fără cruţare în munca cu misiunile străine.

După mai mult de o săptămână după scena pe care i-o făcuse Glennie, Francis nu se găsise niciodată faţă în faţă cu Fitzgerald. Apoi, într-o dimineaţă, pătrunzând în sacristie, îl văzu pe decan scoţându-şi odăjdiile. Copiii din cor plecaseră. Erau numai ei doi.

În ciuda umilirii sale personale, decanul reparase foarte îndemânatic lucrurile. La drept vorbind, evitase dezastrul. Căpitanul Hollis consimţise să rupă contractele de bunăvoie. Găsise o ocupaţie pentru Neily într-un oraş îndepărtat: primul indiciu în legătură cu plecarea discretă a familiei. Presa a fost redusă la tăcere cu tact. Iar duminică, decanul s-a urcat din nou în amvon. Vitejeşte, a anunţat congregaţiei nerăbdătoare tema predicii: „O, oameni cu puţină credinţă!”.

Calm, cu o vigoare liniştită, a dezvoltat subiectul: ce nevoie are biserica de minuni noi? Nu este acolo, deplin justificat, miracolul etern? Temeliile sale sunt clădite pe stâncă, pe minunile lui Iisus. O manifestare ca aceea de la Puţul Sfintei Maria este plăcută, fără îndoială, chiar emoţionantă. Toţi, şi el însuşi, s-au lăsat prinşi. Însă, reflectând, la ce bun atâta zgomot în jurul unei singure flori, în timp ce Regele Cerului, chiar aici, sub ochii lor, le oferă fructele graţiei sale? Credinţa lor este oare atât de slabă, atât de bicisnică încât să alerge după dovezi materiale? Au uitat ei avertismentul solemn:, fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut”.

Adevărată capodoperă de elocvenţă, predica aceasta avu un succes mult mai mare decât prima. Gerald Fitzgerald, decan ca şi înainte, este singurul care cunoaşte amploarea sacrificiului pe care l-a făcut.

Mai întâi, în sacristie, decanul îşi păstrează inflexibila

rezervă. Apoi, când e gata cu paltonul aruncat pe umeri, se întoarse deodată. În lumina puternică din sacristie, Francis e mirat să constate că faţa frumoasă a decanului este brăzdată de riduri adânci, că i se citeşte oboseala în ochii cenuşii.

— N-a fost decât o minciună, o întreagă urzeală. Facă-se voia Domnului!

După o pauză, reluă:

— Eşti un băiat de treabă, Chisholm, păcat că nu ne putem înţelege.

Şi părăseşte sacristia cu capul sus.

După sărbătorile Paştelui, incidentul era aproape uitat. Gardul frumos, alb, din jurul puţului, construit din primul entuziasm al decanului, cu poarta deschisă, bătută de vântul primăvăratic, oferea un spectacol cam melancolic. Câteva suflete pioase se duceau câteodată la puţ să se roage şi să se închine cu degetele muiate în apa cristalină care ţâşnea din stâncă.

Francis, absorbit cu lucrările sale de la parohie, se bucura găsind aici uitarea. Impresia penibilă resimţită se estompa puţin câte puţin. Rămânea, în arierplanul spiritului său, doar puţină ură pe care voia să o ignore. Proiectul său de a construi un nou teren de sport pentru băieţii şi tinerii din parohie se materializa. Consiliul municipalii oferise să folosească un colţ din parcul public. Decanul era de acord. Aşa că el se cufundă în cataloage.

În ajunul înălţării fu chemat de urgenţă la Owen Wairen. Se posomorî; se ridică şi o broşură cu articole de sport îi căzu de pe genunchi. Se aştepta la chemarea asta de săptămâni, însă se temea. Alergă la biserică, luă împărtăşania şi se grăbi spre strada Glanville. Expresia lui se înăspreşte, tristă, în faţa casei familiei Warren. Tulloch s-a ataşat de Owen. Manifestă o vie emoţie când îl vede pe Francis.

— S-a sfârşit? se informează Francis.

— Da, răspunde celălalt cu un aer absent. Ieri s-a produs tromboza arterei principale. Inutil să mai încercăm

amputarea.

— Sosesc prea târziu?

— Nu.

Tulloch îşi stăpâneşte cu greu exasperarea.

— Dar am avut timp să mă duc de trei ori pe lângă el în timp ce tu soseşti cu pasul tău maiestuos. Vino dacă trebuie să mergi...

Francis urcă treptele în urma doctorului.

Doamna Warren deschide uşa; o femeie slabă, de vreo cincizeci de ani, pustiită de neliniştea ultimelor săptămâni, îmbrăcată în cenuşiu-închis. Francis vede faţa scăldată în lacrimi; îi strânge mâinile într-un elan de simpatie.

— Sunt adânc mâhnit, doamnă Warren.

Dar ea râde uşor, cu un râs care i se opreşte în gât.

— Intraţi la el, părinte!

Dureros surprins, presupune că mâhnirea i-a tulburat mintea sărmanei femei. Intră în camera bolnavului.

Owen este întins pe cuvertură. Picioarele sunt goale, eliberate din bandaje. Slabe, dovedesc istovirea pricinuită de boală. Dar sunt sănătoase: nici urmă de ulcer. Uimit, Francis urmăreşte mişcările doctorului Tulloch, care ridică piciorul drept şi îşi trece mâna de-a lungul tibiei care, ieri încă, nu era decât o masă purulentă, înaintea chipului hotărât al doctorului, cuprins de ameţeală, Francis se întoarce către doamna Warren şi îşi dă seama că plânge de bucurie. Clatină din cap, orbeşte, printre lacrimi.

— L-am învelit bine azi-dimineaţă, înainte ca lumea să iasă pe străzi, şi l-am pus în roabă. Owen şi cu mine nici nu voiam să auzim de moarte... Fusese întotdeauna convins că... dacă s-ar putea duce la Puţul Sfintei Maria... Atunci ne-am rugat amândoi şi el şi-a muiat piciorul în apă... Când am venit acasă, Owen şi-a scos bandajul.

În cameră domnea o linişte absolută. Owen este cel care rupe în fine tăcerea:

— Să nu uitaţi să mă înscrieţi în noua echipă de crichet, părinte!

În stradă, Willie Tulloch îl fixează pe prietenul său cu o privire înverşunată.

— Există sigur o explicaţie ştiinţifică, dar pe care noi n-o cunoaştem încă. Dorinţa intensă de vindecare... o regenerare psihică a celulelor...

Se opreşte brusc şi pune mâna lui mare pe braţul lui Francis:

— Dar ascultă: dacă există un Dumnezeu, nu scoate un cuvânt asupra acestei chestiuni.

În seara aceea, Francis nu putu să adoarmă. Ochii lui mari, deschişi, priveau în noapte. Miracolul credinţei: credinţa însăşi constituie minunea. Apele Iordanului, acelea din Lourdes, acelea ale Puţului Sfintei Maria nu înseamnă nimic. Orice baltă plină de noroi ar face bine dacă apa aceasta reflectă chipul lui Dumnezeu.

Timp de o clipă, seismograful inteligenţei sale înregistrează slab o urmă a nepătrunsului mister al lui Dumnezeu. Se roagă cu ardoare.

— O, Doamne, noi suntem neputincioşi să încercăm cel puţin să te înţelegem. Noi suntem ca nişte minuscule furnici într-o prăpastie fără fund, acoperite cu milioane de straturi de vată care se străduiesc... mereu se străduiesc să descopere cerul. O! Doamne, Bunule Dumnezeu, dă-mi umilinţă şi dă-mi credinţă!

3

Trei luni mai târziu sosi o convocare de la episcop. Francis o aştepta de mult, cu toate acestea îl surprinse puţin. Ploua torenţial când urcă panta care ducea la episcopie. Ca să evite să nu fie complet ud, trebui să alerge cât putu de repede. Gâfâind, ud şi murdar de noroi, se simţea foarte descumpănit. Neliniştea sa crescu în timp ce aştepta în camera de primire, solemnă, cu ochii ţintă la ghetele lui pline de noroi, care contrastau cu frumosul covor roşu.

În sfârşit apăru secretarul episcopului, care urcă cu el câteva trepte de marmură şi-i arătă în tăcere o uşă de mahon închis. Francis bătu, apoi intră.

Monseniorul MacNabb şedea la biroul lui, nu aplecat asupra lucrului, ci odihnindu-se cu obrazul în palmă, cu cotul pe braţul fotoliului său de piele.

Lumina zilei coborând, o rază oblică trecu pieziş prin perdelele de catifea de la fereastra înaltă şi învioră violetul potcapului său, însă îi lăsă în umbră trăsăturile feţei.

Francis se opri, descumpănit de silueta nemişcată, ezitând să recunoască pe vechiul său prieten din Holywell şi din San Morales. Niciun sunet nu tulbura liniştea camerei, afară de tic-tacul unei pendule Boulle de pe sobă. Apoi, un glas sever se ridică:

— Ei bine, părinte, nu-mi anunţi nicio minune astă-seară? Şi cum merg dancingurile dumitale acum?

Francis simţi că i se strânge gâtul; nu s-ar fi uşurat decât plângând.

Excelenţa Sa continuă să-l examineze pe micul vicar, încremenit pe marele covor.

— Trebuie să mărturisesc că le face bine ochilor mei bătrâni să contemple un preot a cărui sărăcie este atât de vădită. În general, vin la mine deghizaţi în bogaţi antreprenori de pompe funebre. Veşmintele pe care le porţi dumneata sunt groaznice... iar ghetele: înspăimântătoare!

Se ridică alene şi veni la Francis.

— Dragul meu, sunt fericit să te văd. Însă ai slăbit prea mult.

Puse mâna pe umărul lui Francis.

— Şi complet ud pe deasupra!

— Am fost surprins de ploaie, monseniore.

— Cum? Fără umbrelă? Apropie-te de foc. Vino să te încălzeşti.

Se duse la un dulăpior din care scoase o sticluţă şi două păhăruţe.

— Nu sunt încă bine aclimatizat cu noua mea demnitate. Ar trebui să sun şi să comand unul din acele vinuri fine pe care le degustă toţi episcopii în cărţi. Eu n-am aici decât Glenlivet, însă cred că este băutura care convine mai bine gustului unor scoţieni.

Îi întinse lui Francis un păhăruţ de whisky pur, îl privi cum îl bea, apoi înghiţi pe al său. Se aşeză de cealaltă parte a căminului.

— Şi în ceea ce priveşte demnitatea, să nu-ţi fie frică de mine. Sunt împodobit acum cu toate gătelile mele, o recunosc, însă pe dedesubt corpul meu este greoi, ca-n timpul când mă priveai trecând Stincharul!

Francis roşi.

— Da, monseniore.

Tăcură un moment, apoi episcopul reluă serios şi calm:

— Viaţa nu ţi-a fost uşoară, cred, după ce ai plecat din San Morales.

Francis răspunse încet:

— Într-adevăr, am eşuat lamentabil.

— Adevărat?

— Da. Mă aşteptam la... o mustrare din partea dumneavoastră. Ştiu că nu sunt pe placul decanului Fitzgerald.

— Tu nu doreşti să-i placi decât lui Dumnezeu, nu?

— Nu, nu. Mi-e realmente ruşine: nu sunt mulţumit de mine însumi. Am o fire rebelă, incorigibilă.

Tăcu.

— Cea mai recentă din nelegiuirile tale pare să fie absenţa de la un banchet oferit în onoarea consilierului Shand... care dăruieşte cu dărnicie cinci sute de lire pentru ridicarea altarul principal. Aveai poate îndoieli asupra integrităţii demnului consilier, a cărui generozitate este mai mică, se spune, faţă de locatarii săi din cocioabele de pe strada Shand?

— Eu... Francis se opri, confuz. Nu prea ştiu. N-am avut dreptate să nu iau parte. Decanul ne recomandase special să mergem... el da o mare importanţă. Însă eu n-

am putut.

— Ah, da? zise episcopul, încurajându-l.

— Fusesem chemat în după-amiaza aceea...

Francis vorbea silit, cu neplăcere.

— Vă amintiţi poate de Edward Bannon... Nu mai e de recunoscut, boala l-a desfigurat; este paralizat, o adevărată caricatură de om făcută după chipul lui Dumnezeu. În momentul în care ar fi trebuit să plec, s-a agăţat de mâna mea, conjurându-mă să rămân. N-am putut să fac altceva... mă reţinea o milă îngrozitoare lângă această grotescă zdreanţă muribundă. A adormit murmurând: „Ioan tatăl, Ioan fiul, Ioan sfântul Duh...”şi saliva îi curgea pe bărbia scofâlcită şi vânătă. Îmi apucase mâna... am rămas până dimineaţa.

Liniştea se prelungea.

— Nu-i de mirare că decanul este supărat văzând că preferi pescuitul cucerniciei.

Francis lasă nasul în jos.

— Sunt supărat pe mine însumi. Încerc mereu să mă corijez. Ciudat, când eram mic, mi-i închipuiam pe toţi preoţii infailibili şi desăvârşiţi...

— Şi acum ai observat că suntem teribil de umani. Da, fără îndoială că e o slăbiciune din partea mea să-mi placă firea ta rebelă, însă e un antidot răcoritor pentru cucernicia monotonă de care sunt sătul. Tu eşti ca o pisică rătăcită, Francis, care se furişează în biserică atunci când toţi cască în timpul unei predici plicticoase. Metafora asta nu e deplasată, căci tu aparţii Bisericii, chiar dacă nu eşti de acelaşi soi cu majoritatea colegilor tăi. Nu cred că mă laud declarând că sunt probabil singur, printre clericii acestei dioceze, care te înţelege cu adevărat. Ai norocul ca eu să fiu episcopul tău.

— O ştiu, monseniore.

— În ochii mei, explică Excelenţa Sa pe un ton îngândurat, tu nu ai eşuat, ci ai izbândit magnific. Ai nevoie să fii încurajat, deşi, vorbind aşa, risc să te fac să te supraestimezi. Tu îmbini un spirit pătrunzător cu un

suflet duios. Eşti în stare să apreciezi nuanţa între a reflecta şi a te îndoi. Nu te numeri printre aceşti negustoraşi de mărunţişuri ecleziastice, mulţi la număr, la care fiecare articol este bine împachetat în mici cutiuţe, uşor de distribuit clienţilor. Şi ceea ce îmi place la tine, dragul meu, e că eşti lipsit de încrederea aceea neruşinată care se sprijină pe dogmă mai mult decât pe credinţă.

În tăcerea care urmă, inima lui Francis se umplu de recunoştinţă pentru bătrân. Rămăsese cu ochii plecaţi. Vocea liniştită reluă:

— Natural, dacă nu intervenim, va avea loc ruptura. Şi dacă intervenim în favoarea ta, încăierarea ar deveni generală şi nimeni nu va ieşi nepăgubit, tu încă şi mai puţin. Oh! Ştiu că lupta nu te înspăimântă. Mie mi-e fiică. Îmi eşti prea preţios ca să fii aruncat la fiare. Voiam să-ţi propun altceva.

Francis ridică vioi capul şi privirea lui o întâlni pe aceea a episcopului, afectuoasă şi prudentă. Bătrânul zâmbi:

— Să nu-ţi închipui că te-aş trata ca pe un coleg dacă n-aş căuta să obţin ceva de la tine.

— Orice...

Francis nu-şi mai găsea cuvintele.

Episcopul tăcu îndelung. Faţa lui nemişcată părea sculptată.

— E un mare sacrificiu... un schimb total pe care îl voi sugera... Dacă cer prea mult, trebuie să mi-o spui. Însă cred că e exact ceea ce-ţi convine. Altă pauză. Societatea noastră de Misiuni Străine a primit în sfârşit promisiunea unui vicariat în China.

Când toate formalităţile vor fi îndeplinite, când tu vei fi dobândit pregătirea necesară, vrei să fii primul preot care să încerce aventura?

Francis nu scotea o vorbă, nu se urnea din loc. Zidurile păreau să se fi prăbuşit în jurul lui. Asemenea propunere era atât de neaşteptată, atât de fantastică, încât i se tăiase răsuflarea. Să-şi părăsească ţara, prietenii şi să se

îmbarce către necunoscut, să sară în gol... Nu îndrăznea să-şi imagineze. Totuşi, încet, misterios, un entuziasm ciudat puse stăpânire pe el. Răspunse cu o voce întretăiată:

— Da... mă voi duce.

Mac cel Roşu se aplecă şi luă mâna lui Francis în ale sale. Ochii săi erau umezi, iar privirea lor fixă, sfâşietoare.

— Mă aşteptam la asta, dragul meu. Şi ştiu că îmi vei face cinste. Dar, te înştiinţez că asta nu va fi o partidă de pescuit la somon!

IV

Incidentul din China

1

Era la începutul anului 1902. O corabie chinezească, foarte înclinată într-o parte, plutea alene. Urca imensitatea galbenă a râului Ta Hoang, în provincia Chek-Kow, la mai mult de o mie cinci sute de kilometri de Tientsin, împodobită cu o figură de proră puţin obişnuită: un preot catolic, de talie mijlocie, cu pâslari în picioare şi cască colonială pe cap. Călare pe bompres şi cu breviarul ţinut în echilibru pe un genunchi, Francis încetă o clipă să citească cu glas tare cuvinte chinezeşti. Fiecare silabă îi părea gâtlejului său epuizat că posedă tot atâtea inflexiuni cât o gamă cromatică. Ca să se odihnească, el lăsă privirea să-i rătăcească peste mişcătorul peisaj brun şi ocru. Sătul de cele zece nopţi petrecute în gaura aceea strâmtă, gratificată cu numele de cabină între punţi, şi avid de o adiere de aer curat, îşi făcu drum spre partea din faţă, traversând masa omogenă de pasageri, lucrători de fermă, împletitori de coşuri şi tăbăcari din Sen Siang, bandiţi şi pescari, soldaţi şi negustori, care se duceau la Pai-Tan, înghesuiţi cot la cot, fumând, flecărind şi gătind bucate printre cuştile de raţe şi porumbei, printre purceii priponiţi şi o capră, singură, care se zvârcolea sub o plasă.

Cu toată ferma lui hotărâre de a nu face nazuri,

zgomotul, spectacolul şi miresmele acestui sfârşit de călătorie, în aparenţă interminabilă, puseseră răbdarea lui Francis la grea încercare. La gândul că va ajunge în aceeaşi seară la Pai-Tan, le mulţumea lui Dumnezeu şi sfântului Andrei.

Deşi se apropia de capătul călătoriei, nu reuşea încă să creadă că face parte integrantă din acest univers, nou şi fantastic, atât de depărtat, atât de străin, atât de neverosimil de deosebit de tot ceea ce văzuse vreodată sau sperase să vadă. Viaţa lui îi apărea brusc ca deviată, după o curbă grotescă, de la cursul ei natural. Îşi înăbuşi un suspin. Pe când alţii urmau calea dreaptă şi normală, firea sa bizară trebuia să o ia pe un drum abătut şi întortocheat.

Despărţirea de ai săi fusese rece. Ned, din fericire, murise cu trei luni mai înainte, punct final la epilogul unei existenţe vrednice de milă. Dar Polly... Spera din toată inima să o regăsească într-o zi. Îl consola faptul că Judy obţinuse un post de dactilografă în birourile municipale din Tynecastle şi că acest post comporta posibilităţi de înaintare.

Ca să prindă curaj, scoase din buzunarul de la piept scrisoarea care îi confirma numirea. Îi fusese adresată de abatele Mealey, care plecase de la parohia Saint Dominic şi îşi consacrase tot timpul administraţiei Misiunilor Străine. Francis o primise la Universitatea din Liverpool, unde, vreme de un an, se dăruise cu pasiune studiului intensiv al limbii chineze.

Dragul meu Francis,

Sunt fericit că-ţi pot da veşti bune! Am aflat că cesiunea parohiei din Pai-Tan, în vicariatul din Chek-Kow, făcută în favoarea noastră de către administraţia Societăţii Misiunilor Străine, va fi ratificată de Congregaţia Propagării Credinţei. Am hotărât astă-seară, la reuniunea Societăţii Misiunilor din Tynecastle, că nimic nu se mai

opune plecării tale. În sfârşit, poţi să porneşti spre sfânta ta misiune în Orient.

Atât cât m-am putut informa, Pai-Tan este un ţinut fermecător, situat în interior, dar la marginea unui fluviu plăcut; este un oraş înfloritor, unde se fabrică îndeosebi coşuri de nuiele. Cerealele, carnea, păsările de curte, fructele tropicale abundă acolo. Dar cel mai important e că misiunea noastră binecuvântată este prosperă, deşi puţin izolată şi din nenorocire fără preot oficiant de un an. Regret că nu am fotografii, dar sediul este dintre cele mai satisfăcătoare. Cuprinde o capelă şi un prezbiteriu, înconjurate cu o incintă, însuşi cuvântul face să visezi aventura; îţi aminteşti cum, când eram copii, ne jucam de-a indienii? Dar iartă-mi entuziasmul!

Mai interesantă însă este statistica; ataşez aici un exemplar după ultimul raport al părintelui Lawler, care s-a retras la San Francisco de un an, raport trimis când a plecat din Pai-Tan. N-am nevoie să analizez aici documentul pe care îl vei studia fără îndoială în cele mai mici amănunte, însă ţin totuşi să subliniez că în mai puţin de trei ani a fost atinsă cifra rotundă de 1000 de botezuri, din care doar a treia parte au fost administrate pe patul de moarte. Patru sute de convertiţi au serbat Paştele. Nu este îmbucurător, Francis? Aceasta dovedeşte că graţia lui Dumnezeu ajunge la sufletul păgânilor, chiar şi în sunetul gongurilor din templele idolatre.

Drag prieten, sunt fericit că ţi s-a dat postul acesta de încredere. Şi sunt convins că munca ta neobosită va spori recolta. Mă bucur să primesc primul tău raport. Simt că în sfârşit ţi-ai găsit calea şi că micile tale excentricităţi de comportare şi de limbaj care ţi-au dăunat în trecut nu vor mai fi o piedică în calea activităţii tale zilnice. Umilinţa, Francis, este însăşi viaţa sfinţilor. Mă rog pentru tine în fiecare seară.

Îţi voi scrie mai târziu. Aşteptând, pregăteşte-ţi bagajele, îţi vor trebui sutane groase, indispensabili scurţi şi te sfătuiesc să porţi o centură. Adresează-te la Hanson

& Sons. Sunt serioşi şi, mai mult, veri cu organistul de la catedrală.

Poate ne vom revedea mai curând decât îţi închipui. Noile tale funcţii mă vor transforma poate într-un călător neobosit în faţa Eternului. Ce minunat ar fi să ne întâlnim în grădinile umbroase din Pai-Tan?

Încă o dată, toate felicitările şi toate urările mele de bine.

Fratele tău devotat întru Iisus Hristos,
Anselm Mealey
Secretarul Societăţii Misiunilor Străine
Dioceza din Tynecastle.

Aproape de apus, o agitaţie intensă cuprinse pasagerii corăbiei chinezeşti, ceea ce dovedea că în curând vor ajunge la destinaţie. Pe coama unui val, după o cotitură a fluviului, corabia pătrunse într-un golf larg şi noroios, ticsit cu o flotă de sampane. Şi Francis scrută cu un ochi avid oraşul care se ridica în trepte pe marginea râului. Sugera un stup, bâzâind de sunete şi sclipind cu lumini galbene. La picioarele lui, în nămolul moale, printre trestii, erau eşuate o mulţime de bărci şi plute care se detaşau în depărtare, pe ecranul unor munţi trandafirii şi translucizi.

Sperase că misiunea îi va trimite o barcă, dar singura luntre particulară îl aştepta pe domnul Chia, un negustor bogat din Pai-Tan, care, liniştit şi îmbrăcat în satin, ieşea pentru prima oară afară din măruntaiele corăbiei chinezeşti. Acest personaj, cam la treizeci şi cinci de ani, avea înfăţişarea unui bătrân, avea pielea galbenă şi netedă, iar părul atât de negru că ai fi crezut că e ud. Închis într-o trufaşă rezervă în timp ce Kapong-ul se învârtea în jurul lui, el nu îi aruncă nicio privire lui şi totuşi preotul se simţea examinat minuţios.

Numeroasele ocupaţii ale comisarului pricinuiră o oarecare întârziere debarcării lui Francis şi cufărului său

de metal. Urcând în sampan, strângea cu grijă la piept o umbrelă cadrilată, cu culorile tartanului Chisholm, pe care i-o dăruise episcopul MacNabb, la plecare.

Se simţi adânc mişcat când văzu mulţimea care se înghesuia la marginile debarcaderului. Să fie aceasta congregaţia venită să-i ureze bun venit? Ce primire reconfortantă la terminarea lungului şi plictisitorului său voiaj! Inima îi bătea aproape dureros în piept. Dar vai, se înşela. Nimeni nu venise să-l salute. Fu silit să-şi croiască drum printre oamenii care-l măsurau cu priviri indiferente. Când ajunse în partea de sus a treptelor, se opri. Înaintea lui, surâzători, îmbrăcaţi curat în albastru şi purtând, ca să fie recunoscuţi, o imagine în culori a Sfintei Familii, se prezentau doi chinezi. Cele două mici siluete se apropiară cu zâmbetul pe buze, bucuroşi să-l vadă – făcând mereu plecăciuni adânci şi multe cruci. Prezentările fură mult mai puţin dificile decât se temuse. Se informă emoţionat:

— Cine sunteţi?

— Noi suntem Hosannah şi Philomena Wang, catiheţii dumneavoastră, părinte.

— Aparţineţi Misiunii?

— Da, da. Părintele Lawler a construit o misiune minunată.

— Vreţi să mă conduceţi acolo?

— Desigur, să mergem! Însă poate aţi consimţi mai întâi să onoraţi cu prezenţa, nevrednica noastră locuinţă.

— Vă mulţumesc. Dar ard de nerăbdare să ajung la Misiune.

— Fireşte, vom merge mai întâi la Misiune. Avem o lectică şi hamali pentru onoratul părinte.

— Sunteţi foarte binevoitori, însă prefer să merg pe jos.

Surâzând mereu, totuşi cu o umbră de regret, Hosannah se întoarse şi schimbă repede câteva cuvinte, cam aspre, cu hamalii care înconjurau lectica şi îi lăsă să plece. Rămaseră doi, unul luă cufărul, celălalt umbrela şi porniră.

Străzile erau murdare şi întortocheate. Francis simţea însă o nespusă plăcere să-şi dezmorţească picioarele după îndelungata inactivitate de pe corabie. Îl încălzea o ardoare binecuvântată. Cu toată înstrăinarea, simţea bătând pulsul acestei omeniri care mişuna ca furnicile. Aceste inimi, aceste suflete, trebuia să le câştige! Observă că unul din cei doi Wang se oprise şi-i vorbea:

— Pe strada Fabricanţilor de Plase se găseşte o locuinţă plăcută; nu costă decât cinci taeli pe lună... poate onoratul părinte ar dori să petreacă noaptea acolo?

— Nu, nu, Hosannah. Să mergem la Misiune.

Tăcere. Philomena tuşi. Francis nu înţelegea de ce nu mergeau mai departe. Hosannah zâmbi politicos şi explică:

— Aici, părinte, suntem la Misiune.

Mai întâi Francis nu înţelese nimic. Înaintea lor, pe marginea râului, se întindea un teren pustiu, ars de soare, mâncat de ploi, înconjurat de un povârniş de caolin sfarâmat. Într-o extremitate se zăreau resturile unei capele de cărămidă nearsă, fără acoperiş, cu un zid crăpat şi cu celelalte dărâmate. Foarte aproape, o grămadă de moloz reprezenta fără îndoială rămăşiţele unei case. Tufe de iarbă sălbatică creşteau peste tot. O singură clădire se mai vedea printre ruine, puţin dărăpănată, învelită însă cu un acoperiş de paie; era un staul.

Timp de trei minute, Francis rămase încremenit de stupoare, apoi se întoarse încet spre cei doi, care, strânşi unul într-altul, slăbuţi, curăţei şi impasibili, îl priveau ca doi fraţi siamezi.

— Ce s-a întâmplat?

— Era o Misiune foarte frumoasă, părinte. Costase scump şi noi strânsesem banii ca s-o construim. Dar vai, bunul părinte Lawler a aşezat-o prea aproape de apă şi diavolul a trimis multă ploaie.

— Dar congregaţia? Ce-a devenit?

— Sunt oameni răi, fără credinţă de Dumnezeul din cer.

Vorbeau repede, luându-şi cuvintele din gură, gesticulând.

— Bunul părinte trebuie să înţeleagă cât depinde el de catiheţii săi. Vai, după plecarea părintelui Lawler, salariul nostru de cincisprezece taeli pe lună nu a mai fost plătit. Aşa că n-am putut să instruim cum ar fi trebuit oile acestea necredincioase.

Zdrobit, consternat, părintele Chisholm întoarse privirea. Iată în ce stare se găsea Misiunea sa! Amintirea scrisorii pe care o avea în buzunar îl umplu deodată de furie. Cu pumnii strânşi, se apucă să reflecteze.

Cei doi Wang îl înecau sub un val de cuvinte şi căutau să-l convingă să se înapoieze în oraş. Cu greu ajunse să se debaraseze de prezenţa lor plictisitoare şi prea binevoitoare. Cel puţin singurătatea îi aducea o oarecare uşurare.

Hotărât, îşi duse cufărul în staul. Altădată, Hristos se mulţumise cu aşa ceva. Mai erau încă puţine paie pe pământul bătătorit. Fără apă şi provizii, cel puţin va avea un pat. Despachetă cuverturile, încercând să-şi facă un culcuş. Deodată răsună un gong. Sări afară din grajd. Dincolo de zidul prăbuşit, lângă templul cel mai apropiat, unul dintre acelea care se înşirau pe colină, un bonz venerabil, îmbrăcat cu o mantie galbenă vătuită şi cu pâslari greoi, lovea plictisit într-un disc de metal, în crepusculul nepăsător care se consuma repede. Cei doi preoţi – cel al lui Buddha şi cel al lui Hristos – se inspectară în linişte, apoi bătrânul se întoarse fără să-şi schimbe expresia, urcă câteva trepte şi dispăru. Noaptea cădea repede. Francis îngenunche în întunecimea zidurilor ruinate şi ridică ochii către primele constelaţii. Se ruga cu o sumbră convingere.

— Oh! Doamne, vrei să plec de la nimic. E răspunsul Tău la vanitatea mea, la arogantul meu respect omenesc. Şi e bine aşa. Voi lucra, voi lupta pentru Tine. Nu mă voi da niciodată învins... niciodată... niciodată!

Înapoindu-se în staul, încercă să doarmă cu tot bâzâitul

ascuţit al ţânţarilor şi zborul metalic al cărăbuşilor în aerul înăbuşitor. Deodată se trezi zâmbind. Nu se simţea eroic, ci mai curând ridicol. Sfânta Tereza a comparat viaţa cu o noapte petrecută într-un hotel. Desigur, acela în care coborâse el nu prea semăna a Ritz.

În sfârşit, zorile apărură. Se sculă. Scoţând potirul din cutia de cedru, improviză pe cufărul său un altar şi celebră liturghia, îngenuncheat pe pământul din staul. Apoi se simţi înviorat, bine dispus şi fericit. Chiar venirea lui Hosannah Wang nu-i micşoră deloc buna dispoziţie.

— Onoratul părinte ar fi trebuit să mă lase să oficiez eu liturghia. Noi suntem plătiţi pentru asta. Şi acum mergem să căutăm o locuinţă în strada Fabricanţilor de Plase?

Francis reflectă. Se hotărâse să rămână pe loc până când situaţia se va limpezi, însă trebuia să găsească totuşi un centru mai potrivit pentru a-şi exersa misiunea. Răspunse:

— Să mergem îndată.

Străzile erau pline de lume. Câinii alergau printre picioarele lor, porcii se bălăceau în bălţile râului. Copiii îi urmăreau cu strigăte şi glume. Cerşetorii implorau, inoportuni, cu mâna întinsă. Un bătrân care-şi aşeza marfa pe strada Fabricanţilor de Lanterne scuipă cu ură spre diavolul străin. La uşa judecătoriei se instalase un bărbier ambulant care mânuia lungi brice. Nenorociţii abundau; ca şi schilozii, iar orbii, ciupiţi de vărsat, înaintau lovind încet drumul cu un lung baston de bambus, scoţând un şuierat curios, ascuţit şi prelung. Camera înaltă pe care i-o arătă Wang, cu pereţii de hârtie şi bambus, era suficientă pentru celebrarea slujbelor. Din micile sale economii, plăti prăvăliaşului Hung chiria pe o lună înainte şi îşi aşeză crucifixul şi micul acoperământ de altar. Îl preocupa lipsa patrafirelor cu podoabele altarului. Convins că va găsi totul din abundenţă la Misiunea sa „prosperă”, nu adusese aproape nimic. Dar, cel puţin esenţialul era instalat.

Wang intră după el în prăvălia de la parter. Coborând,

Francis îl văzu pe Hung luând doi taeli de argint din cei pe care-i dăduse el şi trecându-i lui Wang cu un salut politicos. Cu toate că ar fi vrut să respecte obiceiurile predecesorului său, Francis se simţi brusc cuprins de indignare. Afară, în stradă, i se adresă liniştit lui Wang:

— Regret, Hosannah, dar nu pot să-ţi plătesc cincisprezece taeli pe lună.

— Părintele Lawler îi plătea. De ce onoratul părinte nu i-ar plăti?

— Sunt sărac, Hosannah, cum a fost Stăpânul meu înaintea mea.

— Cât va plăti bunul meu părinte?

— Nimic, Hosannah. Nici eu nu sunt plătit. Domnul din cer ne va recompensa.

Surâsul lui Wang nu se şterse.

— Atunci, poate că Hosannah şi Philomena vor merge unde vor fi apreciaţi. La Sen Siang, metodiştii plătesc cu şaisprezece taeli pe catiheţii cei mai respectaţi. Însă, fără îndoială, bunul părinte îşi va schimba părerea. Va întâmpina multe greutăţi în Pai-Tan. Poporul respectă *feng-shua* oraşului; legile vântului şi ordinii sunt deranjate de infiltrarea străinilor.

Aşteptă răspunsul preotului. Însă Francis tăcu. Liniştea deveni încordată. Apoi Wang se înclină politicos şi-l părăsi.

Francis îşi simţi inima strânsă când chinezul dispăru. Procedase bine indispunându-l pe binevoitorul Wang? Desigur. Ei nu erau creştini, ci oportunişti şi linguşitori care nu erau dispuşi să-l iubească pe Dumnezeu decât în măsura în care le aducea bani. Pe de altă parte, ei reprezentau singurul punct de contact pe care îl avea cu comunitatea sa. Sentimentul singurătăţii îl cuprinse, înfricoşător.

Zilele treceau şi această oribilă izolare sporea, agravată de inactivitate şi neputinţă. Înaintaşul său, Lawler, clădise pe nisip. Incompetent, credul, beneficiind de mari resurse, umblase distribuind bani şi recoltând

nume, botezând pe oricine; dobândise astfel o listă de creştini atraşi numai de momeala farfuriei de orez. Victimă inconştientă a mii de şmecherii subtile, legănat de iluzii, vanitos şi foarte fericit de succesul său, umpluse zadarnic lungi rapoarte. Trecerea sa nu lăsase nicio urmă. Nimic nu mai subzista din străduinţele sale, poate doar, la funcţionarii oraşului, amintirea dispreţuitoare a lamentabilei sale prostii de străin.

În afară de o sumă infimă, destinată cheltuielilor sale de întreţinere, şi un bilet de cinci livre pe care Polly i-l furişase în mână la plecare, Francis nu poseda absolut nimic. Fusese avertizat că ar fi inutil să ceară asistenţă asociaţiei eparhiale, nou fondată. Scârbit de exemplul lui Lawler, îşi făcea o glorie din sărăcie. Îşi jură solemn să nu cumpere congregaţia. Va munci prin graţia lui Dumnezeu şi cu ajutorul celor două mâini ale sale.

Totul era încă de făcut. Atârnă o inscripţie la uşa capelei sale improvizate; rezultatul fu nul: nimeni nu veni să asiste la liturghie. Cei doi Wang îşi dăduseră osteneala să răspândească pretutindeni zvonul că este sărac şi că nu are de distribuit decât vorbe amare. Încercă o reuniune în aer liber, nu departe de Palatul de Justiţie, îşi bătură joc de el; renunţă. Eşecurile sale îl umileau. Un servitor chinez predicând confucianismul pe străzile Liverpoolului ar fi avut mai mult succes. Îndărătnic, îşi astupa urechea la glasul demonului şiret care îi sugera să admită că este incompetent.

Se ruga, se ruga cu disperare. Credea cu înfocare în eficacitatea rugăciunii.

„Oh! Doamne! m-ai ajutat de atâtea ori, ajută-mă şi acum. Te rog!”

În unele momente, furia îl orbea. De ce fusese trimis, cu pretexte amăgitoare în această gaură pierdută? Sarcina depăşea forţele umane şi chiar pe aceea a lui Dumnezeu! Lipsit de orice mijloc de comunicare, izolat în interiorul teritoriului, la şapte sute de kilometri de misionarul cel mai apropiat, părintele Thibodeau din Sen

Siang, el nu putea rezista.

Întreţinută de cei doi Wang, ostilitatea populară la adresa lui creştea. Se obişnuise cu batjocurile copiilor. Acum, când trecea, un grup de tineri, haimanale, se adunau şi-l urmăreau cu mitocănii. Dacă se oprea, unul dintre ei avansa şi îşi făcea nevoile în apropierea lui. Într-o seară, pe când se înapoia acasă, la căderea nopţii, o piatră veni din întuneric şi-l lovi drept în frunte.

Instinctul de luptă al lui Francis se deşteptă brusc. Pansându-şi rana, îi veni o idee; se întrerupse şi se adânci în gânduri. Da... trebuia neapărat să stabilească un contact cu oamenii aceştia... şi poate, oricât de primitivă ar fi această nouă iniţiativă îl va ajuta.

A doua zi de dimineaţă închirie cu un supliment de doi taeli pe lună cămăruţa din spatele dughenei lui Hung, ca să instaleze un mic dispensar. Dumnezeu ştie că el nu avea prea multe cunoştinţe. Însă urmase un curs de prim ajutor şi din îndelunga sa intimitate cu familia Tulloch învăţase câteva noţiuni de igienă.

Mai întâi, nimeni nu îndrăzni să vină la el, făcându-l să transpire de disperare. Însă puţin câte puţin, din curiozitate, una sau două persoane veniră să-l consulte. Bolile bântuiau în oraş şi metodele doctorilor chinezi erau barbare. El obţinu un oarecare succes. Nu cerea nicio plată, nici convertire. Clientela sa crescu treptat. Scrise doctorului Tulloch o scrisoare presantă, adăugând şi cele cinci livre de la mătuşa Polly, şi-l implora să-i expedieze pansamente, bandaje şi orice leacuri indispensabile. Capela rămânea goală, însă dispensarul era adesea plin.

Seara se lăsa pradă sinistrelor sale meditări printre ruinele Misiunii. Imposibil să clădeşti ceva pe pământul acesta de eroziune. Şi el contempla, cu o poftă nebună, colina însorită de la Jade Vert Vif, pe panta căreia, acoperită cu cedri, erau presărate zeci de temple. Ce poziţie măreaţă pentru a ridica biserica lui Dumnezeu!

Terenul acesta aparţinea unui judecător civil pe nume Pao, membru al acestei coterii de negustori şi magistraţi –

aliaţi toţi prin căsătorie – care ţinea în mână toate afacerile oraşului. Pao însuşi ieşea puţin. Dimpotrivă, aproape în toate după-amiezele, vărul său, un demn mandarin în vârstă de patruzeci de ani, gras şi scund, care-i administra terenurile, venea să supravegheze sau să plătească lucrătorii care munceau în carierele de argilă de lângă pădurea de cedri. Mistuit de săptămânile trăite în singurătate, mâhnit şi persecutat, Francis nu mai era într-o stare normală. Nu avea nimic, nu era nimic. Totuşi, într-o bună zi îndrăzni să se apropie de impunătorul mandarin, în momentul în care acesta traversa drumul ca să-şi găsească lectica. Nu îşi dădea seama de incorectitudinea acestui demers direct. La drept vorbind, nu prea ştia ce face: încerca, orice s-ar întâmpla, să dea o lovitură.

— Am admirat adesea această frumoasă proprietate pe care dumneavoastră o administraţi cu atâta înţelepciune.

Sub efectul surprizei, vărul domnului Pao măsură neînsemnata siluetă a străinului cu ochii de foc şi căruia un bandaj îi înconjura fruntea. Cu o politeţe glacială, suportă ofensele repetate ale preotului asupra gramaticii, formulă scurt câteva remarci nepoliticoase asupra propriei persoane, asupra umilei sale familii şi mizerabilelor sale posesiuni, observaţii generale asupra timpului, recoltelor şi dificultăţilor prin care trecuse oraşul în anul precedent ca să se debaraseze, cu ajutorul banilor, de bandiţii din Wai-Chu; apoi, cu un gest precis, deschise portiera lecticii. Dar Francis, ameţit, insistă să aducă iar vorba despre proprietatea Jade Vert Vif.

Atunci mandarinul zâmbi cu răceală:

— Domeniul Jade Vert Vif este o perlă fără preţ; are o suprafaţă de şaizeci mous... umbrit, bine udat, cuprinde câmpii... şi în afară de asta, o carieră foarte bogată de argilă de prima calitate pentru fabricarea ţiglei, oalelor şi cărămizilor. Domnul Pao nu doreşte să-l vândă. A refuzat cincisprezece mii de dolari de argint.

La preţul acesta, de zece ori superior celor mai nebune

preţuiri ale sale, picioarele lui Francis se muiară. Febra îl părăsi. Se simţi deodată uşor, cu capul gol, ruşinat de absurdele visuri cărora li se abandonase. Cu durere de cap, mulţumi vărului lui Pao şi murmură scuze confuze.

Chinezul acesta scund, cultivat, sigur pe sine notă tristeţea dezamăgită a preotului şi o lumină lăuntrică străbătu masca lui atentă şi rezervată.

— De ce a venit *Shang-Foo* printre noi? Nu sunt oare necredincioşi de recuperat în ţara lui? Noi nu suntem necredincioşi. Avem însă propria noastră religie. Zeii noştri sunt mai vechi decât ai voştri. Celălalt *Shang-Foo* a fabricat mulţi creştini vărsând câteva picături de apă peste muribunzi şi cântând „Ya... Ya!” sau dând de mâncare şi haine acelora care cântau nu contează ce, ca să-şi îmbrace corpul şi să-şi umple stomacul. Tot asta doreşte să facă şi *Shang-Foo*?

Francis îl privi. Faţa lui slabă era lividă şi umbre profunde i se adânceau sub ochi. Întrebă calm:

— Credeţi cu adevărat că aceasta este ambiţia mea?

Urmă o pauză stranie. Deodată, vărul domnului Pao plecă ochii.

— Iertaţi-mă, zise el încet. Nu înţelesesem. Sunteţi un om cinstit.

O oarecare simpatie străbătea din confuzia lui.

— Regret că terenul vărului meu nu este disponibil. Aş putea să vă fiu de folos într-alt fel?

Vărul domnului Pao aştepta un răspuns cu o amabilitate nouă, ca şi când ar fi dorit să-şi repare greşeala. Francis reflectă o clipă, apoi întrebă cu inima grea:

— Aţi putea să-mi spuneţi sincer dacă se găsesc pe aici adevăraţi creştini?

Vărul domnului Pao răspunse încet:

— Poate. Însă nu trebuie să-i cauţi la Pai-Tan.

Se întrerupse, apoi reluă:

— Am auzit spunându-se că s-ar găsi într-un sat din munţii Kwang.

El arătă cu un gest spre munţii îndepărtaţi.

— Satul acela ar fi creştin de mai mulţi ani. Însă e departe. La multe leghe de aici.

O rază pătrunse în sumbra durere în care se cufunda sufletul lui Francis.

— Asta mă interesează într-adevăr. Puteţi să-mi daţi şi alte amănunte?

Celălalt clătină din cap cu regret.

— Este o localitate mică pe înălţimi, de-abia cunoscută. Vărul meu a auzit vorbindu-se despre ea cu ocazia comerţului său cu piei de oi.

Zelul lui Francis îl îndemna să insiste.

— Aţi putea să vă informaţi dumneavoastră? Aţi putea să-mi procuraţi informaţii asupra drumului care duce în sat?... Poate o hartă?

Vărul domnului Pao reflectă, apoi, grav, făcu un semn afirmativ din cap.

— Se poate! Îi voi cere domnului Pao. În afară de asta, nu voi uita să-i spun că am avut împreună o onorabilă discuţie.

Salută şi se retrase.

Reconfortat de această speranţă neaşteptată, Francis se înapoie la îngrăditura în ruine unde, cu ajutorul câtorva cuverturi, al unui burduf şi al câtorva ustensile cumpărate în oraş, instalase o tarabă primitivă. În timp ce pregătea puţin orez, mâinile îi tremurau de emoţie. Un sat creştin! Trebuia cu orice preţ să-l găsească! Pentru prima dată, după atâtea luni de deznădejde, se simţi din nou condus, inspirat de Dumnezeu.

Absorbit de gânduri, rămase nemişcat în lumina crepusculului, când îl treziră strigătele discordante ale corbilor care îşi disputau un stârv la marginea apei. Fu silit să se ducă să-i izgonească. Şi aici, în timp ce oribilele păsări băteau din aripi şi croncăneau în jurul său, văzu că prada lor era cadavrul unei fetiţe nou-născute.

Fremătând de milă, ridică trupul ciopârţit al sărmanei creaturi şi constată că fusese strânsă de gât, apoi

aruncată în apă. Înfăşură rămăşiţele într-o cârpă albă şi le îngropă într-un colţ al îngrăditurii. Recitind apoi întruna rugăciunile morţilor, gândi: „Da, cu toate îndoielile mele, ei au nevoie de mine în această stranie ţară”.

2

După cincisprezece zile, într-o zi din vara timpurie, era gata. Puse o tăbliţă vopsită la uşa aşezământului său din strada Fabricaţilor de Plase, anunţând închiderea temporară a dispensarului. Apoi, cu ajutorul unor curele, îşi fixă pe spate un sul de cuverturi şi provizii şi, înarmat cu umbrela, porni curajos la drum. Harta furnizată de vărul domnului Pao era foarte bine executată; în colţuri, balaurii scuipau foc, dar conţinea o mulţime de detalii topografice până la munţi. Acolo harta devenea vagă şi mici schiţe de animale înlocuiau numele locurilor. Însă, după conversaţiile lor şi încredinţându-se propriului simţ de orientare, Francis îşi reprezenta destul de bine drumul de urmat.

Se îndrepta către pasul Kwang.

Timp de două zile traversă un ţinut plăcut: după câmpuri verzi de orez, ude, urmau păduri de brad ale căror ace căzute formau un covor moale şi elastic sub paşii săi. Foarte aproape de Kwang, traversă o vale adăpostită, unde înfloreau din abundenţă rododendronii sălbatici şi, mai încolo, în aceeaşi după-amiază de vis, găsi o livadă de caişi înfloriţi al căror miros îi pişcă nările ca spuma şampaniei. Apoi începu urcuşul pantelor drepte şi râpoase.

Frigul devenea mai aspru cu fiecare pas. Noaptea, ghemuit la adăpostul unei stânci, asculta vântul şuierând şi bubuitul ca de tunet al apelor precipitate de topirea zăpezilor în trecători. Ziua, albul scânteietor şi aspru al culmilor îl orbea. Aerul îngheţat pătrundea în plămâni.

A cincea zi ajunse în vârful lanţului muntos, un pustiu

de gheţuri şi de stânci, şi se bucură să coboare pe celălalt versant. Poteca ieşea iar pe un vast platou înverzit, care continua cu coline rotunjite. Acolo erau păşunile despre care îi vorbise vărul domnului Pao.

Până acum, munţii îi serviseră pentru a se orienta pe drumul întortocheat; de aici încolo trebuia să conteze pe providenţă, pe busola sa şi pe bunul său simţ scoţian. Merse fără şovăială spre vest. Ţinutul îi amintea de zona de nord a Scoţiei. Întâlnea turme mari de capre şi oi care păşteau, stoice, şi fugeau îngrozite la apropierea lui. Surprinse şi fuga rapidă a unei gazele. Cu ţipete înnebunite, mii de raţe zburau din cuiburile lor ascunse printre tufele de iarbă dintr-o mlaştină şi întunecară cerul. Cum proviziile lui se sfârşeau, se grăbi să-şi umple traista cu ouă proaspete.

Nici potecă, nici arbori nu se vedeau pe platoul acesta, începea să-şi piardă orice speranţă că va descoperi satul. Însă în a noua zi, devreme, atunci când se gândea să se întoarcă, zări în faţa ochilor prima casă de când părăsise pantele. Se grăbi spre coliba de păstor, însă uşa era înţepenită cu noroi: era nelocuită. Pe când se înapoia plouat şi dezamăgit, văzu un tânăr care urca colina în urma turmei sale.

În vârstă cam de şaptesprezece ani, era mic şi nervos ca şi oile sale; faţa-i inteligentă şi veselă exprima mirare. Era îmbrăcat cu pantaloni scurţi de piele de oaie şi cu o pelerină de lână. La gât avea o cruciuliţă de Yuan de bronz, subţire ca hârtia de veche ce era, pe care era gravat grosolan un porumbel. Părintele Chisholm contemplă în tăcere crucea antică şi chipul plăcut al băiatului. În sfârşit, cuvintele îi veniră pe buze, îl salută pe tânăr şi se informă dacă era din satul Liu.

— Vin din satul creştin. Mă numesc Liu-Ta. Tatăl meu este unul dintre preoţii satului.

Liniştea se restabili. Misionarul crezu preferabil să nu întrebe mai mult. Se mărgini să spună:

— Vin de departe. Şi eu sunt preot. Îţi voi fi

recunoscător dacă mă vei duce la tine.

Satul se întindea într-o vale accidentată, la o distanţă de cinci *li* către vest, şi se compunea din treizeci de case ascunse între coline; împrejmuit cu ziduri de piatră, era înconjurat de mici câmpuri de cereale. Îl domina o bisericuţă de piatră, situată în mijlocul unei coline, după o bizară piramidă de piatră, umbrită de un *ginkgo*.

Abia pătrunse în sat că toată populaţia – bărbaţi, femei, copii şi câini – îl înconjură numaidecât, înghesuindu-se de curiozitate în jurul lui şi ca să-i ureze bun venit. Îl trăgeau de mânecă, îi atingeau ghetele şi-i examinau umbrela cu strigăte de admiraţie. În acest timp, Ta le dădea explicaţii rapide într-un dialect necunoscut. Mulţimea aceasta număra vreo şaizeci de persoane – de un tip primitiv şi robust, cu privirea naivă şi prietenoasă – ale căror trăsături trădau legături consangvine. Ta îl aduse imediat pe tatăl său, Liu-Chi, un om ca la cincizeci de ani, scund şi îndesat, cu o înfăţişare demnă şi simplă, cu o bărbuţă căruntă.

Vorbind rar, ca să fie înţeles, Liu-Chi declară:

— Ne bucurăm că aţi venit, părinte. Veniţi la mine să vă odihniţi puţin înainte de rugăciune.

Îl conduse pe părintele Chisholm către cea mai mare dintre locuinţe, construită pe o temelie de piatră, lângă biserică, şi-l pofti curtenitor într-o cameră joasă şi răcoroasă. La extremitatea acestei săli, Francis văzu o spinetă de mahon şi o pendulă cu roată, portugheză. Înmărmurit, mut de mirare, Francis nu putea să-şi desprindă privirea de la pendulă. Pe cadranul de aramă era gravat. *Lisabona, 1632.*

Însă Liu-Chi nu-i lăsă timp să studieze obiectele mai de aproape, căci întrebă:

— Doriţi să ţineţi dumneavoastră liturghia, părinte, sau preferaţi s-o fac eu?

Ca în vis, părintele Chisholm înclină capul în direcţia celuilalt. Involuntar, răspunse:

— Dumneavoastră... vă rog.

Era pradă unei imense confuzii. Însă simţea că e important să nu lămurească brutal misterele astea punând întrebări. Trebuia să se iniţieze încetul, cu răbdare, observând totul în jurul lui.

După o jumătate de oră, toţi erau adunaţi în biserică. De dimensiuni mici, fusese clădită cu gust, în stilul Renaşterii, în care se manifesta o influenţă arabă. Avea trei arcade simple perfect proporţionate. Uşa şi ferestrele erau susţinute de stâlpi drepţi. Zidurile erau împodobite cu mozaicuri neterminate.

Chisholm se aşeză în primul rând al unei congregaţii atente, înainte de a intra, fiecare se spălase pe mâini cu mare ceremonie. Cea mai mare parte dintre bărbaţi şi câteva femei îşi puseră pe cap bonete de rugăciune. Deodată cineva lovi într-un clopot fără limbă, iar Liu-Chi se apropie de altar îmbrăcat într-un veşmânt de un galben şters, încadrat de o parte şi de alta de câte un tânăr. Se întoarse şi adresă un salut ceremonios părintelui Chisholm şi întregii congregaţii. Apoi începu slujba.

Francis asistă îngenuncheat, ţeapăn, imobil, ca la un spectacol în vis. Îşi dădea seama că ceremonia era o bizară supravieţuire, o reflectare înduioşătoare a liturghiei. Fără îndoială, Liu-Chi nu ştia niciun cuvânt latin, fiindcă el slujea în limba chineză. Spuse mai întâi: *Confiteor*, apoi *Credo*. Când urcă la altar şi deschise cartea de rugăciuni imprimată pe pergament pe pupitrul său de lemn, Francis identifică limpede pasaje din Evanghelie, psalmodiate solemn în limba chineză. Era o traducere originală... Cu evlavie, îşi ţinea răsuflarea.

Congregaţia întreagă înaintă ca să se împărtăşească. Chiar şi copiii de sân erau aduşi până la treptele altarului. Liu-Chi coborî purtând un potir cu vin de orez. Îşi înmuie degetul mare şi-l puse pe buzele fiecărui credincios.

Înainte de a părăsi biserica, asistenţa se reuni în jurul statuii Salvatorului, apoi aprinse bastonaşe de tămâie şi le aşeză pe candelabrul masiv de la picioarele statuetei.

În sfârşit, fiecare se prosternă de trei ori şi se retrase respectuos.

Părintele Chisholm rămase în urmă, cu ochii plini de lacrimi, mişcat de aceste cucernicii copilăreşti şi simple, toate asemănătoare celor la care fusese de atâtea ori martor în Spania. Fireşte, ceremonia nu avea nicio validitate – el zâmbi uşor gândindu-se la indignarea abatelui Tarrant la vederea ei însă nu se îndoia că trebuie să fie plăcută lui Dumnezeu.

Liu-Chi îl aştepta afară ca să-l însoţească la el acasă. Acolo fusese pregătit un ospăţ. Înfometat, părintele Chisholm făcu mare cinste tocanei de oaie şi delicioasei ciorbe de varză în care pluteau găluşti şi ciudatei mâncări de orez cu miere sălbatică. În viaţa sa nu mâncase bucate atât de gustoase.

Ospăţul terminat, el începu să-l chestioneze pe Liu-Chi cu tact. Ar fi preferat să i se taie limba decât să-l mâhnească. Cu blândeţe şi încrezător, bătrânul îi dădea explicaţii. Convingerile sale erau creştine, naive ca ale unui copil şi, curios, amestecate cu tradiţii din *Tao-tê*. Poate chiar, gândea amuzat în sinea lui părintele Chisholm, şi cu un pic de nestorianism pe deasupra…

Liu-Chi povestea că credinţa lor se transmitea din tată în fiu, de generaţii. Fără să fie total despărţit de restul lumii, satul era totuşi foarte îndepărtat. Era atât de mic, atât de strâns în el, încât străinii nu pătrundeau aici decât foarte rar. Ei formau o mare familie. Existenţa lor pastorală le era suficientă. Recoltau cereale, şi aveau oi din abundenţă, chiar în epoca celor mai cumplite lipsuri. Brânzeturile se păstrau în burdufuri de oaie, şi fabricau, cu fasole, două feluri de unt – roşu şi negru, numit *chiang.* Se îmbrăcau cu lână scărmănată cu mâinile lor şi cu piei de oaie pentru a se apăra de frig. Preparau de asemenea, cu ajutorul acestor piei, un fel de pergament foarte preţuit la Pekin. Pe platourile lor trăiau o mulţime de mici capre sălbatice. Din când în când, un membru al familiei se ducea să vândă aceste produse.

Micul trib număra trei preoţi, destinaţi preoţiei chiar din copilărie. O zecimală de orez le era dată pentru unele servicii religioase. Manifestau o cucernicie aparte cu privire la cele Trei Sfinte Persoane, Sfânta Treime. Nu văzuseră niciodată, de când îşi puteau aminti, hirotonisirea unui preot. Părintele Chisholm ascultase foarte atent şi puse în sfârşit întrebarea care-l preocupa cel mai mult:

— Nu mi-aţi spus, de când datează comunitatea dumneavoastră?

Liu-Chi îl scrută pentru ultima dată pe vizitator. Apoi cu un zâmbet liniştit, se ridică şi se duse în camera vecină, de unde se întoarse numaidecât cu un pachet înfăşurat în piei de oaie. Îl întinse în tăcere preotului, pe care îl privi despachetând această comoară; apoi, văzându-l pe părintele Chisholm absorbit de conţinutul pachetului, se retrase cu paşi tiptil.

Era jurnalul părintelui Ribiero, redactat în portugheză, înnegrit, mânjit, dar încă lizibil. Cunoscând limba spaniolă, Francis putu să-l descifreze cu uşurinţă. Interesul extraordinar al documentului îl făcea să uite dificultăţile. Nemişcat, rămase cufundat acolo, mâna sa întorcând încet, din când în când, o pagină. Trei sute de ani trecuseră: vechea pendulă oprită îşi reluase tic-tacul.

Manuel Ribiero, misionar din Lisabona, sosise la Pekin, în 1625. Francis îşi reprezenta exact portughezul, un tânăr de douăzeci şi nouă de ani, micuţ, vioi, cu obrazul mat, cu ochi arzători, umil totuşi. La Pekin, tânărul misionar intrase în graţiile părintelui Adam Schall, celebrul iezuit german, misionar, curtean şi astronom, mare prieten şi fondator al canonului extraordinar al împăratului Chun-Chin. Timp de mai mulţi ani, părintele Ribiero împărţise cu el, într-o oarecare măsură, favoarea de care se bucura acest om uimitor, atât de abil să supravieţuiască intrigilor complicate ale Curţii Celeste şi care propaga credinţa creştină până în haremul imperial, zăpăcindu-şi duşmanii cei mai înverşunaţi prin predicţia

exactă a cometelor sau eclipselor, autor al unui nou calendar şi care ştiuse să-şi facă prietenii puternice şi să cucerească titluri distinse, pentru el şi pentru toţi urmaşii săi.

Apoi portughezul se rugase să fie trimis la regii din Tartaria. Adam Schall cedase dorinţei sale. O caravană somptuos echipată şi formidabil înarmată se organizase şi părăsise Pekinul în ziua Adormirii Maicii Domnului, în 1629. Totuşi, nu putuse să-şi atingă scopul. Atacaţi prin surprindere de o hoardă de bandiţi pe versantul de nord al munţilor Kwang, apărătorii săi cei mai curajoşi aruncaseră armele ca să poată fugi mai uşor. Comorile caravanei fuseseră prădate. Părintele Ribiero scăpase, însă grav rănit de săgeţile de silex, neputând să salveze din dezastru decât efecte personale şi esenţialul echipamentului său ecleziastic. Pierdut în zăpadă, se încredinţase lui Dumnezeu şi se oferise jertfă. Însă frigul îi îngheţase rănile. În ziua următoare se târâse până la o colibă de ciobani, în care rămăsese şase luni, între viaţă şi moarte. În acest timp, la Pekin se aflase din sursă sigură că părintele Ribiero fusese masacrat. Nu se trimisese deci nicio expediţie să-l caute.

Când portughezul observase că se însănătoşeşte, încercase să-l anunţe pe Adam Schall. Însă timpul trecea şi el rămânea. Aceste platouri vaste, ierboase îi dăduseră un nou sens al valorilor, aici dobândise obiceiul contemplării. Pe de altă parte, trei mii de *li* îl despărţeau de Pekin, distanţă care ar fi pus pe gânduri şi pe omul cel mai curajos. El se hotărî să reunească pe loc câţiva ciobani şi să întemeieze un sat. Ridicase o biserică. Astfel ajunsese prietenul şi pastorul nu al regelui Tartariei, ci al acestui umil cătun.

Cu un suspin, Francis închise jurnalul. Se lăsa seara şi el stătea încă acolo, adâncit în gânduri, obsedat de viziuni. Apoi se ridică şi se duse la piramida de pietre din vecinătatea bisericii. Îngenunche şi se rugă mult timp pe

mormântul părintelui Ribiero.

Petrecu opt zile în satul lui Liu-Chi. Fără a jigni pe nimeni, îi convinse să-i permită să confirme toate botezurile şi căsătoriile. Oficie liturghia. Cu blândeţe, la momentul potrivit, sugeră îndreptarea unor practici. I-ar fi luat prea mult timp ca să readucă satul la o ortodoxie strictă: i-ar fi trebuit luni, nu ani. Avea vreo importanţă? Va proceda treptat. Comunitatea aceasta mică îi părea proaspătă şi sănătoasă ca un măr frumos.

Le povesti frumoase legende. Seara se aprindea un foc mare înaintea casei lui Liu-Chi şi sătenii se aşezau toţi în jurul lui: stând pe prag, Francis vorbea acestui auditoriu tăcut şi atent, cu ochi scăpărători. Nu se mai săturau să afle că religia lor era răspândită în lumea întreagă. Erau încântaţi de descrierea măreţelor catedrale din Europa, de miile de credincioşi care se duc la Sfântul Petru, regi mari, prinţi puternici, oameni de stat şi nobili seniori, ca să adore pe acest Dumnezeu din Cer pe care şi ei îl adorau aici, Stăpânul şi Prietenul lor. Această comuniune creştină, despre care până acum nu avuseseră decât o vagă idee, îi umplea de orgoliu.

Pe feţele acestea suspendate de buzele lui, pe care jucau umbre şi lumini, se zugrăvea o uimire fericită şi Francis îl simţea pe părintele Ribiero foarte aproape, surâzător, mulţumit de el. Uneori era ispitit să renunţe la Pai-Tan şi să se consacre acestor oameni simpli. Ce fericit ar fi el aici! Ar polei cu atâta dragoste această bijuterie veche, descoperită brusc în acest pustiu. Însă nu, satul era prea mic, prea depărtat. N-ar putea ajunge niciodată centrul unei adevărate misiuni. Respinse hotărât ispita.

Tânărul Ta îl urma pretutindeni. Acum nu se mai numea Ta, ci Iosif, căci îşi alesese acest nume pentru a fi botezat din nou. Încurajat de noul nume, îl rugase pe Francis să-i permită să slujească liturghia şi acesta consimţise, surâzând, deşi Iosif nu ştia nicio silabă latinească.

În ajunul plecării, părintele Chisholm stătea în faţa

casei, când apăru Iosif; expresia lui, de obicei veselă, era tristă: venea însă primul să asculte ultima discuţie. La vederea tânărului, preotul înţelese deodată regretele acestuia şi avu o inspiraţie fericită.

— Iosif! Ţi-ar plăcea să mergi cu mine dacă tatăl tău ar consimţi? Ai putea să-mi fii foarte folositor.

Tânărul sări în sus de bucurie, apoi căzu la picioarele preotului şi-i sărută mâna.

— Stăpâne, speram că mi-o veţi cere. Tatăl meu este de acord. Vă voi servi din toată inima.

— Calea noastră va fi adesea grea, Iosif!

— Însă vom fi împreună, Stăpâne, şi vom învinge greutăţile.

Părintele Chisholm îl ridică pe tânăr. Era mişcat. Simţea că acţionase cu înţelepciune.

A doua zi terminară pregătirile de plecare. Îngrijorat şi surâzător, Iosif îşi făcea de lucru, împovărând peste măsură cei doi căluţi cu părul des pe care îi încărcase încă din zori. Băieţii mai mici se adunaseră în jurul lui, căci plecarea aceasta făcuse vâlvă. În biserică, părintele termină să-i mulţumească lui Dumnezeu. Când se ridică, Liu-Chi îi făcu semn să-l urmeze în cripta sanctuarului. Dintr-un cufăr de cedru, scoase un patrafir magnific, în întregime brodat cu aur. Satinul era pe alocuri subţire ca hârtia, totuşi, veşmântul era neatins, bun de întrebuinţat, deşi de o valoare nepreţuită. Bătrânul surâse când văzu expresia zugrăvită pe chipul lui Francis.

— Vă place acest umil obiect?

— Are o lucrătură foarte aleasă.

— Luaţi-l. Este al dumneavoastră.

Toate protestele lui rămaseră zadarnice. Liu-Chi stăruia să-i ofer această minune. Înfăşurat într-o pânză de cânepă nouă, patrafirul fu vârât în sacul lui Iosif.

În sfârşit, Francis trebui să-şi ia rămas-bun. Îi binecuvântă şi le promise solemn că va reveni înainte de şase luni. Data viitoare, călătoria va fi mult mai uşoară, călare şi cu Iosif călăuză. Apoi amândoi încălecară căluţii

şi, unul lângă altul, urcară pe platouri. Tot satul îi urmări cu priviri pline de iubire.

Părintele Chisholm şi Iosif îşi grăbiră caii. Credinţa lui Francis era reînsufleţită, magnific întărită. Îl susţinea o nouă speranţă.

3

Vara care urmase după înapoierea lor la Pai-Tan se scursese. Anotimpul rece se apropia. Iosif ajută să repare staulul, astupă crăpăturile cu noroi şi caolin. Două paturi de lemn se sprijineau acum de zid şi un brasero ţinea loc de vatră pe pământul bătătorit.

Iosif, a cărui poftă de mâncare era excelentă, adunase o baterie respectabilă de ustensile de bucătărie. Tânărul, mai puţin angelic, ajunsese să fíe bine cunoscut: flecărea bucuros, preţuia grozav laudele, ocazional se putea arăta încăpăţânat şi şterpelea, cu o naivă îndemânare, pepenii verzi bine copţi ai zarzavagiului vecin.

Francis era încă hotărât să nu părăsească umilul lor adăpost până când nu vedea ce întorsătură vor lua evenimentele. Puţin câte puţin, câteva suflete timide se furişară în capela lui din strada Fabricanţilor de Plase. Prima fusese o femeie bătrână; scosese un şirag de mătănii din sacul care îi servea de haină; era atât de sfioasă, că o vorbă ar fi fost de-ajuns să o ia la fugă.

Francis se abţinuse cu greu să-i adreseze cuvântul şi a doua zi revenise cu fiica ei.

Numărul jalnic de restrâns de credincioşi nu-l descuraja nicidecum. Hotărârea sa de a nu converti nici prin măguliri, nici prin daruri era de neclintit. Dispensarul mergea admirabil. Aparent, lipsa lui fusese regretată. La întoarcere, o adevărată curte de miracole se înjghebase la uşa lui Hung. Practica îi exersase judecata şi chiar dibăcia. Tot soiul de boli treceau prin faţa lui: afecţiuni de piele, colici, tuse, enterite, îngrozitoare afecţiuni de ochi

sau de urechi, plăgi care proveneau mai ales ca urmare a murdăriei şi a promiscuităţii. Simpla igienă şi un tonic amar făceau adevărate minuni. Puţin hipermanganat valora cât greutatea lui în aur.

În momentul în care micul lui stoc era pe sfârşite, răspunsul la cererea adresată doctorului Tulloch sosi sub forma unei cutii mari plină cu vată, bandaje, tinctură de iod şi antiseptice, ulei de ricin şi cloruri, pe fundul căreia se găseau aceste cuvinte scrise în grabă pe o reţetă:

Sfinţia Voastră! Credeam că eu eram cel care visa să meargă să îngrijească bolnavii la tropice! De când eşti medic? Atâta rău: vindecă ce poţi şi omoară restul. Aici sunt câteva bagatele care îţi vor fi de folos.

„Bagatelele” în chestiune constau dintr-o mică trusă cu un bisturiu, foarfeci şi forceps. Într-un post-scriptum adauga: *Bagă de seamă că fac un raport asupra activităţii tale la Asociaţia medicilor britanici, Papei şi la Chung-Lung-Soo.*

Francis zâmbi la această glumă, însă recunoştinţa îl sufoca. Susţinut astfel în eforturile sale şi întărit de prezenţa lui Iosif, simţea un entuziasm nou. Nu muncise niciodată atât de greu, nici nu dormise mai bine în viaţa lui.

Totuşi, într-o noapte de noiembrie fu deşteptat brusc dintr-un somn uşor şi tulbure. Frigul era înţepător. În întunericul nemişcat percepu respiraţia adâncă şi calmă a lui Iosif. Se strădui o clipă să se debaraseze de vaga sa nelinişte, însă nu reuşi. Se sculă, având grijă să nu îl trezească pe tovarăşul său adormit şi ieşi afară în ogradă. Noaptea îngheţată îl izbi ca un pumnal, aerul îi străbătea dureros plămânii la fiecare respiraţie. Pe cer nu lucea nicio stea, însă zăpada îngheţată răspândea un alb ciudat şi luminos. Liniştea părea să se întindă pe o sută de leghe împrejur. Era impresionat. Deodată, în acest calm i se păru că aude un scâncet slab şi nelămurit. Sigur că se

înşela, ascultă fără să perceapă ceva. Când se înapoie însă în staul, se auzi iar ceva asemănător cu piuitul stins al unei păsări rănite. Se opri nehotărât, apoi, încet, se îndreptă spre locul de unde părea că vine sunetul pe care-l auzise.

În afara îngrăditurii, la vreo zece metri mai jos pe cărare se împiedică de o formă întunecată: o femeie căzută, cu faţa afundată în zăpada îngheţată şi aspră. Era moartă, însă sub ea, ascuns în veşmintele ei, la piept, descoperi un bebeluş care mişca.

Se aplecă şi luă în braţe micuţa fiinţă, rece ca un peşte, însă atât de dulce. Inima îi bătea să se rupă. Alergând, alunecând, căzând aproape, se duse spre staul şi-l chemă pe Iosif.

Lângă brasero bine încălzit, la lumina şi la căldura flăcării, preotul şi ajutorul său se aplecară asupra copilului. Nu avea mai mult de un an. La lumina focului, ochii lui negri şi sălbatici priveau, neîncrezător. Din vreme în vreme, scâncea.

— Îi e foame, zise Iosif, perspicace.

Încălziră puţin lapte şi-l vărsară într-un potir de împărtăşanie. Apoi părintele Chisholm rupse o bucată de pânză curată şi o vârî ca o meşă în gâtul strâmt al flaconului. Copilul supse cu poftă. Cinci minute mai târziu, laptele era băut şi bebeluşul dormea. Preotul îl înfăşură într-o cuvertură de pe patul lui.

Era adânc mişcat. Simplicitatea sosirii acestei mici fiinţe în staul, venit din întunecimile reci, îi apărea ca un semn al lui Dumnezeu. Nimic în hainele mamei nu conţinea cea mai mică indicaţie asupra originii sale, însă trăsăturile lui, marcate de mizerie, erau fine şi de tip tătar. O bandă de nomazi trecuse în ajun; poate că, doborâtă de frig, femeia se oprise aici să moară. Căută un nume pentru copilaş. Era ziua Sfintei Anna. Da, o va boteza Anna.

— Mâine, Iosif, va trebui să căutăm o femeie care să se ocupe de acest dar al Cerului.

Iosif ridică din umeri.

— Nimeni nu va adopta o fetiţă, stăpâne.

— Nu-mi propun să fac să fie adoptată, zise părintele sever.

El vedea limpede drumul de urmat. Copilaşul acesta încredinţat lui de Dumnezeu va fi primul la temelia orfelinatului pe care îl visa de la sosirea în Pai-Tan. Va avea nevoie de ajutor, desigur. Mai târziu, bunele surori vor veni – însă era încă prea departe. Aşezat pe pământul bătătorit, lângă jăraticul cu sclipiri roşiatice, contemplându-şi minuscula protejată adormită, înţelese că ea era garanţia cerească a succesului întreprinderii sale.

Iosif fu cel care, mereu la curent cu toate bârfele, îl informă pe părintele Chisholm despre boala fiului domnului Chia. Anotimpul rece se prelungea, munţii Kwang erau încă acoperiţi de zăpadă şi Iosif, suflând mereu, vesel, în degetele sale amorţite de frig, flecărea după liturghie, în timp ce preotul şi cu el puneau la loc podoabele sacerdotale.

— Mâna mea este paralizată ca şi a micului Chia-Yu.

Chia-Yu îşi jupuise degetul mare, nu se ştia cum, dar, ca urmare, cele „cinci elemente” ale sale erau tulburate; tumoarea se răpândise în tot braţul, care se umflase, iar corpul copilului, descărnat, ardea. Îl îngrijeau trei medici din oraş şi i se administraseră doctoriile cele mai scumpe. Acum fusese trimis degrabă un mesager la Sen Siang ca să procure un panaceu făcut din ochi de broască luaţi în timpul ciclului lunei Dragonului.

— Se va vindeca, conchise Iosif, optimist, cu un zâmbet care făcea să-i lucească dinţii albi. *Hao kao* nu greşeşte... spre fericirea domnului Chia, căci Yu este unicul său fiu.

Patru zile mai târziu, la aceeaşi oră, două lectici închise, dintre care una goală, se opreau în faţa capelei din strada Fabricanţilor de Plase şi, puţin mai târziu, silueta vărului domnului Pao, înfăşurată într-o tunică

vătuită, se înclina grav înaintea părintelui Chisholm. Mai întâi se scuză că-l deranjează, apoi îl rugă pe părinte să-l întovărăşească la domnul Chia.

Uluit de ceea ce părea că se subînţelege din invitaţia aceasta, Francis ezită. Familiile Pao şi Chia erau de două ori legaţi prin căsătorii şi afaceri. Cele două familii erau foarte influente. După întoarcerea sa din satul Liu, se întâmplase destul de des ca Francis să-l întâlnească pe vărul domnului Pao, subţire, distant şi cinic într-o măsură acceptabilă, de altfel şi văr primar cu domnul Chia. El îşi dăduse seama că marele mandarin îl stima. Însă vizita aceasta neaşteptată era o foarte mare dovadă de încredere. Îmbrăcă pardesiul şi îşi puse pălăria, cuprins de o subită teamă.

În casa lui Chia domnea o linişte profundă. Verandele închise cu grilaj erau pustii, bazinul cu peşti era îngheţat. Paşii lor răsunau solemn în curţile goale. Două tufe mari de iasomie învelite în saci străjuiau uşa de aur roşu ca doi uriaşi adormiţi. Din apartamentul femeilor, situat în cealaltă parte a teraselor, se auzeau suspine înăbuşite.

Se întunecase în camera în care Chia-Yu şedea pe un *kang* încălzit, păzit de trei medici bărboşi, în haine luxoase, aşezaţi pe rogojini de trestie. Din când în când, unul dintre ei se apleca şi punea câte un cărbune în *kang*-ul în formă de cutie. Într-un colţ, un preot taoist, îmbrăcat într-o tunică de culoarea ardeziei, murmura vrăji ca să gonească diavolul, cu acompaniament de flaute, după peretele de bambus.

Yu fusese un copil frumos, de şase ani, cu obrazul de fildeş vechi şi cu ochii de cărbune. Crescut în cea mai strictă tradiţie de respect pentru părinţi, era adorat, însă nu răzgâiat. Acum, răpus de o febră persistentă şi de dureri atroce, sta întins pe spate şi gemea; oasele lui aproape străpungeau pielea, buzele uscate se schimonoseau, iar ochii priveau fix în tavan, fără să se mişte. Braţul drept, livid, umflat, era învelit într-un plasture murdar şi presărat cu bucăţi mici de hârtie

imprimată. Când vărul domnului Pao şi părintele intrară, o linişte adâncă puse stăpânire pe camera bolnavului; apoi taoistul îşi reluă murmurul, în timp ce cei trei medici, mai ţepeni ca niciodată, continuau să supravegheze *kang*-ul.

Aplecat spre copilul care zăcea în nesimţire, cu mâna pe fruntea lui arzătoare, părintele Chisholm nu se iluziona asupra rezultatului unei intervenţii. Dificultăţile actuale nu ar fi nimic în comparaţie cu persecuţiile care ar urma unei intervenţii inutile. Însă starea disperată a micuţului şi pericolele aşa-zisului tratament îi dădură curaj. Începu să desfacă uşor, dar repede, *hao kao*-ul, infecta cataplasmă pe care o întâlnise de atâtea ori la dispensar. În sfârşit eliberat, braţul fu spălat în apă călduţă, mai că plutea ca un burduf plin de putreziciuni şi pielea întinsă luci, verzui. Cu inima bătând, Francis continuă fără ezitare. Scoase din buzunar micuţa trusă, cadoul lui Tulloch, şi luă de-acolo unicul bisturiu. Conştient de lipsa sa de experienţă, vedea totuşi bine că fără intervenţia aceasta copilul muribund va expira fără îndoială. Simţea că era observat de toţi ochii care, în aparenţă, erau fixaţi aiurea şi ghicea spaima grozavă şi îndoiala care îl înăbuşeau pe vărul domnului Pao, care sta în picioare, nemişcat, în spatele lui. Adresă în gând o scurtă rugă sfântului Andrei; în sfârşit, cu o mână fermă, înfipse bisturiul şi practică o incizie lungă şi profundă.

Puroiul ţâşni imediat din rană şi se scurse în ligheanul de pământ aşezat dedesubt. Se degajă un miros oribil, greţos. Niciodată Francis nu respirase cu atâta recunoştinţă. Presă rana din două părţi, ca s-o cureţe de puroi; umflătura scăzuse la jumătate şi fu aşa de mulţumit încât îi veni ameţeală.

Când în sfârşit îşi reveni, după ce pansase rana cu comprese umede şi cârpă curată, se surprinse murmurând prosteşte în engleză: „Cred că, cu puţin noroc, se va dezumfla!” Era formula obişnuită a bătrânului doctor Tulloch...

Cu toată nervozitatea sa, se străduia, retrăgându-se, să

pară degajat şi recomandă vărului domnului Pao, care-l însoţise tăcut până la lectică:

— Când se va deştepta, să i se de o supă hrănitoare. Dar deloc *hao kao*. Mâine voi veni iar.

Din ziua următoare, micului Yu îi mergea bine. Febra aproape dispăruse, dormise bine şi băuse mai multe ceşti cu supă de pui. Fără bisturiul miraculos şi strălucitor, neîndoios că ar fi murit.

— Continuaţi să-l alimentaţi, zise părintele Chisholm plecând – şi de astă dată zâmbea sincer –, voi reveni mâine.

— Mulţumesc.

Vărul domnului Pao tuşi.

— Nu e necesar.

După o tăcere jenantă, reluă:

— Vă suntem adânc recunoscători. Domnul Chia era distrus de durere, însă acum, fiul lui vindecându-se, şi lui îi e mai bine, aşa că în curând va fi în stare să se arate.

Mandarinul se înclină, cu mâinile discret ascunse în mâneci şi dispăru.

Părintele Chisholm coborî strada cu paşi mari – refuzase îndârjit lectica – pradă unei amare şi arzătoare indignări. Asta era toată recunoştinţa lor – îl puneau la uşă, fără un cuvânt, când el scăpase viaţa acestui copil cu riscul, poate, al propriei existenţe!... De la început până la sfârşit nici nu îl zărise pe acest mizerabil! Chia care, încă pe jonca cu care sosise, nu binevoise să-l onoreze cu o privire. Strângea pumnii, luptându-se cu demonul său familiar:

— Doamne, dă-mi seninătate! Nu lăsa ca acest blestemat păcat al mâniei să mă stăpânească astfel! Redă blândeţe şi smerenie inimii mele. Dă-mi umilinţă, Doamne! La urma urmelor, mila Ta, providenţa Ta divină au salvat acest copil. Facă-se voia Ta, Doamne, nu a mea! Eu sunt resemnat. Dar, Doamne! – deodată furios – totuşi trebuie să recunosc că, orice s-ar spune, sunt nişte ingraţi.

Câteva zile, Francis evită cu grijă cartierul negustorilor. Nu numai orgoliul său fusese rănit. Asculta în linişte flecărelile lui Iosif, care relata progresele rapide ale vindecării micului Yu şi descria generozitatea domnului Chia faţă de învăţaţii doctori, darurile sale la templul din Lao Tseu, răsplătind vrăjile care îl scăpaseră pe fiul său preaiubit de demonul căruia îi căzuse pradă.

— Nu e remarcabil, dragul meu părinte, că dărniciile nobilului mandarin sunt răspândite asupra atâtor oameni?

— Cu totul remarcabil, aprobă părintele Chisholm, scurt şi aspru, dar în sinea lui clocotea.

După o săptămână, când era gata să închidă dispensarul la sfârşitul unei după-amieze goale şi nefolositoare, îl văzu deodată pe domnul Chia apărând discret după un flacon în care preparase nişte hipermanganat.

Tresări brusc de mânie, dar nu rosti niciun cuvânt. Negustorul îmbrăcase un costum luxos: o măreaţă robă de satin negru, cu o jachetă galbenă, cu cizme de velur brodat, într-una având înfipt evantaiul de ceremonie. Pe cap purta o bonetă mică de satin. Pe chipul lui se vedea întipărită o demnitate solemnă; mici apărători de aur îi protejau unghiile foarte lungi. Expresia sa cultivată şi inteligentă, manierele delicate arătau buna educaţie. Însă pe faţa lui era zugrăvită o uşoară melancolie.

— Am venit, zise el.

— Într-adevăr.

Tonul lui Francis nu avea nimic încurajator. Continuă să agite soluţia violet.

— Au fost atâtea chestiuni de aranjat, atâtea afaceri care m-au absorbit. Însă acum – se înclină, resemnat – iată-mă.

— Şi ce vreţi? întrebă Francis scurt.

O uşoară surpriză apăru pe faţa domnului Chia.

— Să devin creştin, fireşte.

Se lăsă un moment o linişte ca de mormânt. După toate regulile, clipa aceasta trebuia să fie suprema

recompensă a atâtor luni de eforturi sterile, minunatele premise ale secerişului: şeful neîmblânzit se oferea cu capul plecat să primească botezul. Însă faţa părintelui Chisholm nu exprima nici cea mai mică bucurie. Îşi muşcă buzele nerăbdător, apoi întrebă încet:

— Aveţi credinţă?

— Nu, îi răspunse trist.

— Doriţi să primiţi o instruire religioasă?

— N-am timp. Făcu o uşoară plecăciune. Doresc numai să devin creştin.

— Doresc? Ce înţelegeţi dumneavoastră prin asta?

Domnul Chia zâmbi vag.

— Nu e limpede? Sunt gata să profesez religia dumneavoastră.

— Nu, nu e limpede. Şi nu o doriţi deloc. De ce aţi venit aici?

Sângele urcase în obrajii preotului.

— Ca să mă achit de datorie, răspunse simplu domnul Chia. Dumneavoastră mi-aţi făcut un imens serviciu. Aş vrea, la rândul meu, să fac tot ce stă în puterea mea pentru dumneavoastră.

Părintele Chisholm cutreiera încăperea iritat. Tentaţia era puternică şi avea o mare dorinţă să-i cedeze, dar nu putea. Atunci mânia izbucni.

— Nu e cinstit. E rău. Dumneavoastră nu aveţi nici dorinţa de a fi creştin, nici credinţa. Dacă v-aş primi, aş fi un falsificator faţă de Dumnezeu. Dumneavoastră nu-mi datoraţi nimic. Şi acum plecaţi vă rog.

Mai întâi, domnul Chia nu voi să-şi creadă urechilor.

— Vreţi să spuneţi că refuzaţi să mă admiteţi?

— Exprimaţi foarte politicos gândul meu, bombăni părintele Chisholm.

O schimbare miraculoasă se operă în atitudinea negustorului. Ochii lui străluceau, aerul lui melancolic căzu ca un văl. Se stăpâni cu greutate; deşi părea gata să sară în sus de bucurie, se stăpâni. Se înclină de trei ori, după toate regulile, şi reuşi chiar să-şi controleze vocea..

— Regret că nu mă puteţi primi. Sunt nedemn, fireşte. Cu toate astea, poate că, într-un fel...

Se întrerupse, făcu iar trei plecăciuni, apoi ieşi de-a-ndăratelea.

Seara, pe când părintele Chisholm şedea lângă brasero, atât de întunecat la faţă încât Iosif, care pregătea de mult o farfurie suculentă cu orez, cu midii de râu, de-abia îndrăznea să-l privească, afară izbucniră deodată petarde. Şase servitori ai domnului Chia supravegheau pe drum, cu mare ceremonie, detunăturile. Apoi, vărul domnului Pao înaintă, se înclină şi dădu părintelui Chisholm un pergament învelit într-o hârtie roşie.

— Domnul Chia vă roagă să binevoiţi a-i face onoarea să primiţi acest cadou neînsemnat: titlurile proprietăţii colinei Jade Vert Vif, inclusiv carierele de argilă roşie. Domeniul este al dumneavoastră, liber de orice sarcini pentru totdeauna. Domnul Chia vă roagă, în afară de aceasta, să primiţi în serviciul dumneavoastră douăzeci din lucrătorii săi ca să ridicaţi toate construcţiile de care aveţi nevoie, până la terminarea lor.

Francis era aşa de uluit, încât amuţi. Contempla silueta vărului domnului Pao şi a domnului Chia, care se retrăgeau într-un calm desăvârşit. Apoi parcurse enervat documentele şi strigă foarte vesel:

— Iosif, Iosif!

Iosif veni alergând, temându-se de o nouă nenorocire. Expresia stăpânului său îl linişti. Se duseră împreună până la colina Jade Vert Vif şi acolo, în lumina lunii, printre cedrii mari, amândoi intonară *Magnificat* cu glas tare.

Francis, cu capul descoperit, rămânea absorbit de viziunea a ceea ce avea să creeze el pe această minunată poziţie. Se rugase cu credinţă şi rugăciunea sa fusese ascultată.

Iosif, căruia frigul aspru îi aţâţa pofta de mâncare, îl aştepta fără să se plângă şi se bucura de fericirea care se

reflecta pe chipul preotului, felicitându-se în acelaşi timp că avusese prezenţa de spirit să tragă oala de pe foc.

4

După un an şi jumătate, în mai, când întreaga provincie Chek-Kow se bucura de un interval scurt, însă plăcut, între brumele iernii şi căldurile toride ale verii, părintele Chisholm trecea pragul noii Misiuni Sfântul Andrei.

Niciodată nu încercase o mulţumire atât de liniştitoare. Aerul cristalin în care se roteau în zbor porumbei albi era blând şi plăcut. Când ajunse la marele smochin care, după planurile sale, umbrea curtea de onoare a Misiunii, aruncă peste umăr o privire în care mândria se amesteca cu puţină teamă şi uimire, ca şi când un asemenea miracol ar fi putut să dispară în noapte.

Totuşi, înaintea lui, strălucitoare şi măreţe, se înălţau o biserică frumoasă, străjuită de cedri, casa lui, unde jaluzelele stacojii dădeau o notă vie, apoi micuţa şcoală, infirmeria spaţioasă, cu uşa deschizându-se în zidul exterior; în fine, o altă incintă, umbrită de arbori de papaia şi catalpa, din grădina lui nou desenată şi plantată.

Suspină cu zâmbetul pe buze, binecuvântând preţioasa carieră de argilă care, datorită numeroaselor experienţe de ardere, îi furnizase cărămizi de un încântător roz pastel. Misiunea sa devenise astfel o simfonie în roşu. Mulţumea Cerului, de altfel, pentru un şir de miracole: inepuizabila generozitate a domnului Chia; iscusinţa răbdătoare a lucrătorilor, cvasiincoruptibilitatea arhitectului şi chiar vremea splendidă care favorizase ceremonia inaugurării, cu o săptămână înainte, în prezenţa familiilor Chia şi Pao.

Numai pentru simpla plăcere de a contempla clasele goale, le vizită pe toate: şi pe furiş, ca un şcolar, prin ferestre, admira tablele negre, toate noi, de pe pereţii

daţi cu var, băncile verzi, confecţionate cu mâinile lui, ca şi tablele negre. Îi încălzea inima să ştie că el contribuise personal la mobilarea acestei încăperi. Dar amintirea a ceea ce îi rămânea încă de făcut îl conduse spre extremitatea grădinii, unde, lângă uşa mică, alături de atelierul său particular, era instalat un cuptor de cărămidă.

Foarte fericit, dezbrăcă sutana veche şi, în pantaloni scurţi cu bretele şi cu mânecile sumese, apucă o lopată de lemn şi începu să fărâme argila umedă. A doua zi trebuia să sosească cele trei surori. Casa lor era terminată, împodobită cu perdele albe şi strălucind de curăţenie. Dar ambiţia sa supremă, construcţia unei loggia, unde ele s-ar putea odihni şi medita, nu era complet terminată; îi mai trebuia un cuptor de cărămizi din propria-i fabricaţie. Tot modelând pământul argilos, modela în gând şi viitorul.

Nimic nu era mai important decât sosirea acestor călugăriţe, îşi dăduse seama chiar de la început; venirea lor îl costase mari eforturi şi rugi fierbinţi: trebuise să scrie scrisori peste scrisori părintelui Mealey şi chiar episcopului, în timp ce misiunea lua fiinţă treptat. Numai un arhanghel, gândea el, ar putea să convertească chinezii adulţi. Rasa, ignoranţa, ascendentul unei credinţe mai vechi, toate acestea constituiau obstacole puternice dacă cineva voia să le înfrângă în mod cinstit; şi pe Atotputernic l-ar dezgusta să se tot aştepte de la El miracole pentru fiecare caz în parte. E adevărat că acum, cu biserica asta frumoasă şi nouă, suflete pocăite, din ce în ce mai numeroase, se aventurau la liturghie. Congregaţia lui număra şaizeci de persoane. Când sunetele Kyriei se înălţau, păreau să fie o mulţime.

Cu toate acestea, cele mai dragi speranţe ale sale se îndreptau spre copii. Aici, copiii se puteau cumpăra, s-ar putea zice, pe nimic. Foametea, o mizerie sfâşietoare şi tradiţia confucianistă făceau, mai ales din fete, o marfă fără valoare. Dintr-un foc şcoala s-ar popula cu elevi,

hrăniţi şi îngrijiţi chiar de surorile Misiunii. Ei s-ar juca cu cercul, ar înveseli grădinile cu râsetele lor, ar învăţa să citească şi catehismul. Viitorul aparţinea copiilor şi copiii vor aparţine lui Dumnezeu.

Zâmbi la propriile-i gânduri, privind întruna cărbunii în cuptor, în cursul acestor lungi luni, petrecute printre aceşti străini, năzuise adesea la o relaxare, la un contact cu oamenii din rasa sa. Maica Maria-Veronica de origine bavareză, petrecuse cinci ani la Bunul Ajutor din Londra, iar celelalte două călugăriţe care o însoţeau, o franţuzoaică, sora Clotilde, şi o belgiancă, sora Martha, trăiseră şi ele la Liverpool. Sosind direct din Anglia, ele îi vor aduce cel puţin o adiere din aerul ţării lui.

Puţin neliniştit, fiindcă îşi dăduse multă osteneală să iasă lucrurile bine, trecu în revistă pregătirile de primire pentru a doua zi: câteva petarde, după obiceiul chinezesc, însă nu prea multe, de teamă să nu sperie doamnele, la debarcader, unde le aşteptau trei dintre cele mai bune lectici din Pai-Tai. Ceaiul va fi servit chiar când vor sosi la Misiune. După un moment de odihnă, binecuvântarea – bănuia că le vor plăcea florile – şi apoi un ospăţ de gală.

Îi veni să râdă la gândul meniului acestui supeu. Ei bine! sărmanele se vor obişnui repede cu mâncarea modestă... În ceea ce-l priveşte, pofta de mâncare este aproape inexistentă. În timpul construcţiei Misiunii, nu prea ştie cu ce s-a hrănit; mereu cocoţat pe schele sau studiind planuri cu arhitectul domnului Chia, înghiţea în grabă puţin orez dres cu soia. Dar cu ocazia asta, Iosif fusese trimis la oraş, de unde aducea fructe de maghier, chow-chow şi, delicateţe rară, dropie proaspătă de Shan-Si, din Nord.

Deodată, un zgomot de paşi îi întrerupse meditaţia. Înălţă capul. Când se întoarse, uşa se deschise. Călăuzite de un băiat zdrenţăros, de pe chei, intrară trei călugăriţe. Cum veşmintele lor de călătorie erau pline de praf, arătau jenate şi neliniştite. Ezitară, apoi înaintară şovăind,

neîncrezătoare, pe aleea grădinii. Prima, care trebuia să aibă patruzeci de ani, era frumoasă şi cu o înfăţişare mândră. Chipul ei era fin modelat, ochii albaştri cu ploape grele aveau o privire autoritară. Palidă de oboseală, însă dreaptă în mândria ei, se silea să ţină capul sus. De-abia privi la Francis şi i se adresă într-o chinezească acceptabilă:

— Binevoieşte să ne duci imediat la părintele misionar.

Uimit de aspectul lor jalnic, le răspunse în aceeaşi limbă:

— Eraţi aşteptate abia mâine...

— Trebuie deci să ne întoarcem la corabia aceea îngrozitoare?

Tremura de o indignare abia stăpânită.

— Du-ne imediat la stăpânul dumitale.

El răspunse încet în engleză:

— Eu sunt părintele Chisholm.

Ochii ei, care inspectau clădirile Misiunii, se îndreptară neîncrezători asupra acestui omuleţ cu mânecile suflecate. Cercetă cu o deznădejde crescândă veşmintele lui de lucru, mâinile murdare, ghetele mânjite şi noroiul care ajunsese să-l murdărească până şi pe obraji. El murmură stângaci:

— Regret... sunt profund mâhnit că n-am putut veni în întâmpinarea dumneavoastră.

O clipă, resentimentul birui:

— O manifestare de bun venit ar fi părut firească după o călătorie de nouă mii de kilometri! Însă... scrisoarea indica limpede...

Ea îl întrerupse cu un gest scurt:

— Binevoiţi să ne arătaţi apartamentele noastre. Tovarăşele mele – refuza mândră să admită propria oboseală – sunt complet extenuate.

Francis ar fi vrut să le explice, dar văzându-le pe cele două călugăriţe cu privirile fixe şi neliniştite, se opri. Într-o tăcere penibilă, le conduse la locuinţa lor.

— Cred că vă veţi simţi bine. Voi trimite să vi se aducă

bagajele. Poate veţi accepta să cinaţi astă-seară la mine?

— Vă mulţumim. Imposibil.

Tonul fu rece. Cu ochii înlăcrimaţi, îşi netezeşte hainele de drum.

— Dar dacă aţi putea să ne procuraţi lapte şi fructe, mâine vom fi gata să începem treaba.

Învins şi umilit, se înapoie acasă, se spălă şi se schimbă. Printre hârtiile sale găsi scrisoarea din Tien Tsin şi o examină cu multă atenţie. Data sosirii era 9 mai, adică mâine. Rupse scrisoarea în bucăţele. Se gândea la delicioasa dropie, care nu-şi mai avea niciun rost. Jos se lovi nas în nas cu Iosif, care se înapoia vesel, cu braţele încărcate de târguieli.

— Iosif! Du fructele pe care le-ai cumpărat la Casa Călugăriţelor. Apoi ia restul şi împarte-l săracilor.

— Dar, stăpâne...

Încremenit de tonul acestui ordin şi de expresia preotului, Iosif se abţinu să răspundă; apoi îi pieri toată veselia şi murmură:

— Bine, stăpâne.

Cu buzele strânse, tăinuind parcă o durere neaşteptată, Francis se îndreptă spre biserică.

A doua zi dimineaţă, cele trei călugăriţe asistară la liturghie.

Termină puţin mai repede rugăciunile de mulţumire către Dumnezeu în speranţa inconştientă că poate o va găsi afară pe maica Maria-Veronica. Dar nu văzu pe nimeni; iar ea nu veni să se sfătuiască cu el. O oră mai târziu, o găsi însă în clasă, şezând la catedră şi scriind. Se ridică liniştită.

— Vă rog luaţi loc, maică.

— Mulţumesc.

Răspunse politicos, însă rămase în picioare, cu tocul în mână, cu hârtia de scrisoare întinsă pe pupitru.

— Îmi aşteptam elevii.

— Veţi avea douăzeci chiar în după-amiaza asta. Îi aleg de câteva săptămâni...

Se străduia să vorbească pe un ton degajat şi binevoitor.

— Sunt copii inteligenţi.

Ea zâmbi grav.

— Vom face pentru ei tot ce putem.

— Avem şi un dispensar. Sper că mă veţi ajuta şi acolo. Nu sunt prea îndemânatic, însă, cu toată ignoranţa mea, se pot face aici lucruri uimitoare.

— Dacă îmi veţi indica orele de funcţionare a dispensarului, voi lucra cu plăcere.

Se aşternu iar tăcerea.

Dincolo de politeţea şi calmul ei, ghicea o adâncă rezervă. Cu privirea plecată, se plimba stângaci de colo până colo. Deodată privirea i se opri pe o mică fotografie înrămată de pe pupitru.

— Oh, ce frumos!

El vorbi aşa, într-o doară, din dorinţa de a rupe barierele care-i despărţeau.

— Da, este frumos.

Ochii ei cu pleoape grele se îndreptară spre imaginea care reprezenta un măreţ şi vechi castel, ale cărui turnuri albe, crenelate se detaşau pe un fundal de pini întunecaţi, în timp ce la picioarele lui, o serie de grădini şi terase se întindeau până la marginea unui lac.

— Este castelul Anheim.

— Am mai auzit acest nume. Este un castel istoric, desigur. Locuiţi în apropiere?

Pentru prima oară, ea îl privi drept în ochi. Chipul ei era total inexpresiv.

— Foarte aproape, răspunse ea.

Tonul vocii ei puse capăt convorbirii. Părea că aşteaptă un răspuns, însă cum el tăcea, ea reluă prompt:

— Surorile mele şi cu mine suntem foarte dornice să colaborăm la dezvoltarea misiunii. Dumneavoastră nu veţi avea decât să ne daţi instrucţiuni, iar noi le vom executa. Totodată – şi vocea ei luă o inflexiune trufaşă sper că ne veţi lăsa şi o oarecare libertate de acţiune.

El o privi fără să înţeleagă.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Dumneavoastră cunoaşteţi canonul după care ne conducem? Este în parte contemplativ. Am dori să trăim, pe cât se poate, retrase.

Privi drept înainte.

— Am vrea să luăm masa singure, să avem un menaj independent.

El roşi.

— Niciodată nu m-am gândit altfel. Căsuţa va fi mănăstirea dumneavoastră.

— Mă autorizaţi deci să conduc treburile mănăstirii noastre?

Francis înţelese perfect ce voia ea, şi se simţi foarte mâhnit, însă, contrar tuturor aşteptărilor, zâmbi puţin trist:

— Vă rog. Însă fiţi atente la cheltuieli. Suntem foarte săraci.

— Ordinul meu îşi ia asupră-şi cheltuielile întreţinerii noastre.

El nu putu să se oprească să nu întrebe:

— Ordinul dumneavoastră nu recomandă sfânta sărăcie?

— Desigur, replică ea imediat, însă nu zgârcenia.

În picioare, unul în faţa celuilalt, tăceau. Ea se crispă brusc, cu răsuflarea scurtă, cu degetele strânse în jurul tocului. Obrajii preotului ardeau. Deşi încercă, nu putu s-o privească în faţă.

— Vă voi trimite prin Iosif orarul dispensarului şi al slujbelor religioase. Bună ziua, soră.

După plecarea lui, ea se lăsă încet pe scaun cu privirea pierdută, cu o mască de nepătruns pe faţa semeaţă. Apoi, o singură lacrimă îi alunecă pe obraz. Cele mai rele temeri ale ei se concretizau. Îndârjită, muie tocul în cerneală şi reluă scrisoarea.

...Scumpul meu frate, de ceea ce mă temeam s-a

întâmplat şi, din nou, trufia dispreţuitoare a neamului Hohenlohe, pe care n-o pot stăpâni, m-a dus în păcat. Însă cine m-ar putea, dojeni? El a venit aici, curăţat de noroi şi aproximativ ras – am putut constata tăieturile de lamă pe obrazul lui –, înarmat cu toată autoritatea sa stângace. Ieri am observat imediat cât este de burghez.

Însă azi-dimineaţă s-a depăşit. Te îndoieşti, dragă conte, că Anheim este un castel istoric? Ar fi trebuit să izbucnesc în râs când ochii lui s-au fixat pe fotografia asta: o ştii, e aceea pe care am făcut-o în ziua în care mama venise să se plimbe cu noi; ea m-a însoţit pretutindeni; e singura comoară trecătoare pe care o port cu mine. Mai că ar fi vrut să mă întrebe: „L-aţi vizitat într-un turneu Cook[3]?”. Aveam poftă să răspund: „Aici m-am născut”, însă orgoliul meu m-a oprit. De altfel, dacă aş fi făcut-o, probabil că ar fi continuat să-şi privească ghetele, pe alocuri pline de noroi, şi ar fi murmurat: „Oh! Într-adevăr? Domnul Nostru s-a născut într-un staul”.

E ceva în el care frapează imediat. Îţi aminteşti de Herr Spinner, primul nostru preceptor?... Eram odioşi cu el... iar el ridica deodată asupra noastră nişte ochi de câine bătut, umil, însă supus. Ochii părintelui sunt la fel. Desigur, tatăl lui a fost lemnar, ca şi al domnului Spinner, şi a trebuit să lupte pentru existenţa lui precară, cu o umilinţă încăpăţânată. Însă, dragă Ernst, nu privesc viitorul fără spaimă, pierdută în ţinutul acesta străin şi izolat, unde totul ia proporţii exagerate. Risc să pierd noţiunile care-mi sunt familiare, cedând unui fel de intimitate mintală cu o fiinţă pe care o dispreţuiesc instinctiv. Această oribilă veselie familiară! Trebuie ca eu să le fac pe Martha şi pe Clotilde să înţeleagă pericolul. Sărmana Clotilde! A fost bolnavă ca un câine, încă de la Liverpool.

Sunt hotărâtă să fiu binevoitoare şi să lucrez cât mă ţin puterile, însă numai o desprindere completă, o rezervă absolută vor putea...

---

[3] Celebră agenţie turistică. (n.r.)

Se întrerupse şi privirea ei stranie şi tulburată se pierdu iar în direcţia ferestrei.

Părintelui Chisholm nu-i fu greu să remarce că cele două surori căutau să-l evite.

Clotilde, micuţă şi delicată, nu avea încă treizeci de ani; pe buzele ei palide, flutura un zâmbet timid. Foarte cucernică, atunci când se ruga, cu capul aplecat într-o parte, lacrimile curgeau din ochii ei verzi, limpezi. Martha era cu totul diferită: trecuse de patruzeci de ani, era o ţărancă grasă şi solidă, cu tenul oacheş, cu multe riduri în jurul ochilor. Activă, avea un fel deschis de a vorbi, iar cadrul ei natural părea să fie bucătăria sau curtea păsărilor.

Când el le întâlnea din întâmplare în grădină, sora belgiană se apleca schiţând o scurtă reverenţă, în timp ce faţa anemică a lui Clotilde se colora nervos; ea îi adresa un zâmbet, apoi amândouă se grăbeau să dispară. Francis ştia bine că vorbeau pe socoteala lui. Adesea era gata să le oprească brusc şi să le declare: „Nu vă fie aşa teamă de mine! E ridicol să vă feriţi aşa. Preţuiesc mai mult decât am aerul.”

Se stăpânea totuşi. Nu avea de ce să se plângă. Surorile îşi îndeplineau scrupulos datoria, cu minuţiozitate şi conştiincios. Acoperăminte noi pentru altar, cusute frumos, se îngrămădeau în sacristie. Descoperi chiar şi un patrafir brodat, fructul unei lungi şi răbdătoare munci. Bandaje şi pansamente, bine mulate, de măsuri diferite umpleau dulapul dispensarului.

Copiii care veniseră erau instalaţi confortabil în dormitorul vast de la parterul casei călugăriţelor şi, de atunci, clasa răsuna de micile lor glasuri sau zumzăia în ritmul unei lecţii repetate. De afară, la adăpostul unei tufe, cu breviarul în mână, Francis asculta. Mica şcoală îi era foarte dragă şi se bucurase grozav când o deschisese; acum, însă, nu pătrundea acolo decât foarte rar şi

niciodată fără să aibă impresia că este un intrus. Se închidea în el însuşi, făcea faţă acestei situaţii cu o logică amară. Era foarte simplu. Maica Maria-Veronica era bună, rafinată, delicată, total devotată sarcinii sale. Totuşi, chiar de la sosire, ea resimţise o aversiune spontană faţă de el. Nu poţi reacţiona împotriva unei astfel de situaţii. La urma urmelor, el nu avea nimic atrăgător, nu era un tip care să placă femeilor. Însă decepţia ei nu rămânea mai puţin crudă.

Dispensarul îi reunea de trei ori pe săptămână. În timpul celor patru ore, Maria-Veronica îl asista. Treaba o interesa într-atât încât uita uneori să-l ţină la distanţă. În asemenea momente, deşi abia schimbau câteva cuvinte, se stabilea între ei o oarecare camaraderie.

Într-o zi, la o lună după sosirea ei, şi pe când el termina de pansat un grav panariţiu, ea exclamă fără să vrea:

— Aţi fi fost un bun chirurg.

El roşi.

— Mi-a plăcut întotdeauna să mă servesc de mâinile mele.

— Sunt, într-adevăr, foarte dibace.

Era foarte mulţumit. Niciodată atitudinea ei nu fusese atât de prietenoasă. Terminând lucrul, în timp de Francis aranja medicamentele, ea îi aruncă o privire întrebătoare:

— Voiam să vă întreb... sora Clotilde are prea mult de lucru pentru a o ajuta pe sora Martha să pregătească mesele copiilor. Nu este prea puternică şi mi-e teamă să nu se obosească excesiv. Dacă n-aveţi nimic de obiectat, aş dori să-i angajez un ajutor.

— Bineînţeles...

Consimţise numaidecât, foarte fericit că ea binevoise să-i ceară părerea.

— Doriţi să vă caut un servitor?

— Nu, mulţumesc. Am deja în vedere un cuplu.

A doua zi de dimineaţă, când traversă curtea, văzu în balconul mănăstirii, aerisind şi scuturând feţele de masă, siluetele cunoscute ale lui Hosannah şi Philomena Wang.

Enervat, se opri brusc, apoi se îndreptă spre casa călugăriţelor.

O găsi pe Maria-Veronica în camera pentru lenjerie, numărând cearşafurile. Se grăbi să-i spună:

— Scuzaţi-mă că vă deranjez. Însă... aceşti servitori... mă tem că nu vă vor mulţumi...

Ea se întoarse încet spre el şi trăsăturile ei exprimau o vie contrarietate.

— Nu credeţi că eu sunt cea care trebuie să hotărăsc?

— Nu vreau să mă amestec în ce nu mă priveşte. Însă e de datoria mea să vă înştiinţez că oamenii aceştia sunt departe de a fi cinstiţi.

Strânse din buze dispreţuitor.

— Asta este opinia dumneavoastră despre mila creştină?

El îngălbeni. Îl punea într-o situaţie falsă. Cu toate acestea, continuă:

— Sunt obligat să fiu practic. La Misiune, eu vorbesc şi pentru dumneavoastră.

— Vă rog să nu vă ocupaţi de mine. Zâmbetul ei era glacial. Sunt perfect capabilă să-mi port singură de grijă.

— Vă asigur că aceşti Wang sunt nişte secături.

Ea răspunse cu o emfază voită:

— Eu ştiu că au fost nedemn trataţi. Mi-au povestit.

În clipa aceea, mânia lui izbucni:

— Vă sfătuiesc să vă descotorosiţi de ei.

— Nici gând.

Vocea ei era aspră şi metalică. Bănuise de la început şi acum avea dovada. Pentru că ieri, la dispensar, renunţase o clipă la rezerva ei, el se grăbise, sub acest pretext de nimic, să-şi afirme autoritatea şi să se amestece în ceea ce nu-l privea. Hotărî să nu mai facă niciodată o asemenea greaşeală.

— Mi-aţi spus că-mi voi administra casa după voia mea; v-aş ruga să vă amintiţi şi să vă ţineţi de cuvânt.

Francis tăcu. Nu mai putea adauga nimic. Intenţia lui era s-o ajute, însă alesese o cale greşită. Se îndepărtă,

conştient că relaţiile lor, pe care le crezuse mai bune, vor fi de azi înainte şi mai încordate.

Situaţia aceasta îl mâhnea grozav. Îi venea greu să-şi păstreze seninătatea în decursul întâlnirilor, prea frecvente, pe care cei doi Wang, triumfători, ştiau să le provoace zilnic. Într-o dimineaţă, pe la sfârşitul lui iulie, când Iosif îi aduse dejunul compus din fructe şi ceai, tânărul avea degetele rănite şi o expresie fericită şi confuză totodată.

— Stăpâne, iertaţi-mă, însă a trebuit să-i administrez o corecţie lui Wang, acest ticălos.

Părintele Chisholm se ridică, cu o expresie severă:

— Şi pentru ce, Iosif?

Iosif plecă mâhnit capul:

— Trăncănesc răutăţi pe socoteala noastră. Cinstita maică este o mare doamnă şi noi nu suntem decât ţărână pe lângă ea.

— Toţi suntem ţărână, Iosif.

Părintele schiţă un zâmbet slab.

— El spune şi mai rău...

— Noi trebuie să ştim să suportăm insultele.

— E mai rău de-atât, stăpâne. El crede că totul îi e permis. Şi o fură pe cinstita maică mai ceva ca în codru.

Era exact. Atitudinea preotului o făcuse pe maica Maria-Veronica indulgentă la adresa celor doi Wang. Hosannah devenise intendentul casei călugăriţelor, în timp ce Philomena se ducea în fiecare zi la piaţă cu coşul pe mână şi nu uita să se înfrupte din plin. La sfârşitul lunii, sora Martha plătea notele cu bilete de bancă date de cinstita maică, iar ticăloşii, elegant îmbrăcaţi, se duceau în oraş să încaseze de la toţi furnizorii comisioane considerabile. Această tâlhărie organizată era inadmisibilă pentru zgârcenia scoţiană a lui Francis. Încruntat, îl întrebă pe Iosif:

— Sper că nu l-ai lovit pe Wang?

— Vai! Mă tem că l-am burduşit destul de zdravăn, stăpâne.

— Sunt foarte supărat pe tine, Iosif. Ca pedeapsă, mâine vei fi liber. Şi poţi să-ţi cumperi haina aceea nouă pe care o doreşti de atâta timp.

După-amiază, la dispensar, Maria-Veronica rupse liniştea obişnuită înainte ca el să fi introdus bolnavii:

— Cum văd, aţi hotărât să-l maltrataţi pe nenorocitul acesta de Wang?

Francis răspunse numaidecât:

— Dimpotrivă, el este cel care vă maltratează.

— Nu vă înţeleg.

— Îşi bate joc de dumneavoastră. E un pungaş înrăit şi dumneavoastră îl lăsaţi să vă fure.

Ea îşi muşcă buzele.

— Nu cred. Am obiceiul să mă încred în servitorii mei.

— Foarte bine. Vom vedea.

Liniştit, încheie discuţia.

În săptămânile următoare, riduri de îngrijorare îi scobiră faţa. Îi era greu să trăiască lângă o persoană care îl detesta, îl dispreţuia şi căreia îi era şef spiritual. Spovedaniile Mariei-Veronica – de fapt nu mărturisea nimic – îl chinuiau şi pricepea că şi pentru ea erau o tortură. Chiar şi când, în fiecare zi, îi punea ostia pe buze şi când degetele lungi şi subţiri ţineau învelitoarea altarului în lumina palidă, chipul delicat, cu ploape tremurătoare şi vene albastre, părea că îl dispreţuieşte. Odihna lui era tulburată şi toată noaptea cutreiera grădina. Până acum, dezacordurile lor se limitaseră la sfera autorităţii faţă de ea. Retras în sine, mai tăcut ca oricând, începuse să se teamă de momentul în care se va vedea obligat să-i impună voinţa lui.

Înainte de toamnă, ocazia se prezentă, pricinuită foarte simplu de lipsa ei de experienţă. Totuşi, Francis nu putea trece peste datoria lui. Suspinând, se duse la casa călugăriţelor.

— Maică, începu el – şi, neplăcut surprins, observă că tremura; era în picioare înaintea ei, cu ochii fixaţi asupra faimoaselor sale ghete –, vă duceţi de câtva timp în oraş

întovărăşită de sora Clotilde?

Mirată, ea răspunse:

— Exact.

Francis făcu o pauză. Neîncrezătoare, îl întrebă batjocoritor:

— Vreţi să ştiţi ce facem acolo?

— Ştiu. Se străduia să rămână calm. Vă duceţi să vizitaţi săraci şi bolnavi, până la pod. Este meritoriu. Şi totuşi, trebuie să încetaţi.

— Să îndrăznesc să întreb de ce?

Încerca să se arate tot atât de degajată ca şi el, dar fără a izbuti prea bine.

— La drept vorbind, aş prefera să nu vă dau nicio explicaţie.

Nările ei aristocratice fremătau.

— Dacă îmi interziceţi actele de caritate, am dreptul să ştiu de ce?

— Iosif spune că sunt bandiţi prin împrejurimi. Wai-Chu a reluat lupta. Soldaţii lui sunt periculoşi.

Ea izbucni într-un râs sfidător.

— Nu mi-e frică. Toţi bărbaţii din familia mea sunt soldaţi.

— Foarte interesant – o privi ferm –, însă dumneavoastră nu sunteţi bărbat, iar sora Clotilde şi mai puţin. Iar soldaţii lui Wai-Chu nu au nimic comun cu fercheşii ofiţeri de cavalerie din înalta nobilime bavareză, credeţi-mă!

Niciodată nu-i vorbise pe tonul ăsta. Femeia roşi mai întâi, apoi îngălbeni. Trăsăturile ei, întreaga persoană se crispară.

— Felul dumneavoastră de a vedea este vulgar şi laş. Uitaţi că m-am consacrat lui Dumnezeu. Eu am venit aici gata pentru orice – boală, catastrofe, moarte dacă ar fi necesar, însă nu ca să aud baliverne de roman poliţist.

El rămăsese cu ochii la ea, părând să o ardă ca două flăcări. Inflexibil, urmă:

— Să încetăm aşadar să spunem baliverne. Fără

îndoială că ar fi puţin important să fiţi răpite. Cu toate acestea, am un motiv imperios să vă lipsesc de excursiile dumneavoastră caritabile. În China, atitudinea faţă de femei este cu totul diferită de aceea cu care sunteţi obişnuită. Femeile sunt excluse din viaţa publică de mai multe secole. Dumneavoastră îi şocaţi profund circulând libere pe străzi. Din punct de vedere religios, asta stânjeneşte răspândirea credinţei. De aceea vă interzic să vă mai duceţi în Pai-Tan fără escortă şi fără permisiunea mea.

Ea roşi ca racul, de parcă ar fi pălmuit-o. Ţeapănă, însă, nu replică nimic. El vru să plece când se auziră paşi grăbiţi pe culoar, iar sora Martha intră ca vântul. În agitaţia ei, nu-l observă pe Francis, care rămăsese oarecum după uşă. Nu avu timpul nici să remarce atmosfera încordată din cameră. Tulburată, o privea doar pe Maria-Veronica. Îşi frângea mâinile.

— Au şters-o... au luat totul... cei optzeci de dolari pe care mi i-aţi dat ieri ca să plătesc facturile... argintăria... chiar şi crucea de sidef a sorei Clotilde... au dispărut... au dispărut.

— Cine a plecat? Cuvintele ieşeau greu de pe buzele crispate ale maicii Maria-Veronica.

— Cum? Nu înţelegeţi? Cei doi Wang... aceşti hoţi murdari... V-am spus mereu că sunt necinstiţi şi ipocriţi.

Francis nu îndrăzni să o privească pe maica superioară. Ea rămase nemişcată, iar pe el îl cuprinse o ciudată milă pentru ea. Stângaci, el se făcu nevăzut.

5

Părintele Chisholm se întorcea acasă şi, cu toate grelele preocupări care îl obsedau, îl zări pe domnul Chia şi pe fiul său stând pe marginea bazinului şi privind crapii, cu aerul că aşteaptă. Amândoi erau bine îmbrăcaţi ca să facă faţă frigului; era o zi „de şase haine”, spuneau

localnicii; tatăl îl ţinea pe fiul său de mână. Apusul se întindea încet şi prelungea umbra smochinilor, părând că ezită să-i învăluie şi să şteargă acest plăcut tablou.

Ca obişnuiţi ai Misiunii, se simţeau aici la largul lor; îi zâmbiră părintelui Chisholm, care se grăbi spre ei, şi cei doi îl salutară cu o curtoazie ceremonioasă. Dar domnul Chia, pentru prima oară, refuză politicos când preotul îi pofti în casă.

— Dimpotrivă, am venit să vă rugăm să poftiţi la noi. Astă-seară, de fapt, plecăm la refugiul nostru din munţi. Am fi nespus de fericiţi dacă aţi consimţi să ne întovărăşiţi.

— Dar, zise Francis mirat, începe iarna!

— E drept, prietene, că eu şi nedemna mea familie nu ne-am aventurat până acum în vila noastră izolată din munţii Kwang decât în timpul căldurilor mari de vară.

După o pauză scurtă, domnul Chia reluă binevoitor:

— Dar inovaţia asta va fi poate şi mai plăcută. Am strâns acolo o cantitate mare de lemne şi provizii. Nu credeţi, părinte, că ar fi edificator să meditaţi puţin printre piscurile înzăpezite?

Căutând să pătrundă în labirintul acestor vorbe, părintele Chisholm îi aruncă negustorului o privire întrebătoare.

— Wai-Chu este pe cale să jefuiască oraşul?

Dând din umeri, domnul Chia îşi manifestă discret dezaprobarea faţă de o întrebare aşa de precisă, însă nici nu clipi.

— Dimpotrivă, i-am dat lui Wai un tribut considerabil şi l-am instalat confortabil în tabăra sa de iarnă. Sper că va rămâne mai multe zile la Pai-Tan.

Tăcu. Părintele Chisholm încruntă din sprâncene, năucit de-a binelea.

— Totuşi, dragul meu prieten, alte motive îl îndeamnă pe înţelept să se retragă în singurătate. Vă implor să veniţi cu noi.

Preotul dădu uşor din cap.

— Regret mult, domnule Chia... dar sunt foarte ocupat la Misiune... Cum aş putea să părăsesc acest nobil aşezământ pe care-l datorez generozităţii dumneavoastră?

Domnul Chia zâmbi binevoitor.

— Pentru moment, condiţiile de viaţă de aici sunt foarte sănătoase; dacă vă răzgândiţi însă, nu uitaţi să mă înştiinţaţi; Yu, căruţele trebuie că sunt deja încărcate. Yu, dă mâna omului acesta sfânt după moda englezească.

Părintele Chisholm strânse cu căldură mâna copilului. Apoi îi binecuvântă pe amândoi. Regretul care persista în atitudinea domnului Chia îl neliniştea. Îi privi îndepărtându-se cu inima grea.

Obsesia aceasta continuă să-l urmărească timp de două zile. Zărea foarte rar călugăriţele. Timpul se înrăutăţea. Stoluri mari de păsări migratoare zburau spre sud. Cerul întunecat atârna ca de plumb deasupra tuturor vieţuitoarelor. Totuşi, afară de câţiva fulgi, zăpada nu se hotăra să cadă. Chiar veselul Iosif, împotriva obiceiului său, se arăta nemulţumit şi îşi exprima dorinţa să se înapoieze acasă la el.

— E mult timp de când nu mi-am văzut părinţii. S-ar cuveni să le fac o vizită.

Presat de întrebări, el bombăni şi arătă cu un gest vag că circulau zvonuri sinistre, anunţând calamităţi venind din Nord, Est şi Vest.

— Aşteaptă cel puţin sosirea spiritelor rele înainte de a pleca, Iosif.

Părintele Chisholm încerca să glumească ca să împrăştie temerile servitorului său şi pe ale sale.

A doua zi dimineaţă, după liturghie, Francis se duse în oraş, hotărât să culeagă informaţii precise. Străzile erau pline, în aparenţă viaţa continua nestingherită, însă locuinţele mari rămâneau posomorâte, iar multe dughene erau închise. În strada Fabricanţilor de Plase îl găsi pe Hung bătând în grabă scânduri la ferestre.

— Nu se mai poate tăgădui, *Shang Foo!*

Şiretul bătrân se opri o clipă ca să-l privească pe preot, pe deasupra ochelarilor săi micuţi.

— Boala... boala... care te face să tuşeşti... Moartea Neagră. A făcut deja ravagii în şase provincii. Oamenii fug ca vântul. Primul caz s-a produs ieri-seară şi la Pai-Tan. O femeie a căzut moartă la Poarta Manciuriană. Se ştie ce înseamnă asta. Da, da, când foametea ameninţă, lumea fuge, când bântuie ciuma, fuge la fel. Viaţa nu este uşoară când se mânie zeii.

Urcând colina ca să se înapoieze la Misiune, părintele Chisholm se simţea urmărit de suflul flagelului. Deodată se opri brusc. Lângă zidul Misiunii, în mijlocul drumului, zări trei şoareci morţi. Expresia consternată care se zugrăvi pe chipul lui dovedea că înţelege sensul acestui avertisment. Tresări, gândindu-se la copii. Se duse să caute petrol ca să stropească leşurile. Apoi apucă resturile cu un cleşte de sobă şi le îngropă în pământ.

Rămase pe gânduri. Oraşul era la opt sute de kilometri depărtare de orice post telegrafic. A trimite un mesager la Sen Siang cu un sampan sau chiar cu ajutorul poneiului cel mai iute însemna cel puţin şase zile. Totuşi, trebuia cu orice preţ să ia legătura cu lumea exterioară. Apoi, deodată, chipul lui se lumină, îl găsi pe Iosif, îl apucă de braţ şi-l duse în camera lui. Grav, îi explică:

— Iosif! Vreau să-ţi încredinţez o misiune foarte importantă. Vei împrumuta luntrea cea nouă cu motor a domnului Chia. Îi spui *kapong*-ului că domnul Chia şi cu mine te-am autorizat. Îţi ordon chiar să furi luntrea la nevoie. Ai înţeles?

— Da, părinte, zise Iosif cu ochii strălucitori, ăsta n-ar fi un păcat.

— O dată ajuns în luntre, te vei duce cu toată viteza la Sen Siang. Îl vei găsi la Misiune pe părintele Thibodeau. Dacă nu este acolo, te vei duce la birourile Companiei Americane a Petrolului. Adresează-te şefului. Spune-i că aici este ciumă şi că avem nevoie presantă de doctorii, de provizii, de medici. În sfârşit, te duci la poştă şi vei trimite

aceste două telegrame pe care le-am redactat. Uite... iată foile... una vicariatului din Pekin, cealaltă Spitalului General din Nankin. Iată banii; am încredere în tine, Iosif, că vei şti să te arăţi demn. Şi acum pleacă... pleacă... Bunul Dumnezeu să-ţi ajute!

Simţi o adevărată uşurare când, o oră mai târziu, îl văzu pe tânăr coborând colina cu sacul albastru în spate, cu trăsăturile lui inteligente concentrate într-o hotărâre dârză. Ca să vadă mai bine când va porni luntrea, preotul se urcă în turnul bisericii. Însă de-abia ajunse în vârf, că se şi întunecă. Pe câmpia vastă putu să vadă două panglici mişcătoare de oameni şi de animale, care păreau, de la distanţa asta, cât furnicile: una se îndrepta spre oraş, iar cealaltă îl părăsea.

Fără a întârzia mai mult, coborî şi traversă grădina ca să se ducă la şcoală. Pe coridorul de lemn, sora Martha, în genunchi, freca podeaua. El se opri:

— Unde este cinstita maică?

Ea ridică mâna udă ca să-şi îndrepte legătura de pe cap:

— În clasă.

Şi adăugă, şoptind complice:

— Nu prea e în apele ei în ultima vreme.

Francis intră în clasă, unde se făcu imediat linişte. Vederea rândurilor de chipuri atente îi strânse inima de groază. Repede, repede, îşi înăbuşi intolerabila spaimă. Maria-Veronica întoarse spre el o faţă palidă şi enigmatică. Se apropie de ea şi îi vorbi încet:

— Se zvoneşte că în oraş ar fi epidemie. Mă tem că este vorba de ciumă. În acest caz ar trebui ca totul să fie gata aici.

Se opri şi, cum ea tăcea, reluă:

— Cu orice preţ trebuie să evităm contagierea copiilor. Adică, să izolăm şcoala şi casa dumneavoastră. Voi pune imediat să se ridice o barieră. Copiii şi cele trei surori nu o vor trece, iar una dintre surori va trebui să rămână totdeauna de santinelă la intrare.

El se opri o clipă ca să-şi regăsească stăpânirea de sine.

— Nu vi se par prudente măsurile acestea?

Ea îl privi în faţă fără să se tulbure.

— Foarte bine venite!...

— Doriţi să discutaţi cu mine unele amănunte?

— Dumneavoastră ne-aţi obişnuit deja cu izolarea.

El avu aerul că nu înţelege.

— Ştiţi cum se răspândeşte flagelul?

— Da.

Urmă o tăcere. Apoi Francis se îndreptă spre uşă, copleşit de acest refuz încăpăţânat şi dezarmant.

— Dacă Dumnezeu ne trimite această mare încercare, trebuie să colaborăm cu orice preţ. Să încercăm să uităm ceea ce avem a ne reproşa.

— Cu atât mai bine, într-adevăr. Să le trecem sub tăcere.

Tonul ei glacial, supus în aparenţă, lăsa să se întrevadă un abis de dispreţ.

Francis ieşi din clasă. Trebuia să admire totuşi curajul acestei femei. La noutăţile pe care i le anunţase, cele mai multe femei ar fi fost îngrozite. „Fără îndoială, gândi el, va trebui să fim toţi cel puţin la fel de curajoşi.”

Convins de necesitatea de a se grăbi, traversă curtea şi îl căută pe maistrul domnului Chia şi şase lucrători dintre cei care clădiseră biserica. De-abia sosiţi, îi puse să împrejmuiască cu un zid gros spaţiul delimitat de el, apoi îl înconjură cu un şanţ în care se puteau vărsa dezinfectante la nevoie. Lucrările continuară toată ziua şi se terminară doar noaptea târziu, dar acum mănăstirea şi şcoala erau ocrotite. Chiar după plecarea lucrătorilor, el nu-şi găsi odihna; o nelinişte clocotea în el. Transferă cea mai mare parte a proviziilor în locul îngrădit, cărând în spate sacii cu cartofi, făină, aducând untul, slănina, iaurtul şi toate conservele Misiunii. Aduse aici şi mica sa rezervă de doctorii. Această activitate îi procură o oarecare uşurare. Apoi îşi consultă ceasul şi constată că

se făcuse trei dimineaţa. Se duse la biserică şi îşi petrecu restul nopţii în rugăciuni.

Când se lumină de ziuă, înainte ca Misiunea să se fi trezit, se duse la *yamen*-ul principalului magistrat. Pe Poarta Manciuriană, mulţimea fugarilor veniţi din provinciile contaminate pătrundea fără probleme în oraş. În număr mare, se aşezau lângă zidul oraşului, sub cerul liber. În tot lungul acestuia trecea pe lângă forme liniştite, ghemuite şi acoperite cu saci prin care trecea vântul, şi el auzea tusea lor sfâşietoare. Inima lui era plină de milă pentru aceşti nenorociţi extenuaţi, atinşi, în cea mai mare parte, şi care suportau cu umilinţă suferinţe fără speranţă; îl cuprinse o dorinţă arzătoare, imperioasă de a-i ajuta. Un bătrân mort, era întins, gol, dezbrăcat deja de hainele de care nici nu mai avea nevoie. Faţa lui ridată, ştirbă privea spre cer.

Îmboldit de compasiune, Francis sosi la *yamen*-ul justiţiei, însă acolo îl aştepta o penibilă surpriză. Vărul domnului Pao plecase. Toţi Pao îşi părăsiseră locuinţa ale cărei obloane trase păreau ochi orbi.

Furios, pătrunse repede în curte. Culoarele erau pustii, sala principală, în care paşii lui răsunau, era goală. Nu găsi pe nimeni în afară de câţiva conţopişti care se strecurau muteşte pe lângă pereţi. Unul dintre ei îl informă că Primul Magistrat fusese nevoit să se ducă la înmormântarea unei rude îndepărtate, la Chientin, la o distanţă de o mie două sute de kilometri. Curând, preotul, frânt de oboseală, înţelese că toţi funcţionarii de oarecare importanţă se văzuseră „obligaţi” să părăsească Pai-Tan. Administraţia civilă a oraşului dăduse bir cu fugiţii.

O cută adâncă, ca o rană, se săpase între ochii înspăimântaţi ai lui Francis. Nu avea altă posibilitate decât să se ducă la cantonament. Dar se îndoia de succesul stăruinţelor sale. După ce banditul Wai-Chu supusese complet provincia căreia îi cerea cu cruzime „daruri voluntare” autoritatea armatei regulate nu era decât o închipuire. Trupele erau trimise la vatră sau

reduse automat când banditul anunţa una dintre năvălirile sale periodice asupra oraşului. Când Francis ajunse la cazarmă, nu găsi acolo decât o duzină de soldaţi în tunici de dril murdare.

Încercară să-l oprească la poartă: însă nimic nu îl putea opri în starea de spirit în care se găsea. Din propria lui autoritate, pătrunse într-o sală în care un tânăr locotenent, îmbrăcat într-o uniformă curată şi bine croită, sta întins alene lângă fereastra de hârtie şi, cu un aer meditativ, îşi curăţa dinţii cu ajutorul unei rămurele de salcie.

Locotenentul Shon şi preotul se măsurară din priviri – militarul elegant cu o rezervă politicoasă, celălalt cu furia întunecată şi disperată care-l însufleţea.

— Oraşul este ameninţat de o epidemie îngrozitoare, zise Francis, străduindu-se să vorbească pe un ton reţinut, dar sigur. Caut o persoană cu curaj şi autoritate ca să combată acest grav pericol.

Shon continua să-l examineze pe preot cu sânge rece.

— Generalul Wai-Chu are monopolul autorităţii. Iar el pleacă mâine la Tu-en-lai.

— Lucrurile vor fi însă mai lesnicioase pentru cei care rămân. Vă conjur să mă ajutaţi.

Shon ridică nepăsător din umeri.

— Nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să cooperez cu *Shang-Foo*, fără speranţă de recompensă şi numai pentru binele umanităţii suferinde. Însă nu dispun decât de cinci sute de soldaţi şi n-am cu ce să-i hrănesc.

— Am trimis un mesager la Sen Siang, ca să cer ajutoare.

Vocea lui Francis deveni mai tăioasă.

— Vor sosi curând. Dar în aşteptare trebuie să acţionăm cât mai repede, să punem refugiaţii în carantină spre a împiedica epidemia să se răpândească în oraş.

— Ciuma a început deja să facă ravagii, replică Shon calm. În strada Lucrătorilor de Coşuri s-au semnalat mai mult de şaizeci de cazuri. Cei mai mulţi au murit, ceilalţi

sunt în agonie.

Urgenţa măsurilor care trebuia luate încorda încă mai mult nervii preotului; revoltat, refuză energic să se dea învins. Făcu un pas înainte.

— Vreau să-i ajut pe oamenii aceştia. Dacă dumneavoastră nu veniţi, mă voi duce singur. Însă sunt absolul sigur că veţi veni.

Pentru prima dată locotenentul păru mişcat. Cu tot aerul lui de dandy, era un viteaz hotărât să obţină avansarea; se respecta suficient pentru a fi refuzat preţul oferit de Wai-Chu ca să intre în serviciul lui, întrucât oferta i se păruse dezonorantă. Cum nu avea însă nici cel mai mic interes pentru concetăţenii lui, când intrase preotul ezitase să se ducă să-şi caute oamenii pe care-i avea în strada Orelor Pierdute. Se simţea acum plasat într-o situaţie neplăcută şi supărătoare, dar, contrar voinţei lui nu se lăsă impresionat. Maşinal şi în silă, aruncă beţişorul de salcie, se ridică şi îşi fixă revolverul la centură.

— Nu este o armă de precizie, ci mai curând un simbol la vederea căruia cei mai devotaţi dintre oamenii mei sunt îndemnaţi să dea ascultare ordinelor.

Ieşiră împreună în ziua tristă şi cenuşie.

După ce trimisese treizeci de oameni în strada Orelor Pierdute, porniră spre vizuinele omeneşti care formau strada Lucrătorilor de Coşuri. Ciuma făcea aici ravagii; se năpustise ca muştele care se abat asupra bălegarului. Cocioabele acestea plantate la marginea fluviului, în noroi, se prăvăleau unele peste altele, focare de murdărie, paraziţi şi boli. Francis îşi dădu seama că dacă nu se vor lua măsuri imediate, epidemia se va propaga aici ca focul pe dâra de praf de puşcă. În timp ce ieşeau târându-se din prima baracă, preotul zise:

— Trebuie să găsim o clădire unde să adăpostim bolnavii.

Shon reflecta. Se distra cum nici nu-şi imaginase. Preotul acesta străin nu se schimbase la faţă când se

aplecase asupra ciumaţilor. Or, locotenentul ţinea la mare stimă sângele rece.

— Mergem să rechiziţionăm *yamen*-ul Yu-sih (Birourile Imperiale de înregistrare).

De mai multe luni, Shon se găsea în termeni răi cu administraţia aceasta, căci directorul îl lipsise de partea lui de impozit.

— Sunt sigur că palatul acestui prieten absent ar fi cel mai nimerit pentru spital.

Peste câmp, se duseră la *yamen*-ul înregistrării, un palat vast, bogat mobilat, situat în cartierul cel mai plăcut al oraşului.

Shon pătrunse în casă împingând uşa. Francis rămase acolo cu doisprezece oameni ca să facă pregătirile necesare înainte de sosirea bolnavilor, iar locotenentul plecă cu restul. Puţin după aceea fură aduşi în lectici primii bolnavi şi culcaţi la rând, pe pături întinse pe jos.

În noaptea asta, pe când Francis urca spre Misiune sleit după lunga zi de muncă, auzi, mai puternic decât muzica funebră, monotonă şi neîncetată, tărăboiul unor orgii dezlănţuite şi, din când în când, câte un foc de armă tras de păcătoşii lui Wai-Chu, care jefuiau prăvăliile închise. Puţin câte puţin, liniştea se restabili în oraş. Lumina lunii îi îngădui părintelui Chisholm să distingă bandiţii care fugeau în grupuri prin poarta de Est, dând pinteni cailor furaţi peste câmpuri. Respira uşurat văzându-i plecând.

Luna dispăru după colină. Zăpada începu în sfârşit să cadă. Când Francis ajunse la intrarea zidului de caolin, fulgii cenuşii se învârtejeau. Prăfoasă, orbitoare, zăpada catifela întunericul, se strângea pe pleoapele lui, i se aşeza pe gură; ningea atât de des încât, într-un minut, pământul fu tapetat cu alb. Se opri afară, în albul îngheţat, şi strigă uşurel. Maica Maria-Veronica apăru la intrare cu o lanternă care arunca pe zăpadă un luciu spectral. De-abia îndrăzni s-o întrebe:

— Toată lumea e bine?

— Da.

De bucurie, inima încetă să-i bată. Trecură câteva clipe, apoi îşi aminti deodată că e rupt de oboseală şi că nu mâncase nimic toată ziua. În cele din urmă, zise:

— Am stabilit un spital în oraş... nu este ideal... dar am făcut tot ce-am putut.

Aşteptă puţin, în speranţa că ea va vorbi, copleşit de dificultăţile situaţiei şi de enormitatea a ceea ce voia să-i ceară.

— Dacă una dintre surori ar putea... ar binevoi să vină să ne ajute să-i îngrijim... aş fi foarte recunoscător.

Tăcere. Presimţea că buzele ei vor pronunţa cu răceală: „Ne-aţi ordonat să rămânem aici. Dumneavoastră ne-aţi oprit să ne ducem în oraş."

Poate că, în pofida vălului de fulgi de zăpadă, ea zări chipul lui pustiit, trăsăturile trase, aşa că zise simplu:

— Voi merge eu.

Francis respiră uşurat. Cu toată adversitatea pe care o manifesta faţă de el, era incomparabil superioară Marthei sau lui Clotilde.

— Va trebui să vă mutaţi la *yamen*. Îmbrăcaţi-vă bine. Şi pregătiţi tot ce va fi necesar."

După zece minute luă în spate sacul călugăriţei şi coborâră împreună spre *yamen*, în tăcere. Paşii lor lăsau două urme negre în zăpadă, net depărtate una de cealaltă.

A doua zi dimineaţă, şaisprezece bolnavi internaţi în ajun muriseră. Însă se aduceau de trei ori pe atâta. Ciuma aceasta pulmonară depăşea în virulenţă cele mai mortale veninuri. Oamenii erau loviţi ca de trăsnet şi mureau în două zile. Părea că le îngheaţă sângele, că distruge plămânii bolnavilor care scuipau bale transparente pline de microbul fatal. Adesea „trecea" mai puţin de o oră între ultimul zâmbet fără griji al unui om încă sănătos şi rictusul agoniei.

Cei trei doctori din Pai-Tan nu reuşiseră să oprească epidemia cu acupunctura. Chiar de a doua zi renunţară să mai vâre acele în membrele bolnavilor şi plecară pe

ascuns căutându-şi un loc mai prielnic unde să-şi exercite arta.

Până la sfârşitul săptămânii, cazurile se înmulţiră în oraş. Panica reuşise să învingă apatia populaţiei. Ieşirile din oraş, către sud, erau blocate de care, lectici, catâri supraîncărcaţi şi o populaţie isterizată şi ameninţătoare.

Frigul, înăsprit, se abătuse asupra ţinuturilor ca o plagă. Zdrobit, surmenat, nedormit, Francis îşi dădea seama totuşi că această calamitate care lovea Pai-Tanul nu reprezenta decât un infim fragment dintr-o imensă tragedie. Lipsit de ştiri noi, nu putea cunoaşte toată întinderea dezastrului: o suprafaţă de două sute de mii de kilometri era supusă flagelului şi o jumătate de milion de morţi zăceau sub zăpadă. Francis ignora că lumea civilizată se întorcea cu milă spre China şi că expediţii se organizau repede în America şi în Anglia în vederea combaterii epidemiei.

Fiecare zi făcea ca aşteptarea să fie mai chinuitoare. Iosif nu dădea niciun semn de viaţă. Ajutoarele de la Sen Siang nu vor sosi oare niciodată? De douăsprezece ori pe zi se ducea la chei, în speranţa că va zări luntrea.

La începutul celei de-a două săptămâni, Iosif veni, în sfârşit, obosit, slăbit, însă zâmbind; îşi făcuse pe deplin datoria. Se izbise de mii de obstacole. Toată ţara era agitată; Sen Siang era un infern; Misiunea era distrusă de boală. Însă el insistase. Expediase telegramele, apoi, curajos, aşteptase ascunzându-şi luntrea într-un mic golf al fluviului. Şi acum aducea o scrisoare. Mai mult: un doctor, o veche cunoştinţă a părintelui, unul dintre prietenii săi, va sosi cu corabia de ajutor.

Cu inima bătând puternic, cuprins de un ciudat presentiment, părintele Chisholm deschise misiva şi citi:

EXPEDIŢIA SANITARĂ A LORDULUI CHEK-KOW LEIGHTON.

Dragă Francis,

Iată-mă în China, după cinci săptămâni, cu expediţia

Leighton. Nu te va surprinde dacă îţi vei aminti că de copil visam vapoare şi jungle exotice, ceea ce trebuia să mă aducă aici. La drept vorbind, eu însumi îmi închipuiam că uitasem toate nebuniile astea. Totuşi, când s-a făcut apel la medicii voluntari pentru expediţii sanitare, m-am pomenit înscriindu-mă. În orice caz, nu dorinţa de a deveni erou naţional m-a îndemnat, fără îndoială, ci o reacţiune, mult timp înăbuşită, împotriva vieţii mele monotone din Tynecastle şi poate, trebuie să-ţi mărturisesc, şi speranţa că te voi revedea.

De la sosirea mea pătrund din ce în ce mai mult în interiorul ţării, încercând să ajung până la sfânta ta prezenţă. Telegrama ta la Nankin a fost comunicată cartierului nostru general şi eu am aflat a doua zi, la Hai-Chang. L-am rugat imediat pe Leighton, care este o persoană excelentă, în ciuda titlului său, să-mi permită să vin să-ţi dau o mână de ajutor. S-a învoit şi mi-a dat unul dintre ultimele noastre vase cu motor. Am sosit la Sen Siang şi mă străduiesc să aduc stocurile necesare. După ce voi termina îmbarcarea, voi veni, fără îndoială, la douăzeci şi patru de ore după servitorul tău. Aşteptându-mă, ai grijă şi de tine. Mai târziu îţi voi povesti noutăţi. În grabă, cu bine, al tău Willie Tulloch.

Preotul zâmbi uşor, pentru prima oară după atâtea zile. Se simţi profund şi intim întărit. Nu era prea uimit: era în firea lui Tulloch să se devoteze unei asemenea cauze. Curajul lui fu reînsufleţit de acest noroc neaşteptat reprezentat de sosirea prietenului său.

Nu ştia cum să-şi stăpânească nerăbdarea. A doua zi, abia anunţată corabia de ajutor, porni în grabă spre chei. Înainte chiar ca vasul să fi acostat, Tulloch sări pe pământ. Puţin mai bătrân şi mai greoi, însă, altfel, acelaşi scoţian, liniştit, prost îmbrăcat, timid, plin de prejudecăţi, puternic ca un bou din Highlands, simplu şi cinstit. Fără voia lui, ochii preotului se umplură de lacrimi.

— Dragul meu Francis, iată-te în sfârşit!

Willie nu spuse nimic mai mult. Îşi strânseră mâinile de mai multe ori, zăpăciţi de emoţie, căci placiditatea lor nordică le interzicea orice altă demonstraţie. În cele din urmă, doctorul murmură, conştient că trebuie să spună ceva:

— N-aş fi crezut niciodată, coborând Strada Mare din Darow, că ne vom regăsi într-un ţinut asemănător! Încercă că râdă fără să izbutească. Unde-ţi sunt cizmele şi pardesiul de cauciuc? Nu se poate să umbli într-un oraş contaminat cu ghetele astea. Era şi timpul să te supraveghez.

— O să ai mai mult de furcă cu spitalul nostru, adăugă Francis zâmbind.

— Ce?

Doctorul ridică din sprâncenele decolorate.

— Ai un spital aici? Hai repede să-l vedem.

— Îndată ce vei fi gata.

După ce dădu ordin echipajului să-l urmeze cu stocurile aduse, Tulloch plecă alături de preot, sprinten în ciuda proporţiilor lui, cu ochii vii pe faţa roşcovană. Părul rar lăsa să se vadă câţiva pistrui pe craniul rozaliu, în timp ce puncta, clătinând din cap, detaliile oferite de prietenul lui.

Când ajunseră la *yamen*, se mulţumi să spună, zâmbind ironic:

— Sunteţi adăpostiţi admirabil!

Strigă către hamalii săi să aducă cutiile înăuntru.

De-abia intrat în spital, începu să-l inspecteze repede; ochii lui parcurseră totul cu o privire atentă şi manifestară o curiozitate neaşteptată la vederea maicii Maria-Veronica care li se alăturase. După ce îl măsură scurt cu privirea pe Shon, îi strânse cordial mâna. În sfârşit, când toţi patru se găsiră la intrarea în suita de încăperi care formau sala principală, el le spuse liniştit:

— Părerea mea e că aţi făcut ceva minunat. Şi sper că nu aşteptaţi de la mine miracole senzaţionale. Uitaţi toate ideile dumneavoastră preconcepute şi spuneţi-vă că nu sunt tânărul şi frumosul medic încărcat cu un laborator de

buzunar despre care se vorbeşte în romane. Sunt aici ca să lucrez cu dumneavoastră, ca dumneavoastră, adică întocmai ca un negru. N-am o picătură de vaccin, mai întâi pentru că nu serveşte la nimic – poate doar în romane – şi, în sfârşit, pentru că întreg stocul adus în China a fost epuizat în cursul primei săptămâni. Remarcaţi, adăugă el sarcastic, că asta n-a stăvilit epidemia. Amintiţi-vă că boala aceasta este, chiar de la primele simptome, aproape întotdeauna fatală, în asemenea cazuri, spunea bătrânul meu tată (şi zâmbi uşor), un gram de precauţii face mai mult decât o tonă de doctorii. Aşa că, cu voia dumneavoastră, ne vom ocupa mai întâi de morţi.

Toţi tăcură, căutând să pătrundă bine sensul acestor cuvinte. Locotenentul Shon zâmbi.

— Cavadrele se adună pe străzi cu o repeziciune extraordinară, declară el. Şi nu e tocmai o plăcere să te împiedici în întuneric şi să cazi în braţele puţin primitoare ale unui mort.

Francis, jenat, privi chipul impasibil al Mariei-Veronica. Locotenentul mergea adesea cam prea departe.

Doctorul se apropie de o ladă şi o desfăcu atent.

— Primul lucru important de făcut e să fii echipat corespunzător. Ştiu bine că dumneavoastră, cei doi, credeţi în Dumnezeu, iar locotenentul în Confucius.

El se aplecă şi scoase din ladă cizme de cauciuc.

— Eu cred însă în profilaxie.

Continuă să despacheteze stocurile aduse; le distribui bluze şi ochelari, dojenindu-i că neglijaseră precauţiile elementare. Observaţiile lui erau calme, obiective.

— Înţelegeţi, deci, sărmani inocenţi... Este de-ajuns să vă tuşească un bolnav în ochi şi v-aţi ars... Penetrarea corneei. Se ştie asta din secolul al XIV-lea... Oamenii aceia purtau viziere făcute din clei de peşte ca să se ferească de ciuma adusă de vânătorii de marmote din Siberia. Ei bine, maică, voi reveni puţin mai târziu şi voi examina bolnavii. Părintele, Shon şi cu mine ne ducem să

facem o plimbare.

Fiind prea ocupat, Francis neglijase să vegheze la îngroparea rapidă a cadavrelor înainte ca ele să fi fost devorate de şoareci, îngropările individuale nu mai erau posibile în pământul îngheţat; mai mult, sicriele lipseau de mult timp. Tot combustibilul din China n-ar fi de-ajuns ca să se ardă o asemenea acumulare, căci, după cum remarcase Shon, nimic nu este mai puţin inflamabil decât carnea de om îngheţată. Nu mai rămânea decât o singură soluţie practică: săparea unui şanţ mare, dincolo de zidurile oraşului, în care se aruncă var nestins; rechiziţionară căruţe care, conduse de soldaţii lui Shon, hurducăiau de-a lungul străzilor, apoi îşi descărnau povara lor funebră în acest mormânt comun.

După trei zile, când oraşul fu curăţat şi nu mai rămăseseră decât schelete rătăcite, pe jumătate devorate şi târâte de câini pe câmpuri, fură luate măsurile cele mai severe. Temându-se ca spiritele părinţilor lor să nu fie pângărite în acest mormânt impur, oamenii îşi ascundeau morţii sub pământ sau sub acoperişurile locuinţelor lor.

La instigarea doctorului, locotenentul Shon promulgă un edict în urma căruia orice persoană recunoscută vinovată de acest delict era împuşcată. Când căruţele scârţâiau pe stradă, traversând oraşul, soldaţii strigau: „Aduceţi-vă morţii sau veţi muri voi înşivă”.

În acelaşi timp, erau distruse fără milă unele cartiere care ofereau un teren prielnic flagelului. Experienţa şi nevoia îl făceau pe doctor nemilos. Soldaţii intrau în case, mutau mobilele, distrugeau pereţii de bambus cu securea, răspândeau petrol şi ardeau resturile. Strada Lucrătorilor de Coşuri fu distrusă printre primele. Revenind ars, înnegrit, cu securea încă în mână, Tulloch privi grav spre preotul care se târa alături de el pe străzile goale:

— Tu nu eşti făcut pentru asemenea lucruri, Francis. Eşti atât de extenuat încât eşti pe punctul să cazi. Urcă deci şi te odihneşte câteva zile pe colină cu copiii tăi

pentru care îţi faci atâta sânge rău!

— Frumos ar fi! Omul lui Dumnezeu să se odihnească în timp ce oraşul arde!

— Cine ar şti-o în orăşelul ăsta uitat de toţi?

— Toate actele noastre au un martor, zise Francis cu un zâmbet misterios.

Tulloch întrerupse brusc convorbirea. Când ajunseră la *yamen*, se întoarse şi privi cu un aer sumbru cerul, care se înroşea de reflexele flăcărilor.

— Incendiul Londrei era o necesitate imperioasă.

Apoi, deodată, mânios:

— Ce dracu', Francis! Sinucide-te dacă vrei, dar scuteşte-mă de motivele tale!

Începeau să se resimtă de această continuă tensiune. De zece zile, Francis nu lepădase hainele înăsprite de sudoarea îngheţată. Din când în când, ascultând de poruncile lui Tulloch, îşi scotea cizmele şi îşi freca picioarele cu ulei de rapiţă; cu toate acestea, suferea groaznic de o degerătură inflamată la degetul mare de la piciorul drept. Era mort de oboseală, iar munca lor era din ce în ce mai multă.

Nu aveau altă apă decât zăpada topită, căci puţurile deveniseră nişte blocuri de gheaţă. A găti era aproape imposibil. Totuşi, Tulloch ceruse ca toţi să se adune la amiază ca să ia masa împreună şi să uite pentru un moment coşmarul în care trăiau. În timpul acestor mese, hotărât, el se arăta vesel; adesea punea plăci la gramofonul pe care îl adusese. Avea un stoc inepuizabil de povestiri din ţară şi de anecdote culese de la „Georgie" din Tynecastle, la care recurgea adesea. Triumful lui era să aducă un slab surâs pe buzele Mariei-Veronica. Locotenentul Shon nu înţelegea niciodată glumele, dar i le explica politicos. Se întâmpla adesea ca Shon să întârzie puţin la aceste dejunuri. Presupuneau că întârzie ca să consoleze vreo fată, cruţată, ca şi ei, până în prezent de flagel, totuşi locul lui gol le pricinuia o nelinişte pe care fiecare o ascundea cu grijă.

La capătul celei de-a treia săptămâni era evident că Maria-Veronica ajunsese la capătul puterilor. Cum Tulloch se plângea de lipsă de loc în *yamen*, ea sugeră:

— Dacă am lua hamacuri din strada Fabricanţilor de Plase, am putea să dublăm numărul bolnavilor noştri şi ar fi mai bine instalaţi.

Doctorul se opri şi o privi încuviinţând:

— Cum nu m-am gândit mai curând la asta? E o idee grozavă!

Ea roşi la auzul acestor laude, lăsă ochii în jos şi se sili să înceapă iar să mănânce. Însă fu incapabilă să înghită un bob de orez. Braţul îi tremura atât de tare, încât îi căzu furculiţa. Mai roşie ca niciodată, repetă de mai multe ori gestul ducerii furculiţei la gură fără să reuşească: cu capul plecat, îndura o absurdă umilinţă. Apoi, fără să zică un cuvânt, se ridică şi părăsi sala.

Ceva mai târziu, părintele Chisholm o găsi ocupată într-una din sălile rezervate femeilor. Niciodată nu văzuse pe nimeni sacrificându-se atât de constant şi cu atâta abnegaţie. Ea îndeplinea pe lângă bolnavi cele mai umilitoare corvezi, acelea pe care chiar şi un măturător chinez le-ar fi refuzat. Nu îndrăzni nici măcar să o privească, atât de reci erau raporturile lor. De mai multe zile, nu-i adresase nici măcar un singur cuvânt direct.

— Maică, doctorul Tulloch socoteşte... noi toţi apreciem că vă surmenaţi. Ar trebui să vină sora Martha să vă înlocuiască.

Ea nu-şi recăpătase decât o aparenţă din distanta ei răceală. Această sugestie o tulbură din nou. Se încruntă.

— Vreţi să spuneţi că nu-mi îndeplinesc datoria cum trebuie?

— Departe de mine un asemenea gând. Vă achitaţi admirabil...

— Atunci de ce vreţi să mă goniţi?

Buzele-i tremurau.

Răspunse stângaci:

— Este în interesul dumneavoastră.

Tonul lui păru că o jigneşte profund. Stăpânindu-şi lacrimile, răspunse furioasă:

— Nu vă ocupaţi de mine! Prefer să fiu copleşită de muncă decât de mila dumneavoastră.

Nu mai era nimic de adăugat. Ridică ochii spre ea, însă ea privea încăpăţânată în jos. O părăsi întristat.

Zăpada, care încetase o săptămână, începu din nou să cadă, inepuizabilă. Francis nu văzuse niciodată o zăpadă asemănătoare, fulgi enormi şi atât de moi care sporeau liniştea nefirească. Casele erau ca zidite în această linişte albă. Pe străzi, viscolul îngrămădea zăpada, ceea ce le întrerupea activitatea şi se adăuga la suferinţele bolnavilor. Inima lui era mereu îndurerată. În cursul acestor zile interminabile, simţul timpului, al spaţiului şi al fricii îl părăsise. Se apleca asupra muribunzilor, îi ajuta cu o compătimire nesfârşită în privire şi gânduri dezlânate îi treceau prin creierul cuprins de ameţeală... Hristos ne-a promis suferinţa... Această viaţă nu este decât o pregătire a celei care va urma... Atunci Dumnezeu ne va seca toate lacrimile... Şi nu vor mai fi nici doliu, nici dureri.

Nomazii erau opriţi acum dincolo de ziduri, unde erau dezinfectaţi şi puşi în carantină până când se ştia sigur că nu sunt contaminaţi.

Într-o zi, pe când se înapoiau de la barăcile de izolare, ridicate în grabă, Tulloch, nemaiputând răbda, îl întrebă furios:

— Oare infernul e mai rău decât asta?

Francis răspunse zăpăcit de oboseală, mergând foarte greu, fără fanfaronadă şi fără să se tulbure:

— Infernul înseamnă să fi pierdut orice speranţă.

Nimeni nu ar putea să spună de când începuse epidemia să dea înapoi. Imposibil de determinat efortul maxim al salvatorilor, nici întorsătura decisivă a muncii lor. Moartea nu mai alerga vizibil pe străzi. Cele mai oribile colibe nu mai erau însă decât cenuşă, sub zăpadă. Valurile de fugari veniţi din nord se împuţinară simţitor. S-

ar fi putut spune că norul greu, întunecat care-i apăsa se risipea încet spre sud.

Tulloch îşi rezumă sentimentele într-o frază vagă şi cinică:

— Numai Dumnezeul tău poate să ştie dacă am reuşit, Francis... Eucred...

Se întrerupse înspăimântat, epuizat, sfârşit. Blestemă.

— Azi sunt anunţate mai puţine cazuri... să ne odihnim puţin sau voi înnebuni.

În seara aceea, amândoi, pentru prima oară, îşi iau un scurt răgaz şi părăsesc spitalul ca să urce la Misiune şi să petreacă noaptea acolo. Era trecut de zece şi câteva stele luceau slab pe bolta întunecată a cerului.

Doctorul se opri în vârful colinei pe care o urcase cu greu şi contemplă gingaşa siluetă a Misiunii, iluminată de albul pământului. Zise mai calm ca de obicei:

— Ceea ce ai construit tu aici este un plăcut loc de recreere, Francis, şi nu mă mir că te-ai căznit atât ca să-ţi păzeşti droaia de copii. Dacă am putut să contribui şi eu puţin, sunt cu adevărat fericit.

Cu buza răsfrântă batjocoritor, reluă:

— Cred că nu-i dezagreabil să trăieşti aici, alături de o femeie ca Maria-Veronica!

Preotul îl cunoştea prea bine ca să se supere şi îi răspunse cu un zâmbet obosit şi mâhnit:

— Cred, dimpotrivă, că ea găseşte treaba asta foarte dezagreabilă!

— De ce?

— Ai observat doar foarte bine că nu mă poate suferi!

Tăcură. Tulloch îi aruncă preotului o privire enigmatică.

— Ceea ce ai tu mai simpatic, om sfânt, e modestia ta exagerată.

Merseră mai departe.

— Să intrăm şi să bem ceva. Putem aprecia ca un rezultat pozitiv faptul că ne-am făcut datoria faţă de acest flagel şi l-am învins. Ne putem simţi deasupra nivelului obişnuit al brutei, însă nu încerca să-mi

dovedeşti prin asta existenţa sufletului.

Instalaţi în camera lui Francis, flecăriră până târziu în noapte. În fraze scurte, Tulloch îşi bătu joc de cariera lui. Nu făcuse nimic, nu dobândise nimic, în afară de gustul pentru whisky. Acum, la vârsta maturităţii, devenise sentimental şi dorea să-şi întemeieze un cămin. Voia să rişte o căsătorie, după ce va fi încercat riscul amăgitor al aventurii la tropice. Se scuză cu un zâmbet lămurit:

— Tata doreşte să preiau cabinetul lui. Vrea să-i dau o droaie de nepoţei... Ştii, bătrâne, tata vorbeşte adesea de tine... De al său Voltaire catolic.

O evocă în sfârşit, cu o afecţiune duioasă, pe sora sa Jane, căsătorită acum şi confortabil instalată la Tynecastle. Apoi, brusc, fără să-l privească pe Francis, adăugă:

— I-a trebuit mult timp până să renunţe, fără regret, la celibatul monahal.

Pe seama lui Judy păstră o tăcere suspectă. Îi vorbea însă mereu despre Polly, pe care o întâlnise, tot puternică, la Tynecastle acum şase luni.

— Ce femeie grozavă! Crede-mă, asta-i una care-ţi rezervă surprize. Polly a avut şi va avea întotdeauna o inimă şi un curaj care rezistă la orice încercare!

Puţin câte puţin, aţipi fiecare în fotoliul său.

La sfârşitul săptămânii, epidemia descreştea vizibil. Căruţele funerare nu mai circulau decât rar de-a lungul străzilor, bandiţii încetară să mai tabere asupra oraşului, iar zăpada nu mai cădea. Sâmbăta următoare, părintele Chisholm, de pe balconul său de la Misiune, aspira aerul îngheţat cu o adâncă şi pioasă recunoştinţă. Din foişorul său putea contempla copiii care se zbenguiau, nepăsători faţă de pericol. Resimţea minunata uşurare a celui care vede ivindu-se aurora după o noapte bântuită de vise urâte.

Deodată zări o siluetă militară care se desprindea, sumbră, pe povârnişurile de zăpadă şi care suia grăbită

spre Misiune. Mai întâi crezu că e unul din soldaţii locotenentului. Apoi, puţin surprins, îşi dădu seama că era chiar Shon în persoană.

Era prima vizită a tânărului ofiţer. Puţin mirat, Francis coborî în întâmpinarea lui. Pe prag, expresia lui Shon îi îngheţă lui Francis zâmbetul de bun venit. Palid ca o lămâie, cu trăsăturile descompuse, grav, el transpira uşor de atâta grabă; mergea cu tunica deschisă, neglijenţă aproape de necrezut la el, care umbla întotdeauna pus la patru ace.

Locotenentul nu pierdu timp.

— Veniţi la *yamen* numaidecât. Prietenul dumneavoastră, doctorul, este bolnav.

Francis se simţi deodată străbătut de un fior ca de un duş îngheţat. Îl privi pe Shon şi i se păru că a trecut un secol până putu să vorbească:

— Lucra prea mult. E epuizat.

Ochii negri şi duri ai lui Shon clipeau imperceptibil.

— Da, e epuizat.

Tăcerea continuă. Atunci Francis ştiu că e un caz disperat. Foarte palid, îl însoţi imediat pe locotenent.

Nu scoaseră niciun cuvânt până la jumătatea drumului. Apoi Shon, cu o concizie militară, fără a-i menaja sentimentele, povesti ceea ce se petrecuse. Doctorul Tulloch intrase obosit şi vrusese să-şi toarne un pahar de alcool. În timp ce turna băutura, o tuse violentă îl făcuse să se clatine şi-l obligase să se rezeme de masa de bambus, faţa îi devenise cenuşie şi o spumă brună i se ivise pe buze. Maria-Veronica se grăbise să-l susţină, însă, înainte de a se lăsa în voia ei, el spuse zâmbind ciudat: „E timpul să chemaţi preotul”.

Când ajung la *yamen*, o pâlcă învăluitoare cade ca un nor obosit pe acoperişurile încărcate de zăpadă. Se grăbesc să intre. Tulloch este întins în cămăruţa din fund, pe un îngust pat de campanie, acoperit cu o pătură de mătase violet. Culoarea vie a ţesăturii sporeşte paloarea-i îngrozitoare şi aruncă un reflex livid pe faţa lui. Zăpăcit,

Francis constată fulgerătoarele progrese ale bolii. Willie de-abia mai este de recunoscut. Febra îl sfârşise deodată, ca şi când l-ar fi consumat de săptămâni. Limba şi buzele îi sunt umflate; ochii, sticloşi, sunt deja injectaţi.

María-Veronica, îngenuncheată lângă pat, schimba o compresă cu zăpadă pe fruntea bolnavului. Foarte dreaptă, rigidă, impunea trăsăturilor sale o imobilitate de statuie. Se ridică fără un cuvânt la intrarea lui Francis şi a locotenentului.

Francis aleargă la căpătâiul bolnavului. Groaza îl înăbuşă. Moartea devenise pentru el o companie familiară în cursul acestor săptămâni, era un oaspete zilnic şi oribil, cu care se obişnuise. Dar umbra morţii se întinde de astă dată asupra prietenului său; o durere nouă şi sfâşietoare se abate asupra lui.

Tulloch este încă lucid; ochii lui congestionaţi îl recunosc pe Francis.

— Căutam aventura, am găsit-o pe cea mai mare. Schiţează un zâmbet. Apoi adaugă, cu pleoapele închise: Dragul meu, mă simt slab ca un puişor.

Francis se aşază pe un scaun de nuielele lângă pat. Shon şi María-Veronica rămân în fundul camerei.

Tăcerea planează în încăpere şi aşteptarea dureroasă, insuportabilă se agravează cu înfiorătoarea impresie că asistă indiscreţi la o dramă tainică.

— Eşti instalat confortabil?

— Ar putea fi mai rău Dă-mi, deci, o picătură din acel whisky japonez. Asta mă va ajuta. Scumpul meu prieten, o moarte ca asta este foarte banală... Concluzia clasică a romanului... Şi eu care detest asta!

Când Francis îi dă să bea o gură de alcool, el închide ochii şi pare că se odihneşte. Imediat însă începe să delireze cu voce joasă:

— Încă un pahar, băiete! Fir-ar să fie! Asta face bine. Mi-am băut porţia în cocioabele din Tynecastle. Acum iată-mă, totuşi, în acest scump Darow. *Pe malul râului, când dulcea primăvară a trecut...* Îţi aminteşti cântecul

ăsta, Francis? Este unul dintre favoritele mele. Cântă-l, Jane... Mai tare... N-aud bine, în întunericul...

Francis încleştează maxilarele şi se străduieşte să-şi stăpânească suspinele care îi urcă în piept.

— Haide... haide, cinstite părinte. O să mă liniştesc şi o să-mi economisesc puterile... E ciudat... acest fenomen... În sfârşit, toţi trebuie să treacă pe-aici.

Murmură apoi ceva nelămurit, bolboroseşte inconştient. Părintele îngenunche lângă el. Cere ajutor şi inspiraţie. Se simte însă inert, pradă unui soi de toropeală. Afară, oraşul nu mai este decât o fantomă silenţioasă. Crepusculul invadează camera.

Maria-Veronica se scoală, aprinde o lampă, apoi se întoarce în ungherul cel mai îndepărtat; în penumbră, buzele ei se mişcă tăcute, iar degetele, sub rochie, înşiră mătăniile.

Starea lui Tulloch se înrăutăţeşte: limba neagră şi gâtul umflat fac din greţuri un chin. Însă, deodată, iată-l mai bine; ochii i se întredeschid.

— Cât e ceasul? horcăie el cu o voce înăbuşită. La noi... ar fi cinci, ora ceaiului. Îţi aminteşti tu, Francis? Toată trupa în jurul mesei mari, rotunde?

O lungă tăcere...

— Îl vei scrie bătrânului meu tată şi-i vei spune că fiul său n-a dat dovadă de slăbiciune. E ciudat... nu reuşesc încă să cred în Dumnezeu.

— Acum nu are nicio importanţă...

Francis nu prea ştie ce spune. Plânge şi, umilit că îşi dă pe faţă slăbiciunea, cuvintele îi vin la întâmplare, orbeşte.

— Dumnezeu crede în tine.

— Nu-ţi face iluzii... nu mă pocăiesc.

— Orice suferinţă umană este un act de pocăinţă.

Tăcerea se aşterne din nou. Preotul nu mai zice nimic. Slab, Tulloch ridică o mână şi o lasă să cadă pe braţul lui Francis.

— Dragul meu, nu te-am iubit niciodată ca acum... pentru că nu încerci să-mi salvezi sufletul cu sila. Tu

înţelegi... Pleoapele îi cad iar, obosite. Mă doare capul îngrozitor.

Vocea i se stinge. Epuizat, rămâne întors pe spate, respiraţia lui e din ce în ce mai scurtă, gâfâie; cu ochii daţi peste cap, pare că vede dincolo de tavan. Gâtul i se astupă şi nu mai poate nici să tuşească.

Sfârşitul este aproape. Maria-Veronica îngenunchează lângă fereastră, cu spatele spre ei, cu faţa în întuneric. Shon rămâne în picioare la capul patului şi nicio trăsătură nu i se clinteşte.

Deodată, ochii lui Willie, în care mai strălucea încă o slabă lumină, se întorc spre Francis. Acesta înţelege că doctorul încearcă zadarnic să şoptească; vâră un braţ pe sub ceafa muribundului şi apropie urechea de gura lui. Mai întâi nu distinge nimic. Apoi, vag aude:

— Bătălia noastră... Francis... aş da mai mult de şase pence pentru iertarea păcatelor mele.

Orbitele lui Tulloch se umplu de umbră. Se lasă pradă unei imense oboseli. Preotul ghiceşte mai mult decât aude ultimul lui suspin. Camera pare deodată mai liniştită. Ţinându-şi prietenul ca o mamă pe fiul ei, recită cu o voce înăbuşită şi sugrumată, *De Profundis*.

— Din adâncul abisului, Doamne, eu am strigat către Tine, Doamne, ascultă-mi glasul...

Se ridică, în sfârşit, închide ochii lui Willie şi îi împreună mâinile nemişcate.

Părăsind încăperea, o vede pe sora Maria-Veronica mereu prosternată la fereastră. Apoi, ca în vis, se întoarce spre locotenent şi vag surprins, observă că umerii lui Shon se scutură convulsiv.

6

Epidemia de ciumă s-a sfârşit, însă o grea apatie apăsa asupra ţinutului învăluit în zăpadă. Câmpurile de orez erau doar lanuri îngheţate. Cei câţiva ţărani rămaşi pe

ţarinile lor nu puteau să lucreze un pământ atât de tare.

În oraş, supravieţuitorii se iveau ca după o grea letargie şi-şi reluau viaţa obişnuită. Negustorii şi magistraţii nu se întorseseră încă. De altfel, drumurile îndepărtate erau impracticabile. Nimeni nu-şi amintea să fi trăit un anotimp atât de aspru. Toate potecile erau desfundate, iar pe lanţul munţilor Kwang, în depărtare, bubuiau avalanşe, trâmbe minuscule de fum alb. Râul, în sus, era o masă solidă de gheaţă, pustiu, arid şi cenuşiu peste care vântul viscolea un praf de zăpadă orbitor. În vale se deschisese o trecătoare. Enorme blocuri de gheaţă se aruncau şi se ciocneau între ele sub Podul Manciurian. Mizeria domnea şi foametea devenea din ce în ce mai ameninţătoare.

O singură corabie se aventurase printre gheţurile plutitoare şi urcase din Sen Siang ca să aducă merinde şi doctorii furnizate de Expediţia de Ajutoare Leighton, dar şi poşta, care nu mai venise de mult. După o scurtă oprire, corabia plecase, ducându-i spre Nankin pe colegii veniţi cu doctorul Tulloch.

În cutia de scrisori Francis găsi o comunicare importantă. Întorcându-se din fundul grădinii de la Misiune, unde o cruce mică de lemn negru străjuia mormântul doctorului Tulloch, părintele Chisholm ţinea scrisoarea în mână preocupat de vizita pe care o anunţa. Spera ca opera lui să fie apreciată ca satisfăcătoare: desigur, era mândru de ceea ce înfaptuise. Numai dacă timpul s-ar mai îndulci şi dacă zăpada s-ar topi în mai puţin de cincisprezece zile.

Ajungând la biserică, o văzu pe Maria-Veronica coborând scara. Trebuia s-o înştiinţeze; nu rupea tăcerea care se stabilise între ei decât atunci când afaceri urgente îl sileau să o facă.

— Maică, administratorul principal al Societăţii Misiunilor Străine, canonicul Mealey, a plecat să inspecteze misiunile chinezeşti. S-a îmbarcat de cinci săptămâni. Ne va vizita luna viitoare.

Făcu o pauză.

— Am ţinut să vă înştiinţez... pentru cazul în care dumneavoastră aţi vrea să-i adresaţi vreo plângere.

Îmbrăcată bine ca să se apere de frig, călugăriţa ridică faţa cu o expresie de nepătruns. Cu greu îşi stăpâni o tresărire bruscă. Îl întâlnise destul de rar, aşa că acum, fiind lângă el, o izbi schimbarea care survenise în înfăţişarea lui în săptămânile din urmă. Slăbit, chipul lui lăsa să i se vadă oasele sub piele, ochii păreau mai mari în obrajii scofâlciţi, radiind parcă o lumină stranie. Un impuls crud puse stăpânire pe ea.

— N-am să-i adresez decât o cerere.

Vorbea instinctiv; surpriza noutăţii adusese la suprafaţă un gând bine ascuns.

— Îi voi cere să mă mute la o altă Misiune.

Urmă o tăcere îndelungată. Spusele ei nu-l surprinseră, totuşi se simţi mâhnit şi învins.

— Nu vă simţiţi bine printre noi?

— Nu pentru că nu m-aş simţi bine... V-am spus că, intrând în acest ordin religios, eram hotărâtă să accept orice.

— Chiar şi apropierea silită a cuiva pe care îl dispreţuiţi?

Ea roşi, revoltată. Cu inima bubuindu-i în piept, continuă:

— Dumneavoastră vă dispreţuiţi singur. E uşor de văzut Lucrul este mult mai grav... face parte din domeniul spiritual.

— Spiritual? N-aţi putea să încercaţi să-mi explicaţi?

— Simt – gâfâia – că dumneavoastră mă tulburaţi... în viaţa mea interioară... în credinţa mea.

— Într-adevăr, e foarte serios.

El privi scrisoarea fără s-o vadă, cocoloşind-o între degetele-i osoase.

— Asta mă întristează... în aceeaşi măsură, fără îndoială, în care ceva vă opreşte să-mi mărturisiţi... Poate este o neînţelegere. La ce anume faceţi aluzie?

— Credeţi c-am întocmit o listă?

Cu toate că se stăpânea, simţi că se enervează.

— Ideile dumneavoastră... De exemplu, atitudinea dumneavoastră în momentul agoniei doctorului Tulloch... şi apoi după moartea lui.

— Vă rog, continuaţi.

— Era ateu şi totuşi i-aţi promis virtual o răsplată veşnică... lui, unui necredincios...

El protestă energic:

— Dumnezeu nu ne judecă după credinţele noastre... ci după faptele noastre.

— Nu era catolic... nici măcar creştin!

— Cum definiţi dumneavoastră un creştin? Acela care merge la biserică o zi din şapte şi care minte, calomniază şi îşi înşală aproapele în timpul celorlalte şase? Zâmbi uşor. Doctorul Tulloch nu făcea aşa. A murit însă ca să salveze pe alţii... cum a făcut şi Hristos.

Ea se încăpăţână.

— Era un liber-cugetător.

— Fica mea, şi contemporanii Domnului Nostru îl socoteau un îngrozitor liber-cugetător... de aceea l-au răstignit.

Era palidă, incapabilă să mai continue.

— O asemenea comparaţie este inadmisibilă... este o blasfemie!

— Credeţi?... Hristos era aşa de îngăduitor… şi umil.

Ea roşi ca racul.

— El a stabilit anumite norme. Doctorul vostru Tulloch nu li se conforma. O ştiţi. Şi, la urma urmelor, când era inconştient, nu i-aţi administrat Sfântul Mir.

— Adevărat. Poate c-ar fi trebuit s-o fac...

El stătea acolo, adâncit în gânduri amare, descurajat. Dar se însenină.

— Poate că totuşi bunul Dumnezeu îl va ierta.

Tăcu apoi şi, cu o sinceritate mişcătoare, întrebă simplu:

— Nu este aşa că şi dumneavoastră aţi avut o afecţiune pentru el?

Ea ezită şi plecă ochii.

— Da... Cine ar fi putut face altfel?

— Atunci să nu ne certăm pe tema asta. Este ceva ce nu trebuie să uităm. Hristos ne-a învăţat. Biserica ne învaţă... însă nimeni nu ţine socoteală de aceste învăţături. Dacă însă credinţa individului este sinceră, nimeni nu este pierdut. Nimeni. Nici budistul, nici mahomedanul, nici taoistul... nici măcar cel mai negru dintre canibali care a devorat vreodată un misionar... Dacă ei sunt de bună-credinţă, vor fi salvaţi. Aşa este imensa mila a lui Dumnezeu. De ce nu i-ar face plăcere atunci să vadă prezentându-se la Judecata de apoi un agnostic cu obraji rumeni şi să-i spună, puţin maliţios: „Ei bine! vezi tu, iată-Mă, în ciuda a tot ceea ce ai putut crede. Pătrunde în această împărăţie a cărei existenţa ai negat-o cinstit."

Încercă să surâdă, dar când văzu expresia călugăriţei, suspină şi clătină din cap.

— Deplâng sentimentul pe care-l încercaţi. Ştiu că am un caracter dificil şi poate credinţa mea este puţin aparte. Dar dumneavoastră aţi îndeplinit aici o operă măreaţă... copiii vă sunt foarte ataşaţi... şi în timpul ciumei...

Se întrerupse.

— Ştiu că nu ne înţelegem prea bine... însă Misiunea ar suferi mult dacă aţi pleca.

Îi aruncă o privire rugătoare, plină de o umilinţă disperată. Aştepta un răspuns. Apoi, cum ea nu spunea nimic, plecă.

Maria-Veronica se duse în sufragerie ca să supravegheze masa copiilor. Mai târziu, în celula ei sărăcăcioasă, se plimba încoace şi încolo, cuprinsă de o agitaţie extraordinară pe care nimic nu o potolea.

Deodată, în disperarea ei, se aşeză şi se apucă să continue una din interminabilele epistole pe care, zi de zi, ca o supapă a emoţiilor ei şi în acelaşi timp ca penitenţă şi consolare, le scria regulat fratelui său.

Cu tocul în mână, se calmă. Faptul că scria o liniştise

deja.

I-am spus că mă văd obligată să-mi cer transferul. Ideea mi-a venit aşa, deodată, ca o consecinţă a celor ce am fost nevoită să îndur în tăcere şi, de asemenea, puţin ca o ameninţare. Eram surprinsă eu însămi auzind cuvintele ce-mi ieşeau din gură. Totuşi, când ocazia s-a prezentat, n-am putut să rezist, simţeam nevoia imperioasă să-l izbesc, să-l rănesc, însă, mult iubitul meu Ernst, nu sunt mai fericită... După o clipă de triumf, în care l-am văzut întristându-se, întunecându-se, agitaţia şi chinul meu au sporit. Privirea mea se pierde în imensitatea asta dezolantă şi cenuşie, aşa de deosebită de fermecătorul nostru peisaj de iarnă, cu lumină aurie, cu clopoţeii săniilor şi acoperişurile încărcate de zăpadă ale viselor elveţiene... şi îmi vine să plâng... până ce îmi pocneşte inima.

Ceea ce m-a învins este tăcerea lui, această răbdare stoică, această luptă mută. Ţi-am vorbit despre devotamentul lui în timpul ciumei, cum circula printre bolnavii respingători cu riscul unei morţi rapide şi oribile, fără să-i acorde o importanţă mai mare decât dacă ar coborî strada înspăimântătorului său sat din Scoţia. Ei bine! nu atât curajul lui, dar tăcerea în curaj, ceea ce este atât de inimaginabil eroic. Când prietenul lui, doctorul, a murit, l-a ţinut în braţe fără să se gândească la contagiune, fără să se păzească de cheagurile de sânge primite în obraz la ultimul acces de tuse. Şi dacă ai fi văzut expresia lui... acea compătimire şi acea totală abnegaţie... Îmi sfâşia inima! Numai mândria m-a oprit să plâng înaintea lui! Apoi treaba asta m-a exasperat. Ceea ce mă întristează nespus e că ţi-am scris, altădată, că trebuie dispreţuit. Ernst, n-aveam dreptate!... Închipuieşte-ţi că asemenea mărturisire vine de la sora ta atât de încăpăţânată! Nu mai pot să-l dispreţuiesc. Pe mine însămi mă dispreţuiesc, însă îl detest. Nu vreau, nu mă voi lăsa cu niciun preţ coborâtă la nivelul lui de

dezolantă simplitate.

Celelalte două călugăriţe au fost cucerite. Ele îl adoră, încă o umilire pe care trebuie s-o suport. Martha, ţăranca vânjoasă cu mâinile aspre, însă stupidă, e gata să adore orice sutană. Însă Clotilde, timidă, roşind întruna, această creatură blândă şi sensibilă i-a devenit absolut devotată. În timpul carantinei sale forţate, ea confecţionase în onoarea lui un macat de pat căptuşit, moale şi cald, cu adevărat magnific. L-a chemat apoi pe Iosif, servitorul lui, rugându-l să-l pună pe patul părintelui; ea este prea modestă ca să poată şopti măcar cuvântul pat în prezenţa lui. Iosif a zâmbit: „Regret, soră, dar n-are pat". Pare că doarme pe podea, fără altă cuvertură decât pardesiul lui, un veşmânt verzui, de o vechime venerabilă, la care ţine şi de care zice cu mândrie, mângâindu-i mânecile roase până la urzeală: „Îl am de pe când eram elev la Hollywel".

Martha şi Clotilde s-au informat despre regimul lui, neliniştite şi convinse că el nu se hrăneşte cum se cuvine. Expresia lor era aceea a unor mame leoaice indignate să afle ceea ce eu ştiam mai de mult, anume că el mănâncă pâine neagră şi cartofi cu sos de soia.

„Iosif este însărcinat să fiarbă cartofi pe care îi pune apoi într-un coş, iar când i se face foame, el mănâncă un cartof rece, după ce l-a înmuiat în sos de soia, se miorlăia Clotilde. Adesea, cartofii mucegăiesc înainte să se golească coşul."

„E îngrozitor, nu-i aşa? am replicat scurt. Însă un stomac care n-a fost niciodată obişnuit cu bucate delicate nu suferă când nu le are."

„Da, maică", a răspuns Clotilde şi s-a retras roşind.

Ar ţine bucuroasă post timp de o săptămână ca el să aibă parte de o singură masă bună, caldă. Oh! Ernst, ştii ce oroare am de călugăriţele astea exaltate şi servile, care ridică ochii la cer şi leşină într-un slugarnic extaz atunci când văd un preot. Niciodată, niciodată nu mă voi umili în halul ăsta. Eu am făcut un jurământ la Coblenz

când m-am călugărit şi l-am reînnoit la Liverpool... şi voi respecta acest jurământ... chiar la Pai-Tan. Dar sosul de soia! Nu îţi poţi închipui ce-i asta. Un lichid des, roşiatic, cu un gust de apă stătută în care ar fi fost macerat lemn! Maria-Veronica ridică ochii la auzul unui zgomot neobişnuit. *Ernst... e de necrezut... plouă.*

Încetă să mai scrie, incapabilă să continue, şi lăsă tocul. Cu ochii întunecaţi şi neîncrezători, ascultă zgomotul neobişnuit al ploii care curgea şiroaie pe ferestre, ca nişte lacrimi grele.

După cincisprezece zile încă ploua. Cerul posomorât, cu o culoare ca de seu, vărsa şiroaie un potop de ape. Picături mari săpau în scoarţa de zăpadă noroioasă. Zăpada părea eternă. Bucăţi mari, îngheţate cădeau de pe acoperişul bisericii cu o viteză accelerată şi se afundau în zăpada muiată din grădină. Râuleţe de apă de ploaie curgeau peste gheţuşul parţial topit, săpau şanţuri, subminau povârnişurile de zăpadă adunată, care, încet, se dizolvau într-un torent de apă murdară. Misiunea întreagă era o vastă mlaştină plină de apă. Apoi se zări o bucăţică de pământ negru, apariţie comparabilă cu a muntelui Ararat. Puţin cât puţin, alte petice ieşeau la lumină, se uneau, alcătuind un peisaj de iarbă galbenă şi de pustiu jupuit, mâncat de ploaie. Şi ploua mereu. Acoperişurile Misiunii se stricau, iar jgheaburile de pe acoperişuri revărsau adevărate cataracte. Copiii, plăpânzi şi îngheţaţi, erau adunaţi în sala de clasă, unde sora Martha plasase găleţi ca să adune apa care pica din tavan. Sora Clotilde, cu un guturai zdravăn, făcea lecţiile adăpostită sub umbrela maicii superioare.

Pământul afânat din grădina Misiunii nu putea rezista acţiunii combinate a dezgheţului şi a ploii care îl duceau în partea de jos a colinei, în ravine gălbui în care pluteau plantele smulse de *sareta* şi tufele de leandri. Crapii din heleşteu se învârteau zăpăciţi de inundaţie. Arborii erau

subminaţi puţin câte puţin. Veni o zi în care stejarii verzi şi catalpaşii se clătinară încet, săltaţi pe rădăcinile lor despuiate care se mişcau ca nişte pale tentacule, pentru a se prăbuşi apoi la pământ. Duzii albi, sădiţi de curând, avură aceeaşi soartă; apoi frumoasa alee de pruni şi chiar zidul interior fură luate de şuvoaie. Singuri, în marea noroioasă, cedrii şi banyanul uriaş rezistau.

În ajunul sosirii canonicului Mealey, părintele Chisholm, cu inima grea, inspectă dezastrul după ce dăduse copiilor binecuvântarea. Se întoarse spre Fu, grădinarul, care mergea lângă el.

— Întotdeauna am urât dezgheţul. Ca să mă pedepsească, bunul Dumnezeu a trimis o catastrofă.

Ca cei mai mulţi grădinari, Fu nu era optimist.

— Marele *Shang Foo*, care soseşte de dincolo de ocean, va avea o foarte proastă părere despre noi. Ah! Numai dacă el ar fi văzut, astă-primăvară, crinii mei înfloriţi!

— Curaj, Fu! Pagubele nu sunt ireparabile.

— Toate plantaţiile mele sunt pierdute, zise Fu pe un ton lugubru. Va trebui s-o luăm de la început.

— Asta-i viaţa... întotdeauna trebuie s-o luăm de la început atunci când totul e pierdut!

Cu toate îndemnurile lui, când intră în biserică, Francis se simţi adânc deprimat. Îngenuncheat înaintea altarului luminat, i se păru că aude un gâlgâit subteran care se amesteca cu vocile copilăreşti şi ascuţite, intonând *Tantum Ergo*. Însă susurul apei era un sunet atât de obişnuit urechilor lui, spiritul lui era aşa de copleşit de aspectul lametabil pe care-l va înfăţişa Misiunea vizitatorului său, încât îşi zise că e pradă unei halucinaţii.

Când, după terminarea slujbei, Iosif curăţă lumânările şi părăsi sacristia, Francis parcurse încet nava văruită în care plutea un abur umed. Sora Martha trecea prin curte cu copiii, ducându-i la masă. Maica superioară şi sora Clotilde se mai rugau încă, în genunchi, pe parchetul umed. Trecu pe lângă ele în linişte; apoi se opri brusc. Guturaiul sorei era un adevărat potop, iar buzele Mariei-

Veronica erau vinete de frig. În sinea lui, avea convingerea fermă că ele nu mai trebuia să rămână aici.

Se întoarse şi le spuse:

— Regret, însă trebuie să închid biserica.

Urmă o pauză. Surorile fură surprinse, dar se ridicară, ascultătoare, şi porniră în linişte după el, spre ieşire. Francis zăvorî uşa cea mare şi le urmă în penumbră.

O clipă după aceea un vuiet surd răsună, apoi crescu cu un bubuit de tunet subteran. Sora Clotilde scoase un ţipăt, iar Francis, întorcând capul, văzu frumoasa clădire a bisericii clătinându-se. Lucea, umedă, în ultimele reflexe ale apusului, se clătina cu graţie; în cele din urmă cedă, ca o femeie obosită. De spaimă, inima lui se opri o clipă. Atunci se auzi o trosnitură puternică şi biserica, subminată de ape, se prăbuşi. O parte se surpă, clopotul căzu la pământ, restul nu mai era decât o imagine oribilă şi nelămurită de bârne smulse şi geam pulverizat. Din biserica mult iubită nu mai rămâneau la picioarele lui decât dărâmături.

O clipă, încremenit de şocul dureros, rămase nemişcat, după care se îndreptă grăbit spre ruine. Altarul nu mai era decât un morman de moloz, tabernaculul îmbucătăţit sub o bârnă. Nu putu să salveze nici măcar Sfintele Veşminte; patrafirul lui preţios, relicva lui Ribiero, era numai zdrenţe. În picioare, cu capul descoperit, sub rafalele ploii, auzi deodată lamentările sorei Martha.

— De ce... de ce ne-ai pedepsit aşa? gemea ea, frângându-şi mâinile. Doamne! Doamne! Ce nenorocire mai mare decât asta ne-ai fi putut trimite?

El murmură, fără să se clintească, mai mult ca să-şi întărească propria-i credinţă decât pe a călugăriţei:

— Dacă mai întârziam zece minute... toţi eram morţi...

Ce puteau face? Părăsiră dărâmăturile împrăştiate în întuneric şi în ploaie.

A doua zi, la orele trei, punctual, sosi canonicul Mealey.

Turbulenţa fluviului umflat de inundaţie silise jonca să ancoreze la cinci *li* mai jos de Pai-Tan. Imposibil de găsit o

lectică; roabe solide, brancarde lungi precum coamele plugului, cu roţi de lemn – erau, după ciumă, singurele vehicule întrebuinţate de câţiva hamali ca să-şi ducă clienţii la destinaţie. Acest mod de locomoţie era incompatibil cu demnitatea. Însă nu exista altă soluţie. Ca urmare, canonicul, stropit de noroi şi cu picioarele bălăbănindu-se, fu nevoit să ajungă la Misiune cu acest echipaj.

Trebui să renunţe la modesta primire pregătită cu grijă de sora Clotilde: un cântec de bun sosit executat de copii agitând drapele micuţe. Stând de santinelă în balconul lui, părintele Chisholm îl văzu venind pe oaspetele lui şi se grăbi spre poartă ca să-l primească.

— Dragul meu părinte, strigă Mealey întinzându-şi membrele înţepenite şi strângând cu căldură mâinile lui Francis. Iată cea mai frumoasă clipă din viaţa mea! În fine, te revăd! Ţi-am spus că o să vizitez Orientul. Toată lumea civilizată se interesează azi de suferinţele şi nenorocirile Chinei şi nu puteam să mai întârzii cu realizarea acestui proiect.

Tăcu brusc, înspăimântat, contemplând dezastrul peste umărul celuilalt

— Dar... ce văd? Unde este biserica?

— Ceea ce vezi este tot ce a rămas.

— Dărâmăturile astea? Vorbeai de un aşezământ înfloritor.

— Am avut ghinion!

Francis vorbea calm.

— Dar, realmente, nu înţeleg nimic... e foarte tulburător!

Francis îl întrerupse cu un zâmbet ospitalier:

— După ce vei fi făcut o baie caldă şi-ţi vei fi schimbat hainele, îţi voi povesti totul.

După o oră, trandafiriu, spălat, îmbrăcat într-un costum nou de tusor[4], Anselm îşi agita lingura într-o supă

[4] Mătase produsă de larvele unor fluturi originari din Japonia, China şi India. (n.r.)

fierbinte cu un aer vexat.

— Trebuie să mărturisesc că n-am fost niciodată, în viaţa mea, aşa de dezamăgit... Sosind aici, la hotarele extreme ale Chinei...

Duse o lingură de supă la gura cu buze lacome. Se îngrăşase în ultimii ani. Puternic, cu umeri largi, avea o ţinută frumoasă, cu tenul proaspăt şi ochii limpezi, iar mâinile-i grăsulii ştiau să fie, rând pe rând, cordiale sau onctuoase.

— Simţeam o bucurie nebună să celebrez liturghia cea mare în biserica dumitale, Francis! Temeliile aceastea trebuie să fi fost prost construite.

— Miracolul este că au fost construite o dată!

— Să nu vorbim prostii. Ai avut destul timp să te instalezi. Dar, în numele Cerului, ce le voi povesti la înapoiere? Râse cu amărăciune. Promisesem Biroului Central al Societăţii Misiunilor Străine, la Londra, o conferinţă intitulată: „Sfântul Andrei sau Dumnezeu în mijlocul Chinei”. Întâmplarea aceasta mă pune, da, ne pune pe toţi într-o situaţie neplăcută.

O vreme se făcu linişte.

— Fireşte, ştiu că ai avut greutăţi, reluă Mealey, împărţit între supărarea şi simpatia lui. Dar cine nu are? Te asigur că am avut şi noi partea noastră. Mai ales după ce au fuzionat cele două ramuri ale noastre... după moartea episcopului MacNabb.

Părintele Chisholm încremeni sub lovitură.

— A murit?

— Da, da. Bunul bătrân a plecat dintre noi. O pneumonie... în martie trecut. De fapt, nu mai era la înălţimea misiunii lui, era confuz, foarte ciudat. Sfârşitul a fost o eliberare. S-a stins în pace. L-a urmat ajutorul lui, episcopul Tarrant, şi a izbutit admirabil.

Tăcerea se restabili. Părintele Chisholm îşi trecu mâna peste ochi. Aşadar, Mac cel Roşu nu mai era... Îl năpădiră amintirile: ziua aceea de neuitat, când pescuiseră în Stinchar un somon aşa de frumos, privirea lui mioapă şi

inteligentă atât de reconfortantă când era chinuit la Hollywel; şi vocea lui calmă, la ultima lor convorbire de la Tynecastle, înainte de a pleca în China: „Continuă lupta, Francis, întru gloria lui Dumnezeu şi a scumpei noastre Scoţii!”

Anselm se gândea, cu o generozitate amicală.

— Ei bine! trebuie să ştii să faci faţă împrejurărilor. Fiindcă sunt aici, voi face tot posibilul să înlătur greutăţile. Am dobândit multă experienţă. Te interesează poate să ştii cum am finanţat societatea noastră? Campania de propagandă organizată de mine personal la Londra, la Liverpool şi la Tynecastle a strâns treizeci de mii de livre sterline şi ăsta nu este decât un început! Îşi descoperi dinţii albi într-un surâs satisfăcut. Nu te lăsa abătut, dragul meu. Nu spun că toate astea s-au întâmplat din vina dumitale... Mai întâi o vom ruga pe maica superioară să dejuneze cu noi; îmi pare o femeie inteligentă; apoi vom discuta împreună, temeinic, afacerile parohiei.

Cu mare greutate se smulse Francis amintirilor sale fericite de odinioară.

— Maicii superioare nu-i place să ia masa decât în casa călugăriţelor.

— Nu ştii dumneata cum să o iei.

Mealey privi de sus figura plăpândă a vechiului său camarad de şcoală şi adaugă cu o mină veselă:

— Sărmane Francis! Nu trebuie să doreşti să înţelegi femeile! Va veni, fii liniştit, mă voi ocupa eu de asta.

A doua zi, într-adevăr, Maria-Veronica apăru la ora dejunului. Anselm era foarte bine dispus după o noapte excelentă şi o dimineaţă petrecută inspectând energic ruinele Misiunii. Impresionat de vizita la şcoală, o primi pe maica superioară, cu toate că o părăsise abia de cinci minute, cu o demnitate călduroasă.

— Suntem cu adevărat foarte onoraţi, maică. Un păhăruţ de Xeres? Nu? Vă asigur că este perfect, Amontillado alb. A călătorit prea mult – şi surâse graţios –

în tovărăşia mea. Găsiţi poate că mă răsfăţ? Ce vreţi, am dobândit slăbiciunea asta în Spania!

Se aşezară la masă.

— Ei bine! Francis, ce meniu ne oferi? Sper că nimic din misterioasa hrană chinezească, cuiburi de păsări sau piure de bambus? Ha! Ha! Râdea în hohote Mealey, servindu-se din rasolul de pui. Trebuie să mărturisesc totuşi că sunt sedus de mâncărurile orientale. Astfel, în cursul călătoriei noastre, care a fost destul de zbuciumată, timp de patru zile, nimeni nu s-a arătat la masa căpitanului afară de mine; ni s-a servit acolo mâncare chinezească – *chow mein*.

Maica Veronica ridică ochii:

— *Chow mein* – numiţi asta mâncare chinezească? Eu credeam că e numele dat de americani artei chineze de a pregăti rămăşiţele mâncărilor.

El o privi cu gura căscată.

— Scumpă maică! *Chow mein*! Dar...

Îi aruncă o privire lui Francis ca să-i ceară părerea, apoi începu să râdă.

Întorcându-se ca să poată ajunge mai bine la castronul de salată pe care i-l prezenta Iosif, continuă:

— În afară de mâncări, Orientul are ceva extraordinar de fascinant. Noi ceilalţi, occidentalii, n-am avut dreptate acuzându-i prea uşor pe chinezi că sunt o rasă inferioară. Personal, sunt gata să strâng mâna oricărui chinez, cu condiţia ca el să creadă în Dumnezeu şi... – pufni în râs – în antiseptice.

Părintele Chisholm aruncă o privire scurtă, jenată, spre Iosif, care rămase însă nemişcat, doar cu nările fremătând.

— Şi acum, zise Mealey, pe un ton solemn, plin de emfază, avem de vorbit lucruri mai serioase. În tinereţea noastră, maică, cinstitul părinte îmi pricinuia mereu greutăţi. Acum eu trebuie să-l scot dintr-ale sale.

Reuniunea nu avu alt rezultat decât o povestire

amănunţită a tot ceea ce înfăptuise Anselm în Anglia.

Scăpat de obligaţiile unei parohii, se consacrase în întregime operei misiunilor, ştiind că Sfântul Părinte ţinea mai ales la propagarea credinţei şi era doritor să dea concursul cel mai activ acelora care se dăruiau cu abnegaţie acestei cauze.

El nu întârziase să se distingă. Mai întâi călători din oraş în oraş, unde ţinu predici de o elocvenţă pasionată. Geniul lui de a-şi face relaţii era preţios, căci nu le neglija niciodată. Înapoindu-se de la Manchester sau de la Birmingham, se aşeza la birou şi scria vreo zece scrisori încântătoare, mulţumind astfel unei persoane pentru deliciosul dejun, alteia pentru un dar generos în favoarea misiunilor. În curând, corespondenţa lui luase asemenea proporţii încât fusese nevoit să angajeze un secretar particular.

Foarte repede ajunse o personalitate importantă la Londra, începuturile sale în amvonul din Westminster fuseseră senzaţionale. Femeile înnebuniseră întotdeauna după el. Fusese adoptat imediat de coteria fetelor bătrâne, cucernice şi bogate, care colecţionau în palatele lor particulare, la sudul parcului, pisici şi preoţi. În acelaşi an fusese numit membru corespondent la *Athenaeum*. Sporirea neaşteptată şi remarcabilă a fondurilor Societăţii Misiunilor îi adusese o scrisoare măgulitoare emanând chiar de la Roma.

Ajuns canonic, cel mai tânăr din dioceza Nordului, nu stârni invidia nici unei persoane cu această demnitate. Chiar cinicii care atribuiau înaintarea lui rapidă unei activităţi supraabundente a glandei tiroide trebuia să-i recunoască talentul în afaceri. Manierele lui demonstrative nu-l împiedicau să gândească cu sânge rece. Ştia să socotească şi să-şi plaseze cu inteligenţă fondurile. În cinci ani, întemeiase două noi misiuni în Japonia şi un seminar chinezesc la Nankin. De curând instalate, birourile Societăţii Misiunilor Străine din Tynecastle erau impozante, bine adaptate scopului lor şi

nu erau grevate de nicio datorie.

Pe scurt, Anselm reuşise în viaţă. Cu episcopul Tarrant, care îl susţinea, avea toate şansele să sporească încă şi mai mult opera lui admirabilă.

Două zile după această reuniune oficială cu Francis şi Maria-Veronica, ploaia încetă şi imediat un soare palid îşi trimise razele anemice spre pământul uitat. Mealey se bucură grozav. Şi, glumind, îi spuse lui Francis:

— Am adus timpul frumos! Sunt oameni care vin după soare. Pe mine, soarele mă urmează!

Îşi despachetă aparatul fotografic şi începu să ia o mulţime de vederi. Deborda de energie. Sărea din pat dimineaţa strigând: *Boy! Boy!* ca Iosif să-i pregătească baia. Ţinea liturghia la şcoală. După un dejun copios, pornea, pe cap cu casca colonială, în mână cu un baston gros şi cu aparatul în bandulieră.

Făcea numeroase excursii, căuta chiar să evoce discret amintirile ciumei printre ruinele şi cenuşa din Pai-Tan. La fiecare scenă dezastruoasă murmura cu smerenie: „Binecuvântată fie mâna lui Dumnezeu!” Se oprea brusc la una din porţile oraşului şi, cu un gest dramatic, se adresa tovarăşilor săi:

— Aşteptaţi! Trebuie să fotografiez asta. Lumina e perfectă.

Duminică coborî la dejun nespus de vesel.

— Am o idee. Voi putea să ţin oricum conferinţa asta. O voi intitula „Pericolele şi dificultăţile misionarilor. Activitatea lor în timpul ciumei şi al inundaţiilor”. Azi-dimineaţă am făcut o fotografie magnifică a ruinelor bisericii. Va fi un clişeu superb: „Dumnezeu îi pedepseşte pe cei pe care-i iubeşte”. E minunat, nu-i aşa?

În ajunul plecării însă, atitudinea lui Anselm se schimbă, iar tonul lui deveni grav, când, seara după cină, şedea pe balcon în tovărăşia misionarului:

— Trebuie să-ţi mulţumesc, Francis, că ai acordat ospitalitatea dumitale unui călător ca mine. Dar nu sunt prea mulţumit de dumneata. Nu văd cum vei reclădi

biserica asta. Societatea nu poate să-ţi acorde niciun credit.

— N-am cerut niciodată.

Francis, care se supraveghease riguros în timpul celor cincisprezece zile, începea să simtă că îşi piede răbdarea.

Mealey îi aruncă o scurtă privire.

— Numai dacă ai fi reuşit mai bine cu bogaţii negustori chinezi; dacă, de exemplu, pe prietenul dumitale, domnul Chia, ai fi putut să-l converteşti.

— Nu o voi face...

Răspunsurile lui Francis deveneau încă şi mai scurte ca de obicei.

— S-a arătat de o rară generozitate. Nu voi mai cere nici măcar obolul unui singur tael.

Anselm dădu din umeri plictisit.

— Treaba dumitale, bineînţeles... Însă trebuie să-ţi spun sincer că sunt îngrozitor de dezamăgit de rezultatele dumitale. Să luăm procentajul convertirilor dumitale. Nu se poate compara nici pe departe cu celelalte statistici ale noastre. Noi facem grafice la direcţia centrală şi dumneata marchezi nivelul cel mai scăzut al tabelei.

Părintele Chisholm privea drept înaintea lui, cu gura închisă. Replică cu o ironie neobişnuită:

— Cred că rezultatele misionarilor variază după capacităţile lor individuale.

— Şi după zelul lor. Anselm, susceptibil, era jignit. De ce te încăpăţânezi să nu foloseşti catiheţi? E un obicei universal. Ia trei oameni activi; cu patruzeci de tael pe lună, o mie de botezuri nu te vor costa decât o mie cinci sute de dolari chinezeşti.

Francis nu răspunse. Se rugă din tot sufletul să se poată stăpâni şi să accepte această umilire ca şi când ar fi meritat-o.

— Dumneata nu ştii cum să-i iei, continuă Mealey. Priveşte cum trăieşti. Dumneata ar trebui să fii cineva, să-i impresionezi pe oamenii de-aici, să ai lectica dumitale, servitori...

— Greşeşti, răspunse Francis cu voce fermă. Chinezi detestă fala. Ei numesc asta *timien*. Şi preoţii care dau dovadă de aşa ceva sunt consideraţi nepoliticoşi.

Anselm roşi.

— Desigur, faci aluzie la vulgarii lor preoţi păgâni.

— Ce importanţă are?

Părintele Chisholm îşi permise un zâmbet scurt.

— Mare parte din preoţii lor sunt nobili şi buni.

Tăcerea care urmă era încărcată. Anselm, şocat, îşi închise nasturii de la haină, cu un gest hotărât.

— După asta, evident, nu-i nimic de adăugat. Trebuie să mărturisesc că atitudinea dumitale îmi pricinuieşte o durere adâncă. Şi maica superioară este jenată. Chiar de când am sosit, mi-am dat seama că ea nu te aprobă.

Se ridică şi se retrase în camera lui.

Francis mai întârzie în pâcla care se ridica. Această ultimă acuzaţie îl atinse simţitor: temerile lui cele mai negre se realizaseră. Nu se mai putea îndoi de faptul că Maria-Veronica formulase cererea de a fi transferată în altă parte.

A doua zi dimineaţă, canonicul Mealey plecă. Trebuia să se întoarcă la Nankin, să stea o săptămână la vicariat şi apoi să continue călătoria la Nagasaki, de unde se ducea să inspecteze cele şase misiuni japoneze. Valizele erau închise, o lectică îl aştepta gata să-l ducă la joncă; îşi luase deja rămas-bun de la surori şi de la copii. Îmbrăcat în ţinută de călătorie – cu ochelari de soare, casca colonială drapată cu un voal verde – avu, în vestibul, o ultimă convorbire cu părintele Chisholm.

— Ei bine, Francis, zise el, întinzându-i mâna ca să se împace cu el. Să nu ne despărţim pe fondul unei neînţelegeri. Darul comunicării nu le este dat tuturor. Presupun că intenţiile dumitale sunt curate. Se ridică. E ciudat. Mă grăbesc să plec. Am patima călătoriei în sânge. Adio, la revedere. *Auf wiedersehen!* Şi Dumnezeu să te binecuvânteze!

Coborând plasa contra ţânţarilor, intră în lectică.

Gemând, hamalii se îndoiră sub greutatea lui şi porniră. Ajungând la poarta Misiunii, agită o batistă albă în semn de adio.

Aproape de apusul soarelui, în momentul în care obişnuia să se plimbe, – oră care îi era mai scumpă ca toate, – clipa în care, în puritatea luminii care se stinge, cel mai mic sunet se repercutează în depărtare, părintele Chisholm medita printre ruinele bisericii. Aşezat pe o rămăşiţă de zid, se gândea la bătrânul său profesor (nu ştia de ce, dar se simţea întotdeauna copil când se gândea la Mac cel Roşu) şi îşi reamintea îndemnurile lui să aibă curaj. Avea mare nevoie în momentul acesta. În ultimele săptămâni, efortul constant de a se stăpâni faţă de tonul superior al oaspetelui său îi epuizase forţele. Şi totuşi, poate că Anselm avea dreptate. Nu dăduse el greş în faţa lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor? Realizase foarte puţin şi acest puţin, care costase atât, oricât de imperfect ar fi fost, era aproape distrus. Cum să continue? Disperarea şi descurajarea îi umpleau sufletul.

Şezând cu capul plecat, nu auzise zgomotul de paşi. Maica Maria-Veronica fu silită să-i atragă atenţia:

— Vă deranjez?

El ridică ochii şi tresări surprins.

— Nu... nu. Cum vedeţi – nu îşi putu reţine un zâmbet mâhnit –, nu făceam nimic.

Tăcură. În lumina înserării, faţa călugăriţei părea de o paloare cadaverică. El nu putea distinge tresărirea nervoasă a obrajilor ei, dar o simţea rigidă şi încordată.

Cu o voce slabă de tot, ea zise:

— Am ceva să vă spun. Eu...

— Ce?

— Fără îndoială, cuvintele mele vă vor părea umilitoare, însă mă simt obligată să vorbesc. Eu... eu vă cer iertare.

Cuvintele îi veniră mai întâi cu greu, apoi se precipitară şi izbucniră ca un torent:

— Mă căiesc amar şi din fundul inimii de purtarea mea

faţă de dumneavoastră. Chiar de la prima noastră întâlnire, atitudinea mea a fost scandaloasă, vinovată. Mă stăpânea demonul orgoliului. El a fost întotdeauna cel mai mare duşman al meu, chiar pe când eram mică şi zvârleam tot ce-mi cădea în mână în capul guvernantei mele. Sunt mai multe săptămâni de când încerc să vin la dumneavoastră... ca să vă mărturisesc asta... însă orgoliul meu, păcatul meu înrădăcinat, m-a oprit... în aceste zece zile, inima mea a sângerat pentru dumneavoastră... pentru rănile şi umilinţele pe care le-aţi îndurat de la acest preot cu spirit grosolan şi monden, care nu este demn să vă lege şiretul de la ghete. Părinte, mă detest; iertaţi-mă, iertaţi-mă...

Vocea ei se stinse într-un suspin. Îngenunche înaintea lui, ascuzându-şi capul în mâini, cu umerii zguduiţi.

Cerul era complet incolor; doar o lucire verde-pal tivea silueta munţilor. Lumina aceasta ireală dispăru repede şi penumbra îi înfăşură în mantia ei. După o vreme, timp în care ea nu lăsă să-i scape decât o singură lacrimă care i se rostogoli pe obraz, el o întrebă:

— Aşadar, nu mai doriţi să părăsiţi Misiunea?

— Nu, nu... – i se rupea inima –, dacă dumneavoastră consimţiţi să rămân. N-am cunoscut niciodată pe nimeni pe care să doresc atât de mult să-l servesc... Inima dumneavoastră este cea mai bună, sufletul dumneavoastră cel mai frumos din câte am întâlnit vreodată.

— Taci, copilul meu! Sunt o sărmană fiinţă neînsemnată... Aveaţi dreptate... sunt un om vulgar.

— Părinte, cruţaţi-mă!

Suspinele îi zdruncinau întreaga fiinţă.

— Şi dumneavoastră sunteţi o mare doamnă. În ochii lui Dumnezeu suntem amândoi copiii săi. Dacă am putea să lucrăm împreună... ajutându-ne în tăcere...

— Vă voi ajuta din toate puterile mele. Nu e nimic pe lume să nu pot face. E foarte uşor să scriu fratelui meu. El va reconstrui biserica. Este imens de bogat şi o va face

din toată inima. Numai dacă dumneavoastră aţi voi să consimţiţi, să mă ajutaţi... să mă ajutaţi să-mi înving mândria.

Tăcerea se prelungea. Suspinele ei se potoliră. O mare blândeţe umplu inima preotului. Încercă să o ridice, însă ea se opuse. Atunci el îngenunche lângă ea şi, fără să se roage, îşi îndreptă privirea în noaptea pură şi senină, acolo unde, cu mai multe secole înainte, în umbra unei grădini, un alt om, sărac şi simplu, care-i vedea pe amândoi, îngenunchease la fel.

7

Într-o dimineaţă însorită din anul 1912, părintele Chisholm era ocupat să separe mierea de ceara din faguri, în atelierul lui, o casă ţărănească în stil bavarez, situată la extremitatea grădinii de zarzavaturi: simplu, practic, cu un strung cu pedală şi alte ustensile, de care era tot atât de mulţumit ca şi în ziua în care maica Maria-Veronica îi dăduse cheia. Parfumul cald al zahărului topit plutea în aer. O găleată mare de miere aurie era aşezată pe pământ, printre aşchii de lemn proaspăt cioplit. Pe masa de lucru, într-o tingire de aramă, se odihnea ceara roşcată din care, mâine, urma să fabrice lumânări. Şi ce lumânări! Ardeau cu o flacără regulată şi miroseau frumos: nici la Sfântul Petru, desigur, nu aveau pereche.

Înăbuşind un suspin, îşi şterse fruntea; unghiile lui scurte erau acoperite cu pete de ceară. Apoi, luând găleata cu miere şi închizând uşa, traversă grădinile Misiunii. Era fericit. Dimineaţa se deştepta în gânguritul graurilor cuibăriţi în bârne, în răcoarea în care zorile scăldau iarba umedă de rouă, şi gândea că nicio fericire pe lume nu o egala pe aceea pe care i-o procura munca lui. Ducea o viaţă simplă, legată de pământul care nu i se păruse niciodată departe de cer.

Provincia era prosperă şi populaţia, uitând inundaţiile,

foametea, ciuma, trăia în pace. Trecuseră cinci ani de când contele Ernst von Hohenlohe reconstruise biserica; iar Misiunea, deşi modestă, era înfloritoare. Biserica era mai încăpătoare, însă mai scundă decât cea veche. O clădise solid, regretând puţin că nu putuse întrebuinţa nici ghipsul, nici stucul, în stilul monastic inaugurat de regina Margaret în Scoţia, cu multe secole înainte. Clasică şi severă, cu turnul foarte simplu şi capelele boltite în patru colţuri, îi devenise atât de familiară încât se obişnuise până într-atât încât prefera simplitatea ei stilului elegant al vechii capele. Era solidă şi putea rezista la orice încercare.

Şcoala se mărise; se adăugase un azil nou pentru copii. Două câmpuri vecine, irigate, permiseseră instalarea unei ferme model, cu cocină şi curte de păsări, unde sora Martha, cu gleznele ei subţirele, în saboţi şi cu sfântul veşmânt ridicat, arunca grăunţe cu pumnul, sporovăind veselă în limba ei natală.

Congregaţia se compunea din două sute de credincioşi convinşi; niciunul dintre ei nu îngenunchea în silă înaintea altarului. Orfelinatul, cu numărul pensionarilor triplaţi, începea să răsplătească îngrijirile răbdătoare şi pricepute. Fetele mai în vârstă le ajutau pe călugăriţe, ocupându-se de cei mici. Unele erau încă novice, altele urmau să-i părăsească în curând, să se întoarcă în lume. La Crăciun, o fată de nouăsprezece ani se căsătorise cu un fermier din satul Liu. În cursul ultimei sale vizite pastorale la Liu – expediţie foarte reuşită şi din care se înapoiase săptămâna trecută –, tânăra femeie îi mărturisise, puţin cam ruşinată, că în curând va avea de celebrat un botez.

Schimbă în mâna cealaltă greaua povară de miere – era acum un omuleţ de patruzeci şi trei de ani, încovoiat, cu articulaţiile noduroase de reumatism, cu părul încărunţit – şi un fir de iasomie îi biciui obrazul. Grădina era de o frumuseţe cum nici nu visase c-ar putea fi, ceea ce, de asemenea, era opera Mariei-Veronica.

Fireşte, fusese întotdeauna îndemânatic, dar niciodată

nu avusese noroc cu florile, pe când maica superioară avea un adevărat dar pentru grădinărit. Seminţele fuseseră aduse din ţara ei; iar butaşii veniseră delicat învăluiţi în saci. Prin corespondenţă îşi procurase răsaduri provenind din grădini celebre din Canton şi Pekin – de unde erau originari şi porumbeii albi ai Misiunii, blânzi, dar obraznici. Preotul îi era recunoscător pentru toate aceste frumuseţi de care era înconjurat acest sanctuar scăldat în soare, zumzăind de cântece şi glasuri.

Camaraderia lor semăna puţin cu grădina aceasta. Seara, în cursul plimbării zilnice, o întâlnea, atentă, cu mâinile în mănuşi, tăind bujorii mari albi care se înmulţiseră, îndreptând o creangă de clematită, stropind azaleele de un galben-auriu. În acest cadru discutau despre nevoile Misiunii. Câteodată tăceau. Iar când licuricii îşi aprindeau felinarele în grădină, fiecare se retrăgea în camera sa.

Lângă poarta superioară zări copii care defilau, doi câte doi în incintă. Era ora cinei. Surâse şi se grăbi. Văzu aşezându-se în jurul mesei din anexa nouă a dormitorului douăzeci de mici capete de un negru-albăstrui, cu mutriţe galbene vioaie. Maria-Veronica supraveghea la un capăt şi Clotilde la celălalt. Martha, ajutată de novicele chineze, turna fiertura de orez într-o armată de ceşti albastre. Anna, copilul găsit în zăpadă, împărţea ceştile cu expresia ei obişnuită de îmbufnare.

Vuietele încetară chiar din prag. Părintele aruncă o privire de copil ruşinat spre maica superioară şi puse găleata de miere pe masă, triumfător.

— Astăzi avem miere proaspătă, dragii mei! E aproape un păcat: sunt sigur că nimeni nu are poftă!

Proteste ascuţite ca vacarmul unei turme de maimuţe izbucniră numaidecât. Stăpânindu-şi un zâmbet, clătină din cap cu reproş, privindu-l pe Prâslea, un solemn mandarin de trei ani care, pe cale să-şi înghită lingura, se legăna cu un aer absent, cu funduleţul lui nu prea stabil pe bancă.

— Nu pot să cred că un copil cuminte poate să găsească vreo plăcere în legănarea asta! Spune-mi, Simforian – e curios cum noii convertiţi căutau întotdeauna cele mai extraordinare nume de sfinţi ca să le dea copiilor lor. Spune-mi, Simforian... nu ţi-ar plăcea mai mult să înveţi catehismul decât să mănânci miere?

— Miere, răspunse Simforian serios.

Copilul privi spre faţa aspră şi ridată, care se pleca asupra lui. Apoi, surprins de propria-i îndrăzneală, izbucni în lacrimi şi căzu de pe bancă.

Părintele Chisholm îl ridică râzând şi-l linişti.

— Eşti cuminte, Simforian. Bunul Dumnezeu te iubeşte mult. Şi pentru că ai spus adevărul, vei avea o porţie dublă de miere.

Maica Maria-Veronica îl privi dezaprobator. Îi va spune fără îndoială, întovărăşindu-l până la uşă:

— Părinte, să nu uităm disciplina.

Însă astăzi – era departe de epoca când el rămânea afară ascultând zumzetul clasei, nefericit şi nehotărât, neîndrăznind să pătrundă în atmosfera aceasta îngheţată – nimic nu-l oprea să se joace cu copiii. El îi iubise dintotdeauna şi numea asta privilegiul lui monahal.

Cum era de aşteptat, Maria-Veronica îl conduse până la uşă; dar, deşi părea preocupată, nu-l dojeni. Spuse, ezitând puţin:

— Iosif mi-a povestit azi-dimineaţă ceva straniu...

— Da, ştrengarul are poftă să se însoare. E firesc. Îmi bate mereu capul cu necesitatea şi avantajele unei odăi care ar trebui grabnic clădită la poarta de la intrare... nu pentru el, desigur, nici pentru viitoarea lui soţie... ci numai pentru marele bine al Misiunii.

— Nu, nu e vorba de odaie. Fără să zâmbească, ea îşi muşcă buza. Am aflat că se construieşte în strada Lanternelor; e un loc central şi proiectele în chestiune sunt mult mai ambiţioase decât ceea ce ne-am imaginat noi...

Tonul ei era extrem de amar.

— Au fost angajaţi zeci de lucrători şi nenumărate luntre cu piatră albă sosesc fără încetare din Sen Siang. Vă asigur că se consacră acestui proiect sume cum numai misionarii americani pot plăti. În curând vom avea deci la Pai-Tan un impozant aşezământ, cu o şcoală pentru băieţi şi una pentru fete, un teren de joc, bucătării populare pentru împărţirea gratuită a orezului, un dispensar şi un spital condus de un doctor.

Fu obligată să se întrerupă, căci ochii lui erau plini de lacrimi.

— Ce aşezământ?

Pusese întrebarea maşinal, fiindcă presimţea răspunsul.

— O altă misiune. Protestantă de data asta. A metodiştilor americani.

Urmă o pauză lungă. În calma lui izolare, nu întrevăzuse niciodată posibilitatea aşezării unor intruşi la Pai-Tan. Maica superioară, chemată în sufragerie de Clotilde, îl părăsi într-o linişte dureroasă.

Se îndreptă încet spre locuinţa lui; dar un nor întuneca luminoasa dimineaţă. Ce se va întâmpla cu turnul său de fildeş? Cu o mişcare puerilă, resimţea aceeaşi senzaţie de nedreptate ca altădată, când era copil, la cules de mure, şi altul descoperea tufele pe care el le considera ca pe proprietatea lui. Ştia ce dihonii, ce rivalităţi bântuiau prin misiuni, meschine invidii, certuri asupra unor probleme de doctrină, deşartele acuzaţii care transformau credinţa într-un infernal turn babel în ochii chinezilor, atât de îngăduitori de felul lor. Fiecare striga care mai de care: „Aici! Aici!” Vai! Dar, privind bine, nu rămânea decât mânie, zarvă şi ură.

Acasă îl găsi pe Iosif înarmat cu o mătură, făcându-se că este ocupat în vestibul ca să aibă ocazia să schimbe între ei doleanţe.

— A aflat părintele regretabila sosire a acelor americani care adoră Dumnezei falşi?

— Taci, Iosif! răspunse sever preotul. Ei nu adoră

Dumnezei falşi, ci pe acelaşi adevărat Dumnezeu, ca şi noi. Dacă mai spui asemenea prostii, nu vei avea niciodată odaia ta.

Iosif ieşi cu capul plecat, mormăind.

După-amiază, părintele Chisholm se duse în Pai-Tan, pe strada Lanternelor, ca să-şi dea seama de exactitatea noutăţilor, într-adevăr, o nouă misiune se înălţa repede şi echipe numeroase de zidari, dulgheri şi salahori lucrau fără odihnă. Văzu un şir întreg de lucrători circulând de-a lungul unei schele încovoiate sub greutatea lor, ducând coşuri cu cărămizi lustruite de Soochin, de cea mai fină calitate. Evident, acest aşezământ avea să fie de un lux princiar.

În timp ce sta privind gânditor spectacolul acesta, observă prezenţa domnului Chia alături de el. Îl salută în tăcere pe vechiul său prieten.

Discutară despre timpul frumos şi mersul afacerilor, însă Francis intuia ceva mai mult decât obişnuita amabilitate în purtarea negustorului.

Într-adevăr, după îndeplinirea cerinţelor politeţii, domnul Chia îi spuse cu un aer nevinovat:

— E plăcut să contempli un exces de virtute, însă mulţi sunt de părere că e de prisos. Personal, îmi place să mă plimb în grădinile misionarilor. Totuşi, când aţi sosit, aţi fost foarte aspru tratat; sunt mulţi ani de atunci. Făcu o pauză binevoitoare şi plină de subînţeles. Pare foarte probabil, chiar pentru un umil cetăţean ca mine, că noii misionari ar putea fi primiţi atât de prost la sosire, încât ei se vor vedea în regretabila situaţie să plece.

Părintele Chisholm se înfioră, pradă unei ispitiri diavoleşti. Ambiguitatea, chiar modestia bârfelor negustorului echivalau cu cele mai rele ameninţări. Domnul Chia, pe căi subtile şi secrete, exercita în district o influenţă decisivă. Francis îşi da perfect de bine seama că i-ar fi de-ajuns să răspundă pe un ton nepăsător: „Ar fi o mare nenorocire ca astfel de calamităţi să-i lovească pe misionarii care vor veni... Însă cine se poate împotrivi

voinţei Cerului?” ca să înlăture pericolul care ameninţa să-i risipească enoriaşii. Dar se abţinu şi-i păru chiar rău că întrevăzuse o asemenea eventualitate. Simţind o sudoare rece curgându-i pe frunte, răspunse cu o voce care se străduia să fie fermă:

— Numeroase sunt porţile cerului. Noi alegem una, aceşti noi predicatori intră printr-alta. De ce să le refuzăm dreptul de a practica virtutea în felul lor? Dacă ei o doresc, să vină!

Nu observă în privirea liniştită a domnului Chia scânteia de respect care străluci o clipă. Adânc tulburat, se despărţi de prietenul lui şi începu să urce colina. Obosit, intră în biserică şi se opri în faţa crucifixului din altar. Cu ochii fixaţi asupra coroanei de spini, spuse o rugăciune, implorând harul curajului, al înţelepciunii şi al toleranţei.

Pe la sfârşitul lui iunie, Misiunea metodistă era aproape terminată. Cu toată mărinimia lui, părintele Chisholm nu se putu hotărî să urmărească progresele construcţiei; evitase cu inima grea strada Lanternelor. Însă când Iosif, care nu neglija să-i aducă toate detaliile penibile, îl înştiinţă că sosiseră doi diavoli străini, micuţul preot suspină, îmbrăcă cele mai frumoase haine, puse mâna pe umbrela scoţiană şi înarmat cu gânduri bune, se duse să le facă o vizită.

Când trase clopoţelul, sunetul trezi un ecou între pereţii de curând tencuiţi, unde plutea un miros de vopsea. După un minut de aşteptare, sub porticul de sticlă colorată, auzi paşi grăbiţi şi o femeie scundă, ofilită, în vârstă, îmbrăcată cu o rochie cenuşie şi cu o bluză închisă până sus deschise uşa.

— Bună ziua, doamnă. Sunt părintele Chisholm. Mi-am permis să vin să vă urez bun sosit la Pai-Tan.

Tresări nervos şi în ochii ei albaştri, sterşi, flutură o scurtă spaimă.

— Ah, da! Poftiţi înăuntru... Eu sunt doamna Fiske. Wilbur... soţul meu... doctorul Fiske... este sus. Suntem

singuri şi complet izolaţi. Foarte repede, întrerupse protestele şi scuzele. Nu, nu... intraţi vă rog.

El urcă în urma ei şi pătrunse într-o încăpere înaltă şi răcoroasă, unde un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu obrajii raşi şi cu mustaţă, tot aşa de scund ca şi soţia lui, era cocoţat pe un scaun fără spetează şi aşeza metodic cărţile în rafturi. În spatele lentilelor groase, ochii miopi păreau inteligenţi şi timizi. Într-un larg şort de bumbac, picioarele subţirele arătau jalnic. Coborând de pe scaun, alunecă, gata să cadă.

— Fii atent, Wilbur, te rog! strigă soţia lui, întinzând mâna ca să-l oprească. Apoi ea făcu prezentările. Dacă vreţi, să luăm loc...

Încercă să zâmbească.

— Din nenorocire, n-avem mobilă... Dar, în China te obişnuieşti cu orice.

Se aşezară. Amabil, părintele Chisholm îi complimentă:

— Aveţi aici o clădire magnifică!

— Da, aproape, se scuză doctorul Fiske. Avem mult noroc. Domnul Chandler, regele petrolului, s-a arătat foarte generos faţă de noi.

Tăcerea care se lăsă fu puţin jenantă. Oamenii aceştia erau cu totul altfel de cum îşi închipuise preotul. Nici el nu era un uriaş, dar cei doi Fisker erau cu adevărat atât de mici încât n-ai fi îndrăznit niciodată să devii agresiv cu ei. Micuţul doctor era blând, erudit şi discret, cu buzele înflorite de un zâmbet uşor, timid. Soţia lui – stând în lumină, Francis o putu studia în voie – părea liniştită şi rafinată, iar cu mâinile frământa febril fie medalionul de aur de la gât, fie părul ei brun, coafat şi des, care, după cum observă Francis şocat, era o perucă.

Deodată doctorul Fiske tuşi şi spuse simplu, fără nicio introducere:

— Cred că sosirea noastră aici nu vă face prea multă plăcere.

— Oh, nu! Nici vorbă.

La rândul său, preotul se simţi stingherit.

— Ştim asta din experienţă. Era în Lan-Hi, un ţinut fermecător. Ar fi trebuit să vedeţi piersicii noştri. Am fost acolo singuri timp de nouă ani. Apoi a venit un alt misionar. Nu era misionar catolic, se grăbi el să adauge, însă... noi nu eram prea mulţumiţi, nu-i aşa, Agnes?

— Adevărat, dragul meu. Ea clătină din cap, tremurând. Însă am trecut şi peste asta. Suntem aici, părinte, de multă vreme...

— De cât timp sunteţi în China?

— De peste douăzeci de ani. Am plecat extrem de tineri. Chiar din ziua căsătoriei noastre. Ne-am consacrat viaţa propovăduirii Evangheliei. Ochii ei se înceţoşară, însă zâmbi cu curaj. Wilbur, să-i arătăm părintelui fotografia lui John.

Se ridică şi luă cu mândrie o ramă de argint de pe policioara şemineului încă goală.

— E fiul nostru când era la Harvard, înainte de a obţine o bursă Rhodes pentru Oxford. Da, el este în Anglia... Se ocupă cu opere sociale printre docherii din Tynecastle.

La acest nume, politeţea lui încordată dispăru.

— Tynecastle! Dar e foarte aproape de mine.

Ea îl privi încântată, zâmbitoare, strângând drăgăstos fotografia la piept.

— Nu-i extraordinar? Ce mică e lumea! Puse repede fotografia la loc. Acum am să vă aduc puţină cafea şi clătite făcute de mine... e o reţetă de familie.

Nici nu vru s-audă protestele preotului.

— Nu mă deranjează. Ţin mult ca Wilbur să ia doza lui de răcoritoare la ora asta. Suferă de o afecţiune a duodenului. Trebuie să-l îngrijesc, nu-i aşa?

Venind aici, se gândise să rămână numai cinci minute; nu plecă decât după o oră.

Originari din Noua Anglie, cei doi erau născuţi la Biddeford, în Maine, unde copilăriseră şi se căsătoriseră în spiritul credinţei lor. În timp ce-i povesteau tinereţea lor, Francis evoca cu simpatie o câmpie vălurită, unde perdele de mesteceni argintii ascundeau marea ceţoasă,

unde casele de lemn alb se adăposteau sub boschete de arţari şi viţă de vie, căţărată pe oţetarii care se colorează iarna în purpură catifelată. Îşi închipuia graţioasa clopotniţă albă a satului, cu clopotele sunând cu toată puterea şi siluetele întunecate pe străzile îngheţate, ocupându-se liniştite de treburile lor. Dar familia Fisker alese o cărare mult mai aspră. Suferiseră mult. Amândoi erau să moară de holeră. În timpul revoltei Boxerilor, cei mai mulţi tovarăşi de-ai lor de la Misiune fuseseră masacraţi; şi ei petrecuseră şase luni într-o închisoare respingătoare, ameninţaţi zilnic să fie executaţi. Dragostea lor unul pentru altul şi pentru fiul lor era mişcătoare. În ciuda emotivităţii ei, doamna Fiske manifesta o grijă maternă neînfrântă faţă de cei doi bărbaţi.

Cu toate antecedentele ei, Agnes Fiske era romantică şi poseda o comoară de amintiri pe care o păstra cu deosebită grijă. Îi arătă lui Francis o scrisoare veche de un sfert de secol, scrisă de mâna scumpei sale mame, în care notase reţeta faimoaselor clătite, precum şi o buclă din părul lui John, închisă cu grijă în medalionul ei. În sertarele sale, sus, păstra o mulţime de amintiri asemănătoare, pachete de scrisori îngălbenite, buchetul ei de nuntă, unul din primii dinţi ai fiului ei, panglica pe care o purtase la primul ei bal la Biddeford...

Sănătatea ei era plăpândă; o dată Misiunea bine instalată, socotea să-şi ia şase luni de vacanţă şi să plece în Anglia, la fiul ei. Şi cu o seriozitate care dovedea bunăvoinţa ei, se angajă faţă de părintele Chisholm să-i ducă scrisorile în Anglia.

Când el îşi luă rămas-bun în cele din urmă, ea îl însoţi dincolo de portic, unde domnul Fiske rămase, până la poarta grădinii. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Nu pot să vă spun cât sunt de mişcată şi recunoscătoare pentru bunătatea dumneavoastră şi pentru vizita aceasta prietenească... mai ales pentru Wilbur. În ultimul loc unde am fost am îndurat ură şi un

bigotism înfiorător. Nu de mult, un tânăr misionar, o brută, l-a lovit şi l-a lăsat leşinat la căpătâiul unui bolnav sub pretext că ar fi amăgit sufletul nemuritor al acestui om. Femeia îşi stăpâni emoţia. Vom colabora dacă veţi binevoi. Wilbur este un doctor foarte bun. Chemaţi-l oricând aveţi nevoie.

Apoi îi strânse călduros mâna şi se întoarse. Părintele Chisholm se înapoie acasă perplex. Timp de câteva zile rămase fără ştiri noi de la familia Fiske. Însă sâmbătă, de sfântul Andrei, primi din partea lor câteva prăjiturele. Le duse, calde încă, înfăşurate într-un şervet alb, în sufrageria copiilor.

Sora Martha încruntă din sprâncene.

— Femeia asta îşi închipuie că noi nu ştim să facem prăjituri?

— Doreşte numai să se arate binevoitoare, Martha. Să ne dăm osteneala să fim la fel.

De mai multe luni, sora Clotilde era chinuită de o dureroasă iritaţie a pielii. Încercase, fără rezultat, tot felul de loţiuni. Ajunsese să ţină chiar nouă zile de post ca să se vindece. Părintele Chisholm observă că îşi scărpina mereu mâinile înroşite de mâncărime. Cam fără voie, îi scrise un bilet doctorului Fiske.

Doctorul sosi în mai puţin de o oră, examină liniştit bolnava în prezenţa maicii superioare, apoi, fără cuvinte savante, aprobă tratamentele aplicate până atunci, însă mai pregăti un remediu special pe care trebuia să-l ia din trei în trei ore, şi plecă. După zece zile, bubuliţele dispărură, iar sora Coltilde se simţea excelent. Dar, după prima bucurie, mărturisi la spovedanie o îndoială care o tulbura.

— Părinte... mă rugasem cu atâta fervoare... şi...

— Misionarul protestant a fost cel care te-a vindecat?

— Da, părinte.

— Asta nu este ceva care să-ţi zdruncine credinţa. Dumnezeu ţi-a îndeplinit rugăciunea. Noi toţi nu suntem decât instrumentele sale. Un zâmbet fugar trecu pe

buzele lui. Nu uita sentinţa lui Lao-Tseu: „Sunt multe religii, dar nu este decât o raţiune şi noi toţi suntem fraţi”.

În aceeaşi seară, când se plimba prin grădină, Maria-Veronica, cu un oarecare regret, recunoscu:

— Americanul acesta... e un medic bun.

El aprobă dând din cap.

— Are un suflet minunat.

Cele două misiuni îşi urmau drumurile lor paralele, fără conflicte. Pai-Tan le oferea un câmp destul de vast şi fiecare evita să-l jignească pe celălalt. Înţelepciunea părintelui Chisholm, care nu urmărise niciodată să obţină conversiuni interesate, dădu rezultate. Unul dintre credincioşii lui care încercase să frecventeze Misiunea din strada Lanternelor fusese trimis înapoi, însoţit de scrisoarea:

Dragă Chisholm,

Omul acesta este un rău catolic, însă ar fi un metodist şi mai rău. Să aveţi parte numai de bine. Prietenul dumneavoastră într-unicul Dumnezeu.

Dr. Wilbur Fiske

P.S. Dacă unul din enoriaşii dumneavoastră ar avea nevoie să fie internat în spital, nu ezitaţi să mi-l trimiteţi: şi fiţi sigur că nu voi semăna în sufletul lui nicio îndoială cu privire la infaibilitatea lui Borgia!

Inima preotului se încălzi. „Doamne, gândea el, dacă oamenii ar practica mai mult bunătatea şi toleranţa, aceste două virtuţi, s-ar coborî paradisul pe pământ.”

Modestia lui Fiske nu lăsa să se ghicească meritele sale decât foarte greu; era arheolog şi un sinolog distins. Trimitea comunicări savante revistelor orientaliste din ţara lui. Pasiunea pentru porţelanul din Chien-Lung şi colecţia sa din „familia neagră” din secolul al 18-lea, alcătuită cu un gust rafinat, era cu adevărat admirabilă.

Ca cei mai mulţi bărbaţi mici de statură, conduşi de soţii, el adora discuţia. Aşa că nu trecu mult şi Francis şi cu el se înţeleseră destul de bine ca să discute mereu, cu cuvinte voalate şi precaut, câteodată, vai! cu arţag, punctele asupra cărora religiile lor difereau. Li se întâmpla, când se lăsau duşi de ardoarea discuţiei, să se despartă cu oarecare răceală, căci doctorul era pizmaş şi irascibil. Dar totul se aplana foarte repede.

— Dragul meu Chisholm, mă gândeam la o predică pe care am auzit-o odată pronunţată de doctorul Elder Cummings, unul dintre cei mai distinşi teologi ai noştri, în care spunea: „Cea mai mare nenorocire astăzi este progresul Bisericii Catolice, datorită intrigilor funeste şi diabolice ale preoţilor ei”. Eu ţin să te asigur că, după ce te-am cunoscut, m-am convins că eminentul Cummings spunea prostii!

Francis, zâmbind şi nu prea, consultă diferite lucrări teologice şi, după câteva zile, îl anunţă pe celălalt cu un aer oficial:

— Dragul meu Fiske, în catehismul cardinalului Cuesta am găsit fraza asta: „Protestantismul este o practică imorală, blesfematoare faţă de Dumnezeu, degradantă pentru om şi periculoasă pentru societate”. Vreau să te asigur, dragul meu Fiske, cum că înainte chiar de a avea onoarea să te cunosc, consideram declaraţiile cardinalului de neiertat! Şi ridicând pălăria, se îndepărtă solemn.

Chinezii care asistau la scenă avură impresia că, Micul diavol-străin-cuprins-de-spasme-de-râs Methody” îşi pierduse complet raţiunea.

Într-o zi foarte vântoasă, pe la sfârşitul lui octombrie, părintele Chisholm întâlni pe Podul Manciurian pe excelenta soţie a doctorului.

Doamna Fiske venise să-şi facă târguielile şi avea într-o mână o sacoşă, iar cu cealaltă îşi ţinea pălăria.

— Dumnezeule mare, exclamă ea, ce tare suflă vântul! Voi avea atâta praf în păr încât va trebui să-l spăl şi astă-seară!

Obişnuit cu această singură excentricitate, păcat neînsemnat al acestui suflet candid, Francis nu zâmbi. Orice pretext era bun pentru doamna Fiske spre a face aluzie la oribilul ei smoc de păr fals ca şi cum ar fi avut o claie de păr. Pe Francis îl mişca această inocentă înşelătorie.

— Sper că totul merge bine la dumneavoastră.

Ea zâmbi cu capul plecat, preocupată de pălăria ei.

— Eu sunt cât se poate de bine, însă Wilbur a devenit morocănos fiindcă plec mâine. Se va simţi prea singur bietul de el. Dar şi dumneavoastră sunteţi întotdeauna singur. Ce existenţă solitară duceţi! Tăcu, apoi reluă: Fiindcă plec în Anglia, spuneţi-mi, ce-aş putea face pentru dumneavoastră? M-am gândit să-i aduc lui Wilbur flanele calde pentru iarnă; Anglia n-are rival în lume pentru lânuri. Vreţi să vă aduc şi dumneavoastră?

El refuză cu un gest, zâmbind, apoi îi veni o idee.

— Dacă într-o zi nu veţi avea nimic mai bun de făcut, duceţi-vă s-o vedeţi pe scumpa mea mătuşă bătrână la Tynecastle. Se numeşte Miss Polly Bannon. Aşteptaţi, vă voi da adresa ei.

Însemnă în grabă adresa cu un capăt de creion pe o bucată de hârtie ruptă de la pachet. Ea o puse în manşon.

— Ce să-i spun din partea dumneavoastră?

— Spuneţi-i că sunt foarte bine, că sunt fericit... şi că locuiesc într-un loc minunat. Spuneţi-i că, după soţul dumneavoastră, sunt personajul cel mai important în China.

Ea îi aruncă o privire afectuoasă.

— Poate îi voi spune mai mult decât vă închipuiţi dumneavoastră. Femeile sporovăiesc între ele. La revedere. Să veniţi din când în când să-l vizitaţi pe Wilbur. Şi îngrijiţi-vă bine!

Îi strânse mâna şi îşi continuă drumul – o femeie micuţă, plăpândă, cu o voinţă de fier.

Îi promisese că se va duce să-l vadă pe doctor, însă săptămânile treceau, una după alta şi el părea să nu aibă

niciodată un moment de răgaz. Trebuia să se ocupe de casa lui Iosif. Când odăiţa fu construită, avu loc căsătoria; se oficie o liturghie mare şi o ceremonie solemnă, la care şase copii duceau trena miresei. După instalarea lui Iosif şi a tinerei sale soţii, Francis se duse în satul Liu, cu tatăl şi fraţii lui Iosif. Nutrea de mult gândul să creeze o filială a Misiunii sale acolo. Le vorbea de construirea unui mare drum comercial care să traverseze munţii Kwan. Mai târziu va avea fără îndoială un preot mai tânăr ca asistent, aşa că acţiunea lui ar putea să se întindă până la coline. Înainte de a-şi pune proiectele în execuţie, îi stimulă pe prietenii lui să mărească suprafeţele însămânţate cu cereale şi să desţelenească şaizeci de *mu* de pământ arabil împrejur.

Aceste ocupaţii îi ofereau o bună scuză. Cu toate acestea, întâlnindu-l pe Fiske cinci luni mai târziu, se simţi plin de remuşcări. Însă doctorul părea într-o excelentă dispoziţie; veselia lui discretă, înclinată spre glumă, nu putea să aibă decât o explicaţie plauzibilă.

— Într-adevăr. Râse puţin, apoi îşi reluă aerul serios obişnuit. Aveţi dreptate. Soţia mea se înapoiază luna viitoare.

— Sunt foarte fericit. Dar e o călătorie lungă, pe care o va întreprinde singură.

— A avut fericirea să găsească o tovarăşă de drum foarte plăcută.

— Soţia dumitale este atât de binevoitoare. Ştie să-şi atragă simpatii.

— Este mai ales dotată cu un mare talent de a se ocupa cu ceea ce nu o priveşte deloc. Doctorul Fiske fu cuprins de o iritare nelalocul ei. Promiteţi-mi că veţi veni când se va înapoia Agnes să cinaţi cu noi.

Părintele Chisholm nu accepta decât rar invitaţiile deoarece felul său de viaţă nu-i permitea să primească la rândul lui, însă remuşcarea îl sili să promită că va veni.

— Mulţumesc, cu plăcere.

După trei săptămâni, promisiunea îi fu reamintită, spre

marele lui regret, printr-un bileţel cu antetul din strada Lanternelor: „Astă-seară, fără greş la şapte şi jumătate”.

Invitaţia îl deranja, căci vecerniile erau fixate la şapte. Făcu deci slujba mai devreme, îl trimise pe Iosif să-i caute o lectică şi de astă dată plecă cu mare pompă.

Misiunea Metodistă, strălucit iluminată, degaja o atmosferă de sărbătoare. Coborând în curte, spera că nu va asista la o recepţie de amploare şi durată. Nu pentru că s-ar fi temut de societate, dar viaţa lui interioară se desfaşurase în aşa fel în toţi aceşti ani încât rezerva sa scoţiană, moştenită de la tatăl lui, se accentuase şi-l făcuse taciturn cu necunoscuţii.

Se simţi uşurat când pătrunse în sala de sus, împodobită toată cu flori şi panglici de hârtie multicoloră şi nu le găsi decât pe gazde, care îl aşteptau în picioare în faţa şemineului; ambii aveau obrajii roşii de căldura camerei, ca nişte copii care se bucură de o petrecere. Lentilele grose ale doctorului scânteiau când îi ură bun-venit. Doamna Fiske îi luă călduros mâna:

— Sunt fericită că vă văd, sărmană creatură părăsită şi rătăcită!

Primirea ei era sincer cordială. Nu mai era deloc timidă.

— Văd că sunteţi fericită că v-aţi înapoiat, dar sunt sigur că aţi făcut o călătorie minunată!

— Da, desigur. O călătorie grozavă. Dragul nostru fiu este mulţumit de munca lui. Cât aş fi vrut să fie şi el aici astă-seară! Flecărea, ingenuă ca o fetiţă cu ochii sclipitori de emoţie. Am atâtea lucruri să vă povestesc. Însă veţi auzi toate acestea în prezenţa celeilalte comesene a noastră.

Francis nu se putu împiedica să nu ridice din sprâncene.

— Da, vom fi patru astă-seară. O doamnă... de care, cu toate ideile noastre diferite, m-am ataşat foarte mult. E în vizită aici...

Se întrerupse la vederea preotului care încremenise şi continuă intimidată:

— Bunul meu părinte, mai ales nu fiţi supărat pe mine!

Se întoarse spre uşă şi bătu din palme ca la un semnal convenit. Uşa se deschise şi intră mătuşa Polly.

8

În această după-amiază din septembrie 1914, nici Polly, nici sora Martha nu dădeau nici cea mai mică atenţie împuşcăturilor îndepărtate care se auzeau dinspre munţi. În timp de Martha pregătea masa de seară, în strălucitoarele ei cratiţe de aramă, Polly, lângă fereastră, călca un maldăr de voaluri ale surorilor. În trei luni, cele două femei deveniseră inseparabile, ca două găini brune într-un coteţ străin. Îşi respectau una alteia calităţile respective. Martha lăudă lucrurile croşetate de Polly, zicând că erau cele mai reuşite din câte văzuse vreodată, în timp ce Polly, examinând ca o cunoscătoare broderiile de cruciuliţă ale Marthei, admise pentru prima dată în viaţa ei că este inferioară la capitolul ăsta. Pe de altă parte, aveau astfel un subiect inepuizabil de discutat.

Acum Polly umezise rufăria şi, apropiind fierul de obraz ca să cerceteze dacă se încălzise, suspină:

— Iar arată obosit.

Cufundată în gânduri, Martha puse lemne pe foc, continuând să mestece în supă.

— Cum ar putea să arate mai bine? Nu mănâncă nimic.

— Când era tânăr avea o bună poftă de mâncare.

Călugăriţa belgiană ridică din umeri, exasperată.

— N-am văzut niciodată un preot care să mănânce atât de puţin. Ah! Am cunoscut unii care erau nişte mâncăi, nu glumă, împărţitorului nostru de pomeni din Metiers îi trebuia şase porţii de peşte pe durata postului Paştelui. Eu am părerile mele. Când nu mănânci destul, stomacul se micşorează şi în final nu mai poţi mânca.

Însă Polly nu era cu totul de aceeaşi părere.

— Ieri, când i-am dus câteva *scone* de-abia scoase din

cuptor, le-a privit şi mi-a zis: „Cum aş putea să mănânc gândindu-mă că mii de oameni aici, lângă noi, sunt înfometaţi?”

— Ei! Au existat totdeauna înfometaţi. În ţara asta au obiceiul să mănânce iarbă.

— Însă el e convins că toate vor merge şi mai rău din cauza tuturor războaielor astea.

Sora Martha gustă din oala cu supă şi dădu din cap aprobator. Însă, când se întoarse spre Polly, se posomorî:

— Au fost întotdeauna războaie şi foamete. La Pai-Tan, bandiţii sunt pâinea noastră zilnică. Trag câteva focuri de armă, cum fac şi acum, apoi oraşul le plăteşte un bir şi ei se întorc în munţi.

— Ei, ia spune-mi, a gustat *scone*-le mele?

— A mâncat una. Da, a găsit-o excelentă. Şi apoi mi-a recomandat să dau tot cuptorul maicii noastre superioare pentru săraci.

— Acest bun părinte mă va înnebuni. Sora Martha, în afara bucătăriei, era cea mai blândă creatură, însă aici lua o înfăţişare înflăcărată, ca şi când ar fi fost capabilă de furii înspăimântătoare. Să dea, mereu să dea! El şi-ar da şi pielea. Ştii dumneata ce s-a întâmplat iarna trecută? Într-o zi ningea în oraş şi el şi-a dat haina, o frumoasă haină nouă pe care noi, surorile, o lucrasem din cea mai bună stofă de lână de import. A dat-o unui oarecare neisprăvit, pe jumătate îngheţat. Aveam o poftă mare să-i spun drept în faţă părerea mea, te asigur, însă maica superioară a preferat să-i vorbească ea însăşi. El a privit-o cu privirea aceea foarte mirată care te face să te ruşinezi: „De ce nu? La ce ar folosi să predici Evanghelia dacă nu trăim creştineşte? Hristos şi-ar fi dat cu siguranţă haina acestui cerşetor. De ce să n-o dau şi eu?”. Iar când maica i-a replicat ferm că noi îi făcusem cadou această haină, el a răspuns, dârdâind de frig: „Atunci e meritul dumneavoastră, nu al meu!” Este de necrezut! Nimeni nu ar crede aşa ceva în ţara mea, unde economia e considerată o virtute. Dar destul! Să ne aşezăm şi să

mâncăm puţină supă. Dacă aşteptăm până va termina de mâncat liota asta de copii flămânzi, vom muri de foame.

Când se înapoie din oraş, părintele Chisholm trecu prin faţa ferestrei care nu avea perdea şi le zări mâncând. Chipul lui îngrijorat se lumină o clipă şi le adresă un mic zâmbet.

La început, sosirea neaşteptată a lui Polly îi pricinuise oarecare temeri. Totuşi, ea câştigase toate inimile; se adaptase de minune regulilor Misiunii şi gusta aici acea plăcere liniştită pe care i-ar fi procurat-o o excursie la Blackpool. Nici climatul, nici anotimpul nu o deranjaseră şi se furişa liniştită spre banca ei preferată din grădina cu zarzavaturi, unde tricota în ore întregi printre verze, cu umerii drepţi, cu gura pe jumătate închisă, cu privirea pierdută în depărtare şi mulţumită, în zornăitul andrelelor ei, cu pisica galbenă a Misiunii care torcea de să-şi piardă sufletul, pe jumătate ghemuită în fustele ei. Era în cei mai buni termeni cu bătrânul Fu, şi grădinarul găsea fără încetare un pretext oarecare s-o facă să-i admire legumele, care crescuseră foarte frumoase, sau ca să-i aprobe un oarecare pronostic meteorologic, supărător.

În raporturile ei cu călugăriţele, nu le deranja, nu îşi aroga nici cel mai mic privilegiu. Tactul ei instinctiv atingea perfecţiunea şi asta provenea din felul ei liniştit, ca şi din prozaica simplitate a obiceiurilor sale. Nu fusese niciodată aşa de fericită. Speranţa ei cea mai scumpă – să ia parte la activitatea misionară a lui Francis – se realizase. Îl vedea în apostolatul lui, la care poate contribuise şi ea, deşi n-ar fi îndrăznit niciodată să formuleze un asemenea gând. Durata şederii ei, fixată mai întâi la două luni, se prelungi până în luna ianuarie.

Nu avea decât un singur regret, acela că nu putuse să întreprindă mai curând această călătorie. Deşi îi fusese devotată trup şi suflet lui Ned, moartea lui nu o eliberase de toată responsabilitatea. Judy rămânea o pricină de griji constante, cu fanteziile şi frivolitatea ei, cu capricioasele ei schimbări de dispoziţie. De la primul ei serviciu la

municipalitea din Tynecastle, trecuse prin vreo jumătate de duzină de posturi de secretară, fiecare apreciat iniţial ca perfect corespunzător, apoi abandonat cu dezgust. De la o carieră în domeniul funcţionăresc se reorientase spre învăţământ, vrând să devină institutoare. Dar cursurile Şcolii Normale o plictisiseră repede şi nutri gândul să intre la mănăstire. În faza asta, la douăzeci şi şapte de ani, descoperise brusc cum că adevărata ei vocaţie era să îngrijească bolnavi şi intrase la Spitalul General Northumberland ca infirmieră. Aceasta fusese împrejurarea care îi prilejuise lui Polly prezenta libertate care – vai! – părea doar de moment. Fiindcă, după doar patru luni, vitregiile vieţii de infirmieră o descurajaseră pe Judy şi începură să curgă scrisori pline de arţag şi nemulţumiri, dându-i de înţeles mătuşii Polly că trebuie să se întoarcă în grabă la sărmana ei nepoată neglijată.

Francis, închipuindu-şi viaţa pe care o ducea mătuşa Polly la ea acasă – încetul cu încetul, fiindcă nu era niciodată vorbăreaţă –, ajunse să o vadă ca pe o sfântă. Totuşi, liniştea ei nu era aceea a unei statui. Avea slăbiciunile ei, iar geniul său pentru intervenţii inoportune rămăsese neschimbat. De exemplu, din proprie iniţiativă şi călăuzită de o loială dorinţă de a-l ajuta pe Francis, reuşise să readucă două suflete rătăcite care, în cursul uneia dintre expediţiile ei la Pai-Tan, se ataşaseră de persoana ei, şi mai ales de punga ei. Francis avusese mult de lucru ca să o scape de Hosannah şi Philomena Wang.

Preotul găsea o mare îmbărbătare din conversaţiile zilnice cu ea, ceea ce era de-ajuns să-l facă să o aprecieze pe această uimitoare femeie. Acum în încercările cu care se trezi brusc confruntat, recurse la bunul ei simţ.

Pe când se înapoia acasă, le zări pe verandă pe sora Clotilde cu Anna, aşteptându-l. Oftă. Nu va avea oare niciodată pace ca să se gândească în linişte la ştirile îngrijorătoare pe care le primise? Chipul întunecat de

obicei al lui Clotilde era congestionat. O păzea de aproape pe tânără mai ceva ca o temniceră, ţinând-o strâns cu mâna proaspăt pansată. Ochii fetei scânteiau sfidător. Şi mirosea a parfum.

Privirea întrebătoare a părintelui dezlănţui un flux de cuvinte:

— A trebuit să cer maicii superioare permisiunea să v-o aduc pe Anna. La urma urmelor, ea este sub supravegherea mea directă, în atelierul de coşuri.

— Şi apoi, soră? întrebă părintele Chisholm, străduindu-se să rămână calm.

Sora Clotilde tremura de indignare şi de enervare.

— Am suportat multe din partea ei: insolenţă, neascultare, lenevie... Ştiam că le îndemna pe celelalte să facă la fel ca ea şi, în plus, fura! Chiar şi acum s-a parfumat cu apa de colonie a lui Miss Bannon. Însă de astă dată...

— Ce este, soră?

Sora Clotilde roşi şi mai mult. Scena era mult mai penibilă pentru ea decât pentru vinovată.

— A început să lipsească nopţile. Ştiţi şi dumneavoastră că soldaţii dau târcoale prin preajmă. A petrecut noaptea trecută cu unul din oamenii lui Wai-Chu. Patul ei nici nu era desfăcut. Şi când am încerat s-o dojenesc azi de dimineaţă, s-a zbătut şi m-a muşcat.

Părintele Chisholm se întoarse spre Anna. Îi părea de necrezut ca fetiţa pe care o ţinuse în braţe în noaptea aceea de iarnă, cea care îi fusese dăruită de Cer, să fie acea care stătea acum în faţa lui, îmbufnată şi nesupusă. Nu avea nici douăzeci de ani, însă era foarte dezvoltată, cu piept mare, cu privirea grea şi buzele umflate ca un fruct copt. Fusese întotdeauna deosebită de celelalte: îndrăzneaţă, nepăsătoare şi nesupusă. El îşi zicea: „De data asta, orice morală nu mai are rost: Anna nu are nicio înclinaţie spre virtute!”

El avea însă o îngrijorare atât de grea, încât vocea lui rămase blândă când o întrebă:

— Ce ai de spus, Anna?

— Nimic.

— Nimic, părinte, reluă sora Clotilde cu voce şuierătoare.

Anna îi aruncă o privire plină de ură.

— Rău ne răsplăteşti, Anna, pentru străduinţa noastră de a te creşte dacă te porţi aşa. Nu eşti fericită între noi?

— Nu.

— De ce?

— N-am cerut eu să vin la mănăstire. Nici nu m-aţi cumpărat măcar. M-aţi avut degeaba. M-am rugat destul.

— Doar nu te rogi toată ziua. Ai şi lucrul tău.

— Nu vreau să împletesc coşuri.

— Ei bine! Ţi se va da altceva de lucru.

— Ce oare? Croitorie? Aţi vrea să cos toată viaţa?

Părintele Chisholm să strădui să zâmbească.

— Desigur că nu. Când vei şti să faci toate aceste lucruri folositoare, unul dintre tinerii noştri te va lua în căsătorie.

Fata avu un rânjet care spunea limpede: „Bunii dumneavoastră tineri nu sunt pe placul meu”.

El tăcu. Apoi îi spuse cu amărăciune că această nerecunoştinţa îl mâhnea adânc:

— Nimeni nu te reţine aici împotriva voinţei tale. Însă atât cât vor continua tulburările, vei rămâne. În oraş ai fi expusă la pericole grave. Toată omenirea este expusă unor grave pericole. Aici, însă, eşti în siguranţă. Dar trebuie să te supui regurilor. Du-te acum şi ascultă de sora Clotilde. Dacă nu, mă voi supăra grozav.

Le îngădui să plece, rugând-o pe sora Clotilde să o poftească pe maica superioară la el. Le privi traversând curtea, apoi intră încet în casă. N-avea oare destule griji şi fără povestea asta?

Cinci minute mai târziu, când Maria-Veronica intră în cameră, el privea de la fereastră spre oraşul care se întindea jos. După câteva clipe spuse:

— Scumpă prietenă, am să-ţi dau ştiri rele. Prima este

că probabil vom avea război şi aici înainte de sfârşitul anului.

Maica superioară îl privea liniştită, aşteptând. El se întoarse şi-o privi.

— Vin de la domnul Chia. Războiul este inevitabil. De mulţi ani provincia asta este dominată de Wai-Chu. După cum ştii, el i-a adus pe ţărani în sapă de lemn cu taxele şi impozitele lui. Dacă nu i s-ar fi supus, satele ar fi fost distruse, iar familiile ţăranilor măcelărite. Însă oricât de odios ar fi el, negustorii din Pai-Tan au convenit întotdeauna să-l plătească. Acum, un alt războinic se îndreaptă spre districtul nostru: generalul Naian, care vine din Yang Tse-ul inferior. Despre el se spune că nu este atât de rău, ca Wai-Chu şi se pare că vechiul nostru prieten Shon i s-a alăturat. Cred că urmăreşte să cucerească provincia lui Wai, adică să-i împileze el pe locuitorii acesteia. Va porni asupra Pai-Tan-ului. Nu se pot cumpăra ambii conducătorii. Nu poate fi plătit decât învingătorul. Aşa că cei doi se vor bate.

Ea zâmbi uşor.

— Bănuiam toate astea mai de mult. De ce sunteţi astăzi atât de pesimist?

— Poate din pricina ameninţărilor războiului. Îi aruncă o privire încordată. Va fi, desigur, o luptă pe viaţă şi pe moarte.

Zâmbetul maicii Maria-Veronica se accentuă.

— Nici dumneavoastră, nici eu nu ne temem de luptă, răspunse ea.

După o nouă tăcere, întoarse privirea.

— Mă gândesc, fireşte, la situaţia noastră: suntem foarte expuşi aici, în afara zidurilor oraşului. Dacă Wai atacă Pai-Tan, noi vom fi pe linia de foc. Dar mă gândesc mai ales la acest sărman popor, atât de mizerabil, de înfometat, de neajutorat. Am ajuns să-l iubesc din toată inima. Tot ceea ce cer ei este să fie lăsaţi în pace, ca să-şi poată culege hrana de pe câmp şi să trăiască în linişte la casele lor, cu familiile lor. De ani buni sunt victimele unui

tiran. Acum, fiindcă un alt tiran ocupă scena, li se vor da puşti, da, în mâinile oamenilor din congregaţia noastră, vor fâlfâi drapelele, însoţite de obişnuitele strigăte de „Independenţă şi Libertate”. Li se inoculează ura. Apoi, pentru că cei doi tirani îi obligă să o facă, nenorociţii se vor arunca unii asupra altora. Şi pentru ce? După masacru, când fumul şi împuşcăturile vor înceta, impozitele vor fi mai grele, iar opresiunea mult mai nemiloasă decât înainte. Suspină. Cum să nu deplâng soarta acestei sărmane omeniri?

Ea avu un gest de protest.

— Nu aveţi o părere prea grozavă despre război. Unele sunt însă drepte şi glorioase. Istoria o dovedeşte. Familia mea a luat adesea parte la războaie.

El nu răspunse o bună bucată de vreme. Când în cele din urmă se întoarse spre ea, cearcănele din jurul ochilor se adânciseră. Vorbi încet, cu greutate:

— E ciudat că puteţi spune aşa ceva în asemenea momente. Se opri şi plecă privirea. Micile noastre dificultăţi de aici nu sunt decât ecoul unei şi mai mari dezordini.

Îi venea din ce în ce mai greu să continue, însă trebuia.

— Domnul Chia a primit ştiri, prin curieri speciali, de la prietenii săi din Sen Siang. Germania a invadat Belgia şi a declarat război Franţei şi Marii Britanii.

Se întrerupse. Faţa ei se descompuse, nu scoase o vorbă, însă rămase cu capul nemişcat, încremenită.

El reluă:

— Vor afla şi ceilalţi curând. Dar nu trebuie să lăsăm ca raporturile noastre aici la Misiune să fie tulburate de toate acestea.

— Nu trebuie.

Răspunsese maşinal, căci privirea ei era aiurea, la mii de kilometri depărtare.

Primul semn veni după câteva zile: un mic drapel belgian, cusut în grabă cu fir de culoare pe un pătrat de mătase, flutura la fereastra camerei sorei Martha. În

aceeaşi zi, Martha ieşi grăbită de la dispensar şi porni spre casa călugăriţelor cu un nou elan, manifestându-şi zgomotos satisfacţia de a găsi ceea ce aştepta: ziare. Un cotidian american publicat la Shanghai, *Intelligence*, venea neregulat, în pachete, cam o dată pe lună. Se duse grăbită la fereastră şi cu degetele tremurându-i între speranţă şi teamă smulse banderolele. Parcurse foile dintr-o privire, apoi scoase o exclamaţie indignată:

— Doamne! Cum e cu putinţă!

Fără să ridice capul, făcu un semn spre Clotilde care intrase în cameră atrasă de aceeaşi forţă magnetică.

— Priveşte, soră! Ei sunt la Louvain şi catedrala este în ruine, distrusă de bombardamente. Şi Metrieux, la zece kilometri de mine, ras de pe faţa pământului. Oh! Doamne, un oraş pe cât de frumos pe atât de înfloritor!

Apropiate de nenorocirea lor comună, cele două călugăriţe se aplecară asupra ziarelor, punctând lectura cu comentarii îngrozite.

— Şi altarul a fost distrus! Martha îşi frângea mâinile. Metrieux! Mă duceam acolo cu tata cu căruţa când aveam şapte ani. Era un drum bine cunoscut... Am cumpărat de acolo douăsprezece gâşte cenuşii... şi acum...

Clotilde, cu pupilele dilatate, citea relatarea bătăliei de pe Marna.

Maica superioară intrase şi se aşeză liniştită la masă. Clotilde nu-i remarcase prezenţa, Martha însă o zărise cu colţul ochiului şi era exasperată.

Înăbuşită de indignare, cu vocea răguşită, ea arătă un paragraf:

— Ascultă asta, soră Clotilde: „De la un martor demn de crezare aflăm că maicile de la mănăstirea Louvain au fost violate de năvălitori. Se confirmă că un mare număr de copii nevinovaţi au fost masacraţi...”

Clotilde era palidă ca fildeşul.

— Aşa a fost şi în războiul franco-prusac. Sunt inumani. Nu-i de mirare că acest ziar american le zice huni!

Şuierase cuvântul.

— Nu vă pot îngădui să vorbiţi despre compatrioţii mei în aceşti termeni, interveni Maria-Veronica.

Clotilde se întoarse deodată, uluită, sprijinindu-se de pervazul ferestrei. Însă Martha era pregătită să riposteze.

— Compatrioţii dumneavoastră, maică? În locul dumneavoastră n-aş fi atât de mândră! Nişte barbari brutali. Asasini de femei şi copii.

— Armata germană este compusă din gentlemani. Nu dau crezare acestei foi vulgare. Nu relatează decât minciuni.

Martha îşi puse mâinile în şolduri. Vocea ei aspră, de ţărancă, era plină de ură:

— Este adevărat ceea ce scrie în acest ziar vulgar despre invadarea unei ţărişoare liniştite de către armata dumneavoastră de gentlemani?

Maica superioară păli şi mai tare decât Clotilde.

— Germania trebuie să aibă un drept sub soare.

— Aşa că ucide şi jefuieşte, aruncă în aer catedralele şi piaţa în care mergeam când eram o copilă, fiindcă Germania vrea soarele şi luna, scroafa lacomă...

— Soră!

Demnă chiar şi în agitaţia ei, maica superioară se ridică. Este o dreptate pe lumea asta. Germania şi Austria n-au fost niciodată tratate cu dreptate. Şi nu uita că fratele meu luptă chiar acum pentru a făuri noul destin al ţării sale. Îţi interzic deci, ca superioară a ta, să pronunţi calomnii precum cele care îţi necinstiră adineauri buzele.

Urmă o pauză grea, după care Maria-Veronica se pregăti să părăsească încăperea. Înainte de a ajunge la uşă, Martha strigă:

— Ilustrul dumneavoastră destin nu este încă făurit. Aliaţii vor câştiga războiul.

Maria-Veronica îi adresă un zâmbet rece, plină de milă, apoi ieşi.

Vrajba sporea pe măsură ce noi ştiri ajungeau la Misiunea îndepărtată, ameninţată ea însăşi de război. Cu toate că franţuzoaica şi belgiana nu-şi arătaseră până

atunci mare simpatie una pentru cealaltă, acum erau strâns legate. Martha o proteja pe Clotilde, care era mai slabă, îşi făcea griji pentru sănătatea ei, oblojea tusea cronică a acesteia şi îi punea deoparte porţii alese din toate mâncările. Împreună, fără să se ascundă, împleteau mintene şi ciorapi ca să trimită bravilor răniţi. Vorbeau despre patriile lor mult iubite fără să se ferească de prezenţa maicii superioare, cu suspine şi subînţelesuri, având însă grijă să n-o jignească. Apoi Martha sugera, pe un ton semnificativ:

— Să ne rugăm un moment pentru gândurile noastre intime.

Maria-Veronica suporta mândră şi în linişte. Şi ea se ruga pentru victoria alor săi. Părintele Chisholm privea cele trei feţe ridicate spre cer într-o rugăciune fierbinte pentru victoriile ţărilor lor, în vreme ce el, îngrijorat şi neliniştit, urmărea mişcările lui Wai pe dealuri, şi aflând de mobilizarea generală decretată de Naian, se ruga să fie iar pace... siguranţă pentru enoriaşii lui... şi suficientă hrană pentru copii.

Deodată sora Clotilde, în clasa ei, începu să-i înveţe pe copii *La Marseillaise*. O făcea într-ascuns, în timp ce maica superioară era ocupată la atelierul de coşuri, tocmai în cealaltă extremitate a Misiunii. Copiii, buni imitatori, învăţară repede. Apoi, într-o dimineaţă, când Maria-Veronica traversa obosită curtea, cu o expresie vizibil chinuită, auzi de la fereastra clasei lui Clotilde imnul naţional francez cântat de copii şi acompaniat de pian.

O clipă, Maria-Veronica se clătină; apoi expresia ei deveni dură, îşi adună tot curajul şi continuă drumul cu capul sus.

Într-o după-amiază, pe la sfârşitul aceleiaşi luni, Clotilde era în clasă. Elevele sale, după ce executaseră ca în fiecare zi *La Marseillaise*, îşi terminau lecţiile lor de catehism. Sora Clotilde, după obiceiul pe care şi-l luase de curând, le spuse:

— Îngenuncheaţi, dragi copii, şi să spunem o mică rugăciune pentru bravii soldaţi francezi.

Copiii, ascultători, înghenunchează şi repetară după ea de trei ori „Bucură-te, Marie”... Clotilde vru să dea semnalul de ridicare, când avu surpriza să o descopere pe maica superioară, în picioare, la spatele ei. Maria-Veronica era liniştită şi surâzătoare. Fără să privească spre Clotilde, se adresă clasei:

— Şi acum, copii, nu-i aşa că-i drept să repetăm aceeaşi rugăciune şi pentru bravii soldaţi germani?

Clotilde se face verde. Se înăbuşea.

— E clasa mea, maică.

Maria-Veronica părea că n-o aude.

— Hai, dragii mei, pentru bravii germani, „Bucură-te, Maria, cea plină de har”...

Gâfâind, cu buzele strânse, Clotilde ridică mâna şi o pălmui pe maica superioară. Se lăsă o tăcere cumplită. Apoi Clotilde izbucni în hohote de plâns şi ieşi în goană din încăpere. Maria-Veronica nici nu se clinti. Cu acelaşi surâs binevoitor li se adresă copiilor:

— Sora Clotilde este bolnavă. Aţi văzut cum m-a lovit? Vom termina lecţiile de azi împreună. Însă mai întâi, dragii mei, hai să spunem de trei ori Ave Maria pentru bunii soldaţi germani.

Când sfârşiră rugăciunea, ea se aşeză la catedră şi deschise cartea.

Seara, intrând pe neaşteptate în dispensar, părintele Chisholm o găsi pe sora Clotilde ocupată să-şi pregătească o doză puternică de somnifer. Tresări brusc când îl văzu venind şi trebui să deşerte lingura pe care o ţinea în mână. Incidentul din clasă o adusese la marginea puterilor. Bolborosi:

— Iau un mic calmant pentru stomac. Mă doare!

Însă el înţelesese destul de bine după cantitate şi după purtarea ei, că lua medicamentele ca sedative.

— Nu exageraţi, soră, conţine prea multă morfină.

După ce plecă sora, el închise sticla în dulapul cu

otrăvuri, în dispensarul gol, înspăimântat de pericolul la care se expuneau aici, chinuit de zădărnicia acestui război îndepărtat şi crud, simţi crescând în el un val de mânie împotriva urii imbecile dintre cele trei femei: sperase că buna înţelegere se va restabili, însă se produsese contrariul. Cu buzele strânse, luă brusc o hotărâre.

După şcoală, a doua zi, le chemă pe cele trei călugăriţe. Le lăsă să stea în picioare în faţa biroului său, privindu-le sever, împotriva obiceiului său şi le adresă, aproape cu amărăciune, următoarele cuvinte:

— Conduita dumneavoastră actuală mă mâhneşte profund. Nimic nu o justifică.

Trecură câteva secunde în tăcere; Clotilde fierbea.

— Dar atitudinea noastră e justificată!

Scotoci în buzunarul rochiei ei şi, tremurând, scoase o tăietură de ziar mototolită:

— Citiţi, vă rog. Purcede de la un prinţ al Bisericii…

El parcurse articolul care cita un discurs al cardinalului Amette, pronunţat de la înălţimea amvonului de la Notre-Dame din Paris:

— „Dragii mei camarazi ai armatelor franceze şi glorioşii lor aliaţi, Dumnezeu Atotputernicul este cu noi. Dumnezeu ne-a ajutat să atingem gloria noastră trecută. El ne va ajuta din nou la ceasul primejdiei. Dumnezeu este alături de bravii noştri soldaţi în bătălii, el le întăreşte braţele şi îi fortifică împotriva duşmanului, Dumnezeu îi apără pe ai săi. Dumnezeu ne va da victoria”... Se opri, incapabil să cotinue.

Urmă o tăcere glacială. Clotilde dădu din cap triumfătoare, iar Martha îşi savura răzbunarea. Însă nici María-Veronica nu se dădu bătută. În linişte, ea scoase din sacul negru de pânză care-i atârna la centură o tăietură de ziar îndoită cu grijă.

— Nu ştiu nimic despre opinia îndoielnică a unui cardinal francez. Dar iată o declaraţie comună a arhiepiscopilor din Köln, München şi Essen.

Cu vocea liniştită şi semeaţă, citi:

— „Popor prea iubit al patriei noastre, Dumnezeu este cu noi în această luptă pentru dreptate, în care am fost târâţi fără voia noastră. Noi vă ordonăm deci, în numele lui Dumnezeu, să vă bateţi până la ultima picătură de sânge pentru onoarea şi gloria ţării voastre. Dumnezeu ştie, în înţelepciunea şi în corectitudinea Sa, că dreptatea este de partea noastră şi el ne va da...

— De-ajuns!

Francis o întrerupse, luptându-se să se stăpânească, însă era cuprins de mânie şi de disperare. Chiar aici, sub ochii lui, regăsea esenţa răutăţii şi a ipocriziei umane. Inutilitatea existenţei îi păru de neînvins, fără speranţă.

Rămase abătut cu capul în mâini, apoi murmură:

— Numai Dumnezeu ştie cât îl dezgustă toate aceste zadarnice apeluri.

În furia lui, se ridică şi începu să umble în lungul şi-n latul camerei.

Biruit de emoţie, se ridică brusc şi începu să se plimbe prin încăpere.

— Nu pot să combat contradicţiile dintre cardinali şi arhiepiscopi, cu alte contradicţii. N-aş îndrăzni s-o fac. Cine sunt eu? Un umil preot scoţian, pierdut în China îndepărtată, în pragul unui conflict între bandiţi. Dar nu vă daţi seama de nebunia şi de laşitatea întregii afaceri? Noi, Sfânta Biserică Catolică şi toate bisericile creştinătăţii, noi luăm parte la războiul mondial! Mai mult, noi îl sfinţim? Trimitem milioane de credincioşi să fíe mutilaţi şi masacraţi, să le schilodească trupul şi sufletul, să ucidă şi să fi ucişi, cu un zâmbet făţarnic şi cu binecuvântarea noastră apostolică. Muriţi pentru patrie şi păcatele voastre vor fi iertate! Patriotism! Regele sau împăratul! Zece mii de predicatori îngâmfaţi strigă din amvon: „Daţi Cezarului ce este al Cezarului...”

Se întrerupse cu pumnii strânşi, cu ochii înflăcăraţi.

— Nu mai există niciun Cezar astăzi, ci numai financiari şi oameni de stat care vor să posede mine de diamant în

Africa de Sud, sau cauciucul din Congo, reducându-l la sclavie. Hristos a predicat iubirea universală. A predicat frăţia între oameni. Nu a urcat muntele ca să strige: „Ucideţi, ucideţi! Haide, plin de ură, înfigeţi baioneta în pântecele fratelui vostru”. Nu cuvintele Sale răsună astăzi în catedrale, ci glasuri criminale şi laşe. Buzele îi tremurau. Cum putem îndrăzni noi, în numele lui Dumnezeu pe care îl servim în aceste ţări străine şi pe care le socotim păgâne, să venim ca să-i convertim pe locuitorii lor la o doctrină pe care noi o renegăm cu fiecare act al nostru? Creştinismul – religia mincinoşilor! O afacere de clasă, de bani şi de vrăjmăşii naţionaliste, de războaie imorale!

Se opri brusc, cu picături de sudoare în sprâncene, cu o expresie chinuită.

— De ce nu profită de ocazie Biserica? Ce şansă să-şi justifice pretenţiile de mireasă a lui Hristos! În loc să predice ura şi vrajba, să strige pretutindeni prin gura arhiereilor şi a tuturor preoţilor: „Aruncaţi armele. Nu trebuie să omorâţi. Vă poruncim să nu luptaţi.” Sigur, vor fi persecuţii şi multe execuţii. Dar aceia vor fi martiri, nu criminali. Moartea va decora, nu va pângări altarele noastre.

Vocea lui coborî, deveni mai calmă, oarecum profetică.

— Biserica va avea de suferit pentru laşitatea ei. O viperă hrănită la sân va muşca sânul într-o zi. A consfinţi puterea armelor echivalează cu a invita la distrugere. Va veni vremea când mari forţe armate se vor dezlănţui şi se vor întoarce împotriva Bisericii, corupându-şi copiii cu miile şi alungând-o din nou, umbră timidă, în catacombe.

Se lăsă o linişte grea. Martha şi Clotilde lăsară capul în jos, emoţionate fără voia lor. Dar Maria-Veronica, cu o oarecare aroganţă care marcase aceste ultime zile de gâlceavă, îi aruncă o privire limpede, rece, înăsprită de o licărire sarcastică.

— Un discurs impresionant, părinte... demn de acele catedrale pe care le blamezi... Dar nu cumva sunt vorbe

goale de vreme ce nu le puneţi în aplicare... aici, în Pai-Tan?

Fruntea lui se acoperi de roşeaţă, apoi se linişti. Fără mânie, îi răspunse:

— Am interzis cu desăvârşire tuturor oamenilor congregaţiei să participe activ la conflictul crud care ne ameninţă. Le-am cerut, dacă vor izbucni tulburări, să se refugieze cu familiile lor între zidurile Misiunii. Accept consecinţele, oricare ar fi ele...

Cele trei surori îl priviră. O uşoară tresărire trecu pe masca de nepăsare şi rece a Mariei-Veronica. Totuşi, când le văzu ieşind, îşi dădu seama că nu erau împăcate. O temere nedefinită îl înfiora, încerca o senzaţie ciudată; timpul îi părea suspendat, parcă în aşteptarea a ceva ce trebuia să se întâmple.

9

Într-o duminică dimineaţa fu deşteptat de ceea ce se temea cel mai mult: bubuituri asurzitoare de artilerie. Se sculă repede şi alergă la fereastră. De pe înălţimile care se ridicau spre vest, la câţiva kilometri, şase tunuri uşoare începuseră să bombardeze oraşul. Francis se îmbrăcă repede şi coborî. În aceeaşi clipă, Iosif sosea alergând de pe verandă.

— Ostilităţile s-au declanşat, stăpâne. Ieri-seară, generalul Naian a împresurat Pai-Tan şi soldaţii lui Wai îl atacă. Oamenii noştri au sosit la porţile Misiunii.

Preotul aruncă o privire în direcţia aceea şi porunci:

— Dă-le drumul numaidecât.

Servitorul alergă să deschidă porţile, iar el dădu fuga la orfelinat. Copiii luau micul dejun, liniştiţi. Una sau două fetiţe scânceau, îngrozite de zgomotul îndepărtat. El umbla printre mese, încercând să zâmbească:

— Nu sunt decât petarde, dragii mei. Timp de câteva zile le vom auzi mereu...

Cele trei surori supravegheau sufrageria. Maria-Veronica era de un calm marmorean, însă el observă imediat că sora Clotilde era tulburată. Părea că se stăpâneşte cu greu, cu mâinile încleştate vârâte în mânecile lungi. La fiecare detunătură îngălbenea. Arătând din cap spre copii, el încercă să glumească, spre a-i da curaj.

— De-am putea să-i ţinem mereu la masă, şi să mănânce.

Sora Martha izbucni în râs.

— Ah, da. Ar fi minunat!

Când Clotilde se străduia să schiţeze un zâmbet, se auzi iar bubuitul tunului. Francis părăsi imediat sufrageria şi porni spre ghereta de unde Iosif şi Fu supravegheau porţile larg deschise. Mulţimea de credincioşi se înghesuia aici cu familii şi bagaje; tineri şi bătrâni, o părticică din omenirea suferindă, sărmane fiinţe umile şi simple, înspăimântate.

Inima i se umplu de bucurie la gândul că putea să le ofere un adăpost. Zidurile solide de cărămidă îl ocroteau. Binecuvântă vanitatea care-l îndemnase să le construiască aşa de înalte. Urmări cu o stranie tandreţe o sărmană bătrână în zdrenţe, a cărei faţă plină de zbârcituri trăda o existenţă de răbdătoare lipsuri şi care sosea târând cu greutate un pachet cu care se instală într-un colţ al curţii suprapopulate. Apoi, liniştită, se apucă să pregătească un pumn de fasole într-o cutie veche de lapte condensat.

Fu rămase netulburat lângă părintele Chisholm, însă chipul schimbat al lui Iosif, viteazul, trăda o oarecare teamă. Căsătoria îl schimbase, nu mai era băiatul fără griji, ci un tată şi un soţ cu responsabilităţi şi cu gospodăria lui.

— Ar trebui să se grăbească! bombănea el neîncetat. Trebuie să închidem porţile şi să le baricadăm.

Părintele Chisholm puse mâna pe umărul lui:

— Să nu închizi până ce n-au intrat toţi, Iosif.

— Vom avea necazuri, răspunse tânărul, ridicând din umeri. Unii dintre cei care se găsesc aici au fost chemaţi la arme de Wai, şi el va fi foarte nemulţumit când va vedea că au preferat să vină la noi decât să se bată.

— Totuşi, nu se vor bate! replică părintele hotărât. Haide, nu-ţi pierde curajul! Înalţă drapelul în timp ce eu supraveghez porţile.

Iosif plecă bombănind şi după câteva minute drapelul Misiunii, o cruce a Sfântului Andrei de un albastru închis pe un fond de mătase azur flutura în bătaia vântului. Părintele Chisholm tresări de orgoliu şi o fulgerare de bucurie îi străpunse inima. Acest drapel semnifica pacea şi buna înţelegere, un drapel neutru, care proclama iubirea tuturor.

Când intră şi ultimul întârziat, porţile fură încuiate provizoriu, în momentul acela, Fu atrase atenţia preotului asupra pădurii de cedri, la o depărtare de circa două sute cincizeci de metri, în stânga clădirii. În acest crâng, chiar pe colina de la Jade, apăruse un tun lung. Vag, el deosebi între crengi tunicile verzi ale soldaţilor lui Wai care săpau tranşee şi consolidau poziţia bateriei; Francis nu era un expert în materie, însă tunul i se păru o armă mult mai puternică decât tunurile mici care erau acum în acţiune. Şi chiar când îl mai cerceta, o flacără scânteietoare îi luă vederea, urmată imediat de o detunătură formidabilă şi de zgomotul asurzitor al obuzului care zbură pe deasupra capetelor lor.

Schimbarea fu promptă. Bombardamentului acestei piese grele care bătea oraşul îi răspunse artileria lui Naian care nu era însă eficientă. Imediat, lovituri scurte începură să cadă peste Misiune. Un obuz căzu în grădina de zarzavaturi, aruncând o ploaie de pământ. Imediat izbucniră în curte strigăte de spaimă şi Francis fu silit să-şi strângă enoriaşii în biserică.

Vacarmul şi confuzia creşteau. În clase, copiii îşi ieşiseră din minţi. Dar maica superioară potoli spiritele. Blajină şi zâmbitoare, dominând cu vocea ei izbucnirile de

obuz, strânse copiii în jurul ei, le spuse să-şi astupe urechile cu degetele şi-i îndemnă să cânte cu glas tare. Când se linişitiră cu toţii, traversară repede curtea şi coborâră în pivniţele mănăstirii. Soţia lui Iosif şi cei doi copii ai lor erau deja acolo. Era ciudat spectacolul oferit de feţele palide ale micuţilor, în penumbră, printre stocurile de ulei, de lumânări şi de gulii dulci, sub rafturile în care sora Martha îşi aranjase conservele. Din pivniţă se auzeau mai slab şuierăturile obuzelor. Dar din când în când, ca urmare a unei lovituri violente, clădirea se zguduia până în temelii.

Polly rămase jos cu copiii în timp ce Martha şi Clotilde se zoreau să pregătească dejunul. Clotilde, fricoasă de felul ei, îşi pierduse aproape cu desăvârşire capul. Cum traversa curtea, o bucăţică de schijă îi atinse obrazul.

— Oh! Doamne! strigă ea, prăbuşindu-se. M-au omorât!

Palidă ca o moartă, începu să se căineze.

— Nu mai vorbi prostii! zise Martha, apucând-o de umeri şi scuturând-o. Hai să ducem puţină mâncare bieţilor copilaşi.

Părintele Chisholm fusese chemat de Iosif la dispensar. O femeie fusese uşor rănită la mână. Când sângele fu oprit şi rana pansată, preotul îi trimise pe Iosif şi pe victimă în biserică, apoi se duse repede la fereastră ca să vadă ravagiile pricinuite de obuze şi de prăbuşirea clădirilor atinse în oraşul Pai-Tan. Jurase să rămână neutru, însă nu-şi putu stăpâni dorinţa grozavă, care-l tulbura, de a asista la înfrângerea acestui mârşav Wai.

Deodată, de la postul său de observaţie văzu un detaşament de soldaţi de-ai lui Naian ieşind prin Poarta Manciuriană. Defilau ca o coloană de furnici cenuşii, puţin în dezordine, şi începură să urce colina. Erau cam vreo două sute. Îi privea fascinat. Mai întâi înaintară repede, împingându-se unul pe altul; îi vedea perfect desenându-se pe verdele viu al colinei. Aplecat, fiecare om înainta, cu puşca în mână, câte zece metri, apoi se arunca la pământ.

Tunul lui Wai continua să împroaşte oraşul cu proiectile. Siluetele cenuşii se apropiau. Se târau acum pe brânci; dificila lor ascensiune se săvârşea sub un soare arzător. La o sută de paşi de pâlcul de chiparoşi, lipindu-se de pământ, soldaţii făcură o pauză care dură mai bine de trei minute. Apoi şeful lor le dădu semnalul. Cu un urlet, se ridicară şi porniră la asalt.

Acoperiră repede jumătate din distanţă; încă vreo câteva secunde şi obiectivul era atins. Dar pârâitul mitralierelor răsună în aerul limpede. Trei stăteau la pândă sub chiparoşi. Sub lovitura brutală, surprinşi, invadatorii părură că se opresc. Unii căzură pe brânci, alţi pe spate, alţii rămaseră o clipă în genunchi, parcă rugându-se. Cădeau în toate felurile, oarecum cosmic, apoi rămaseră nemişcaţi în plin soare. Ţăcănitul mitralierelor încetă. Liniştea şi căldura rămaseră atotstăpânitoare, până când bubuitul tunului cel mare readuse totul la viaţă – totul, afară de micile siluete întinse pe coasta verde a dealului.

Părintele Chisholm stătea încremenit, cu sufletul chinuit Ăsta era războiul. Această pantomimă distrugătoare, înmulţită de milioane de ori, se petrecea în acest moment pe o scară mult mai întinsă pe bogatele câmpii ale Franţei. Tremurând, se rugă cu înflăcărare:

— Doamne, lasă-mă să trăiesc şi să mor pentru pace.

Deodată, privirea lui rătăcită zări o mişcare pe colină. Unul dintre soldaţii lui Naian nu murise. Încet şi cu greu, se târa în direcţia Misiunii. Se vedea după mişcările lui, din ce în ce mai încete, că îl părăseau puterile. Până la urmă se opri complet epuizat, culcat pe o parte la vreo cincizeci de metri de poarta de sus. Francis gândi că a murit... „Nu mai e nevoie să înfrunt moartea; dacă m-aş duce acolo, aş primi un glonţ în cap... nu trebuie să mă duc.” Dar, aproape involuntar, părăsi dispensarul şi se îndreptă spre poarta de sus. Se simţi oarecum ruşinat deschizând-o, însă, din fericire, nimeni de la Misiune nu privea în direcţia lui. Se aventură pe terenul descoperit, în

plin soare.

Statura lui scundă, veşmintele şi umbra sa neagră nu prea atrăgeau atenţia. De la feresterele Misiunii nu putea fi observat, însă din pâlcul de chiparoşi îl urmăreau numeroase priviri. Nu îndrăznea să se grăbească.

Rănitul respira cu un horcăit sacadat. Cu amândouă mâinile îşi apăsa abdomenul sfârtecat. Privirea omului se agaţă de Francis într-o întrebare înspăimântată.

Francis îl luă în spate şi-l duse la Misiune. Îl puse jos ca să închidă poarta, apoi îl trase încet la adăpost. După ce-i dădu să bea, plecă să o caute pe Maria-Veronica şi o rugă să improvizeze un pat în dispensar.

În cursul după-amiezei se încercă un alt atac zadarnic contra poziţiei tunului cel mare. La căderea nopţii, preotul, ajutat de Iosif, adună încă cinci răniţi. Dispensarul luă o înfăţişare de spital de campanie.

A doua zi, bombardamentele se succedară neîntrerupt. Vuietul era continuu. Oraşul era grav avariat şi se făcuse o spărtură în fortificaţiile dinspre apus. Deodată, în unghiul porţii de vest, Francis zări o coloană importantă de partizani ai lui Wai care înainta spre parapetul în ruine. Descurajat, bănui că aceştia vor pătrunde în oraş, însă nu putea fi sigur.

Restul zilei trecu într-o stare de nelinişte chinuitoare. Pe la sfârşitul după-amiezei, le îngădui copiilor să iasă din pivniţă şi enoriaşilor din biserică ca să ia o gură de aer. Cel puţin erau toţi nevătămaţi.

Când termină vizita, îl văzu pe Iosif lângă el, arătând pentru prima dată cu adevărat înspăimântat.

— Stăpâne, a venit aici un mesager din pădurea de cedri, unde se găseşte tunul lui Wai.

La poarta principală, trei soldaţi de-ai lui Wai priveau printre bare, iar un ofiţer, fără îndoială comandantul postului, gândi părintele Chisholm, stătea lângă ei. Fără să ezite, Francis deschise poarta şi se duse la ei:

— Ce doriţi de la mine?

Ofiţerul era mic, îndesat şi de vârstă medie, cu faţa

grosolană şi buze groase. Respira cu gura deschisă şi îşi arăta dinţii galbeni. Avea pe cap un chipiu ascuţit, era îmbrăcat cu o uniformă verde şi cu o centură de piele împodobită cu un ciucure verde. Moletierele se terminau pe nişte vechi pantofi de tenis.

— Generalul Wai are onoarea să vă prezinte mai multe cereri. Mai întâi trebuie să încetaţi să mai strângeţi răniţii duşmani.

Sângele se urcă brusc în obrajii lui Francis.

— Răniţii nu fac niciun rău. Nu mai pot lupta...

Celălalt nu luă în seamă protestul.

— Al doilea, generalul Wai vă oferă prilejul să contribuiţi la aprovizionarea lui, dându-i pentru început opt sute de kilograme de orez şi toate conservele americane pe care le aveţi.

— N-avem hrană suficientă nici pentru noi. Cu toate bunele sale intenţii, Francis simţea că clocoteşte de furie. Nu puteţi să ne jefuiţi aşa.

Ca şi mai înainte, căpitanul trecu şi peste acest argument. Se întoarse încet şi aruncă frazele peste umăr, ca pe nişte insulte:

— Al treilea, veţi evacua imediat oamenii pe care-i adăpostiţi aici. Generalul Wai are impresia că se găsesc printre ei dezertori din armata lui. Dacă e cazul, vor fi împuşcaţi. Toţi oamenii în stare să poarte armă trebuie să se angajeze imediat sub drapelul lui.

De data asta, părintele Chisholm nu făcu nicio obiecţie. Rămase drept şi palid, cu pumnii strânşi, cu ochii arzând de indignare. Vedea roşu.

— Şi dacă aş refuza să mă conformez acestor ordine atât de moderate? Chipul încăpăţânat abia zâmbi.

— Veţi fi foarte rău trataţi, vă asigur. Spre marea mea părere de rău, mă voi vedea obligat să îndrept tunul asupra dumneavoastră şi în cinci minute Misiunea va fi făcută praf şi pulbere.

Tăcere. Cei trei soldaţi se strâmbau şi făceau semne tinerelor femei de dincolo de ziduri. Francis vedea situaţia

aşa de clar de parcă ar fi fost gravată în oţel. Îi venea să urle sub ameninţarea acestor cerinţe nesăbuite şi a pericolului că va fi nimicită Misiunea; nu putea face însă nimic decât să cedeze. Şi capitularea asta nu va fi decât începutul vexaţiunilor care, cu fiecare zi, vor deveni şi mai mari. Cu gura uscată, cu ochii aţintiţi în pământ, se simţea cuprins de o mânie grozavă.

— Generalul Wai trebuie să înţeleagă că, pentru a strânge toate aceste provizii, trebuie timp... ca şi pentru a-i pregăti pe credincioşii mei să plece. Ce termen îmi acordă?

— Până mâine, replică prompt ofiţerul. Cu condiţia ca până la miezul nopţii să-mi aduceţi personal, la bateria mea, o cantitate suficientă de cutii de conserve şi de obiecte de valoare drept cadou acceptabil.

Tăcere. Francis îşi simţea inima strânsă până la a se înăbuşi. Minţi, şoptind:

— De acord. Nu am nicio alternativă. Vă voi aduce astă-seară gajul.

— Vă felicit pentru înţelepciunea dumneavoastră. Vă voi aştepta şi, mai ales, căutaţi să nu daţi greş!

Din tonul căpitanului răzbătea o ironie grea. Îl salută pe preot, strigă un ordin către oamenii săi şi se întoarse călcând greu spre pădurea de cedri.

Francis intră în Misiune pradă unei furii ajunsă la apogeu. Zgomotul uşii de fier închizându-se în urma lui deşteptă în creierul lui o serie de ecouri înfrigurate. Ce stupiditate din partea lui să-şi imagineze că va putea să scape dintr-o asemenea încercare! El... porumbelul păcii! Scrâşnea din dinţi lăsându-se pradă mâniei împotriva lui însuşi. Cu asprime, îl goni pe Iosif şi pe toţi cei care se apropiară de el, în vârful picioarelor, cu speranţa să citească pe faţa lui un răspuns la temerile lor.

De obicei, când era tulburat se refugia în biserică, însă acum îi fu imposibil să se plece, murmurând: „Doamne, primesc şi mă supun”.

Se duse în camera lui şi se lăsă să cadă pe fotoliul de

răchită. Incapabil să-şi stăpânească gândurile, se cufundă într-un tumult foarte departe, de blândeţe şi toleranţă. Ce se va întâmpla cu cuvintele lui frumoase? Ce se va întâmpla cu ei?

O altă remuşcare îl chinuia: inutilitatea, stupiditatea, prezenţa lui Polly la Misiune într-un asemenea moment. Şoptind, o ocăra pe doamna Fiske fiindcă intervenţia ei o adusese pe sărmana lui mătuşă în situaţia asta. Doamne! De ce trebuia să se abată toate grijile din lume asupra umerilor lui? Se ridică dintr-o săritură. Nu putea, da, nu va ceda din slăbiciune, la ameninţarea nebunească a lui Wai şi la aceea mai apropiată şi mortală a acestui tun care, în imaginaţia lui înfrigurată, lua proporţii gigantice şi devenea simbolul tuturor războaielor şi al tuturor mijloacelor concepute de om ca să masacreze omenirea.

Cum umbla prin cameră, încordat şi plin de sudoare, se auzi un ciocănit la uşa lui şi intră mătuşa Polly.

— Îmi pare rău că te deranjez, Francis... însă, dacă vrei să mă îngădui o clipă...

Ea schiţă un zâmbet, simţind că afecţiunea lui îi conferă privilegiul de a pătrunde în intimitatea lui.

— Ce doreşti, mătuşă Polly?

Face un efort să pară liniştit. Poate avea noutăţi, un al doilea mesaj de la Wai.

— Aş fi bucuroasă dacă ai încerca, acest passe-montagne[5], Francis. N-aş vrea să fie prea largă. Îţi va ţine de cald la iarnă.

Înmărmurit, Francis privea împletitura pe care i-o întindea. Nu prea ştia dacă ar trebui să râdă sau să plângă. Gestul îi semăna perfect lui Polly. Când va suna trompeta Judecăţii de apoi, ea îi va oferi, fără îndoială, o ultimă ceaşcă de ceai. Nu putea decât să-i facă pe plac şi să o lase să-i probeze boneta pe jumătate terminată.

— Nu-i rău, murmură ea cu ochi critic, poate puţin prea largă la gât.

Cu capul înclinat şi muşcându-şi buza superioară,

[5] Căciuliţă care acoperă ceafa şi urechile (fr.) (n.r.)

numără ocheţii pe cârligul de os.

— Şaizeci şi opt. Voi scădea patru. Mulţumesc, Francis. Sper că nu te-am deranjat prea mult.

Preotului i se umplură ochii de lacrimi. Simţea irezistibila tentaţie de a se arunca la gâtul ei şi a plânge cu lacrimi amare.

— Mătuşă Polly, mă zbat în nişte dificultăţi îngrozitoare. În numele Cerului, ce trebuie să fac?

Tăcu o clipă, privind-o îndelung, apoi murmură:

— Nu te temi de pericolul care ne paşte, Polly?

Ea zâmbi uşor.

— Temerile te îmbătrânesc. Şi apoi, de ce m-aş teme? Nu veghezi tu peste noi toţi?

Această credinţă neclintită în el fu ca o gură de aer proaspăt. O privi strângându-şi lucrul, înfigând cârligele şi plecând liniştită, cu un mic semn de încuviinţare din cap. Sub aerul ei degajat se ascundea o profundă experienţă. Acum nu mai ezită asupra a ceea ce trebuia să facă. Îşi luă pălăria şi haina şi se furişă spre poarta de jos.

De-abia ieşit din Misiune, îl învălui întunericul adânc al nopţii. Cu toate acestea, coborî colina Jade Vert Vif cu pas sigur, fără să se sinchisească de niciun obstacol. La Poarta Manciuriană i se ordonă să se oprească şi la lumina vie a unei lanterne, fu cercetat de santinele. Bănuia că va fi foarte uşor recunoscut – la urma urmelor, înfăţişarea lui era familiară oamenilor din oraş. Avu un noroc neaşteptat. Printre cele trei santinele, una făcuse parte dintre soldaţii lui Shon în timpul epidemiei de ciumă. Omul garantă imediat pentru el şi, după ce schimbă câteva cuvinte cu tovarăşii săi, se declară gata să-l conducă la locotenent.

Străzile erau pustii, astupate pe alocuri de dărâmături peste care plutea o tăcere sinistră. Dintr-o secţiune îndepărtată din est venea, din când în când, zgomotul unei împuşcături. Grăbindu-se pe urma paşilor repezi şi mlădioşi ai călăuzei, pe Francis îl încerca un ridicol sentiment de vinovăţie.

Shon era instalat în vechiul său cantonament şi se odihnea puţin, îmbrăcat, pe patul de campanie pe care murise doctorul Tulloch. Nu era bărbierit, moletierele lui erau murdare de noroi şi avea cearcăne de oboseală. Când Francis intră, el se ridică într-un cot.

— Ei bine, zise el încet, visam la dumneavoastră, prietene, şi la excelentul dumneavoastră aşezământ de pe colină.

Se ridică de pe pat, ridică fitilul de la lampă şi se aşeză la masă.

— Nu doriţi un ceai? Nici eu. Dar sunt fericit că vă văd. Regret că nu pot să vă prezint pe generalul Naian. Conduce un atac în cartierele de est... doar dacă nu execută câţiva spioni. E un om foate luminat.

Francis se aşeză la masă şi tăcu. Îl cunoştea destul de bine pe Shon ca să-l lase mai întâi să-şi golească oful. Dar în seara asta avea mai puţin de spus ca de obicei. Aruncă preotului o privire prevăzătoare, apoi zise:

— De ce nu formulaţi cererea, prietene? Îmi cereţi poate un ajutor pe care nu pot să vi-l dau? Am fi venit să ocupăm Misiunea dumneavoastră de acum două zile dacă nu ne-am fi temut că vom fi aruncaţi în aer de infamul Sorana.

— Vă gândiţi la tun?

— Da, tunul, răspunse Shon cu o ironie politicoasă. Îl ştiu prea bine şi de mult timp... Iniţial se afla pe o canonieră franceză... Apoi l-a cumpărat generalul Hsiah. L-am cucerit de două ori în lupte mari şi de fiecare dată el l-a răscumpărat de la şeful meu. Apoi Wai şi-a găsit la Pekin o concubină care l-a costat douăzeci de mii de dolari de argint. Era armeancă, foarte frumoasă şi se numea Sorana. Când s-a săturat de ea, a schimbat-o pentru tunul lui Hsiah. Aţi asistat ieri la zadarnica şi ucigătoarea noastră încercare de a-l captura. Nu e posibil. E fortificat... în câmp deschis, cum să putem traversa, protejaţi doar de insuficienta noastră artilerie? Poate că vom pierde războiul... tocmai când eram sigur de

înaintarea mea sub ordinele lui Naian.

Urmă o pauză. Preotul propuse:

— Dar dacă am captura tunul acesta?

— Nu, nu mă ispitiţi. Shon clătină din cap cu o tainică amărăciune. Însă vă promit, dacă arma aceasta puţin onorabilă cade în mâinile mele, că voi avea grijă să o scot definitiv din luptă.

— Vom putea să ne apropiem foarte, foarte mult de tun.

Shon ridică brusc capul şi cercetă atent chipul lui Francis.

O sclipire de emoţie se citea în privirea lui.

Părintele Chisholm se aplecă spre el cu buzele strânse.

— În seara asta, ofiţerul lui Wai, care comandă bateria, a venit să ceară de la mine să-i dau alimente şi bani înainte de miezul nopţii, sub ameninţarea că va bombarda Misiunea dacă nu mă ţin de cuvânt...

Voia să continue, însă socoti că e inutil să spună mai mult. Timp de un minut, nimeni nu spuse nimic. Shon, fără a avea aerul, se gândea. În sfârşit, zâmbi: cel puţin muşchii feţei sale schiţară un zâmbet, însă ochii lui nu exprimau nicio veselie.

— Prietene, continui să vă consider ca pe un trimis al Cerului.

Un nor întunecă faţa hotărâtă a preotului.

— Astă-seară nu mă gândesc la Cer.

După o oră, Francis şi Shon părăseau cantonamentul şi, prin Poarta Manciuriană, se îndreptară spre Misiune. Shon dezbrăcase uniforma şi se îmbrăcase cu o bluză albastră şi pantaloni de hamal, sumeşi până la genunchi. Pe cap avea o pălărie turtită şi ducea în spate un sac plin, legat cu sfoară. Silenţios, la trei sute de metri în urma lui veneau douăzeci de soldaţi.

La jumătatea drumului colinei Jade Vert Vif, Francis atinse braţul tovarăşului său.

— E rândul meu.

— Nu-i greu.

Shon îşi mută încet povara pe umărul celălalt.

— Şi poate că sunt mai obişnuit să car decât dumneavoastră.

Ajunseră la adăpostul zidurilor misiunii. Nu se zărea nicio lumină. Silueta singurului lucru pe care-l iubea Francis era doar o masă de umbră fără apărare. Domnea o linişte absolută. Deodată, din locuinţa de la poartă auzi melodia pendulei pe care i-o dăduse lui Iosif drept cadou de nuntă. Erau orele unsprezece. Shon repetă oamenilor lui ultimele instrucţiuni. Unul dintre ei, căţărat pe zid, tuşi cu un zgomot care păru că răsună până în cealaltă parte a munţilor. Shon murmură câteva înjurături la adresa acestuia. Oamenii nu aveau un rol important. În drama care se pregătea, Francis şi cu el erau principalii actori. Preotul ghicea că prietenul lui îl urmăreşte prin întuneric.

— Vă daţi exact seama de ceea ce se va întâmpla?

— Da.

— Când voi trage în bidonul cu petrol, acesta va lua foc instantaneu şi va incendia cordita. Însă mai înainte ca eu să fi scos revolverul, încercaţi să vă îndepărtaţi pe cât posibil. Zguduitura va fi puternică.

După o clipă, reluă:

— Să mergm dacă sunteţi gata. Şi, pentru Dumnezeul dumneavoastră, ţineţi torţa la distanţă de sac.

Adunându-şi tot curajul, Francis scoase chibriturile din buzunar şi aprinse trestia despicată. Apoi o ridică, ieşi din umbra zidului Misiunii şi se îndreptă, pe faţă, spre pâlcul de chiparoşi. Shon îl urma ca un servitor, purtând sacul în spate, încovoiat şi gemând zgomotos sub povară.

Distanţa era scurtă. La capătul dumbrăvii se opri şi strigă în direcţia celor ce pândeau printre copaci:

— Am venit, după cum ne-am înţeles. Conduceţi-mă la şeful vostru.

După un moment percepură o mişcare în spatele lor. Francis se întoarse iute şi văzu doi dintre oamenii lui Wai.

— Vă aşteptam, Vrăjitorule. Fiţi fără teamă şi urmaţi-ne. Fură escortaţi de-a lungul unui adevărat labirint de

tranşee puţin adânci şi de piramide de bambus ascuţite, până în mijlocul pâlcului de copaci. Inima preotului încetă deodată să bată. Greaua piesă de artilerie era acolo, protejată de o ridicătură de pământ şi de crengi de cedru, cu servanţi în jur gata pentru orice eventualitate.

— Aţi adus tot ceea ce am cerut?

Francis recunoscu vocea ofiţerului care-i vorbise mai înainte.

Minţi de astă dată cu mai multă uşurinţă:

— Am adus un sac mare cu conserve... care vă vor face cu siguranţă plăcere.

— Numai atât?

Căpitanul bateriei înaintă în lumină.

— Aţi adus şi bani?

— Da.

— Unde sunt?

Căpitanul aruncă sacul.

— Nu acolo, se grăbi să intervină Francis, tresărind, banii sunt în punga mea.

Căpitanul îl privi cu o sclipire de lăcomie în ochi. Un grup de soldaţi se apropie cu ochii fixaţi asupra preotului.

— Ascultaţi toţi.

Francis le atrăgea atenţia, făcând un efort disperat.

Îl văzu pe Shon în penumbră, apropiindu-se pe nesimţite de tun.

— Vă rog, vă implor să nu distrugeţi Misiunea.

Faţa căpitanului exprima doar dispreţ. Zâmbi batjocoritor.

— Veţi fi liniştiţi până mâine. În umbră, cineva râse. Apoi le vom proteja pe femeile voastre.

Francis simţi că îi stă inima în loc. Shon, prefacându-se extenuat, lăsase jos sacul, sub gura tunului şi, părând mereu ocupat să-şi şteargă fruntea, se apropie încet de preot. Mulţimea soldaţilor creştea şi manifesta o oarecare nerăbdare. Francis se lupta să câştige puţin timp pentru Shon.

— Nu mă îndoiesc de cuvântul dumneavoastră, însă aş

dori să am o oarecare asigurare din partea generalului Wai.

— Generalul Wai este în oraş. Îl veţi vedea mai târziu.

Tonul căpitanului era nerăbdător şi înaintă ca să-şi primească banii. Cu coada ochiului, Francis îl văzu pe Shon scoţând revolverul. În acelaşi timp percepu locul loviturii şi ciocnirea glonţului de bidonul din sac. Fiind sigur de explozie, nu înţelegea de ce nu se întâmplă nimic. Shon trase trei lovituri scurte. Francis văzu petrolul care se răspândea afară din sac. Dezgustat, gândi mai repede decât loviturile de revolver: „Shon s-a înşelat. Gloanţele nu dau foc petrolului. Sau poate nu este decât petrol în bidon.” Îl văzu pe Shon trăgând în mulţime, zbătându-se să păstreze distanţa ca să poată trage cu arma, chemându-şi disperat în ajutor oamenii săi. Îl mai văzu pe căpitan şi doisprezece oameni aruncându-se asupra locotenentului. Exasperat şi furios totodată, însă cu aceeaşi încetineală calculată cu care ar fi aruncat undiţa exact în locul unde s-ar găsi un somon, ridică braţul şi aruncă torţa aprinsă. Aruncarea sa fu atât de precisă încât flacăra descrise o traiectorie ca o cometă în noapte şi căzu în plin pe sacul îmbibat cu petrol, în aceeaşi clipă percepu flacăra care ţâşni, făcând să erupă o ploaie de pământ şi auzi o detunătură asurzitoare, în timp de un vârtej de aer fierbinte îl aruncă la pământ. Nu i se întâmplase niciodată să-şi piardă cunoştinţa; acum i se părea însă că se prăbuşeşte, cade în întuneric şi în gol. Căuta zadarnic să se agaţe de ceva, căzând mereu, până la anihilare şi uitare.

Când Îşi reveni, era întins pe pământ, neputincios, dar întreg, iar Shon îl trăgea de urechi ca să-l trezească. Ca în vis, vedea cerul înroşindu-se deasupra lui. Cu trosnituri şi huruituri, ca un rug, tot lemnul chiparoşilor ardea.

— Tunul este distrus?

— Da, gata cu el. Şi treizeci dintre soldaţii lui Wai au sărit în aer împreună cu tunul. Dinţii lui străluceau, albi, pe chipul negricios. Prietene, vă felicit. N-am văzut o

asemenea ispravă în viaţa mea. Încă una şi mă convertesc la creştinism!

În cele câteva zile care urmară, părintele Chisholm fu pradă unei teribile confuzii mintale şi spirituale. Dar aventura sa îl adusese şi într-o stare de extremă extenuare fizică. Nu avea nimic dintr-un erou de roman de aventuri. Era doar un omuleţ de peste patruzeci de ani, cu răsuflarea scurtă şi forţele uzate. Se simţea zdruncinat şi slăbit. Dureri de cap persistente îl obligau să se târască în camera lui de mai multe ori pe zi şi să-şi cufunde fruntea în apa rece din lighean. Dar dincolo de această suferinţă fizică, în sufletul lui era un amestec haotic de triumf şi remuşcări, ca şi de o neîncetată uimire cum că el, preotul lui Dumnezeu, ridicase mâna ca să-şi masacreze semenii. Cu greu găsea alinare, zicându-şi că luase apărarea oamenilor care îşi încredinţaseră viaţa în mâinile lui. Cel mai ciudat chin era amintirea leşinului sub efectul exploziei. Aşa o fi moartea? O uitare totală...

Nimeni, în afară de Polly, nu băniua că el părăsise Misiunea în seara asta. O observă pe mătuşa sa care îşi plimba privirea de la el, care era tăcut şi obosit, la trunchiurile chiparoşilor uscaţi, singurii care marcau locul unde fusese tunul. Fraza banală pe care i-o adresase era plină de subînţelesuri: „Cel care ne-a scăpat de această pacoste ne-a făcut un straşnic serviciu”.

Luptele continuau în mahalalele oraşului şi în munţi, spre est. Patru zile mai târziu ajunse vestea la Misiune că situaţia se întorcea împotriva lui Wai.

Sfârşitul săptămâni veni cu un timp cenuşiu, cu un cer acoperit, plin cu nori ameninţători. Sâmbăta, împuşcăturile răsunau în Paitan, de fapt, câteva pârâituri spasmodice. Din balcon, părintele Chisholm observa şirurile de siluete îmbrăcate în uniforma verde a lui Wai care se retrăgeau prin poarta de vest. Mulţi aruncaseră armele de teamă să nu fie capturaţi şi împuşcaţi ca rebeli. Era, Francis îşi dădea seama, indiciul sigur al înfringerii lui

Wai şi al faptului că el ajunsese la un compromis cu generalul Naian.

Nu departe de Misiune, dincolo de zidul superior, unde un pâlc de bambuşi îi ascundea privirii observatorilor din oraş, se strânseseră o parte dintre soldaţii lui Wai. Vocile lor, neclare dar îngrijorate, se auzeau limpede până la Misiune.

Spre ora trei după-amiază, sora Clotilde veni foarte agitată la părintele Chisholm care se plimba prin curte, prea tulburat ca să se poată odihni.

— Anna aruncă provizii peste zidul de mai sus. Sunt sigură că soldatul ei este acolo... vorbea cu el.

Propriii lui nervi erau gata să plesnească.

— Nu e nimic rău să-i hrăneşti pe cei flămânzi.

— Dar este un asasin! Oh! Cerule, vom fi cu toţii masacraţi în paturile noastre.

— Nu vă faceţi atâtea griji pentru soarta dumneavoastră. Răbufni plictisit: Martiriul este calea cea mai dreaptă spre cer.

La căderea nopţii, soldaţii se revărsau în puhoi afară din oraş. Veneau pe Podul Manciurian şi o apucau pe drumul spre Jade Vert Vif, pe lângă Misiune, într-o derută totală. Feţele murdare ale oamenilor erau marcate de graba cu care se retrăgeau. Noaptea următoare, foarte întunecată, fu străpunsă de strigăte şi detunături, de galopuri de cai şi de flăcări de torţe în câmpia îndepărtată. Preotul privea melancolic acest spectacol de la poarta superioară. Deodată simţi în spatele lui paşi uşori. Se întoarse. Nu fu decât parţial surprins recunoscând-o pe Anna, învăluită până la bărbie în mantia ei de uniformă, în mână cu un pachet bine înfăşurat.

— Unde te duci, Anna?

Ea îşi stăpâni un strigăt înăbuşit, însă îşi reveni numaidecât, ursuză şi obraznică.

— E treaba mea.

— Nu vrei să-mi spui?

— Nu.

El se liniştise acum, atitudinea lui se schimbase. La ce bun s-o reţină cu de-a sila?

— Ai hotărât să ne părăseşti, Anna, evident. Şi nimic nu te poate face să-ţi schimbi părerea.

Ea replică pe un ton amar:

— M-aţi surprins acum; dar data viitoare nu mă voi lăsa prinsă.

— Inutil să vorbeşti de data viitoare, Anna. Scoase cheia din buzunar şi deschise poarta: Poţi să te duci.

Simţi că fata încremenise, fixându-l cu privirea ei întunecată. Apoi, fără un cuvânt de recunoştinţă sau de adio, apucă pachetul şi ieşi prin poarta întredeschisă. Curând, silueta ei se pierdu în mulţimea de pe drum.

El rămase acolo, cu capul descoperit, în timp ce gloata trecea prin faţa lui. Deodată, glasurile deveniră mai ascuţite şi, la lumina torţelor, apăru un grup de cavaleri. Se apropiau repede lovind cu cravaşa în dreapta şi în stânga pe toţi cei care îi stinghereau. La nivelul porţii, un cavaler îşi sili calul spumegând să se oprească. Faţa lui fiind luminată, privirea preotului întâlni o mască demonică, un cap de mort cu ochii mijiţi, cu o frunte îngustă. Omul îl insultă, apoi ridică mâna într-un gest ameninţător. Francis nu se urni din loc. Desăvârşita sa imobilitate, nepăsarea şi totala lui resemnare îl dezarmară pe celălalt. Când el ezită se auziră strigăte: „Înainte, Wai, înainte… La Tu-en-lai! Suntem urmăriţi!"

Wai lăsă jos mâna cu arma cu un ciudat fatalism. Dădu pinteni calului, însă se întoarse în şa şi scuipă cu ură în direcţia preotului. Apoi noaptea îl înghiţi.

A doua zi dimineaţa soarele strălucea şi clopotele Misiunii băteau cu toată puterea. Fu, din proprie iniţiativă, se căţărase în clopotniţă şi se agăţase de funia cea mare, cu barba lui rară balansându-se în cadenţă. Cea mai mare parte a refugiaţilor, veseli, se pregăteau să se întoarcă acasă şi nu aşteptau decât semnalul preotului ca să plece. Toţi copiii se zbenguiau în curte sub supravegherea

Mariei-Veronica şi a lui Martha, care se împăcaseră suficient ca să se suporte la o distanţă de doi metri.

Şi Clotilde se juca; cu veselie dădea, pentru cei micuţi, drumul unui balon şi râdea cu ei. Polly, stând dreaptă în colţul favorit din grădina de zarzavaturi, făcea ghem un scul de lână, ca şi când ritmul vieţii sale n-ar fi fost nicicând tulburat.

Când părintele Chisholm coborî încet treptele scării de la casa lui, Iosif îi ieşi bucuros înainte, cu copilaşul său în braţe.

— S-a sfârşit, stăpâne, Naian e victorios. Noul general e un om mare. Nu va mai fi război în Pai-Tan. A promis-o. Ne vom bucura de pace în tot restul zilelor noastre.

Sălta uşurel copilul în braţe, drăgăstos, triumfând:

— Tu nu te vei bate, micul meu Joshua, nu vei cunoaşte lacrimile şi sângele. E pace! Pace!

Inexplicabil, preotul simţi o adâncă mâhnire. Ciupi obrazul drăgălaş al bebeluşului în semn de dezmierdare. Îşi stăpâni apoi un suspin şi zâmbi. Toţi alergau spre el – copiii săi şi oamenii pe care îi iubea, pe care îi scăpase cu preţul principiilor sale cele mai sănătoase.

10

Chiar la sfârşitul lui ianuarie se putură aprecia pe deplin binefacerile acestei victorii. Mătuşa Polly plecase în Anglia de o săpătmână. Despărţirea fusese dureroasă, însă avea convingerea că era hotărârea cea mai înţeleaptă.

În dimineaţa aceasta, ducându-se la dispensar, se întreba până unde se va mai lungi coada pentru orez. În ajun ajunsese la extremitatea zidului Misiunii. Wai, furios de înfrângerea lui, arsese toate recoltele pe o imensă suprafaţă. Recolta de cartofi fusese slabă. Orezăriile, pe care numai femeile le putuseră cultiva, fiindcă oamenii erau mobilizaţi şi boii rechiziţionaţi, nu dăduseră nici

jumătate din randamentul obişnuit. Toate merindele erau rare şi scumpe. În oraş, conservele se vindeau cu de cinci ori preţul. Şi preţurile urcau în fiecare zi.

Francis se grăbi să intre în clădirea aglomerată. Cele trei surori erau acolo, fiecare cu câte un cauc de lemn, înaintea unei cutii cu orez. Vărsau câte trei uncii de orez în fiecare cană care li se întindea. Francis supraveghea scena. Oamenii aceştia sărmani erau răbdători, liniştiţi, însă huruitul neîntrerupt al grăunţelor uscate producea un neîncetat şuier în încăpere. Zise încet către Maria-Veronica:

— Nu mai putem continua. Mâine va trebui să împărţim numai o jumate de raţie.

— Foarte bine, zise ea, făcând un gest de încuviinţare.

Evenimentele recente au încercat-o din greu, gândi el găsind-o mai palidă ca de obicei. Nu ridica ochii din cutia de orez.

Francis se duse până la poarta exterioară, o dată sau de două ori, numărând câţi mai aşteptau. În sfârşit, spre marea lui uşurare, coada începu să se subţieze. Traversă din nou curtea şi coborî în pivniţe ca să verifice stocurile. Din fericire, dăduse cu două luni înainte un ordin care fusese cu punctualitate executat, însă stocul de orez şi de cartofi, din care se scoteau cantităţi mari, scădea în proporţii îngrijorătoare.

Se gândi. Cu preţuri exorbitante se puteau aprovizona din Pai-Tan. Se hotărî brusc să telegrafieze în metropolă, pentru prima dată în istoria Misiunii, ca să solicite un ajutor imediat. O săptămână mai târziu i se răspunse: *Absolut imposibil de acordat ajutor. Amintiţi-vă că noi suntem în război; din fericire, dumneavoastră nu. Mă consacru Crucii Roşii. Cu prietenie, Anselm Mealey.*

Francis rupse depeşa verde cu o faţă inexpresivă. După-amiază, cu toate resursele financiare ale Misiunii, se duse în oraş. Însă era prea târziu; nu se găsea mai nimic de cumpărat. Piaţa de grâne era închisă. Magazinele cele mai importante nu ofereau decât

produse perisabile: câţiva pepeni, ridichi şi peşti de râu.

Îngrijorat, se opri la Misiunea din strada Lanternelor şi avu o lungă convorbire cu doctorul Fiske. Apoi, la întoarcere, făcu o vizită la casa domnului Chia.

Domnul Chia îl primi cu bunăvoinţă. Băură împreună în micul birou cu zăbrele, unde plutea un miros de mirodenii de lemn de cedru.

— Într-adevăr, aprobă domnul Chia grav. Situaţia rămâne neliniştitoare. Domnul Pao a plecat la Chek-Kow ca să încerce să obţină câteva promisiuni de la noul guvern.

— Cu oarecare sanşă de succes?

— Fără îndoială.

Mandarinul adaugă puţin cinic:

— Însă promisiunile nu hrănesc pe nimeni.

— Se spunea că hambarele conţin stocuri de mai multe tone de orez.

— Generalul Naian şi-a însuşit totul. El a golit toate rezervele.

— Dar, în fine, zise preotul, încruntând din sprâncene, nu poate să înfometeze populaţia. Le-a promis marea cu sarea ca să-i câştige de partea lui.

— Acum îşi exprimă moderat opinia cum că, după el, o oarecare scădere a populaţiei ar fi o binefacere pentru comunitate.

Urmă o pauză. Părintele Chisholm adăugă:

— Cel puţin e bine că doctorul Fiske aşteaptă stocuri considerabile. Centrul său din Pekin i-a promis că-i va trimite trei corăbii încărcate cu cereale.

— Ah!

Se făcu tăcere.

— Nu păreţi convins?

Domnul Chia răspunse cu un zâmbet binevoitor:

— Sunt două mii de *li* de la Pekin la Pai-Tan. Şi oamenii trebuie să mănânce pe tot drumul. După umila mea părere, stimatul meu prieten, trebuie să socotim şase luni de mari lipsuri. Asemenea situaţii sunt foarte frecvente în

China. Însă ce contează? Poate că noi vom muri. China rămâne.

A doua zi de dimineaţă părintele Chisholm fu nevoit să respingă coada pentru orez. I se rupea inima, dar fusese nevoit să o facă şi trebuise să închidă porţile. Îi ordonă lui Iosif să scrie o pancardă cu indicaţia că adevăraţii nevoiaşi puteau să se înscrie la locuinţa lui. Îi va cerceta personal.

Înapoindu-se în casă, îşi puse în gând să stabilească o raţionalizare pentru Misiune. O începu chiar din săptămâna următoare. La acest regim, mai întâi miraţi, apoi mormăind, copiii rămaseră nepăsători. Ca amorţiţi, cereau mereu mai mult la fiecare masă. Insuficienţa zahărului şi a dulciurilor îi întrista cel mai mult. Slăbeau.

Misiunea metodistă rămânea fără ştiri despre proviziile trimise. De trei săptămâni erau aşteptate cele trei corăbii şi doctorul Fiske nu putea să-şi ascundă neliniştea. Bucătăria sa populară gratuită fusese închisă de o lună. În Pai-Tan, populaţia se târa, sfârşită, apatică.

Atunci populaţia se puse în mişcare; pribegia începu şi spori, fenomen vechi precum China însăşi: plecarea liniştită a oamenilor, a femeilor şi a copiilor din oraş spre Sud.

La aceste simptome i se strânse inima părintelui Chisholm. Îl obseda situaţia micuţei sale comunităţi slăbite, condamnată la suferinţe şi foamete. Trase repede o concluzie practică din lenta procesiune care se desfăşura dinaintea ochilor lui.

Ca şi în timpul ciumei, îl chemă pe Iosif, îi dădu câteva instrucţiuni scurte şi-l porni la drum.

În dimineaţa următoare, după plecarea lui Iosif, se duse în sufragerie şi dădu fiecărui copil câte o porţie dublă de orez. În pivniţă nu mai era decât o ladă cu smochine. Le împărţi la fiecare câte un fruct dulce şi lipicios.

Acest surplus la porţia obişnuită înveseli numaidecât pe toată lumea. Dar Martha, care nu uita că pivniţele erau goale, privi la părinte şi bâlbâi, perplexă:

— Ce se petrece, părinte? E ceva... sunt sigură.

— O să ştii sâmbătă, Martha. De-acum, rugaţi-o pe maica superioară să dea mereu porţii duble.

Martha porni să îndeplinească însărcinarea, dar, lucru ciudat, nu o descoperi nicăieri pe maica superioară.

Toată după-amiaza, Maria-Veronica nu se arătă. Nu se duse nici în clasa de împletit, pe care o supraveghea în fiecare miercuri, la sala de coşuri. La trei, tot nu apăruse. Poate că uitase. Puţin după cinci se arătă în sufragerie, palidă, liniştită, fără să se scuze pentru absenţă. Seara, la mănăstire, Clotilde şi Martha fură deşteptate amândouă de un zgomot neobişnuit care provenea, precis, din camera Mariei-Veronica.

Consternate, schimbară impresii pe şoptite şi a doua zi dimineaţă, într-un colţ al spălătoriei, uitându-se la ea, o văzură traversând curtea demnă, dreaptă, însă mai încet ca de obicei.

— E zdrobită, în sfârşit, zise Martha. Sfântă Fecioară! Ai auzit-o ieri-seară cum suspina în camera ei?

Clotilde răsucea un colţ de rufă între degete.

— Poate a aflat de vreo înfrângere a nemţilor de care noi nu ştim încă.

— Da, da... trebuie să fie ceva teribil. Martha se crispă deodată. Adevărat, dacă n-ar fi o afurisită de nemţoaică, mi-ar fi milă de ea.

— Nu am văzut-o niciodată plângând, zise Clotilde privind şi răsucind peticul de pânză. Este foarte mândră. Situaţia asta trebuie să-i fie îngrozitor de penibilă.

— Orgoliul este mai puternic decât durerea. Crezi că ne-ar fi compătimit ea pe noi dacă am fi cedat primii? Totuşi, trebuie să mărturisesc... eh! Hai să ne vedem de călcat.

Duminică dis-de-dimineaţă, o cavalcadă mică se apropie de Misiune venind dinspre munte. Prevenit de Iosif, părintele Chisholm se grăbi spre căsuţa de la poartă ca să-i primească pe Liu Chi şi pe cei doi tovarăşi ai lui care veneau din sat. Strânse mâinile bătrânului păstor de

parcă n-ar mai fi vrut să le dea drumul.

— Sunteţi cu adevărat bun. Bunul Dumnezeu vă va răsplăti.

Liu Chi zâmbea naiv, impresionat de aceasta primire călduroasă.

— Am fi venit mai curând, însă am pierdut mult timp până să adunăm caii.

Adusese treizeci de cai de munte, cu coama deasă, în frâuri, însă nu înşeuaţi şi care duceau coşuri mari pe spate. Caii mestecau mulţumiţi de fânul pus dinaintea lor. Inima preotului era uşurată de o grea povară. Îi invită pe cei trei oameni să se ducă să se răcorească la Iosif, a cărui soţie pregătise o gustare, şi le recomandă ca după dejun să se odihnească.

O găsi pe maica superioară în camera cu lenjerie, unde distribuia liniştită cele necesare pentru săptămâna următoare: feţe de masă, cearşafuri şi şervete, Marthei, lui Clotilde şi uneia dintre elevele mai în vârstă. Nu încercă să-şi ascundă mulţumirea.

— Pregătiţi-vă de o surpriză. Din cauza foametei, ne vom refugia în satul Liu. Acolo vom găsi totul din abundenţă. Zâmbi. Soră Martha, sunt sigur că vei învăţa să găteşti berbecul în mai multe feluri până ne vom întoarce. Ştiu că veţi aprecia această experienţă. Iar pentru copii... va fi o vacanţă frumoasă.

După ce trecu primul moment de surpriză Martha şi Clotilde zâmbiră, încântate la gândul schimbării în viaţa lor monotonă şi surescitate de aventură.

— Vă aşteptaţi, fără îndoială, să fim gata în cinci minute! bombăni Martha veselă, aruncând o privire întrebătoare, pentru prima dată după multe săptămâni, spre maica superioară, ca şi când aştepta aprobarea ei.

Era un prim pas spre iertare. Însă Maria-Veronica stând acolo nepăsătoare, părea că nu observă nimic.

— Da, trebuie să vă pregătiţi cât mai repede, răspunse părintele Chisholm, aproape bucuros. Cei mai mici vor fi instalaţi în coşuri, celelalte eleve vor face cu schimbul,

mergând pe jos şi călare alternativ. Nopţile sunt calde şi frumoase. Liu Chi va veghea asupra tuturor. Plecând astăzi, trebuie să ajungeţi în sat într-o săptămână.

Clotilde izbucni în râs.

— Vom arăta ca o şatră de ţigani.

Preotul dădu din cap.

— Iosif va primi o colivie cu porumbeii mei poştaşi. Veţi da drumul câte unuia în fiecare seară ca să-mi aducă ştiri despre călătoria voastră.

— Cum, strigară Martha şi Clotilde, într-un glas. Dumneavoastră nu veniţi cu noi?

— Poate că o să vă urmez mai târziu. Francis era mulţumit că era dorită prezenţa lui. Înţelegeţi că cineva trebuie să rămână la Misiune. Maica superioară şi dumneavoastră veţi fi pionierii.

Maria-Veronica zise încet:

— Eu nu pot să merg.

Tăcură. Mai întâi, Francis crezu că ea face aluzie la cearta lor şi că nu dorea să le însoţească pe celelalte două, însă o singură privire îl făcu să înţeleagă că nu acesta era motivul.

Spuse pe un ton convingător:

— Va fi o excursie frumoasă. Schimbarea aceasta de aer vă va face bine.

Ea dădu încet din cap.

— În curând voi fi nevoită să întreprind o lungă călătorie...

Tăcerea se prelungi câteva minute. Apoi, foarte calmă, ea vorbi fără ca vocea ei să trădeze cea mai mică emoţie:

— Trebuie să mă înapoiez în Germania... ca să dispun de bunurile mele... în favoarea ordinului nostru. Fixă cu privirea un punct în depărtare. Fratele meu a căzut la datorie.

Mai înainte tăcerea era grea, acum, însă, se aşternu o linişte de moarte.

Deodată, Clotilde izbucni în lacrimi. Apoi Martha lasă capul în jos în semn de simpatie. Părintele Chisholm,

adânc întristat, le privi pe rând, apoi le părăsi fără un cuvânt.

La două săptămâni după sosirea primului grup la Liu, fu rândul Mariei-Veronica să plece. Ultimul bilet, adus de un porumbel, spunea că toţi copiii erau instalaţi în condiţii primitive, însă confortabile, şi că erau sănătoşi în aerul tare de munte. Părintele Chisholm avea toate motivele să se felicite pentru inspiraţia lui. Şi totuşi, însoţind-o pe Maria-Veronica până la debarcader, în urma celor doi hamali încărcaţi cu bagajul ei, suspendat pe două prăjini sprijinite pe umeri, se simţi dezolant de părăsit.

Stăteau alături pe chei în timp de oamenii rânduiau bagajele în sampan. În urma lor, se întindea oraşul din care se ridica un murmur de descurajare. Sub ochii lor, ancorată în mijlocul râului, jonca era gata de plecare. Apa întunecată care plescăia lovindu-se de maluri se confunda cu orizontul cenuşiu.

El nu găsea cuvinte să-şi exprime sentimentele. Maria-Veronica însemnase atât de mult pentru viaţa lui; graţioasa şi distinsa femeie îl ajutase, îl încurajase şi îi fusese tovarăşă în atâtea încercări. Crezuseră că eforturile lor erau indestructibil legate. Şi iată că ea îl părăsea pe negândite, aproape pe furiş şi, pe deasupra, sub povara unei neînţelegeri vagi şi dureroase. Cu un suspin, îi adresă un zâmbet mâhnit.

— Chiar dacă ţara mea se luptă împotriva ţării dumneavoastră, amintiţi-vă că... eu nu sunt duşmanul dumneavoastră.

Această declaraţie sobră îi era atât de caracteristică şi în acelaşi timp tot ceea ce admira la el, încât îi zdruncină hotărârea de a rămâne tare. Privi la omul de lângă ea, la scunda faţa slabă, părul rar, şi lacrimile îi tulburară frumoşii ei ochi.

— Scumpul meu... scumpul meu prieten... nu vă voi uita niciodată.

Îi strânse afectuos şi îndelung mâna. Apoi, repede, sări

în vasul care trebuia s-o ducă la joncă. El rămase pe mal, rezemat de vechea sa umbrelă scoţiană, cu ochii mijiţi ca să se ferească de reflexele soarelui în apă, până când vasul nu mai fu decât un punct plutitor care pierea la marginea cerului.

Fără ca ea să fi bănuit, el pusese în bagajele ei micuţa Fecioară Spaniolă, pe care i-o dăduse odinioară părintele Tarrant. Era singurul obiect de o oarecare valoare pe care-l avea şi ea îl admirase adesea.

În fine, se înapoie la Misiune cu inima grea. În grădina pe care o crease ea şi pe care o iubise atât de mult, se opri, recunoscător să găsească acolo liniştea şi pacea. Aerul era plin de parfumul crinilor. Bătrânul Fu – grădinarul era singurul său tovarăş în Misiunea goală – curăţa azaleele cu o mână uşoară şi sigură. Preotul se simţi sfârşit de toate evenimentele care se desfăşuraseră recent. Un capitol din viaţa lui se încheiase; pentru prima dată simţi că îmbătrâneşte. Se aşeză pe bancă la umbra smochinului şi îşi propti coatele pe masa de lemn de brad pe care ea o instalase acolo. Bătrânul Fu, care îşi continua treaba, se făcu că nu observă nimic când, după o clipă, Francis îşi ascunse faţa în mâini.

11

Tot la umbra frunzelor mari de smochin, aşezat la masa din grădină, îşi răsfoia jurnalul personal; mâinile lui, ca sub efectul unei iluzii optice, erau pline de vene şi tremurau uşor. Desigur, bătrânul Fu nu-l mai supraveghea, doar dacă nu cumva printr-o crăpătură din cer. Îl înlocuiseră doi tineri grădinari care se aplecau asupra stratului de azalee, în timp ce părintele Chu, un preot chinez mic, blând şi timid, se plimba cu breviarul în mână la o distanţă respectabilă, aruncându-i din timp în timp o privire plină de afecţiune filială. Sub soarele de august, în curtea Misiunii, totul tremura în căldura uscată

şi luminoasă, scânteietoare ca un lichid auriu. De la terenul de joacă veneau strigătele vesele ale copiilor în recreaţie: erau orele unsprezece. Copiii săi ori, mai degrabă se corectă, el cu o grimasă, copiii copiilor săi... Timpul trecea într-adevăr prea repede, acumulând, adăugând, unul după altul, anii pe umerii lui, fără ca el să fi ajuns să pună ordine în viaţa lui.

O faţă trandafirie, rotundă şi veselă apăru dinaintea lui, privindu-l, pe deasupra unui pahar mare cu lapte. Se încruntă când se apropie maica Maria-Margareta, iritat că i se reamintea vârsta prin necontenite atenţii. La urma urmelor, n-avea decât şaizeci şi şapte de ani... în fine, şaizeci şi opt luna viitoare... aproape nimic... şi se simţea mult mai bine decât mulţi tineri.

— Nu te-am rugat să nu-mi mai aduci asta?

Ea zâmbi liniştită, viguroasă, activă şi mămoasă.

— Veţi avea nevoie astăzi, părinte, dacă vreţi neapărat să faceţi un drum aşa de lung, inutil şi obositor. Făcu o pauză. Nu văd de ce părintele Chu şi doctorul Fiske nu s-ar duce singuri?

— Adevărat?

— Nu, cu adevărat nu.

— Scumpă soră, e mare păcat. Spiritul dumneavoastră trebuie să fie puţin cam mărginit.

Ea râse cu îngăduinţă şi încercă să-l convingă:

— Lăsaţi-mă să-l previn pe Joshua că renunţaţi la drumul acesta.

— Spune-i să vină cu caii înşeuaţi şi gata de plecare într-o oră.

Ea îl părăsi clătinând din cap cu un aer de reproş; iar el zâmbi grozav de satisfăcut că triumfase. Apoi, bându-şi laptele cu sorbituri mici, fără să mai fie nevoie să se strâmbe, fiindcă ea nu mai era acolo, începu să-şi citească jurnalul. Deprinsese de curând obiceiul acesta ca să mediteze pe îndelete asupra vieţii lui pe care o evocau aceste foi uzate şi îndoite la colţuri.

În dimineaţa asta, caietul se deschise la *octombrie*

1917.

Cu toată situaţia net ameliorată la Pai-Tan, excelenta recoltă de orez şi întoarcerea micuţilor de la Liu, desfăşurată în perfecte condiţii, mă simţeam deprimat; astăzi, totuşi, un mic incident m-a făcut ridicol de fericit.

Fusesem nevoit să lipsesc timp de patru zile ca să asist la conferinţa anuală pe care prefectul apostolic a socotit că este bine să o inaugureze la Sen Siang. Misiunea fiind atât de depărtată, ar fi trebuit, după mine, să mă scutească de asemenea corvoadă. Noi suntem la o asemenea distanţă unii de alţii, părintele Surette, care l-a înlocuit pe sărmanul Thibodeau, cei trei preoţi chinezi din Chek-Kow, părintele Van Dwyn, olandezul din Rakai şi cu mine încât, cu adevărat, o reuniune abia putea să justifice această lungă călătorie pe fluviu. Dar, în sfârşit, trebuia „să schimbăm idei". Fireşte, m-am opus creştinării cu forţa, m-am aprins şi am citit fraza vărului domnului Pao: „Misionarii voştri sosesc cu Evenghelia şi pleacă cu ţara noastră în buzunar". Am fost foarte rău judecat de părintele Surette, un misionar energic, dotat cu muşchi solizi pe care îi întrebuinţase ca să distrugă frumoasele altare budiste de pe marginea drumurilor, pe o rază de douăzeci de li de pe lângă Sen Siang, şi care, în afară de asta, se lăuda că a bătut recordul rugăciunilor scurte spunând cincizeci de mii într-o zi.

În timpul călătoriei, la înapoiere, am fost cuprins de remuşcări. De câte ori nu m-am văzut obligat să notez în acest jurnal: „Încă un eşec. Doamne, ajută-mi să-mi ţin limba." Şi cu siguranţă, la Sen Siang, m-au calificat drept bătrân original.

Pentru a mă mortifica, am hotărât să nu-mi iau cabină pe corabie. Vecinul meu de punte, era încărcat cu o cuşcă cu şoareci mari, graşi, pe care îi mânca, treptat, sub privirea mea dezaprobatoare. Pe lângă asta, ploua cu găleata şi eu mă simţeam rău, aşa cum meritam.

Când, în fine, am părăsit corabia la Pai-Tan, mai mult

mort decât viu, am găsit o sărmană bătrână care mă aştepta pe cheiul pustiu. Apropiindu-mă, am recunoscut-o pe mama Hsu, aceea care îşi fierbea fasole într-o cutie de unt în curtea Misiunii. Este cea mai săracă, cea mai modestă dintre enoriaşii mei.

Spre uimirea mea, când m-a văzut, s-a luminat la faţă. Vorbind repede, m-a încredinţat că îi lipsisem atât de mult, încât de trei zile venea, pe ploaie, în fiecare după-amiază, cu nădejdea că voi sosi. Îmi dădu şase turte mici de ceremonie, cu zahăr şi cu făină de orez, care nu sunt făcute pentru mâncare, ci se ofereau ritual statuilor lui Buddha, statuile pe care le dărâmă părintele Surette. Gestul era comic... însă ce bucurie să ştii că, cel puţin pentru o fiinţă, eşti indispensabil şi drag...

Mai 1918*. Într-o dimineaţă însorită, prima echipă de tineri colonişti a plecat să se instaleze la Liu. Erau gata să plece doisprezece bărbaţi şi douăsprezece femei, printre plecăciunile şi în entuziasmul general şi sub o avalanşă de sfaturi practice din partea bunei noastre maici Maria-Margareta. Deşi mă temusem grozav de venirea ei, fiindcă o comparam mereu, în dezavantajul ei, cu Maria-Veronica, ea, Maria-Margareta, este bună şi veselă şi, deşi călugăriţă, posedă intuiţii uimitoare în legătură cu exigenţele patului conjugal.*

Bătrâna Meg Paxton, vânzătoarea de scrumbii din Cannelgate, îmi spunea altădată, ca să mă încurajeze, că eu sunt tot aşa de prost pe cât par; totuşi, nu sunt mai puţin mândru de inspiraţia mea de a fonda în satul Liu o colonie compusă din cele mai bune elemente din Misiunea Sf. Andrei. Nu se poate găsi ocupaţie pe loc pentru toată tinereţea aceasta care se ridică. Şi ar fi o prostie să-i aruncăm pe drumuri după ce i-am adunat, i-am crescut şi i-am instruit pe cheltuiala noastră. Liu, pe de altă parte, va beneficia de acest aport nou. Pământul satului este bogat, climatul înviorător. Când vor fi destul de numeroşi, voi instala acolo un preot tânăr. Va trebui ca

Anselm să-mi acorde unul: îl voi bate la cap până când va consimţi...

Astă-seară sunt obosit de toate emoţiile şi ceremoniile acestea: slujbele de căsătorie nu sunt puţin lucru, iar discursurile de ceremonie ale chinezilor îmi prăpădesc corzile vocale. Poate deprimarea mea nu este decât o reacţie fizică. Am o reală nevoie de vacanţă, mă simt obosit. Familia Fisker a plecat într-un concediu de şase luni şi se duce să-şi viziteze fiul, care s-a stabilit în Virginia. Ei îmi lipsesc. Înlocuitorul lor, reverendul Ezra Salkins, mă face să apreciez din plin blândeţea şi bunăvoinţa lor. Shang Foo*-ul Ezra este lipsit şi de una, şi de alta; e voluminos, cu un surâs mereu strălucitor şi cu o strângere de mână de-ţi rupe falangele. De-abia m-a zărit că a şi declarat cu vocea sa tunătoare: „Totdeauna la dispoziţia dumneavoastră, fratele meu, dacă pot să vă fiu de folos!”*

I-aş invita bucuros pe cei doi Fisker la Liu, însă dintr-o singură trăsătură Ezra ar acoperi mormântul lui Ribiero cu inscripţii: Fratele meu, eşti salvat? Hait! sunt posac şi părtinitor, fără îndoială, din pricina băuturii ăşteia de prune, din care maica Maria-Margareta m-a silit să gust la masa de nuntă...

Sunt foarte fericit că am primit o scrisoare lungă, datată 10 iunie 1922, de la maica Maria-Veronica. După ce suferise atâtea vicisitudini, asprele încercări ale războiului, umilinţele armistiţiului, fusese în sfârşit numită superioară la mănăstirea Via Sistina, la Roma. Este casa-mamă a ordinului său. Fondată de mult, este situată între Corso şi Quirinal şi domină biserica Sfinţii Apostoli. Este o funcţie înaltă, însă ea nu merită numai atât. Pare fericită... Şi-a găsit liniştea. Scrisoarea aceasta îmi aduce tot parfumul Oraşului Etern... – aşa ar zice Anselm – de care eu sunt atât de legat. Îndrăznesc deci să mă gândesc că-mi voi îndeplini proiectul când concediul de convalescenţă, amânat de două ori, îmi va fi în fine acordat şi mă voi duce în pelerinaj la Roma, ca să-mi

tocesc acolo tălpile ghetelor pe mozaicul de la Sfântul Petru şi cu ocazia aceasta să-i fac o vizită maicii Maria-Veronica. Când i-am scris lui Anselm, în aprilie, ca să-l felicit pentru noua lui demnitate: rector al bisericii-catedrală din Tynecastle, m-a asigurat, în răspunsul lui, că voi obţine un asistent în mai puţin de şase luni şi „concediul de care am atâta nevoie" înainte de sfârşitul anului.

Un fior de fericire mă străbate până în măduva bătrînelor oase la gândul că un astfel de vis s-ar putea realiza. Ar trebui să fac economii ca să-mi cumpăr haine convenabile. Ce-ar gândi demna stareţă de la Sfinţii Apostoli, dacă micul zidar pe care-l onorează cu binevoitoarea ei prietenie ar purta pantaloni cârpiţi în fund?

7 septembrie 1923. *Agitaţie generală. Preotul meu cel nou a sosit astăzi; în fine, am un coleg şi asta îmi pare prea frumos ca să fie adevărat.*

Mai întâi, frazele emfatice ale lui Anselm mă făcuseră să sper că-mi va trimite un zdravăn tânăr scoţian, de preferinţă cu pistrui şi cu păr blond, însă mai târziu mi-am dat seama că este vorba mai curând de un tânăr ecleziast chinez, format în seminarul din Pekin. Cu umorul meu necuviincios, nu le înştiinţasem pe surori. De săptămâni bune se bucurau să primească şi să răsfeţe un misionar tânăr, proaspăt debarcat din Europa. Clotilde şi Martha sperau că va fi un francez bărbos, iar sărmana Maria-Margareta ţinuse nouă zile post special ca să fie un irlandez. Faţa ei curată şi albă, împurpurată, părea pictată când a venit la mine alergând şi exclamând pe un ton tragic: „Noul misionar este un chinez". Dar părintele Chu este desăvârşit în felul său; nu numai că e calm şi blând, dar poţi intui la el acea extraordinară viaţă interioară care este admirabila prerogativă a chinezilor. Am avut ocazia să cunosc mai mulţi preoţi chinezi, în rarele mele pelerinaje la Sen Siang, şi asta m-a frapat.

Dacă nu m-aş teme că par pedant, aş zice că cei mai buni dintre ei ştiu să împletească înţelepciunea lui Confucius cu virtutea lui Hristos.

Şi acum presupun că am să mă îmbarc pentru Roma luna viitoare... prima mea vacanţă după nouăsprezece ani. Sunt întocmai ca şcolarii care pocnesc capacele pupitrelor şi cântă:

Vacanţa a venit,
Copiii au înnebunit!...

Mă întreb dacă maicii Maria-Veronica îi mai place compotul de ghimber. Îi voi duce un borcan oricum, chiar dacă ea preferă acum macaroanele. Viaţa e frumoasă! Prin fereastra mea văd cedrii cei tineri legănându-se veseli în ritmul vântului. Voi scrie din nou la Shanghai ca să-mi reţină biletul de călătorie. Trăiască bucuria!

Octombrie 1923. *Ieri a sosit o telegramă care îmi anulează călătoria la Roma; mă înapoiez dintr-o plimbare pe marginea fluviului, unde am întârziat mai mult urmărind pescuitul cu ajutorul cormoranului, pe o ceaţă uşoară. E un pescuit stupid sau poate aşa mi se părea mie fiindcă eram trist. Se trece peste gâtul acestor păsări mari un inel care le împiedică să înghită peştele. Stau nepăsătoare înapoia corăbiei şi nu manifestă nici cel mai mic interes pentru ceea ce se pregăteşte. Deodată se aruncă în apă, se aude un clipocit, apoi apar ciocurile lor mari, cu guşile atât de pline de peşti încât cozile lor ies în afară şi se zbat. Gâtul păsărilor se mişcă neliniştitor. Li se golesc guşile de pradă şi sărmanele zburătoare clatină capul, buimăcite, însă gata să înceapă din nou. Într-adevăr, se aşază iar îmbufnate, ca s-o ia mereu de la cap.*

Şi dispoziţia mea era întunecată, eram Dumnezeu ştie cât de dezamăgit! În picioare, la marginea apei de culoarea ardeziei, încreţită de vântul serii, printre trestiile încâlcite ca părul, lângă ţărm, mă gândeam nu la Roma,

ci la râurile din Tweedside, în care alergam cu picioarele goale în apa limpede după păstrăvi, cu o undiţă de răchită.

De câtva timp, gândurile mele se întorc din ce în ce mai frecvent către copilăria mea, căreia îi port o amintire atât de vie, atât de caldă, încât îmi pare că am trăit-o ieri: e un oarecare semn de bătrâneţe... Visez chiar, câteodată, cu un duios regret, la dragostea mea de adolescent: Nora mea scumpă...

Evident, decepţia mă face sentimental, ceea ce înseamnă că mă voi consola repede, însă la sosirea telegramei îmi zic: „asta a fost o lovitură grozavă!”, cum spunea bătrâna Meg.

Iată-mă aproape resemnat la un exil definitiv. Fără îndoială că teoria care zice că o întoarcere în Europa tulbură pacea interioară a misionarului este perfect întemeiată. La urma urmelor, noi ne consacrăm în întregime şi fără gând de înapoiere. Îmi voi sfârşi zilele aici. Şi în final mă vor culca în peticul acesta de pământ scoţian în care doarme Willie Tulloch.

De altfel, e drept şi logic că o vizită la Roma îi este mai necesară lui Anselm decât mie. Fondurile societăţii nu pot suporta cheltuielile a două călătorii. Şi fără îndoială el va şti să explice mai bine Sfântului Părinte înmulţirea „turmelor sale”, cum ne numeşte el. Acolo unde limba mea s-ar împletici, a sa ar şti să cucerească şi să obţină şi ajutor pentru toate misiunile străine. Mi-a promis să-mi descrie activitatea lui cu de-amănuntul. Trebuie să mă plimb la Roma prin mijlocirea lui, să obţin o audienţă în închipuire şi să o regăsesc pe Maria-Veronica în spirit. N-am putut să mă hotărăsc să accept propunerea lui Anselm ca să petrec un concediu scurt la Manila. Acest oraş vesel şi tulburător nu mi-ar fi convenit şi aş fi râs să mă văd debarcând în port, gândindu-mă la Mlaştinile Pontine...

O lună mai târziu... *Iată-l pe părintele Chu instalat, cum*

se cuvine, în satul Liu şi porumbeii noştri se încrucişează pe cer. Ce bucurie să-mi văd planul realizându-se punct cu punct! Mă întreb dacă Anselm îi va descrie Sfântului Părinte această preţioasă mică oază pierdută în vastul deşert... uitată de toţi, afară de Dumnezeu...

22 noiembrie 1928. *Cum să traduc în cuvinte accesibile o întâmplare sublimă – într-o frază seacă, aridă? Sora Clotilde a murit noaptea trecută. Moartea este o temă asupra căreia n-am insistat deloc în cursul acestor scurte notiţe asupra vieţii mele atât de imperfecte. De asemenea, de un an, mătuşa Polly s-a stins pe când dormea, la Tynecastle, fără să sufere. La capătul zilelor ei atinsese bunătatea pură; n-am scris totuşi nimic când am primit scrisoarea pătată de lacrimi, în care Judy îmi dădea vestea cu aceste cuvinte: „Polly a murit la 17 octombrie 1927". Este o inevitabilitate în moartea acelora cărora le cunoşti meritele. Dar sunt alţii... câteodată, noi, preoţii bătrâni, şovăim ca după o revelaţie...*

De câteva zile Clotilde slăbea din ce în ce mai mult. Când m-au chemat, puţin după miezul nopţii, am fost izbit de înfăţişarea ei atât de schimbată. Am trimis imediat să fie chemat Joshua, fiul mai mare al lui Iosif să fugă după doctorul Fiske, însă Clotilde, cu o expresie stranie, m-a oprit. Mi-a dat să înţeleg cu un zâmbet că nu mai era nevoie să se deranjeze Joshua. A vorbit puţin; dar suficient.

Când mi-am amintit cum, cu ani în urmă, îi reproşasem vehement, că lua calmante, îmi venea să plâng de stupiditatea mea. Nu mă gândisem niciodată de-ajuns la Clotilde: purtarea ei încordată pe care nu o putea stăpâni, teama morbidă că roşeşte, teama de oameni, propria nervozitate o făceau puţin atrăgătoare, uneori ridicolă. Ar fi trebuit să înţelegem luptele pe care o asemenea fire le ducea împotriva ei însăşi ca să le stăpânească, ar fi trebuit să sesizăm invizibilele victorii, în schimb toţi remarcau doar eşecurile.

De un an şi jumătate ea suferea de o tumoare la stomac, în urmă unui ulcer cronic. Când aflase că doctorul Fiske nu putea să o vindece, ea îl făcuse să-i promită că va păstra secretul şi se înarmase pentru ultima luptă. Înainte să mă fi chemat, suferise deja prima hemoragie, care o epuizase. A doua hemoragie se produse pe la ora şase, în dimineaţa următoare, şi de data asta fusese fatală. Între timp, vorbeam... dar nu îndrăznesc să relatez această convorbire. Frazele ei întretăiate ar părea fără sens... poate s-ar preta la zeflemele... şi lumea nu se schimbă cu ajutorul ironiilor.

Suntem toţi dezolaţi, mai ales Martha. Ea îmi seamănă; e puternică ca un catâr şi va mai trăi mult timp. Sărmana Clotilde! Mă gândesc la ea ca la o blândă creatură, atât de avidă să se sacrifice încât zelul ei era câteodată fără rost. Să vezi un chip înseninându-se, acceptând liniştit moartea, fără teamă... aceasta înnobilează inima unui om.

30 noiembrie 1929. *Astăzi s-a născut cel de-al cincilea copil a lui Iosif. Cum se scurge viaţa! Cine s-ar fi gândit că acest băiat brav, timid, flecar, supărăcios va deveni într-o zi cap de familie? Apetitul lui evident pentru zahăr ar fi trebuit să-mi atragă atenţia. A devenit un adevărat personaj important, mereu ocupat de familia lui şi nepăsător faţă de cei pe care el îi socoteşte că nu ar trebui să-i primesc – mai că şi eu mă tem de el.*

O săptămână mai târziu. *Alte noi localuri... Cizmele de lux ale domnului Chia au fost atârnate la Poarta Manciuriană. Este o mare onoare aici... şi mă bucur pentru bătrânul meu prieten, a cărui natură ascetică, contemplativă şi generoasă a fost întotdeauna devotată raţiunii şi frumuseţii, care a avut un cult pentru ceea ce este etern.*

Ieri a venit poşta. Fără să-mi fi dat seama de imensul succes pe care l-a avut la Roma, bănuiam de mult timp că

Anselm va ajunge un prinţ al Bisericii. În sfârşit, activitatea lui în favoarea Misiunilor i-a adus o recompensă potrivită din partea Vaticanului. Iată-l numit episcop de Tynecastle. Poate succesul altuia este unul dintre lucrurile cel mai greu de admirat. Strălucirea aceasta ne răneşte vederea. Însă acum, în apropierea bătrâneţii, am vederea slabă. Gloria lui Anselm nu mă afectează, mai curând sunt fericit ştiind cât de încântat trebuie să fie el însuşi. Invidia este o trăsătură detestabilă! Ar trebui să ne amintim că cei învinşi au încă totul dacă îl au pe Dumnezeu.

Aş vrea ca această mărinimie să fie meritorie, însă nu este o înălţare sufletească din partea mea, ci doar o înţelegere simplă a diferenţelor care ne deosebesc, pe Anselm şi pe mine... Să aspir la cârja de episcop ar fi pur şi simplu ridicol din partea mea. Noi am pornit împreună, însă Anselm m-a depăşit cu mult. El şi-a fructificat din plin talentele, aşa cum citesc în Tynecastle Chronicle: *„Poliglot desăvârşit, muzician de valoare, se interesează de artă şi de ştiinţă în dioceza lui şi numără nenumăraţi prieteni printre personalităţile influente". Ce noroc! Viaţa mea lipsită de evenimente n-a numărat niciodată decât şase prieteni, şi toţi, afară de unul, de origine modestă. Va trebui să-i scriu lui Anselm ca să-l felicit, făcându-l să înţeleagă totuşi că eu n-o să-i cer favoarea prieteniei sale. Viva Anselmo! Sunt trist să constat cât de plină a fost viaţa ta, pe când eu am înfăptuit atâta de puţin. M-am izbit de obstacole atât de numeroase şi atât de grele în lupta mea pentru Dumnezeu!*

30 decembrie 1929. *E aproape o lună de când n-am mai scris în jurnalul acesta... nu de când am primit ştiri de la Judy. Încă mi-e greu să formulez ce s-a petrecut acolo, departe... şi aici, în inima mea. Mă măguleam că aş fi atins stadiul resemnării senine cu privire la exilul meu definitiv. Sunt cincisprezece zile de când eram destul de mulţumit de mine; făcusem socoteala achiziţiilor recente*

ale Misiunii: patru orezării în lungul fluviului, cumpărate anul trecut, lărgirea staulului situat dincolo de pâlcul de duzi albi şi o nouă crescătorie de cai; apoi mă dusesem la biserică ca să ajut copiii să aranjeze pomul de Crăciun. E una din ocupaţiile mele favorite, în parte din pricina acelei lamentabile obsesii care m-a urmărit de-a lungul întregii mele existenţe şi pe care cinicii ar socoti-o fără îndoială refulare a instinctului patern: o dragoste pentru copii – de la blândul Copil-Dumnezeu până la cel mai mizerabil dintre micii orfani cu pielea galbenă primiţi vreodată la Misiunea Sfântul Andrei.

Construisem o superbă iesle, cu un acoperiş nins de vată adevărată şi plasasem boul şi măgarul puţin în spate. Pusesem deoparte tot felul de surprize, lumini colorate şi o măreaţă stea de cristal, ca să le atârn de crengile bradului. Eram înconjurat de ochi strălucitori şi de un zumzăit de voci – cu această ocazie, distracţia în biserică este permisă.

Mă simţeam minunat de vesel la gândul nenumăraţilor pomi care se înalţă în toate bisericile din lume întru cinstirea frumoasei sărbători a Crăciunului, atât de mişcătoare chiar pentru necredincioşi, de vreme ce glorifică maternitatea.

Una dintre elevele mari trimisă la maica Maria-Margareta veni în fugă şi-mi aduse o telegramă. Ştirile rele nu sosesc întotdeauna destul de repede, mai e nevoie să le lansezi atât de repede la antipozi? Când am citit-o, trebuie să mă fi schimbat la faţă, căci o fetiţă izbucni în lacrimi. Bucuria care mă iluminase se stinse brusc.

Poate este absurd să iau lucrurile în tragic. Judy nu avea nici douăzeci de ani când am părăsit-o, plecând la Pai-Tan. Însă cu gândul am trăit alături de ea. Raritatea scrisorilor ei le făcea să pară nişte perle dintr-un şirag de mătănii. Greaua ereditate a lui Judy o dirijase nemilos. Ea n-a ştiut niciodată prea bine încotro merge şi nici ce vrea. Însă prezenţa lui Polly alături de ea o oprise să cedeze

propriilor capricii. În timpul războiului ea câştigase bani buni, ca multe alte femei tinere, muncind într-o uzină de muniţii, îşi cumpărase o blană şi un pian – îmi amintesc perfect scrisoarea care îmi aducea această minunată veste. Rămase apoi credincioasă serviciului, datorită elanului care însufleţea populaţia. Acesta a fost momentul ei de glorie. Când războiul s-a sfârşit, ea avea peste treizeci de ani, oportunităţile erau rare şi curând abandonase gândul că şi-ar purtea face o carieră; se resemnase să trăiască liniştită lângă Polly, împărţind micul apartament din Tynecastle, cu speranţa că îi va veni mintea la cap o dată cu vârsta. Judy manifesta o bizară suspiciune faţă de sexul opus şi nu fusese niciodată atrasă de ideea de a se căsători. La moartea lui Polly avea patruzeci de ani. Totuşi, nu trecuseră opt luni de la moartea lui Polly şi Judy se măritase... apoi fusese părăsită.

Nu trebuie să ascundem faptul că femeile fac lucruri ciudate înainte de menopauză. Dar nu asta a fost explicaţia jalnicei comedii. Polly îi lăsase lui Judy prin testament aproape două mii de lire sterline, destul pentru a-i asigura o rentă anuală modestă. Abia când am primit scrisoarea lui Judy am înţeles cum fusese convinsă să-şi convertească averea în bani lichizi şi să-i transfere soţului, cinstitului şi manieratului soţ pe care, aparent, îl întâlnise prima oară într-o pensiune din Scarborough.

Fără îndoială ar fi uşor de scris mai multe volume... de fină psihologie... în mare tradiţie victoriană... pe această temă, insistând pe nota burlescă furnizată de insondabila prostie omenească. Telegrama care-mi fusese adusă lângă pomul de Crăciun rezuma epilogul acestui lamentabil roman. Se născuse un copil din această tardivă şi precară unire, iar Judy murise la naştere.

Refiectând mai bine, îmi dau seama că existenţa frivolă şi nestatornică a lui Judy se desfăşurase întotdeauna sub semnul ameninţărilor virtuale. Ea era rezultatul concret nu al păcatului – mi-e groază de acest cuvânt! —, ci a

slăbiciunii şi prostiei omeneşti. Judy era raţiunea, explicaţia prezenţei noastre pe acest pământ, tragica evidenţă a morţii noastre comune. Şi acum, tragedia mortală se perpetuează în condiţii diferite, însă tot atât de esenţial lamentabil. Nu pot să suport cu sânge rece gândul acestui nenorocit nou-născut de care nu se poate ocupa nimeni, în afară de moaşa care fusese la naştere: aceea care mi-a vestit evenimentul. Este uşor de închipuit cine poate fi: una dintre acele făcătoare de îngeri care le găzduiesc pe mamele nenorocite sau nevoite să se ascundă... Îi voi răspunde imediat, îi voi trimite ceva bani, oricât de puţini am. Când suntem sortiţi la sfânta sărăcie, suntem straniu de egoişti, uitând de teribilele datorii pe care viaţa ni le poate impune! Sărmana Nora... sărmana Judy... sărman copil fără nume...

19 iunie 1930. *O minunată zi de vară însorită şi care îmi aduce o mare uşurare cu scrisoarea primită în această după-amiază. Copilul a primit numele de Andrew, ca umila mea Misiune, ceea ce îmi măguleşte bătrâna mea vanitate de parcă aş fi eu însumi bunicul bietului micuţ. Poate că, vrând nevrând, acesta este rolul ce-mi revine. Tatăl a dispărut şi noi nu vom face niciun efort ca să-i găsim urma. Dar dacă trimit o oarecare sumă lunar, această femeie, doamna Stevens, care pare o bravă creatură, va avea grijă de Andrew. Şi asta mă face să zâmbesc... existenţa mea de preot a fost un amestec de ciudăţenii... însă a creşte un copil, de la o distanţă de zece mii de kilometri constituie apogeul ciudăţeniei!*

Ei, dar stai aşa! Mi-am atins eu însumi coarda sensibilă folosind expresia „existenţa mea de preot”. Căci zilele trecute, într-una din prieteneştile noastre dispute, parcă referitor la Purgatoriu, Fiske mi-a declarat, cu înflăcărare, fiindcă eu triumfam: „Argumentele dumneavoastră evocă totodată dervişii învârtitori ca şi înalta Biserică Anglicană”!

Asta mi-a dat de gândit. Cred că pe lângă educaţia

mea, incalculabila influenţă a dragului Daniel Glennie mi-a dat o înclinare spre un liberism exagerat. Sunt atât de legat de religia în care m-am născut, pe care o propovăduiesc cât pot de bine de peste treizeci de ani şi care m-a dus întotdeauna, fără greşeală, la izvorul tuturor bucuriilor şi al unei nemărginite mile. Totuşi, izolat cum sunt aici, credinţa mea s-a simplificat, s-a decantat cu vârsta. Am îndepărtat cu grijă toate şicanele şi tertipurile doctrinei. Cinstit vorbind, nu pot să admit că o creatură a lui Dumnezeu va arde în focurile Gheenei, pentru veşnicie, fiindcă din întâmplare a mâncat un cotlet vinerea. Dacă noi vom poseda esenţialul – dragostea de Dumnezeu şi de aproapele nostru – vom fi desigur salvaţi. Şi nu e oare vremea ca toate bisericile din lume să nu se mai urască mutual şi să se unească? Lumea este un singur corp, a cărui sănătate depinde de milioanele de celule care îl alcătuiesc, şi inima fiecărui om constituie una din aceste celule.

15 decembrie 1932. *Astăzi, noul patron al Misiunii noastre are trei ani. Sper că a avut o aniversare fericită, iar eu nu am mâncat prea multe din caramelele pe care mi le-a trimis Burley, cofetarul din Tweedside, după cum îl rugasem.*

1 septembrie 1935. *Oh, Doamne! Nu îngădui să devin un bătrân vorbă lungă... acest jurnal nu conţine decât însemnări cu privire la un copil pe care nu l-am văzut şi nu-l voi vedea niciodată. Eu nu pot să mă întorc în Anglia, el nu poate veni aici. Chiar şi îndârjirea mea trebuie să se încline înaintea acestei imposibilităţi. L-am consultat pe doctorul Fiske, însă el a declarat că acest climat ar fi ucigător pentru un copil englez atât de mic.*

Totuşi, trebuie să mărturisesc că mă frământ. Scrisorile doamnei Stevens lasă să se înţeleagă că a avut nenorociri în ultimul timp. Ea s-a mutat la Kirkbridge, un oribil oraş industrial, dacă-mi amintesc bine, unde se fabrică ţesături

de bumbac, nu departe de Manchester. Tonul său s-a schimbat şi mă întreb uneori dacă nu cumva Andrew o interesează doar în măsura în care îi aduce bani. Preotul ei mi-a dat excelente relaţii despre ea. Până în prezent, a fost chiar admirabilă.

Fireşte, este întru totul greşeala mea. Ar fi trebuit să asigur viitorul lui Andrew încredinţându-l uneia dintre excelentele noastre instituţii catolice. Însă... el este singura „legătură de sânge" care-mi rămâne, amintire vie a scumpei mele Judy, pierdută... N-am putut să mă resemnez cu această soluţie atât de impersonală... presupun că e tot incorigibila mea ciudăţenie care mă face să mă împotrivesc la ceea ce este oficial... Ei bine! Dacă e aşa, Andrew şi cu mine... va trebui să îndurăm consecinţele... suntem în mâinile lui Dumnezeu şi el va face...

Aici, părintele Chisholm vru să întoarcă pagina, când atenţia îi fu atrasă de tropote de cai în curtea Misiunii. Ezită, ascultă, regretând oarecum că trebuia să renunţe să viseze. Dar zgomotul sporea şi se auzeau glasuri însufleţite. Strânse din buze, resemnat. Apoi, întorcând pagina, luă tocul şi adăugă un paragraf.

30 aprilie 1936. *Sunt gata să plec la colonia din Liu, cu părintele Chu şi familia Fisker. Ieri, Chu a venit să mă consulte cu privire la un păstor pe care l-a pus în carantină de teamă că ar putea avea variolă. Am hotărât să mă duc să-l văd eu însumi. Cu cai buni şi pe drumul nostru cel nou, nu ne va lua decât două zile. Apoi, cum făgăduisem de mult doamnei Fiske şi doctorului că le voi arăta satul nostru model, le-am propus să ne însoţească. Este ultima ocazie când îmi voi putea ţine promisiunea, căci ei se înapoiază în America la sfârşitul lunii. Iată-i că sosesc. Se bucură nespus de excursia asta... Îl voi dojeni aspru pe doctor, pe drum, pentru insolenţa de a mă face derviş învârtitor...*

12

Soarele se lăsase spre creasta golaşă a colinelor care înconjurau îngusta vale. Călărind în fruntea micului convoi cu gândul tot la satul Liu unde lăsase medicamente părintelui Chu pentru păstorul bolnav, părintele Chisholm se resemnase să facă încă un popas de o noapte înainte de a ajunge la Misiune când, deodată, la o cotitură a drumului, întâlni trei soldaţi în uniforme murdare de bumbac, gârboviţi şi cu puştile pe umăr. Nimic extraordinar în acest spectacol: provincia mişuna de trupe neregulate, de solaţi lăsaţi la vatră, cu arme de contrabandă, rătăcind în bande. Francis trecu pe lângă ei, murmurând: „Pacea să fie cu voi”, apoi lăsă calul la pas ca să-l ajungă şi ceilalţi. Însă când se întoarse, fu surprins să vadă groaza zugrăvită pe feţele celor doi hamali ai Misiunii metodiste şi o spaimă subită în ochii servitorului său.

— S-ar spune că sunt soldaţii lui Wai, explică Joshua, arătând înapoi pe drum... Şi vin şi alţii!

Preotul se întoarse repede, sufocat. Douăzeci de oameni, îmbrăcaţi în gri-verde, se apropiau pe cărare ridicând un uşor nor de praf. Pe panta colinei, învăluită în umbră, mergând în dezordine, se arătară apoi alţi douăzeci.

Preotul schimbă cu Fiske o privire elocventă.

— Să zorim caii.

Un moment mai târziu, cele două părţi se întâlniră. Părintele Chisholm îi salută zâmbind ca de obicei şi continuă să înainteze cu calul pe mijlocul drumului. Soldaţii, cu gura deschisă, îl lăsară să treacă, zăpăciţi. Singurul om călare, cu un chipiu rupt pe cap, care părea să fie şeful lor fiindcă avea cusut anapoda pe mânecă un galon de caporal, îşi opri căluţul păros, neştiind ce să facă.

— Cine sunteţi dumneavoastră? Unde vă duceţi?

— Suntem misionari şi ne întoarcem la Pai-Tan.

Părintele Chisholm răspunse calm, după care se întoarse şi îşi continuă drumul. Depăşiseră trupa zdrenţăroasă care-i privea cu mirare: el, doctorul şi doamna Fiske, apoi Joshua şi cei doi hamali.

Caporalul ezita încă, însă părea mulţumit. Întâlnirea n-ar fi prezentat niciun pericol, nimic senzaţional dacă deodată cel mai în vârstă dintre cei doi hamali nu şi-ar fi pierdut capul. Lovit cu patul puştii când trecu printre soldaţi, îşi pierdu cumpătul, lepădă povara şi o luă la fugă ţipând spre hăţişurile de pe colină.

Părintele Chisholm îşi reţinu un strigăt. În crepusculul care se lăsa, soldaţii rămaseră nemişcaţi, bănuitori. Apoi răsună o împuşcătură urmată de o alta, apoi de alta.

Ecourile se întorceau de pe coline. Silueta albastră a hamalului dispăru, strecurându-se prin hăţişuri; strigăte de protest indignat izbucniră printre soldaţi. Fără să mai stea pe gânduri, îi înconjurară pe misionari, furioşi şi gălăgioşi.

— Urmaţi-ne, ordonă imediat caporarul, căruia părintele Chisholm îi păru suspect.

— Nu suntem decât misionari, protestă înflăcărat doctorul Fiske. N-avem nimic. Suntem oameni cinstiţi.

— Oamenii cinstiţi nu fug. Trebuie să vă ducem la şeful nostru, Wai.

— Vă asigur…

— Wilbur! interveni doamna Fiske. Nu faci decât să înrăutăţeşti situaţia. În zadar mai discuţi.

Înconjuraţi de aproape de soldaţi, se văzură siliţi să facă drumul înapoi. După ce parcurseseră cinci *li,* tânărul şef apucă spre vest, pe albia secată a unui torent care şerpuia printre dealuri. La gura unei grote, se opriră.

Circa o sută de soldaţi echipaţi ca vai de lume şedeau răspândiţi, mestecând betel, căutându-se de păduchi şi curăţându-şi noroiul uscat între degetele de la picioare. Şezând turceşte pe o piatră netedă, înaintea unui foc de

balegă uscată, cu spatele rezemat de peretele văgăunii, Wai-Chu mânca.

Avea aproximativ cincizeci şi cinci de ani; lat în spate şi cu o burtă proeminentă, căpătase o expresie mai nepăsătoare şi mai sinistră încă. Părul lui unsuros, lung şi despărţit de o cărare pe mijloc, îi cădea pe fruntea atât de brăzdată de încruntarea continuă a sprâncenelor, încât ochii oblici păreau reduşi la două crăpături, în urmă cu trei ani, un glonţ îi rupsese dinţii şi buza de sus. Cicatricea era îngrozitoare. Totuşi, Francis recunoscu în el, fără să stea pe gânduri, pe călăreţul care îl scuipase în obraz la porţile Misiunii în noaptea în care se retrăgeau. Până atunci, situaţia nu-l tulburase; acum însă, sub această privire piezişă inumană care, sub masca de indiferenţă, îl recunoscuse, preotul simţi inima oprindu-i-se brusc.

În timp ce caporalul povestea volubil amănuntele capturării lor, Wai continua să mănânce cu o expresie impenetrabilă; cele două bastonaşe stabileau, între cana lipită de bărbie şi gură, un flux neîntrerupt de orez lichid şi mici bucăţele de carne de porc. Deodată, doi soldaţi urcară spre văgăună alergând şi târându-l între ei pe hamalul fugar. Cu un ultim efort, îl azvârliră jos, în lumina nesigură a focului. Nenorocitul căzu în genunchi la picioarele lui Wai-Chu, cu mâinile legate la spate, gâfâind şi clănţănind din dinţi înnebunit de groază.

Wai continua să mestece. Apoi, liniştit, scoase revolverul de la centură şi trase. Hamalul, atins, căzu din genunchi pe brânci; corpul tresări, apoi rămase nemişcat. Un lichid roşiatic se scurse din craniul zdrobit. Ecourile loviturii nu se stinseseră încă şi Wai îşi reluă masa.

Doamna Fiske scoase un strigăt înăbuşit, dar soldaţii de-abia ridicară capul. Cei doi oameni care aduseseră victima o traseră deoparte şi o deposedară sistematic de ghete, haine şi de câteva monede de aramă. Zăpăcit şi îngreţoşat, preotul murmură totuşi către doctorul Fiske, care sta în picioare, foarte palid, lângă el:

— Fii calm... nu arăta nimic... sau suntem pierduţi.

Aşteptară. Inutila crimă crease o atmosferă plină de spaimă. La un semn al lui Wai fu adus al doilea hamal şi aruncat în genunchi. Preotul, cuprins de ameţeală, aştepta îngrozit.

Însă Wai spuse doar, adresându-li-se:

— Omul acesta, servitorul vostru, va pleca imediat la Pai-Tan şi îi va încunoştinţa pe prietenii voştri că sunteţi momentan sub protecţia mea. O asemenea ospitalitate merită desigur un cadou. Poimâine la amiază, doi dintre oamenii mei se vor duce să-l aştepte la o jumătate *li* de Poarta Manciuriană. Va fi singur. Wai făcu o pauză ameninţătoare. Sper că va aduce darul benevol.

— Nu veţi câştiga nimic dacă ne reţineţi aici, afirmă doctorul Fiske cu vocea tremurând de indignare. V-am mai spus-o: n-avem nicio avere personală.

— Cinci mii de dolari de persoană vor fi de-ajuns, nu mai mult

Fiske respiră mai liber. Suma, deşi importantă, nu împovăra prea mult Misiunea lui, care era destul de bogată.

— Atunci, lăsaţi-mi soţia să însoţească trimisul. Va avea grijă ca să vi se trimită bani.

Wai se făcu că nu înţelege. Francis se temu, timp de o secundă, că tovarăşul său va face ceva necugetat; însă Fiske se întoarse îndurerat lângă soţia lui. Mesagerul fu trimis de caporal cu o lovitură brutală de picior în fundul văgăunii. Wai se ridică şi în timp ce oameni lui se pregăteau să se retragă, se îndreptă nepăsător spre calul său, deşi se vedeau picioarele goale ale cadavrului aruncat în tufiş.

Se aduseră în sfârşit caii misionarilor şi cei patru prizonieri fură siliţi să încalece, legaţi unii de alţii. Apoi cavalcada porni în noaptea care se lăsa peste munţi.

Imposibil să schimbi două cuvinte în ritmul acestui galop dezlănţuit. Părintele Chisholm se lăsă în voia gândurilor care se îndreptau toate spre omul care aştepta

răscumpărarea.

Nu de mult, Wai, în neputinţa lui, se lăsase pradă numeroaselor excese. Din situaţia de conducător al războiului, dominând districtul Chek-Kow, cu o armată de trei mii de oameni, întreţinută de diverse sate prin taxe şi impozite de pe vremea când trăia într-un lux feudal în castelul lui fortificat din Tu-en-lai, căzuse încetul cu încetul foarte jos. La apogeul carierei sale plătise o concubină la Pekin cu 50000 de tael. Acum era silit să trăiască din jafuri. Bătut măr de doi dintre rivalii mercenari, se alăturase mai întâi partidei lui Min-Tuan: apoi, într-un acces de furie, trecuse de partea adversarilor lor, Yu-Chi-Tui. La drept vorbind, nimeni nu ţinea la o colaborare atât de schimbătoare. Degenerat şi vicios, lupta doar în propriul său interes. Oamenii săi dezertau adesea. Ferocitatea lui crescuse direct proporţional cu amploarea redusă a operaţiunilor lui. Acum nu comanda decât două sute de oameni, ceea ce nu-i permitea decât să jefuiască şi să incendieze, semănând pretutindeni teroare. Ca şi Lucifer după cădere, îşi hrănea ura din gloria trecută; devenise duşmanul speţei umane.

Noaptea părea nesfârşită. Trecură un lanţ de înălţimi, traversară prin vad două râuleţe, apoi se bălăciră timp de o oră prin mlaştini. În afară de astea şi de poziţia stelei polare, după care înţelese că se îndreptau spre vest, părintele Chisholm nu înţelegea deloc pe unde merg. La vârsta lui, obişnuit cu un cal blând care mergea buiestru, zdruncinăturile galopului îl făceau să se simtă ca o păpuşă fără oase. Se gândi însă cu milă că şi cei doi Fisker îndurau chinul acesta de dragul bunului Dumnezeu. Iar Joshua, sărmanul băiat, deşi supus, era atât de tânăr încât trebuia să fie mort de fiică. Preotul îşi spuse că imediat ce se va întoarce la Misiune îi va oferi poneiul la care băiatul râvnea în taină de şase luni. Închise ochii şi se rugă pentru salvarea tuturor.

Zorii îi găsiră într-un pustiu de stânci şi de nisip,

nelocuit şi fără altă vegetaţie decât câteva tufe rare de iarbă aspră şi galbenă, însă, în mai puţin de o oră, vuietul unui torent le ajunse la urechi şi, după un povârniş, descoperiră citadela în ruine din Tu-en-lai, o adunătură de cocioabe din cărămizi nearse, agăţată pe flancul râpei, înconjurată de un zid crenalat, spart şi înnegrit, care purta urmele numeroaselor asedii. Pe mal se distingeau stâlpii smălţuiţi ai unui templu budist, fără acoperiş. După ce trecură de metereze, coborâră de pe cai şi Wai, fără un cuvânt, intră în casa lui, singura care părea locuibilă. Aerul dimineţii era rece şi umed. Misionarii aşteptau tremurând în curtea cu pământ bătut, încă legaţi unii de ceilalţi. Femei şi bătrâni ieşeau din cavernele din râpă şi se apropiau de soldaţi ca să flecărească şi să-i cerceteze pe prizonieri.

— Am fi fericiţi dacă am avea puţină hrană şi ne-am putea odihni, se adresă părintele Chisholm mulţimii.

— Mâncare şi odihnă. Cuvintele fură repetate şi trecute din gură în gură printre cei de faţă, ca o curiozitate amuzantă.

Preotul continuă cu răbdare:

— Vedeţi cât de obosită este doamna misionară.

Într-adevăr, doamna Fiske se împleticea de oboseală, gata să leşine.

— Poate cineva ar fi dispus să-i ofere puţin ceai cald.

— Ceai... ceai cald, repetă mulţimea ca un ecou, apropiindu-se şi mai mult.

Erau acum atât de aproape de misionari, încât puteau să-i atingă. Deodată, unul dintre ei, cu un gest de maimuţă lacomă, se agăţă de lanţul de la ceasul doctorului Fiske. Semnalul acesta dezlănţui o adevărată năvală asupra prizonierilor – bani, Biblie, inelele de cununie şi chiar un vechi port-creion de argint cu mină al lui Francis. În trei minute, micul grup fu deposedat de tot ce avea, în afară de haine.

După ce învălmăşeala se potoli, o femeie zări la pălăria doamnei Fiske o pafta de sticlă neagră. Imediat se aruncă

în sus, doamna Fiske se zbătu, scoţând un strigăt ascuţit de disperare, însă în zadar: paftaua, pălăria şi peruca rămaseră în mâinile adversarei, iar craniul chel lucea caraghios şi gol în frigul înţepător. Neaşteptata apariţie îi făcu să tacă, apoi se auziră glume batjocoritoare şi strigăte vesele. Doamna Fiske îşi acoperi faţa cu mâinile şi plânse cu lacrimi fierbinţi. Doctorul, care încerca să acopere capul soţiei sale cu batista, nu reuşi decât să le aţâţe pofta să-i fure şi pătratul de mătase colorat. „Sărmana femeie”, gândea părintele, întorcând privirea cu milă.

Sosirea caporalului puse capăt râsetelor. Mulţimea se împrăştie când prizonierii fură conduşi către una din grote, prevăzută cu o uşă din scânduri solide, care se trânti cu zgomot în urma lor şi fu zăvorâtă. Fură lasaţi acolo.

— Ei bine, zise părintele Chisholm după un timp, cel puţin suntem singuri.

Urmă o clipă de tăcere. Doctorul, şezând pe pământ, îşi luă în braţe soţia care plângea întruna şi zise cu vocea dureroasă:

— Şi-a pierdut părul în urma unei scarlatine. Chiar în anul sosirii nostre în China şi ea a suferit grozav la gândul că ar putea să se bănuiască că n-are păr, de aceea am luat toate precauţiile ca să nu se afle.

— Şi nimeni nu va afla nimic, se grăbi să mintă preotul. Joshua şi cu mine vom fi tăcuţi ca mormântul. Când ne vom înapoia la Pai-Tan, totul se va îndrepta.

— Înţelege-mă, Agnes scumpă, te rog... nu mai plânge, dragostea mea.

Suspinele înăbuşite se reduseră, apoi se opriră. Doamna Fiske ridică în cele din urmă ochii roşii şi umflaţi de lacrimi, sub un craniu ca un ou de struţ.

— Eşti prea bun, murmură ea printre sughiţuri.

— Iată, mi-au lăsat asta, zise părintele Chisholm şi scoase dintr-un buzunar interior o basma cafenie de bumbac. Poate vă este de folos.

Ea o luă, recunoscătoare şi şi-o legă în jurul capului, înnodând-o cu o fundă după ureche.

— Arăţi foarte cochetă acuma, draga mea, zise doctorul Fiske, bătând-o uşurel pe umăr.

— Adevărat?

Femeia zâmbi uşor, mulţumită. Îşi recăpătase curajul.

— Şi acum să ne dăm osteneala să facem acest *yao-fang* locuibil.

Nu puteau face mare lucru: grota nu avea mai mult de trei metri adâncime şi nu conţinea decât rămăşiţe de veselă în colţurile întunecate şi umede. Aerul şi lumina nu pătrundeau înăuntru decât prin crăpăturile uşii. Era sinistră ca un mormânt. Însă, extenuaţi peste măsură, se întinseră pe pământ şi adormiră.

După-amiază, scârţâitul uşii îi deşteptă. O rază de soare traversa *yao-fang*-ul şi o femeie în vârstă intră aducând un vas cu apă caldă şi două pâini negre. Îl privi pe părintele Chisholm care îi întinse o pâine doctorului Fiske, apoi o rupse liniştit pe cealaltă şi o împărţi cu Joshua. Faţa întunecată şi posacă a femeii, ceva din înfăţişarea ei trezi atenţia preotului.

— Cum, exclamă el, dar asta este Anna!

Fără să răspundă, ea se întoarse şi ieşi.

— O cunoaşteţi pe femeia asta? întrebă Fiske repede.

— Nu sunt sigur. Ba da, totuşi. A fost crescută la Misiune şi a fugit

— Nu este chiar o răsplată pentru învăţăturile dumneavoastră.

Pentru prima dată, doctorul Fiske manifestă o oarecare amărăciune.

— Vom vedea, răspunse Francis.

Noaptea dormiră prost. Disconfortul lor devenea din oră în oră mai penibil. Se ridicau să respire aerul umed care trecea prin crăpăturile uşii.

Doctorul scâncea:

— Pâinea asta îngrozitoare! Mi-a întors stomacul pe dos.

A doua zi la prânz, Anna reveni cu apă caldă şi cu o farfurie de hamei. Părintele Chisholm avu grijă să nu i se adreseze pe nume.

— Cât timp vom mai rămâne aici?

Mai întâi, ea nu vru să spună nimic, apoi zise nepăsătoare:

— Cei doi oameni s-au dus la Pai-Tan. La întoarcerea lor veţi fi liberi.

Doctorul Fiske interveni repede:

— N-aţi putea să ne procuraţi o hrană mai bună şi cuverturi? Aţi fi bine plătită.

Ea clătină din cap şi fugi înspăimântată. Dar după ce închise uşa şi trase zăvorul, le spuse printre scândurile uşii:

— Plătiţi-mă dacă vreţi. Dar nu veţi avea mult de aşteptat. Nu-i nimic...

— Nimic! protestă Fiske gemând când ea se îndepărtă. Aş vrea s-o văd dacă ar suferi ca mine de stomac!

— Nu te descuraja, Wilbur, îl îndemnă doamna Fiske din întuneric. Aminteşte-ţi că am mai trecut prin aşa ceva.

— Da, însă eram tineri. Nu acum, bătrâni, uzaţi şi pe cale să ne întoarcem acasă... Iar acest Wai... are un dinte contra noastră, a misionarilor, pentru că am contribuit la schimbarea ordinii de pe vremea când crima era o afacere rentabilă.

Ea insistă:

— Trebuie cu orice preţ să ne păstrăm cumpătul. Hai se încercăm să ne distrăm... Nu să vorbim – voi doi aţi începe o polemică pe tema religiei. Mult mai folositor ar fi un joc. Cel mai prost posibil. Să jucăm „animal, vegetal sau universal”. Joshua, dormi? Ei bine, ascultă, am să-ţi explic jocul.

Cu o râvnă eroică, se aruncară fără cruţare în jocul acesta. Joshua se arăta de o dibăcie neaşteptată. Apoi, râsul vesel al doamnei Fiske se stinse deodată şi un calm apăsător se abătu asupra tuturor. O apatie desăvârşităburmă însufleţirii lor, întreruptă de scurte

suspine, de mişcări neliniştite.

— Doamne, trebuia să se fi înapoiat până acum. Toată ziua fraza asta reveni fără încetare pe buzele lui Fiske. Faţa şi mâinile lui ardeau. Îl apucaseră frigurile în lipsa aerului şi a somnului. Rămaseră în starea asta până la căderea serii, când strigăte şi lătrături de câini le semnalară sosirea cuiva. Apoi se lăsă o linişte deprimantă.

În sfârşit, un zgomot de paşi se apropie şi uşa se deschise brusc. La un ordin, se târâră afară pe brânci. Aerul proaspăt al nopţii şi spaţiul liber din jurul lor îi umplea de un sentiment aproape delirant de libertate.

— Să mulţumim Cerului! strigă Fiske. Suntem scăpaţi.

Soldaţii îi escortară până la Wai-Chu.

Şezând pe o rogojină, lângă o lampă şi cu o lulea în gură, Wai îi primi într-o încăpere înaltă, prost întreţinută, în care plutea un mios dulce-amar, de opium. Lângă el era un soldat al cărui braţ era înconjurat de un bandaj însângerat. Alţi cinci oameni, între care şi caporalul, stăteau în linie de-a lungul peretelui, cu nuiele de palmier în mâini.

O tăcere ameninţătoare se aşternu la intrarea prizonierilor. Wai îi privi cu o cruzime concentrată şi chibzuită. Era o cruzime tainică, mai degrabă simţită decât vizibilă, ascunsă în spatele măştii sale impasibile.

— Darul benevol n-a fost plătit, declară el pe un ton plat, care nu trăda nicio emoţie. Când oamenii mei s-au apropiat de oraş, ca să-l primească, unul a fost ucis şi celălalt rănit.

Pe părintele Chisholm îl trecu un fior. De ce se temea se întâmplase. El declară:

— Fără îndoială că mesajul n-a ajuns la destinaţie. Servitorul îngrozit a fugit acasă, la Shan See, fără să se ducă la Pai-Tan.

— Tu vorbeşti prea mult. Zece lovituri peste picioare!

Preotul se aştepta la asta. Pedeaspa era aspră, căci vârful nuielei lungi, mânuită de un soldat, îi sfâşie pielea

de pe picioare şi coapse.

— Trimisul era servitorul nostru, zise doamna Fiske, neputínd să-şi stăpânească indignarea, cu obrajii roşii pe faţa palidă. Nu este greşeala lui Shang Foo dacă a fugit.

— Şi dumneata vorbeşti prea mult. Să i se dea douăzeci de palme.

Fu pălmuită puternic, în timp ce doctorul Fiske tremura şi se zbătea în zadar lângă ea.

— Spune-mi deci, fiindcă ştii atât de multe, dacă servitorul vostru a fugit, de ce emisarii mei au fost aşteptaţi şi atacaţi?

Părintele Chisholm ar fi putut să răspundă că garnizoana din Pai-Tan este întotdeauna în stare de alarmă şi gata să tragă asupra oricărui partizan al lui Wai îndată ce apare. Ştia că asta era explicaţia, însă socoti mai cuminte să tacă.

— Acum nu mai eşti atât de vorbăreţ? Zece lovituri pe umeri fiindcă tace cu încăpăţânare.

Fu bătut din nou.

— Lăsaţi-ne să ne întoarcem la Misiunile noastre, se ruga Fiske cu mâinile întinse, gesticulând ca o femeie nervoasă. Vă dau solemn cuvântul meu că veţi fi plătit fără nicio întârziere.

— Nu sunt atât de prost.

— Atunci trimiteţi grabnic un alt soldat în strada Lanternelor, cu un mesaj scris de mâna mea. Trimiteţi-l numaidecât.

— Ca să fie masacrat ca şi ceilalţi? Să i se aplice cincisprezece lovituri fiindcă mă ia drept un imbecil.

Sub lovituri doctorul izbucneşte în lacrimi.

— Sunteţi demn de milă, suspină el. Vă iert însă, căci mi-e o milă neţărmurită de dumneavoastră!

Se făcu o pauză.

În pupilele contractate ale lui Wai se putea desluşi o rapidă scânteie de satisfacţie. Se întoarse spre Joshua. Băiatul era solid şi bine făcut, iar Wai avea nevoie de recruţi.

— Spune-mi, dacă te-aş ierta, ai fi gata să te angajezi sub steagul meu?

— Sunt sensibil la această propunere onorabilă, răspunse hotărât Joshua. Dar e imposibil.

— Renunţă la drăceasca ta credinţă străină şi vei fi cruţat.

Părintele Chisholm trecu printr-o spaimă grozavă şi se pregăti să-l audă pe băiat că îşi reneagă credinţa.

— Voi muri fericit pentru adevăratul Dumnezeu din cer.

— Treizeci de lovituri acestui mizerabil recalcitrant.

Joshua nu scoase niciun sunet. Primi loviturile cu ochii plecaţi, fără un geamăt. Dar părintele Chisholm tresărea la fiecare lovitură.

— Îl veţi sfătui acum pe servitorul vostru să se căiască?

— Niciodată.

Preotul răspunse hotărât, cu sufletul iluminat de curajul tânărului.

— Douăzeci de lovituri peste picioarele acestui rebel îndărătnic.

La a douăsprezecea lovitură aplicată peste fluierele picioarelor, se auzi o trosnitură scurtă. O durere cumplită străbătu membrul rupt. „Doamne, gândi Francis, iată ce înseamnă să ai oase bătrâne.”

Wai îi examină cu aerul că ar vrea să termine.

— Nu pot continua să vă mai ţin aici. Dacă banii nu sosesc până mâine, presimt că vi se va întâmpla o nenorocire.

Şi, nepăsător, îi concedie. Părintele Chisholm de-abia putu să se târască pentru a traversa curtea. Când ajunse la *yao-fang*, doamna Fiske îl ajută să se aşeze, îngenunche lângă el şi îi scoase gheata şi ciorapul.

Doctorul, care îşi mai revenise, reduse fractura.

— Cum să fac fără aţele... n-am decât bandajele astea. Vocea lui ascuţită tremura. E o fractură gravă. Dacă nu stai perfect liniştit, se va complica. Uite cum îmi tremură mâinile. Ajută-ne, Doamne! Trebuie să ne întoarcem în ţară luna viitoare. Nu mai suntem atât...

— Te rog, Wilbur.

Îl linişti atingându-luşor. El isprăvi pansamentul în tăcere.

Apoi ea adăugă:

— Să încercăm să nu ne pierdem curajul. Dacă cedăm acum, ce se va alege mâine de noi? E mai bine să fii pregătit pentru orice.

Dimineaţa, cei patru fură conduşi în curte, unde era adunată toată populaţia din Tu-en-lai care sporovăia în aşteptarea unui spectacol. Li se legară mâinile la spate şi li se trecu o prăjină de bambus sub braţe. Apoi, doi soldaţi apucară capetele prăjinii şi, ridicând prizonierii, ocoliră de şase ori piaţa, micşorând mereu cercul ca să ajungă înaintea casei găurite de gloanţe unde şedea Wai.

Chinuit de durerea din piciorul rupt, mai mult decât pentru această stupidă mişelie, părintele Chisholm resimţea o cumplită descurajare, care îi sporea deznădejdea, la vederea acestor creaturi ale lui Dumnezeu care găseau că lacrimile şi sângele semenilor lor sunt un prilej de sărbătoare. Trebuie să se împotrivească oribilei îndoieli că Dumnezeu ar fi putut crea asemenea fiinţe umane... că Dumnezeu nu există.

Văzu că mai mulţi soldaţi erau înarmaţi cu puşti şi speră că suferinţele lor se vor sfârşi curând. Dar după o pauză, la un semn al lui Wai, fură obligaţi să se întoarcă şi să pornească repede pe o potecă în jos, până la fluviu. Acolo, sub ochii mulţimii adunate, fură târâţi pe fundul apei; fiecare era legat cu o funie de un par înfipt la ţărm, la o adâncime de un metru şi jumătate sub apa curgătoare.

Schimbarea, după ameninţarea imediată a execuţiei, era atât de neaşteptată, contrastul cu murdăria sordidă a cavernei îi făcea să se simtă mult mai bine. Biciuirea apei îi însufleţea. Era limpede ca lacrima şi rece cum venea din torentele de pe munte. Piciorul preotului nu-l mai durea. Doamna Fiske zâmbea chiar. Curajul ei îţi rupea inima. Buzele ei schiţară cuvintele:

— Cel puţin iată-ne îmbăiaţi.

Însă după o jumătate de oră se produse o schimbare. Părintele Chisholm nu îndrăzni să-şi privească tovarăşii. Râul, la început răcoritor şi însufleţitor, părea din ce în ce mai rece. După o senzaţie de toropeală plăcută, membrele lor erau cuprinse ca într-o menghină de gheaţă. Fiecare bătaie de inimă care forţa sângele în arterele îngheţate necesita un efort dureros. Capul, congestionat, plutea, ca despărţit de corp, într-o ceaţă roşcată. Cu toată teribila ameţeală, preotul se străduia să regăsească raţiunea acestei torturi; îşi aminti nelămurit că se numeşte ordalie de apă, sadism intermitent, consacrat de tradiţie, a cărei paternitate i se atribuia tiranului Chang. Pedeapsa corespundea destul de bine intenţiilor lui Wai, fiindcă exprima o speranţă că preţul de răscumpărare va fi totuşi plătit. La gândul acesta, Francis îşi înfrână un geamăt, căci, dacă aşa stăteau lucrurile, nici chinurile lor nu erau aproape de sfârşit.

— E extraordinar. Dinţii doctorului clănţăneau şi vorbea cu mare greutate: Durerea asta... prezintă o perfectă asemănare cu angina pectorală... trecere intermitentă a sângelui prin sistemul circulator contractat. O, Doamne Iisuse, începu el să se lamenteze. De ce, Dumnezeu al oştirilor, ne-ai părăsit? Sărmana mea soţie... Slavă Domnului, a leşinat. Unde sunt? Agnes... Agnes...

Era inconştient.

Îngrozit, preotul întoarse privirea spre Joshua. Ochii lui congestionaţi de-abia distingeau capul tânărului – părea decapitat: Sfântul Ioan Botezătorul pe o tipsie curgătoare. Sărmane Joshua! şi sărmane Iosif! Ce suferinţă va îndura dacă îl va pierde pe întâiul născut!

Francis i se adresă blând:

— Fiul meu, curajul şi credinţa ta sunt o întărire pentru mine.

— Nu-i nimic, stăpâne.

Pauză. Preotul, adânc mişcat, făcu un efort ca să reziste toropelii care-l cuprindea.

— Voiam să-ţi spun, Joshua, că la înapoierea nostră la Misiune, calul care-ţi va plăcea va fi al tău.

— Credeţi dumneavoastră, stăpâne, că ne vom mai întoarce vreodată la Misiune?

— Dacă nu ne vom mai întoarce, Joshua, Bunul Dumnezeu îţi va da în cer un cal şi mai frumos.

După un timp, Joshua reluă cu o voce slabă:

— Cred, stăpâne, că aş prefera micuţul ponei de la Misiune.

O hulă pătrunde în urechile lui Francis şi le întrerupe discuţia, însoţită de un întuneric adânc. Când preotul îşi reveni, erau toţi înapoi în grotă, îngrămădiţi unul peste altul, uzi leoarcă şi îngheţaţi. O vreme nu se clinti, aşteptând să-şi redobândească simţurile, şi îl auzi pe Fiske vorbind cu soţia lui, cu vocea aceea plângăreaţă din ultima vreme:

— Cel puţin iată-ne afară din... râul acela groaznic!

— Da, scumpul meu Wilbur, însă, şi cred că nu mă mai înşel, mâine ne vor muia iar. Tonul ei era liniştit, ca şi când discuta meniul pentru cină. Să nu ne facem iluzii, dragul meu. Dacă ne lasă în viaţă o fac numai aşa ca să ne omoare cât mai îngrozitor posibil.

— Şi ţie... nu ţi-e fiică, Agnes?

— Deloc, şi nici nu trebuie să-ţi fie frică. Trebuie să aratăm acestor păgâni... şi părintelui cum ştiu să moară bunii creştini din Noua Anglie.

— Scumpa mea Agnes, eşti curajoasă.

Preotul simţi presiunea afectuoasă a femeii pe braţul soţului. Era extrem de mişcat, adânc înduioşat de soarta tovarăşilor săi, aceşti trei oameni, atât de diferiţi şi fiecare atât de drag inimii sale. Nu era oare niciun mijloc de scăpare? El se gândea, cu dinţii strânşi, cu fruntea lipită de pământ.

După o oră, când aceeaşi femeie veni să le aducă un blid cu orez, el se aşeză între ea şi uşă.

— Anna! Nu nega, ştiu că eşti Anna. N-ai oare nicio recunoştinţă pentru tot ceea ce am făcut pentru tine la

Misiune? Nu... – când ea încercă să-l împingă – nu te voi lăsa până ce nu mă vei fi ascultat. Tu eşti încă copilul lui Dumnezeu. Nu poţi asista cum suntem omorâţi. Îţi cer, în numele lui Dumnezeu, să ne ajuţi.

— Nu pot să fac nimic.

În întunericul grotei, era imposibil să-i vezi faţa. Dar vocea ei, tot îmbufnată, era supusă.

— Poţi face mult. Lasă uşa deschisă. Nimeni nu se va gândi să te certe.

— La ce ar folosi asta? Toţi caii sunt păziţi.

— Noi n-avem nevoie de cai, Anna.

O sclipire de curiozitate îi lumină o clipă faţa.

— Dacă aţi pleca pe picioare, aţi fi prinşi până mâine.

— Vom lua un sampan şi ne vom lăsa duşi de curent.

— Imposibil. Clătină din cap vehement. Curenţii repezi sunt foarte periculoşi.

— E mai bine să fii înecat în aceşti curenţi decât aici.

— Nu-i treaba mea unde vă înecaţi, declară ea.

Apoi, cu o subită îndârjire:

— Nici nu vreau să vă ajut.

Pe negândite, doctoral Fiske, în întuneric, apucă mâna Annei:

— Ascultă, Anna. Ia mâna mea şi fii atentă. Trebuie să ne ajuţi, înţelegi? Lasă uşa deschisă astă-seară.

După o pauză, ezitând încă, Anna reluă, retrăgându-şi încet mâna:

— Astă-seară, imposibil.

— Trebuie.

— Voi face-o mâine... mâine... mâine.

Cu o subită schimbare de atitudine, ieşi din grotă cu capul plecat. Uşa se închise cu zgomot în urma ei.

Şi liniştea recăzu, mai grea, asupra tuturor. Nimeni nu credea că femeia îşi va ţine cuvântul, şi chiar dacă ea va avea intenţia, ce însemna promisiunea ei pe lângă ceea ce-i aştepta a doua zi?

— Sunt bolnav, declară trist doctorul Fiske, lipindu-se de umărul soţiei sale. În întuneric, auzeau zgomotul din

pieptul lui. Hainele mele sunt tot ude. Înţelegeţi asta?… Acest sunet surd este condensarea unui lob. Doamne! Şi eu care credeam că torturile inchiziţiei nu puteau fi depăşite.

Noaptea părea fără sfârşit. Dimineaţa sosi în fine, rece şi cenuşie. Chiar din zori se auziră zgomote în curte. Doamna Fiske se ridică, cu o expresie sublimă de curaj pe faţa ei palidă şi ridată, încă legată la cap cu turbanul.

— Părinte Chisholm, dumneavoastră sunteţi decanul slujitorilor lui Dumnezeu. Vă rog să vă rugaţi înainte ca martiriul nostru să înceapă.

El îngenunche lângă ea. Toate mâinile se împreunară. Şi el se rugă din tot sufletul, aşa cum nu se rugase niciodată în viaţa lui. Apoi, soldaţii veniră să-i caute.

Slăbiţi, găsiră râul mai rece ca în ajun. Fiske urlă când îl siliră să intre în apă. Pentru părintele Chisholm totul devenea vag… cufundarea în apă, medita el, purificarea prin apă, o picătură e de-ajuns să salveze un om. Câte picături sunt aici? Milioane şi milioane… patru sute de milioane de chinezi aşteaptă mântuirea, pentru fiecare o picătură de apă…

— Părintele meu! Bunul meu părinte Chisholm! Doamna Fiske îl chema cu ochii sticloşi de o veselie subită. Ei ne supraveghează de pe marginea râului. Să le arătăm ce de suntem în stare! Să dăm exemplu! Să cântăm. Ce cântec cunoaştem cu toţii? Imnul de Crăciun, desigur. E un refren minunat Hai, Joshua… Wilbur… să cântăm cu toţii.

Şi intonă cu o voce piţigăiată: *Adeste fideles…*

Târziu, după-amiază, fură duşi în grotă. Doctorul se întinse într-o rână. Respiraţia lui devenise sacadată. Cu o înfăţişare triumfătoare, anunţă:

— Pneumonie. Am băgat se seamă ieri. La ciocnire, matită respiratorie, horcăituri pârâitoare. Iartă-mă, Agnes, scumpă, însă sunt nespus de mulţumit.

Toţi tăcură. Ea începu să-i dezmierde fruntea, cu degetele zbârcite de apă.

Îl mai dezmierda încă la sosirea Annei. Nu adusese nicio hrană. Stătea lângă uşă şi, după ce îi privi, îi anunţă cu voce morocănoasă:

— Am dat mâncarea dumneavoastră gardienilor. Ei găsesc că este o glumă grozavă. Plecaţi repede, înainte să se observe fuga dumneavoastră.

În liniştea mormântală, părintele Chisholm simţi că îi sare inima din loc. Era imposibil să părăsească grota asta cu propriile puteri. El îi zise:

— Dumnezeu te va binecuvânta, tu nu L-ai uitat şi nici El nu te va uita.

Fata nu răspunse nimic. Îl privi cu ochii ei impenetrabili şi întunecaţi, în care Francis nu reuşise să citească niciodată, nici măcar în prima seară când o găsise în zăpadă. Totuşi, el era profund mulţumit fiindcă ea justifica, în ochii doctorului Fiske, învăţăturile pe care i le transmisese el. După o clipă, ea dispăru fără zgomot în noapte.

Afară era întuneric beznă. Se auziră glasuri şi râsete în *yao-fang*-ul vecin. În faţă, locuinţa lui Wai era luminată. În grajdurile vecine şi în locuinţa soldaţilor pâlpâiau lumini slabe. Un câine lătră deodată şi îi făcu să tresară. Slaba lor speranţă era o nouă suferinţă, a cărei intensitate îl sufoca. Precaut, părintele încercă să se ţină pe picioare. Nu izbuti, căzu cu greu şi fruntea i se umplu de sudoare.

Piciorul său umflat îi refuza orice serviciu. Atunci îi şopti lui Joshua la ureche să-l ia pe doctorul pe jumătate leşinat pe umerii lui şi să-l ducă până la sampan. Îi privi plecând, însoţiţi de doamna Fiske; tânărul, îndoit sub povara lui, se aţinea în umbra deasă a stâncilor. O piatră care se rostogoli îl făcu să tresară şi zgomotul i se păru atât de puternic că putea deştepta şi morţii. Apoi respiră liniştit: nimeni, în afară de el, nu auzise. După cinci minute, Joshua reveni. Sprijinit de umerii tânărului, Francis se târî cu greu până la potecă.

Fiske era întins pe fundul sampanului, cu soţia lui alături. Preotul se aşeză în spate. Ridicându-şi piciorul

rupt cu ambele mâini, îl aşeză, ca pe o bucată de lemn, ca să nu-i stingherească mişcările. Joshua sări în sampan şi desprinse odgonul, în timp ce preotul apucă singura vâslă ca să plece cât mai repede.

Deodată, un ţipăt răsună de pe culmea falezei, urmat de un altul şi apoi de zgomotul cuiva care fuge. Tărăboiul izbucni pretutindeni, câinii începură să latre furioşi. În sfârşit, torţe se aprinseră şi se rostogoliră repede de-a lungul potecii care cobora spre râu, în acompaniament de ţipete şi de un galop dezlănţuit.

Buzele preotului se mişcară, spre deosebire de tot corpul, care rămase imobil. Tăcu, însă Joshua, care se lupta cu odgonul, îşi dădea seama şi singur de pericol; o poruncă n-ar fi făcut decât să sporească confuzia.

În sfârşit, cu un icnet, tânărul smulse parul şi căzu pe spate. Imediat preotul simţi că se desprind şi, din toate puterile care îi mai rămăseseră, cu ajutorul unicei vâsle, îndreptă sampanul spre mijlocul apei. Se răsuciră puţin în apă, lângă mal, apoi, încet, sampanul alunecă la vale. În faţa lor, lansaţi pe urma lor, zărea acum, la lumina torţelor, un grup care alerga pe mal. Se auzi o împuşcătură, urmată de altele neregulate. Gloanţele ricoşau pe suprafaţa apei cu un şuier ascuţit. Părintele Chisholm aruncă o privire în perdeaua întunecată din faţa ochilor săi, cu o uşurare aproape febrilă: împuşcăturile se îndepărtau, când, deodată, o greutate enormă se abătu peste el. Capul i se întoarse sub puterea izbiturii a ceea ce socoteşte el că ar fi o piatră. Dar în afară de această izbitură care l-a zăpăcit, nu simte nicio durere. Ridică mâna şi îşi pipăie faţa: este umedă. Un glonţ rătăcit îi traversase maxilarul superior, apoi ieşise prin obrazul drept. Rămase liniştit. Focul încetă. Nimeni, în afară de el, nu fusese rănit.

Râul îi ducea acum într-o viteză vertiginoasă. Era cât se poate de sigur că trebuie să se verse, mai curând sau mai târziu în Hwang: altă cale nu exista. Se aplecă spre Fiske, care se trezise din leşin, şi se strădui să-l încurajeze:

— Cum te simţi?

— Nu prea rău pentru un muribund, zise el, reprimându-şi un acces de tuse. Regret că n-am fost mai viteaz, Agnes.

— Sst! Nu vorbi, dragul meu.

Preotul tăcu, trist. Răsuflarea lui Fiske slăbea. El însuşi era la capătul puterilor. Trebuia să facă un efort disperat ca să-şi reţină lacrimile.

Imediat, vuietul apelor se umflă şi anunţă apropierea torentelor. Zgomotul pare să-i tulbure vederea. Nu mai distinge nimic. Cu ajutorul singurei vâsle, menţinea corabia paralel cu curentul. Şi cum viteza lor sporeşte, el îşi încredinţează sufletul lui Dumnezeu.

Din clipa asta, totul îi devine indiferent; nu se mai întreabă prin ce miracol rezistă barca lor. Vuietul îl aruncase într-o năuceală totală. Se agaţă de vâsla nefolositoare, în timp ce sampanul se leagănă când într-o parte, când în alta, după care se aruncă înainte orbeşte.

În unele clipe se simt aruncaţi în gol, ca şi când barca ar fi rămas fără fund. În sfârşit, o trosnitură sinistră, urmată de o izbitură violentă şi drumul lor la voia întâmplării se termină; o clipă presupun c-au eşuat, însă sampanul o porneşte iar şi spuma îi stropeşte pe când se învârtejesc mereu mai departe. De fiecare dată când crede că au depăşit torentele, un nou vuiet răsună şi îi înghite. Într-o strâmtoare îngustă, sunt aruncaţi puternic pe stânci, smulg crengi din arborii care se înclină peste torent; dar sampanul se învârti o clipă în loc, după care porni din nou, mai iute. Preotul îşi simţea creierul cuprins de un vârtej, zguduit, strivit, după care se prăbuşeşte – jos, mai jos.

În apele liniştite, mult mai jos, tăcerea din jur îl făcu să-şi revină. Înaintea lor zări prima lumină a zorilor, care sublinia o vastă întindere de apă maiestuoasă şi un peisaj câmpenesc. Nu îşi putea imagina distanţa parcursă, însă presupuse nelămurit că trebuie să fi fost considerabilă. Ştia doar că ajunseseră în Hwang şi că pluteau liniştit

către Pai-Tan. Se căzneşte să-şi mişte membrele, dar nu reuşeşte, fiindcă slăbiciunea îl făcea neputincios. Piciorul lui, zdrobit, pare de plumb, iar rana de pe faţă îl înjunghie ca o durere de dinţi. Cu un efort supraomenesc, se întoarce şi se târăşte spre cealaltă extremitate a bărcii. Se făcuse ziuă. Joshua este culcat în faţă, cu trupul ghemuit, însă respiră. Doarme. În fundul sampanului, Fiske şi soţia lui sunt întinşi unul lângă celălalt. Cu braţul, ea susţinea capul doctorului şi îl ferea, pe cât posibil, de apa care pătrunsese în corabie. Se trezise, senină şi rezonabilă.

Preotul se uită la ea cu o imensă admiraţie. Doamna Fiske rezistase mult mai bine decât ei toţi la toate încercările. În ochii ei obosiţi citi răspunsul negativ la întrebarea pe care nu îndrăznea să o formuleze. Era limpede că soţul ei era pe ducă.

Fiske respira cu spasme scurte, bruşte, la intervale rare... Bolborosea fără încetare, cu ochii deschişi, cu privirea fixă. Deodată, o sclipire se aprinse în privirea lui. Mişcă buzele, schiţând un zâmbet. Murmurul său deveni clar:

— Nu te făli... scump prieten... cu mila Annei! Se opri ca să respire. Nu bunele dumitale principii... – un alt spasm –, eu am plătit-o – în răsuflarea lui trecu ecoul unui râs – cu biletul de cincizeci de dolari pe care-l aveam totdeauna în gheata mea. O mică pauză triumfătoare. Dar Dumnezeu să te binecuvânteze totuşi, scumpul meu prieten.

Părea mai mulţumit acum, după această supremă victorie, închise ochii şi, când soarele se ridică, scăldându-i deodată în lumină, preotul şi nevasta doctorului constatară că totul se sfârşise.

Întors în spatele bărcii, preotul Chisholm o priveşte pe doamna Fiske punând mâinile mortului pe piept. Ameţit, îşi priveşte propriile mâini. Încheieturile sunt pline de ciudate umflături roşii. Când le atinse, umflăturile alunecară ca alicele. El se gândi: „Ce insectă m-o fi pişcat

în somn?”

Mai târziu, prin ceaţa matinală care se ridica, zări în depărtare numeroase luntre plate: era flotila de pescuit cu cormorani. Închise pleoapele dureroase. Sampanul era mânat spre bărci, pe firul apei, în ceaţa aurie.

13

După şase luni, într-o după-amiază, doi tineri misionari, părintele Stephen Munsey şi părintele Jerome Craig, discutau amănuntele ceremoniei, la o cafea şi o ţigară.

— Trebuie ca totul să fie perfect. Slavă Domnului că vremea e frumoasă!

— Da, niciun pericol să se schimbe, zise părintele Jerome clătinând din cap. Noroc că avem şi o fanfară!

Erau tineri, plini de sănătate şi de vigoare, de încredere în ei înşişi şi în Dumnezeu. Munsey era american, doctor în medicină, înalt de un metru şi optzeci, puţin mai mult decât colegul său; dar umerii părintelui Craig îi aduseseră un loc onorabil în echipa de box din Holywell. Deşi Craig era britanic, avea oarecum aerul unui american fiindcă urmase doi ani cursurile pregătitoare pentru misionari la Colegiul Sfântul Mihai din San Francisco. Acolo făcuse cunoştinţă cu Munsey. Se împrieteniseră, se strigau „Steve” şi „Jerry”, cu excepţia situaţiilor în care demnitatea lor îi obliga să adopte un ton mai ceremonios.

— Spune-mi, bătrâne, joci baschet după-amiază?

— Hei, apropo, la ce oră faci liturghia mâine, părinte?

Faptul că fuseseră trimişi amândoi la Pai-Tan cimentase definitiv prietenia lor.

— Am rugat-o pe maica Maria-Margareta să treacă pe-aici o clipă, adăugă Steve, turnându-şi o altă ceaşcă de cafea.

Cu o înfăţişare colţuroasă şi bărbătească, era cu doi ani mai în vârstă decât Craig, care îi recunoştea ascendentul.

— Putem stabili cele din urmă mici detalii. Ea este atât

de veselă, atât de drăguţă. Ne va fi de mare ajutor.

— E o femeie remarcabilă. Cred cu adevărat, Jerry, că vom face ceva frumos aici când vom fi stăpânii casei.

— Sst! Nu aşa de tare. Bătrânul nu este atât de surd pe cât crezi.

— E o figură! Trăsăturile viguroase ale lui Jerry se îmblânziră într-un zâmbet plin de subînţelesuri. Ştiu bine că datorită ţie a scăpat teafăr. Însă ca la vârsta lui să te faci bine după o fractură la picior, un maxilar zdrobit şi variolă pe deasupra, asta presupune o rezistenţă ieşită din comun.

— E grozav de slăbit totuşi, zise Munsey cu un aer îngrijorat. E cât se poate de uzat. Sper că, la înapoiere, călătoria pe mare îl va pune pe picioare.

— E un om ciudat! Iartă-mă, părinte, c-o spun, dar e extrem de ciudat. Îţi aminteşti patul cu coloane pe care i l-a trimis doamna Fiske la plecare şi cât de greu a fost să-l convingem să se culce în el? Îţi aminteşti cum repeta: „Cum vreţi să dorm dacă mă simt destul de bine?”

Jerry începu să râdă.

— Dar când a aruncat sosul de carne în capul maicii Maria-Margareta? Steve îşi stăpâni un zâmbet. Nu, nu trebuie să alunecăm pe această pantă. La urma urmelor, este un om de treabă dacă ştii să-l iei. Oricine ar deveni puţin ciudat după treizeci de ani petrecuţi aici de unul singur. Slavă Domnului, noi suntem doi! Intraţi!

Maica Maria-Margareta intră surâzătoare, cu obrajii roşii, cu privirea prietenoasă şi veselă. Era foarte mulţumită de cei doi preoţi pe care îi privea, fără voie, ca pe doi băieţi drăguţi. Se pregătea să-i răsfeţe. Tinereţea lor transforma Misiunea. Ea se bucura la gândul să vadă de cearşafurile lor, să le repare lenjeria intimă.

— Bună ziua, maică. Vă putem corupe să primiţi o ceaşcă de cafea care stimulează, dar nu te ameţeşte? Două bucăţi de zahăr? Va trebui să înfrânăm pofta dumneavoastră de zahăr în postului Paştelui... Voiam să vă vorbim de ceremonia de mâine pentru plecarea

părintele Chisholm.

Se întreţinură prieteneşte şi cu seriozitate timp de o jumătate de oră. Apoi, maica Maria-Margareta ciuli urechea. Expresia ei maternă se accentuă. Atentă, scoase o interjecţie neliniştită.

— Dumneavoastră îl auziţi? Eu nu. Doamne, ai grijă să nu fugă fără să ne spună. Iertaţi-mă, zise ea ridicându-se, trebuie să mă duc să-l caut. Dacă se udă la picioare, îl va întoarce boala.

Sprijinit în umbrela lui veche, părintele Chisholm se plimba, făcând ultima inspecţie prin Misiunea Sfântului Andrei. Efortul acesta neînsemnat îl obosea totuşi. Constată, suspinând din greu, că boala îndelungată îl slăbise. Era un om bătrân. Descoperirea aceasta îl surprinse căci, în inima lui, se simţea ca şi înainte. Şi mâine va părăsi Pai-Tanul. De necrezut! El, care se gândise să-şi doarmă somnul de veci lângă Willy Tulloch, în grădina Misiunii! Îşi reamintea fraze din scrisoarea episcopului „...nu mai eşti puternic... grija mea pentru sănătatea dumitale... adânca consideraţie... să pun capăt activităţii dumitale de misionar”. Facă-se voia lui Dumnezeu!

Ajungând la micul cimitir, îl năpădi un val de amintiri: mormântul lui Willie, al sorei Clotilde, al grădinarului Fu. Clătină din cap ca un cal pe o păşune plină de insecte: trebuia să-şi înfrâneze cu orice preţ tendinţa asta de a visa! Aruncă o privire peste zidul scund care înconjura păşunea cea nouă. Sub privirile admirative ale celor patru fraţi ai săi mai mici, Joshua făcea exerciţii cu calul lui, recompensă bine meritată. Nu departe de acolo, Iosif, gras şi mulţumit, se înapoia de la plimbare cu restul progeniturilor sale şi îl ducea pe cel mai mic într-un cărucior de răchită. Îl aducea acasă.

Plimbarea lui se sfârşise. Pe ascuns, căci se temea de ceea ce îl aştepta a doua zi, Francis parcursese şcoala, dormitorul, sufrageria, atelierele de dantelărie şi coşuri, mica anexă deschisă cu un an mai înainte, unde copiii

orbi învăţau să împletească coşuri. Cândva crezuse că asta înseamnă ceva, însă melancolia lui actuală îl făcea să socotească toate acestea drept nimic. Se înapoie mergând greu.

În sala nouă se auzeau instrumentele de alamă. Schiţă un zâmbet sau poate încruntă din sprâncene? Vicarii ăştia tineri, cu manifestările lor gălăgioase şi firile lor neastâmpărate! Ieri-seară încă, în timp ce el încerca – în zadar, bineînţeles – să-i facă să înţeleagă topografia parohiei, doctorul murmurase: aeroplan. Unde se ducea? Două ore cu avionul până în satul Liu. Prima lui călătorie acolo necesitase două săptămâni de mers!

N-ar fi trebuit să se mai plimbe, căci după-amiaza era răcoroasă. Dar, conştient că nesupunerea se va solda cu o dojană, se rezemă mai bine pe umbrelă şi coborî încet colina Jade Vert Vif spre locul pustiu al vechii Misiuni. Curtea era năpădită de bambuşi, terenul din vale nu mai era decât o mlaştină, însă staulul de cărămidă nearsă rămăsese în picioare.

Se aplecă şi trecu pe sub acoperişul înalt, asaltat imediat de alte amintiri – ale unui preot tânăr, sobru, atent, plin de zel, ghemuit lângă brasero, cu singurul său tovarăş, un tânăr chinez. Prima lui liturghie, celebrată aici, pe lada lustruită, fără clopoţel, nici copil de cor, cu desăvârşire singur – ce sfâşietoare îi apărea această amintire! Stângaci, îngenunche, o siluetă ţeapănă, greoaie şi se rugă lui Dumnezeu să-l judece nu pentru faptele, ci pentru intenţiile sale.

Înapoindu-se la Misiune, intră pe o portiţă şi se furişă spre camera lui. Noroc neaşteptat: nu-l zărise nimeni. N-avea poftă de „mare zarvă”, cum îi spunea el, de zvon de paşi, uşi deschise şi închise, ceainice cu apă fierbinte, pe care era silit să le înghită. Însă când deschise uşa camerei sale fu surprins să-l găsească acolo pe domnul Chia. Faţa lui mutilată acum, vânătă de frig, se lumină de o subită căldură. Fără să întârzie cu formalităţile, Francis apucă mâna vechiului său prieten şi o strânse prieteneşte.

— Speram că veţi veni.

— Cum aş fi putut să nu vin? Domnul Chia vorbea pe un ton trist şi tulburat. Dragul meu părinte, nu-i nevoie să vă mai spun cât regret plecarea dumneavoastră. Îndelunga noastră prietenie mi-a fost nepreţuită.

Preotul răspunse:

— Şi mie îmi va lipsi prietenia dumneavoastră. M-aţi covârşit cu bunătatea şi binefacerile dumneavoastră.

— N-a fost nimic refuză domnul Chia aceste mulţumiri – în comparaţie cu nepreţuitul serviciu pe care mi l-aţi făcut. Şi nu m-am bucurat oare de pacea şi frumuseţea grădinii Misiunii? Fără dumneavoastră grădina îmi va părea pustie şi tristă. Vocea lui redobândise o oarecare căldură. Însă poate că veţi reveni după ce vă veţi însănătoşi.

— Niciodată.

Preotul făcu o pauză, apoi cu un mic zâmbet, adăugă:

— Nu ne vom mai întâlni decât după viaţa pământeană, în cer.

Se lasă o linişte pe care domnul Chia fu nevoit să o întrerupă:

— Fiindcă trebuie să ne despărţim, s-ar cădea să ne gândim o clipă la cei din lumea cealaltă.

— Gândurile acestea mă stăpânesc mereu...

Domnul Chia ezita, pradă unei nelinişti neobişnuite.

— Nu m-am gândit niciodată serios la viaţa care ne aşteaptă după moarte. Însă, dacă ceva din noi ar supravieţui, nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să reînnoim prietenia noastră.

Cu toată îndelungata lui experienţă, părintele Chisholm nu sesiză întreaga semnificaţie a acestei fraze. Zâmbi fără să răspundă, iar domnul Chia, foarte jenat, se văzu obligat să se explice mai limpede:

— Drag prieten, m-am gândit adesea că diversele religii au partea lor în cer. O uşoară roşeaţă coloră obrazul lui oacheş. Acum simt o ciudată nevoie să pătrund acolo prin aceeaşi poartă cu dumneavoastră.

Tăcere de moarte. Chipul încordat al părintelui Chisholm încremeni.

— Nu pot să cred că vorbiţi serios.

— Altădată, sunt mulţi ani de-atunci, după vindecarea fiului meu, nu am fost serios. Însă pe-atunci nu cunoşteam regulile conduitei dumneavoastră, abnegaţia, seninătatea, curajul dumneavoastră. Frumuseţea unei religii se judecă după virtuţile adepţilor săi. Prietene... m-aţi cucerit prin exemplul dumneavoastră.

Părintele Chisholm îşi duse mâna la frunte, cu un gest obişnuit, pentru a-şi ascunde emoţia. Conştiinţa lui îi reproşase adesea că refuzase la început convertirea domnului Chia, chiar dacă nu din toată inima. Vorbi încet:

— Toată ziua am avut gura amară de cenuşa eşecurilor mele. Cuvintele dumneavoastră îmi dau curaj. Această clipă îmi dovedeşte că eforturile mele n-au fost zadarnice. Totuşi, vă conjur să nu faceţi asta din prietenie... nu vă convertiţi dacă nu credeţi.

Domnul Chia răspunse ferm:

— Sunt foarte hotărât. O fac şi din prietenie, şi pentru credinţa mea. Noi doi suntem ca nişte fraţi. Dumnezeul dumneavoastră va fi şi Dumnezeul meu. În sfârşit, chiar dacă veţi pleca mâine, voi fi fericit, ştiind că, în paradisul Stăpânului nostru, sufletele noastre se vor întâlni într-o zi.

Mai întâi, preotul fu incapabil să vorbească. Lupta ca să nu-şi trădeze profunda emoţie. Întinse mâna domnului Chia. Cu glasul stins şi tremurător, îi propuse:

— Să mergem în biserică.

A doua zi dimineaţă, timpul promitea să fie cald şi senin. Părintele Chisholm, trezit de cântece, sări din patul pe care i-l lăsase doamna Fiske şi se duse repede la fereastră. Sub balconul lui, douăzeci de fetiţe de şcoală primară, a căror vârstă nu trecea de nouă ani, îmbrăcate în alb, cu centuri albastre, îl întâmpinau cu o serenadă: *Te slăvim, frumoasă dimineaţă*. Francis făcu o grimasă în direcţia lor.

La începutul celui de-al zecelea cuplet, le strigă:

— Destul. Duceţi-vă la masă!

Ele se opriră, îi zâmbiră, cu foile cu note în mână.

— Vă place?

— Nu... Da. Însă e vremea să mergem la micul dejun.

Ele o luară de la început şi cântară chiar câteva cuplete suplimentare, în timp ce el se bărbierea. La cuvintele: „Pe obrazul tău fraged...”, el se tăie.

Îşi examină în oglindă faţa ciupită de variolă, crestată şi însângerată:

— Doamne, am ajuns într-adevăr o sperietoare, trebuie neapărat să mă îngrijesc.

Se auzi clopotul chemând la micul dejun. Preoţii Munsey şi Craig îl aşteptau, vioi, respectuoşi, surâzători: unul se grăbi să-i ofere un scaun, celălalt îi servi farfuria de orez cu peşte. Erau atât de dornici să-i fie pe lac, încât nu stăteau o clipă locului. El se încruntă:

— Nu mai faceţi pe proştii şi încetaţi să mă trataţi ca pe străbunica voastră la aniversarea unui secol de viaţă.

„Trebuie să fim drăguţi cu sărmanul bătrân”, gândi Jerry. Avu un zâmbet angelic.

— Să vedeţi, părinte, noi vă tratăm ca pe un egal. Fireşte, dumneavoastră nu puteţi să vă sustrageţi onorurilor cuvenite unui pionier care a croit un drum. Ştim că nu vă place. Dar este recompensa dumneavoastră meritată şi nu trebuie să vă îndoiţi de asta.

— Nu sunt nicidecum convins.

Părintele Steve reluă cordial:

— Nu vă mai faceţi griji, părinte. Ştiu ce simţiţi, însă noi vom şti să vă continuăm opera. Jerry, vreau să zic părintele Craig şi cu mine, proiectăm să dublăm randamentul Misiunii Sfântului Andrei. Vom lua douăzeci de catiheţi, bine plătiţi, vom organiza o bucătărie populară în strada Lanternelor, chiar în faţa prietenilor dumneavoastră metodişti. Fiţi liniştit, ne vom aşeza drept în faţa lor. Şi se porni pe un râs plăcut. Vom face un adevărat, cinstit şi temeinic prozelitism catolic. Aşteptaţi

să vă trimitem graficele convertirilor noastre. Aşteptaţi…

— Vacile se întorc acasă, zise părintele Chisholm, visător.

Cei doi tineri preoţi schimbară o privire complice.

Părintele Steve i se adresă cu voce blândă:

— Nu uitaţi să vă luaţi regulat doctoria în timpul călătoriei, nu-i aşa? Trei linguri pe zi, cu apă. V-am pus o sticlă mare în bagaj.

— Nu mai e acolo. Am aruncat-o înainte de a coborî.

Deodată, părintele Chisholm izbucni în râs. Râse până când îl apucă sughiţul.

— Dragii mei, nu vă îngrijiţi de mine! Sunt un ticălos arţăgos. Veţi face treabă bună aici dacă nu veţi fi prea încrezători… fiţi blânzi şi îngăduitori şi nu încercaţi să-l învăţaţi pe fiecare bătrân chinez ceea ce el ştie de mai multă vreme decât voi.

— Desigur… fireşte… bineînţeles.

— Eu n-am să vă ofer un aeroplan, însă vă las o mică amintire folositoare. Mi-a fost dată de un preot bătrân şi m-a însoţit aproape peste tot.

Se ridică de la masă şi luă dintr-un colţ al camerei vechea lui umbrelă scoţiană pe care i-o dăruise Mac cel Roşu.

— Umbrela aceasta are rangul ei printre umbrele din Pai-Tan.

Părintele Jerry o apucă respectuos, ca şi când ar fi fost o relicvă.

— Mulţumesc, părinte, mulţumesc mult. Ce culori frumoase! E chinezească?

— Mi-e teamă că e mai rău de-atât!

Bătrânul preot clătină din cap şi nu vru să explice mai mult.

Părintele Munsey puse jos şervetul, făcând un semn discret spre colegul său.

— Binevoiţi să ne iertaţi, părinte, timpul trece şi noi îl aşteptăm pe părintele Chu dintr-o clipă într-alta…

Şi se grăbiră să plece.

Francis trebuia să plece la unsprezece. Se înapoie în camera lui. După ce îşi terminase puţinele bagaje, îi mai rămânea încă o oră de pierdut. Coborî, atras irezistibil spre biserică. De-abia ieşise şi se opri, sincer emoţionat. Toată congregaţia lui, cam cinci sute, se adunase ca să-l aştepte; în ordine şi în linişte, stăteau toţi în curte. Un grup venit din satul Liu cu părintele Chu stătea deoparte, în cealaltă parte erau fetele mai mari şi acelea care învăţau lucrul de mână, în timp ce copiii lui mult iubiţi, sub conducerea maicii Maria-Margareta, a Marthei şi a patru călugăriţe chineze, erau orânduiţi în faţă. Privirile tuturor se îndreptau spre el cu atâta dragoste, încât simţi că i se umple inima de bucurie.

Tăcerea se făcu mai adâncă. Iosif era atât de agitat fiindcă i se acordase onoarea să ţină un discurs. Ca prin minune apărură două scaune. Când bătrânul misionar se aşeză pe unul din ele, Iosif se urcă cu greu pe celălalt mal gata să se dea peste cap şi desfăşură un sul roşu.

— Prea cinstit şi demn discipol al Domnului din cer, cu cea mai adâncă amărăciune, noi, copiii dumneavoastră privim plecarea dumneavoastră în cealaltă parte a nemărginitului ocean...

Discursul era în întregime asemănător elogiilor oratorice pe care le îndurase în diverse ocazii, însă mult mai plângăcios ca de obicei. Cu toate numeroasele repetiţii generale făcute în faţa familiei sale, pe Iosif îl impresiona adunarea impunătoare din curte. Începu să transpire şi pântecele îi tremura ca o piftie. „Sărmane bătrâne Iosif”, gândi preotul, ducându-se cu gândul la băieţelul care alerga, ţinându-i frâul calului, acum treizeci de ani.

După ce se sfârşi discursul, asistenţa intonă *Gloria laus* la perfecţie. Cu ochii mereu fixaţi pe vârfurile pantofilor săi, la auzul acestor voci curate preotul simţi că se topeşte „Doamne, se ruga el, ajută-mă să nu devin ridicol”. Ca să-i ofere cadoul de rămas-bun, cea mai tânără dintre micuţele oarbe care învăţau să împletească

coşuri înainta, îmbrăcată cu fustă neagră şi bluza albă, călăuzită de instinctul ei şi însoţită de recomandările pe care i le şoptea maica Maria-Margareta. Când ea îngenunche înaintea lui, întinzându-i potirul aurit, supraîncărcat cu ornamente de prost-gust, comandat la Nankin, ochii preotului nu îi mai vedeau decât pe cei ai copilei:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te binecuvânteze, micuţa mea, murmură el.

Nu putea spune mai mult.

Lectica de gală a domnului Chia sosi. O vedea vag, parcă printr-o ceaţă, şi se folosi de mâinile lui descărnate ca să se urce. Se formă o procesiune şi porni printre detunăturile petardelor şi sunetele instrumentelor de alamă, dezlănţuite pe neaşteptate de fanfara înfiinţată de curând la şcoală. Coborând colina, încet, legănat, încerca să nu se mai gândească la spectacolul comic al fanfarei: douăzeci de şcolari îmbrăcaţi în uniforme albastre ca seninul cerului, sub conducerea unei fetiţe de opt ani deghizată în tambur-major, cu un chipiu de blană albă şi cu cizme, şi care mergea în pas de paradă, agitând un baston. În oraş, din fiecare prag îl privea o faţă prietenoasă. La toate colţurile străzilor, petarde izbucneau în onoarea lui. La marginea cheiului, mulţimea îi aruncă flori în cale.

Vedeta domnului Chia îl aştepta la debarcader, cu motorul la ralanti. Lectica fu lăsată jos şi el coborî. Sosise momentul. Toţi îl înconjurară, urându-i călătorie bună: cei doi preoţi, părintele Chu, maica superioară, Martha, domnul Chia, Iosif, Joshua... Toată lumea se înghesuia în jurul lui, câteva femei, plângând, îngenunchează şi îi sărutară mâinile. Ar fi vrut să le spună câteva cuvinte, însă nu fu în stare să scoate o vorbă. Inima-i era plină.

Cu ochii plini de emoţie, urcă la bordul vedetei. Când se întoarse spre ei, se aşternu tăcerea. La un semnal, copiii intonară cântecul lui favorit – *Veni Creator*. Îl păstraseră pentru ultima clipă. Nobilele cuvinte ale acestui imn, scris

de Carol cel Mare în secolul IX, îi fuseseră întotdeauna scumpe şi socotea că este cel mai frumos dintre toate cântările liturgice. Pe ţărm, toţi cântau: *Ia-ne sufletele în stăpânirea ta şi fie toate ale tale şi el să fie tot al tău.*

Doamne, gândea el, nemaistăpânindu-se, ce frumos din partea lor... însă ce cumplit! Un spasm îi contractă trăsăturile. Vedeta porni şi el ridică mâinile, binecuvântându-i. Pe faţă i se prelingeau şiroaie de lacrimi.

V

Înapoierea

1

Monseniorul Mealey, episcop de Tynecastle, întârziase foarte mult. De două ori, un preot tânăr, binevoitor, ataşat episcopului, se arătase în cadrul uşii întredeschise ca să-i explice că monseniorul şi secretarul lui erau reţinuţi la o întrunire şi nu ştia când vor scăpa.

Părintele îi aruncă o privire aspră peste marginea ziarului:

— Punctualitatea este politeţea prelaţilor.

— Monseniorul este o persoană foarte ocupată.

Tânărul preot se retrase cu un zâmbet nehotărât, necunoscându-l pe acest bătrân bonz venit din China; îl neliniştea soarta argintăriei. Întâlnirea era fixată pentru ora unsprezece. Acum era douăsprezece şi jumătate.

Fusese introdus în încăperea în care îl aşteptase Mac cel Roşu. Câţi ani trecuseră de atunci? Doamne!... treizeci şi şase de ani... Clătină din cap cu melancolie. Se distrase înspăimântindu-l pe micul preot, însă nu avea nicio dispoziţie pentru ciorovăială. Indispus în dimineaţa asta, era şi disperat de nervos. Dorea să obţină o favoare de la episcopul său. Îi era silă să ceară un serviciu, totuşi trebuia să treacă pe acolo, şi inima îi bătuse când invitaţia episcopului îi parvenise la modestul hotel la care descinsese în ziua sosirii la Liverpool.

Cu curaj, îşi scoase vesta roasă, îşi îndreptă gulerul

ponosit. Nu era aşa de bătrân. Se simţea încă plin de energie. Fiind târziu, Anselm îl va reţine, cu siguranţă, la masă. Va trebui să se arate vioi, să fie atent ce vorbeşte, să asculte povestirile lui Anselm, să râdă de glumele lui, să nu neglijeze să-l măgulească puţin, sau chiar mai mult. Spera ca Dumnezeu să facă aşa ca ticul său nervos să nu înceapă să-i mişte cicatricea de pe obraz! Asta îi da o înfăţişare de nebun.

Era unu fără zece. În sfârşit, o oarecare agitaţie se manifestă pe culoar şi, cu un pas hotărât, episcopul Mealey pătrunse în încăpere. Se grăbise, fără îndoială, înfăţişarea lui era însufleţită, ochii îi străluceau prieteneşte şi atitudinea lui denota o oarecare jenă când aruncă privirea spre pendulă.

— Dragul meu Francis, sunt încântat să te văd. Te rog iartă-mi această mică întârziere. Nu, nu te ridica, te rog. Vom vorbi aici. E... mai intim decât în biroul meu.

Vioi, îşi apropie un scaun şi se aşeză lângă părintele Chisholm, la masă. Puse afectuos o mână grăsulie şi bine îngrijită pe mâneca celuilalt şi zise în sinea lui: „Doamne, cât a îmbătrânit şi cât de slab e!”

— Şi cum merge scumpul nostru Pai-Tan? Monseniorul Sleeth îmi spunea că nu chiar înfloritor. Îmi amintesc dezolarea acestui nenorocit oraş după ciumă! Mâna lui Dumnezeu se oprise cu adevărat prea mult asupra lui. Ah! zilele acelea de pionierat, Francis, cât le regret câteodată! Acum, adăugă el zâmbind, nu mai sunt decât un episcop. Mă găseşti schimbat după despărţirea noastră pe ţărmul acela oriental?

Francis îl examină pe vechiul său prieten cu o curiozitate admirativă. Fără îndoială, anii îl îmblânziseră pe Anselm Mealey. Maturitatea îi conferise demnitate, îi moderase efuziunile de altădată până la a-l face să aibă un aer afabil. Avea prestanţă. Chipul lui, de o blândeţe ecleziastică, era iluminat de aceeaşi ochi catifelaţi. Se ţinea bine, avea dinţi sănătoşi şi o piele întinsă.

Francis declară cu simplitate:

— Arăţi mai bine ca oricând.

Episcopul dădu din cap mulţumit.

— *O tempora, o mores!* Niciunul din noi nu mai este la prima tinereţe. Dar mă simt destul de bine. Cu drept cuvânt, cred că o sănătate perfectă este condiţia indispensabilă unei activităţi eficiente. Dacă ai şti cât sunt de ocupat! Mi s-a impus un regim, am un maseur, un suedez voinic care mă frământă ca pe o cocă. Mă tem, adăugă el cu o neaşteptată sinceritate, că ţi-ai cam neglijat sănătatea...

— Arăt ca un telal pe lângă dumneata, Anselm, recunosc... însă inima mi-a rămas tânără... ori încearcă... Şi mai sunt capabil să lucrez. Sper că nu eşti chiar nemulţumit de activitatea mea la Pai-Tan?

— Scumpul meu părinte, eforturile dumitale au fost eroice. Fireşte, noi suntem puţin mâhniţi sub raport numeric. Monseniorul Sleeth îmi arăta chiar ieri cifrele...

Vocea lui era plină de bunăvoinţă.

— În cursul celor treizeci şi şase de ani pe care i-ai petrecut acolo, ai convertit mai puţini oameni decât părintele Lawler în cinci ani. Să nu crezi că-ţi fac reproşuri – ar fi o remarcă prea aspră. Într-o zi, când vom avea mai mult timp, vom discuta în voie. Până atunci... privi spre pendulă, pot să-ţi fiu de folos cu ceva?

Făcu o pauză, apoi Francis răspunse încet:

— Da... dacă ai vrea... aş dori o parohie.

Episcopul renunţă imediat la atitudinea blândă şi afectuoasă, ridică încet din sprâncene, în timp ce Francis continuă cu un glas rugător, dar stăpânit:

— Dă-mi Tweedside, Anselm. Parohia din Renton este vacantă... – este o parohie mai mare, mai bună. Dă parohia din Renton părintelui din Tweedside. Şi lasă-mi mie... Lasă-mă să mă duc acasă.

Pe faţa frumoasă a episcopului, zâmbetul îngheţă.

— Dragul meu Francis, pare că vrei să preiei administraţia diocezei mele!

— Am motivele mele ca să ţi-o cer... Ţi-aş fi atât de

recunoscător...

Consternat, pe părintele Chisholm îl trăda vocea... Se întrerupse, apoi reluă cu glas răguşit:

— Episcopul MacNabb îmi promisese o parohie în cazul în care aş reveni în ţară. Începu să scotocească în buzunar. Am aici scrisoarea lui...

Anselm ridică mâna în semn de protest.

— Cum aş putea ţine promisiunile postume ale predecesorului meu?

Urmă o tăcere.

Apoi, cu o amabilă politeţe, prelatul reluă:

— Bineînţeles, vom lua cererea dumitale în considerare. Însă nu pot să promit nimic. Tweedside mă interesează în mod deosebit. Când voi fi debarasat de povara onorurilor, mă gândesc să-mi construiesc acolo o casă unde să mă retrag, un mic Castel Gandolfo.

Tăcu. Urechea lui, încă bună, percepuse zgomotul unui automobil care sosea şi un zvon de voci în vestibul. Discret, aruncă iar o privire spre ceas, apoi înteţi amabilităţile.

— În sfârşit, toate aste sunt în mâinile lui Dumnezeu. Vom vedea.

— Dacă m-ai lăsa să-ţi explic... protestă umil Francis. Aş dori să ofer cuiva un cămin...

— Îmi vei spune altă dată.

O altă maşină se oprise afară şi zvonul de glasuri crescu. Episcopul îşi ridică sutana violet şi, un ton mieros, plin de regrete, se scuză:

— E o adevărată calamitate, Francis, însă trebuie să fug, tocmai când mă pregăteam pentru o lungă şi interesantă conversaţie. Am oaspeţi oficiali la dejun. Primarul şi consilierii municipali. Vom discuta politică... vai!., conducerea şcolilor, a staţiunilor balneare, bugetele lor... diverse... Trebuie să fac pe agentul de schimb zilele astea... însă îmi place asta, Francis, îmi place nespus de mult!

— Nu ţi-ar lua decât de un minut...

Fransic tăcu brusc, cu ochii plecaţi.

Episcopul se ridicase demn. Înlănţuindu-l cu braţul pe după umeri, îl conduse până la uşă pe Francis.

— Nu pot să exprim cât mă bucur că-ţi pot spune bine-ai venit acasă. Voi lua legătura cu tine, nu te teme. Şi acum trebuie să te părăsesc. La revedere, Francis... Dumnezeu să te binecuvânteze.

Afară, un şir lung de limuzine negre se opreau, una după alta, înaintea înaltului portal al palatului episcopal. Bătrânul preot zări o faţă roşcovană, sub o pălărie de catifea, apoi alte feţe, rigide şi îngâmfate, blănuri şi lanţuri de aur oficiale. Un vânt umed sufla şi îl pătrundea până în măduva oaselor, obişnuit cu soare şi îmbrăcat doar în hainele lui tropicale. În vreme ce se depărta, roata unui automobil strivi noroiul dintr-o mocirlă şi îl stropi până în ochi. Se şterse cu dosul mâinii şi remarcă cu un zâmbet batjocoritor: „Baia de noroi a lui Anselm a fost răzbunată”.

Tremura de frig, însă, cu toată decepţia şi istovirea lui, o flacără nestinsă îi lumina sufletul. Căută refugiu într-o biserică. De cealaltă parte a străzii se ridica vasta şi noua clădire a catedralei, dominată de o turlă impunătoare, masă enormă de piatră şi marmură care costase un milion de lire sterline. Şchiopătând, se grăbi spre catedrală.

Urcă peronul lung, apoi se opri brusc. Înaintea lui, pe piatra udă a treptei superioare, era ghemuit un infirm în zdrenţe cu un afiş pe piept: *Ajutaţi un soldat bătrân, vă rog*. Francis îl privi. Scoase din buzunar ultimul şiling şi îl puse în talerul de metal. Cei doi soldaţi nedoriţi acum se priviră un moment fără să spună ceva, apoi fiecare întoarse capul.

Intră în catedrala imensă, un vast spaţiu de frumuseţe şi linişte, plin de ecouri, cu stâlpi placaţi cu marmură, cu ornamente bogate de stejar şi bronz, un templu cu arhitectură complicată în care capela Misiunii lui ar fi putut să treacă neobservată, uitată într-un colţ al

transeptului. Cutezător, înaintă până la pristol.

Acolo îngenunche şi se rugă fierbinte, din adâncul sufletului său pe care nimic nu îl putea înfrânge:

— Doamne, numai o singură dată facă-se voia mea, nu a Ta!

2

După cinci săptămâni, părintele Chisholm întreprinse o expediţie la Kirkbridge pe care o amânase de mai multe ori. În momentul în care părăsi gara, din filaturile de bumbac din centrul acesta industrial se revărsau lucrătorii – era ora prânzului. Sute de femei cu capul îmbrobodit în şaluri se grăbeau, sub ploaia torenţială, dându-se la o parte numai ca să facă loc tramvaielor care zăngăneau pe şine.

La capătul străzii principale întrebă încotro ar trebui să o ia, trecu de o statuie enormă ridicată în cinstea unui rege al bumbacului şi ajunse în cartierul cel mai sărac: o piaţă mizeră înconjurată de case de raport[6]. O luă apoi pe o străduţă îngustă, greu mirositoare, unde soarele nu pătrundea nici chiar în zilele cele mai însorite. Cu toată bucuria şi emoţia lui, părintele simţi că i se strânge inima. Se aştepta la sărăcie, însă nu la... Gândi: „Ce-am făcut în prostia şi nepăsarea mea!” Descifra numerele locuinţelor, îl descoperi pe cel pe care îl căuta şi începu să urce o scară neaerisită şi neluminată, cu ferestre murdare, pline de cadavre de fluturi de noapte prăjiţi la flacăra gazului de iluminat. O ţeavă spartă inundase un palier.

La etajul trei se împiedică, gata să cadă. Un copil şedea pe scară – un băieţaş. Preotul privi prin bezna ceţoasă la chipul micuţ, palid al copilului care îşi rezema capul într-o mână, cu cotul sprijinit pe genunchii colţuroşi. Obrazul lui era gălbejit, aproape transparent. Părea un moşneag obosit. Putea să aibă vreo şapte ani. Deodată, copilul

[6] Imobile construite pentru a fi exploatate (n.r.).

ridică puţin capul şi o rază care răzbi prin geamul murdar îl lumină. Când Francis îi zări faţa, scoase o exclamaţie înăbuşită, tulburat peste măsură: chipul părea să fie al Norei. Ochii mari, mai ales, erau identici.

— Cum te cheamă?

După un moment, copilul răspunse:

— Andrew.

După uşa care se deschidea pe palier, era o singură cameră şi o femeie, stând turceşte pe o saltea găurită, întinsă pe duşumea, cosea cu înfrigurare, mişcându-se ca un automat. Lângă ea, pe o cutie de carton în care erau câteva ouă, se afla o sticlă. Nicio mobilă, doar un cazan, o pânză de sac şi o farfurie spartă. Pe o ladă, se vedea o grămadă de pantaloni de doc grosolan, pe jumătate terminaţi.

Chinul lui Francis era atât de mare că de-abia putu să vorbească:

— Dumneavoastră sunteţi doamna Stevens?

Ea dădu din cap în semn că da.

— Am venit... pentru copil...

Ea lăsă să-i cadă lucrul, intimidată: o sărmană femeie, nici bătrână, nici vicioasă, dar prăpădită de necazuri şi abrutizată de sărăcie.

— Da, am primit scrisoarea dumneavoastră.

Începu, pe un ton plângăreţ, să dea explicaţii ca să se justifice, ca să dovedească nenorocirea care o adusese în starea asta de mizerie.

El o opri cu blândeţe: povestea i se citea pe trăsăturile feţei.

Zise:

— Îl iau chiar acum cu mine...

Auzindu-l, femeia plecă ochii asupra mâinilor umflate, cu degetele înţepate de nenumărate împunsături de ac. Deşi făcea un efort să le ascundă, atitudinea lui o impresiona mai mult decât o mustrare. Începu să plângă.

— Să nu vă închipuiţi că nu-l iubesc. M-a ajutat mult. Îl tratam bine. Însă viaţa este atât de grea.

Şi îl privi neîncrezătoare, neliniştită.

După zece minute, Francis părăsi casa. Lângă el, Andrew mergea repede, strângând la pieptul lui slăbuţ un pachet înfăşurat în hârtie. Sentimente profunde şi complexe îl încercau pe preot. Intuia spaima mută a copilului faţă de plecarea neaşteptată, însă presimţea că numai tăcerea îl putea linişti. Se gândea, profund satisfăcut: „Dumnezeu mi-a dat viaţă şi m-a adus înapoi din China... pentru el”.

Merseră până la gară fără să schimbe un cuvânt. În tren, Andrew privea pe geam, legănându-şi picioarele. Era atât de murdar încât jegul se impregnase în pielea gâtului. O dată sau de două ori aruncă spre Francis o privire furişă. Gândurile lui erau de nepătruns, însă expresia lui trăda teamă şi suspiciune.

— Să nu te temi.

— Nu mă tem...

Dar buza de jos îi tremura.

Trenul lăsă în urmă Kirkbridge, plin de fum, şi porni de-a lungul câmpiei şi al râului. O expresie de uimire se zugrăvi pe chipul copilului. Nu-şi închipuise că sunt pe lume culori atât de vii, atât de deosebite de mizeria plumburie a mahalalelor. Câmpurile şi fermele făcură loc unui peisaj mai sălbatic, acoperit de păduri sub care se zăreau ferigi verzi şi în care se vedeau sclipind torentele prin vâlcele.

— Acolo mergem noi?

— Da, sosim curând.

Ajunseră la Tweedside pe la trei după-amiază. Bătrânul oraş, grămădit pe marginea râului, atât de puţin schimbat încât i se părea că îl părăsise în ajun, era scăldat de un soare strălucitor. La vederea peisajului familiar, lui Francis i se puse un nod în gât. Părăsiră gara mică şi porniră spre prezbiteriul St. Colomban.

VI

Sfârşitul începutului

De la fereastra camerei, monseniorul Sleeth, încruntat, privea în grădina în care Miss Moffat, cu un coş în mână, aştepta, împreună cu preotul Chisholm şi cu Andrew, ca Dugal să culeagă legumele pentru prânz. Tacita lor înţelegere îi sporea senzaţia că el însuşi este un intrus, întărindu-i hotărârea pe care o luase. Pe masă, în spatele lui, se afla raportul, dactilografiat la maşina lui portativă – un document concis şi susţinut, cu concluzii net defavorabile preotului. După o oră va pleca el însuşi la Tynecastle; raportul va fi în mâinile episcopului în aceeaşi seară.

În ciuda satisfacţiei pe care i-o da datoria împlinită, săptămâna pe care o petrecuse la St. Columban îl pusese la grea încercare. Găsise aici multe motive de iritare, uneori de îndoială. În afară de clevetirile al căror centru era pioasa şi obeza doamnă Glendenning, oamenii din parohie nutreau o deosebită consideraţie, s-ar putea spune chiar dragoste pentru excentricul lor preot. Ieri, fusese nevoit să dojenească aspru o delegaţie trimisă la el ca să-l asigure de devotamentul preotului lor. Desigur, se găseau întotdeauna partizani printre concetăţenii lui! Însă ceea ce pusese vârf la toate fusese vizita pastorului prezbiterian, care, după ce bălmăjise câteva fraze, exprimase speranţa că domnul părinte nu-i va părăsi, căci „spiritul” oraşului nu mai fusese de mult atât de admirabil... Admirabil... într-adevăr!

Pe când medita la toate acestea, grupul din grădină se risipi şi Andrew alergă la chioşc să-şi caute zmeul. Bătrânul avea pasiunea fabricării zmeielor, imense jucării de hârtie care zburau – Sleeth trebuia să admită că era o pasiune de prost-gust – ca nişte păsări monstruoase.

Marţi, când îi găsise pe amândoi înfrăţiţi cu norii prin mijlocirea unei sfori vibrante, îşi permisese să-l dojenească:

— Zău, părinte, găsiţi că asta este o ocupaţie care corespunde demnităţii dumneavoastră?

Bătrânul zâmbise – era stupefiant că omul nu se revolta niciodată! Răspundea întotdeauna cu un zâmbet paşnic, de un calm exasperant:

— Chinezii îl practică. Şi sunt un popor foarte demn.

— Bănuiesc că este unul dintre obiceiurile lor păgâne.

— Poate. În orice caz, e foarte nevinovat!

Rămas deoparte, cu nasul roşu de vântul aspru, Sleeth continuase să se uite la ei.

Se dovedea că bătrânul preot ştia să împletească instruirea cu distracţia. Din când în când, el ţinea sfoara şi băieţaşul se aşeza în chioşc şi scria, la dictarea lui, pe fâşii de hârtie. Acoperite cu un scris mărunt, hârtiile erau înşirate pe sfoară şi expediate spre cer, spre bucuria celor doi.

Curios, monseniorul Sleeth luă din mâinile copilului o hârtie scrisă. Scrisul era simplu şi ortografic. El citi:

Promit să mă împotrivesc curajos stupidităţii, bigotismului şi cruzimii. Andrew

P.S. Toleranţa este prima dintre virtuţi. Umilinţa îi urmează.

Încruntat, examină textul şi privi mult hârtia înainte de a o înapoia. Aşteptă chiar, cu o expresie încremenită să fie gata şi cea de-a doua.

Oasele noastre pot să putrezească şi să se întoarcă în pământul câmpurilor, însă Spiritul se desparte, ca să trăiască pe un plan superior, unde totul este glorie şi lumină. Dumnezeu este Tatăl unic al tuturor oamenilor.

Îmblânzit, Sleeth se adresă părintelui Chisholm:

— Excelent. Textul acesta nu-i din sfântul Pavel?

— Nu. Bătrânul clătină din cap conciliant. Confucius.

Sleeth nu îşi putu crede urechilor. Se întoarse scurt, fără să spună un cuvânt.

În aceeaşi seară avu neinspirata idee să înfiripe o discuţie din care bătrânul ieşi cu o uşurinţă uimitoare. La sfârşit, întărâtat, Sleeth izbucni:

— Aveţi o concepţie realmente ciudată despre Dumnezeu.

— Care dintre noi ar putea avea vreo concepţie despre Dumnezeu? replică preotul, mereu zâmbitor. Cuvântul „Dumnezeu” este o expresie umană... care traduce adoraţia noastră faţă de Creator. Cei care îl adoră cu adevărat pe Dumnezeu îl vor vedea, fiţi fără teamă...

Spre exasperarea lui, Sleeth simţi că roşeşte.

— Găsiţi deci că Sfânta noastră Biserică nu are niciun rol?

— Dimpotrivă... toată viaţa mea, singura bucurie a fost să mă refugiez la sânul ei. Biserica este sfânta noastră mamă, ea ne arată drumul... nouă, pelerinilor care orbecăim în noapte... însă poate că există şi alte mame. Şi poate chiar că unii bieţi pelerini singuratici ajung să-şi croiască propriul drum.

Discuţia – din care acesta era doar un fragment – îl descumpănise pe Sleeth într-atât încât, după ce se retrase, în noaptea aceea avu un coşmar şocant. Visă că în eparhia adormită, îngerul său păzitor şi acela al bătrânului Chisholm îşi abandonaseră protejaţii şi coborâseră în salon să bea ceva.

Îngerul lui Chisholm era un heruvim suav, în timp ce al lui era un înger bătrân, cu o privire nemulţumită şi cu

aripile zbârlite. Bând amândoi, cu aripile sprijinite de rezemătoarele fotoliilor, schimbau impresii cu privire la sarcinile lor actuale. Singurul reproş pe care i-l făceau lui Chisholm era sentimentalismul lui. Dar în ceea ce îl privea... găsiră multe de criticat. Sleeth transpira în somn, auzind verdictul final îngerului său: „E unul dintre cei răi... plin de prejudecăţi, pedant, peste măsură de ambiţios şi, mai rău încă, grozav de plicticos”.

Sleeth se trezi şi sări în întunericul din cameră. Ce vis îngrozitor şi descurajator! Îl trecu un fior. Îl durea capul. Nu dădea crezare, fireşte, acestor vise, nu mai mult decât celor care, uneori, în afara somnului, dau faptelor o culoare atât de falsă şi sunt cu totul deosebite de adevăratele visuri profetice, despre care vorbeşte Scriptura, precum cel al soţiei lui Faraon. Alungă furios acest coşmar, ca şi când ar fi fost necurat. Dar visul reveni să-l chinuie acum, când se aplecă pe fereastră: „Plin de prejudecăţi, pedant, peste măsură de ambiţios şi, mai rău încă, grozav de plicticos”.

Se pare că se înşelase cu privire la Andrew, căci copilul ieşi din chioşc ducând nu zmeul, ci un coş în care, cu ajutorul lui Dugal, începu să pună piersici şi prune proaspăt culese. Copilul îşi agăţă coşul plin pe braţ şi porni spre casă.

Pe Sleeth îl încercă brusc dorinţa vie de a dispărea. Presupunea că aceste fructe îi erau destinate şi, vag, îi părea rău şi îl descumpăni. O bătaie în uşă îl dezmetici.

— Intră!

Andrew intră în cameră şi puse fructele pe dulap. Intimidat de faptul că se simţea observat, debită repede mesajul pe care şi-l repetase urcând scările:

— Părintele Chisholm speră că veţi binevoi să primiţi aceste fructe: prunele sunt foarte parfumate, iar piersicile sunt ultimele pe care le vom mai culege.

Monseniorul Sleeth îi aruncă o privire tăioasă copilului, întrebându-se dacă această frază simplă nu avea un dublu înţeles.

— Unde este părintele?
— Jos. Vă aşteaptă.
— Şi maşina mea?
— Dugal o va aduce la poartă.
Urmă o pauză.
Intimidat, Andrew vru să se retragă.
— Aşteaptă! zise Sleeth şi se ridică. Nu crezi că ar fi mai bine... mai politicos... să duci fructele astea şi să le pui în maşina mea?
Copilul roşi, buimăcit, şi se întoarse să plece. Ridicând coşul, căzu o prună care se rostogoli sub pat. Stacojiu, se aplecă şi o apucă stângaci. Pieliţa catifelată se sparse şi zeama îi ţâşni printre degete. Sleeth îl examină cu un zâmbet glacial.
— Iată una care nu va mai preţui mare lucru... Nu-i aşa?
Niciun răspuns.
— Am spus: Nu-i aşa?
— Nu, domnule.
Ciudatul zâmbet al lui Sleeth se accentuă.
— Eşti un copil extraordinar de încăpăţânat. Te-am observat toată săptămâna. Încăpăţânat şi rău crescut... De ce nu te uiţi la mine?
Cu un efort disperat, copilul ridică privirea. Tremura ca un mânz speriat în faţa lui Sleeth.
— Când nu poţi privi o persoană în faţă, înseamnă că ai un cuget nu tocmai curat. În afară de asta, e un semn de proastă educaţie. Se vor îndrepta toate astea la Ralston.
Se făcu iar tăcere. Copilul îngălbenise. Monseniorul Sleeth continua să zâmbească. Îşi umezi buzele:
— De ce taci? Fiindcă nu vrei să mergi în căminul acela?
Copilul bolborosi:
— Nu, nu vreau să merg acolo.
— Ai dori totuşi să-ţi faci datoria?
— Da, domnule.
— Ei bine, atunci vei merge acolo. Şi cât de curând.

Acum du-te de pune fructele în maşină. Dacă vei izbuti să nu le pierzi pe drum.

După ce copilul ieşi, monseniorul Sleeth rămase nemişcat, cu buzele strânse până ce ajunseră doar o crăpătură pe faţa lui, cu braţele ţepene de-a lungul corpului şi pumnii strânşi.

Cu aceeaşi expresie încrâncenată se duse la masă. Nu s-ar fi crezut capabil de un asemenea sadism. Însă chiar cruzimea asta îl uşură. Fără să ezite, inexorabil, luă raportul pe care-l scrisese în ajun şi-l rupse în bucăţi. Degetele sale se îndârjeau asupra foilor cu o violenţă metodică. Apoi aruncă cât colo fragmentele de hârtie, cu un gest de hotărâre irevocabilă.

În cele din urmă scoase un geamăt şi căzu în genunchi.

— Oh! Doamne! zise el cu voce rugătoare. Ajută-mă să iau exemplu de la bătrânul acesta! Şi, Doamne... să nu mai fiu plicticos.

Ceva mai târziu, după-amiază, după ce monseniorul Sleeth plecase, părintele Chisholm şi Andrew ieşeau din casă pe uşa din dos. Ochii copilului erau încă umflaţi de plâns, însă străluceau de bucurie, iar expresia lui era liniştită.

— Ia seama la floricele, puiule, îi recomandă Francis, şoptind complice. Am avut destule greutăţi astăzi fără ca Dugal să ne ia la rost.

În timp ce Andrew săpa după râme, bătrânul se duse până la chioşc ca să ia undiţele, apoi aşteptă lângă poartă. Când copilul sosi gâfâind, aducând într-o cutie veche de conserve momeala care forfotea, Francis chicoti:

— Ai norocul să mergi la pescuit de păstrăvi cu cel mai bun pescar din Tweedside! Bunul Dumnezeu a făcut peştişorii, Andrew, şi noi suntem aici ca să-i prindem.

Mână în mână, cele două siluete se făcură din ce în ce mai mici, apoi dispărură în josul aleii care ducea la râu.

SFÂRŞIT